

Pápai kinevezések, megbízások és felhatalmazások
Erdély, a Magyar Királyság és a Hódoltság területére
(1550–1711)

Pontifical provisions, faculties and commissions
in Transylvania, Habsburg and Ottoman Hungary
(1550–1711)

BIBLIOTHECA HISTORIAE ECCLESIASTICAE UNIVERSITATIS
CATHOLICAE DE PETRO PÁZMÁNY NUNCUPATAE

SERIES I

PONTIFICAL PROVISIONS,
FACULTIES AND COMMISSIONS

in Transylvania, Habsburg and Ottoman Hungary (1550–1711)

Collected by

† FERENC GALLA

Vác Diocesan chief school-inspector

Edited by

PÉTER TUSOR & KRISZTINA TÓTH

BUDAPEST ♦ ROME

2010

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE

CLASSIS II, TOM. 3

PÁPAI KINEVEZÉSEK, MEGBÍZÁSOK
ÉS FELHATALMAZÁSOK

Erdély, a Magyar Királyság és a Hódoltság területére (1550–1711)

Összegyűjtötte

† GALLA FERENC

váci egyházmegyei főtanfelügyelő

Sajtó alá rendezte

TUSOR PÉTER & TÓTH KRISZTINA

BUDAPEST ♦ RÓMA

2010

*Bibliotheca Historiae Ecclesasticae Universitatis Catholicae de Petro Pázmány nuncupatae
sub Alto Patrocinio Em.mi ac Rev.mi*

P. Card. ERDŐ

A Szerkesztőbizottság elnöke
President of the Editorial Committee

Mons. J. TÖRÖK

Series I: Collectanea Vaticana Hungariae
Sorozatszerkesztő - *Moderator: P. T.*

Kiadja a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Egyháztörténeti Kutatócsoportja
Published by the Research Institute of Church History at P. Pázmány Catholic University

A kötet társkiadója a Váci Egyházmegyei Történeti Bizottság
This volume's copublisher is the Vác Diocesan Historical Commission
Elnök - *President: Mons. L. VARGA*

Lektorálta - *Refereed by: I. FAZEKAS*

<http://coll-vat-hung.btk.ppke.hu>

© *Editors, 2010*

ISBN 978 963 9206 79 3
ISSN 1787-2758

Szerkesztette, szedte és tördelte
a *Typographia Pannonica*
Olvasószerkesztő - *Corrector: M. Bartucz*
Borítóillusztráció - *Coverillustration: G. Xantus*
Kiadásra előkészítette - *Prepared for publication*
a GONDOLAT Kiadó - *the Gondolat Publishing House*

TARTALOM

<i>Előszó</i>	VII
Levéltárak és könyvészet	XX
Levéltárak	XX
Könyvészet	XXII
<i>Bevezetés</i>	I
Rövidítések	7
<i>Források</i>	9
<i>Index</i>	173
<i>Pontifical provisions, faculties and commissions in Hungary (1550–1711)</i>	197
<i>Contents</i>	201

ELŐSZÓ

Az alapítói szándék szerint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Gondolat Kiadó kiadásában megjelenő új vatikáni–magyar történeti sorozat egyik kiemelt feladata, hogy a 20. század szerencsétlen történelmi változásai következtében kéziratban maradt római kutatási eredményeket publikálja.

Közreadásukat csak részben indokolják szakmai szempontok. A fiókban töltött évtizedek alatt változtak a történelemtudomány módszerei, súlypontjai. A korábban ismeretlen adatok, források bizonyos hányada is hasznosulhatott már valamilyen formában. A szakmai értéket a historiográfiai szempont egészíti ki szerencsésen. A *Collectanea Vaticana Hungariae*¹ első köteteként részben azért esett választásunk Artner Edgár gyűjtésére, mert az 1920-as évek derekán Gerevich Tibor és a Római Magyar Történeti Intézet ezzel tervezte újraindítani Fraknoi Vilmos *Monumenta Vaticanáját*.² Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy ezek a kéziratok jórészt az egyetem né-

¹ Rövidítve alább mint „CVH”.

² † Artner Edgár, *Magyarország mint a nyugati keresztény művelődés védőbástyája. AVatikáni Levéltárnak azok az okiratai, melyek őseinknek a Keletről Európát fenyegető veszedelmek ellen kifejtett erőfeszítéseire vonatkoznak (cca 1214–1606)* (CVH I/1), Közreadja SZOVÁK KORNÉL–TÖRÖK JÓZSEF–TUSOR PÉTER, Budapest–Roma 2004, cxcivskk. – A historiográfiai szempont fontosságát – annak *expressis verbis* hangoztatásán túl – azzal sem tudtuk megértetni a kötet recenziójával (Nagy Piroska, Budapesti Könyvszemle 19 [2007] 1, 75–78), hogy Artner munkája elé nem középkor-történeti, hanem mintegy 180 oldalas kutatástörténeti bevezetőt írtunk. Egyszer vélhetően részletesebben is fogunk reflektálni Nagy írására, addig a szakmai *iudiciumra* hagyatkozunk. Itt csupán annyit jegyzünk meg, hogy nem lenne haszontalan foglalatosság egy könyvet teljes egészében elolvasni, mielőtt írunk róla (vö. leginkább ccvi, 50. jz.).

hai professzorainak munkái. Kiadásuk tehát, mondhatni magától értetődően hozzátartozik a katolikus egyetemi tradíciók ápolásához, az egyetemi identitás őrzéséhez.

Ugyanez mondható el jelen esetben is, hiszen a kötet szerzője Galla Ferenc, 1936-tól 1959-ig a Hittudományi Kar professzora, 1946–1947-ben dékánja volt.³ Munkájának első része a *Levéltári Közlemények*⁴ 24., 1946-os évfolyamában jelent meg *Magyar tárgyú pápai felbatalmazások, felmentések és kiváltságok a katolikus megújbodás korából (Első közlemény)* címmel (71–169). Galla 38 oldallal kibővítve közleményét önálló kötetként is kiadta, méghozzá egységes és folyamatos oldalszámozással (1–140). A Szekfű Gyula nevével fémjelzett Regnum Egyháztörténeti Munkaközösség könyvsorozatának első köteteként (*Regnum-könyvek I, Egyháztörténeti források 1*) a szerző felelős kiadásában látott napvilágot 1947-ben.⁵ A bővítés vélhetően a *Levéltári Közlemények* azévi számában megjelentetni kívánt folytatás nyomdában már kiszedett anyagát hasznosítja. A címlap alsó részén található „*Különlenyomat a Levéltári Közlemények 1946–47. évi huszonmegyedik és huszonötödik évfolyamaiból*” hivatkozásból legalábbis ez következtethető ki. Az Országos Levéltár folyóiratának 1947-es száma azonban politikai okok miatt⁶ már nem kaphatott nyomdafestéket, és a periodika egészen 1954-ig szünetelt.

A *Levéltári Közlemények* kiadásának nehézségei és az 1949-ben beköszöntő kommunista diktatúra megpecsételte Galla munkájának sorsát. A közlésre vélhetően több részletben leadott kézirat mintegy fele már nem jelenhetett meg. A kiadatlan rész egyetlen, gépelt példánya azonban nem kallódott el, megmaradt a lap szerkesztőségében. A szerkesztőségi iratanyag rendezés során F. Kiss Erzsébet levél-

³ Életrajza (hagyatéka jegyzékével) FAZEKAS ISTVÁNTÓL: *Galla Ferenc: Ferences missziók Magyarországon: a Királyságban és Erdélyben a 17–18. században* (CVH I/2), s.a.r. FAZEKAS ISTVÁN, Budapest–Róma 2005, VII–XX.

⁴ Rövidítve alább mint „LK”.

⁵ A másik megjelent Regnum-könyv (*Regnum-könyvek II. Egyháztörténeti értekezések 1*) szintén Gallához kötődik. Lásd alább a könyvészetnél (*Fulgenzio da Iesi...*).

⁶ Vö. BUZÁSI JÁNOS, *A Levéltári Közlemények 70 éve*, LK 64 (1993) 11–26, 18–19.

táros figyelt fel rá, és juttatta el hozzánk lekötelező szívésséggel. Elhelyezésére Galla országos levéltárbeli hagyatékában került sor.⁷

A már megjelent első rész a következő, betűkkel jelölt fejezetekből épül fel:

- A) Liturgikus felhatalmazások, intézkedések (16–22)⁸
- B) „*Altare portatile*”, „*oratorium privatum*”, „*binandi facultas*” (22–26)
- C) Búcsú, jubileum, pápai áldás (26–46)
- D) Felmentés eskü, fogadalom alól (46–51)
- E) Felmentés a börtön alól (51–54)
- F) Az egyházi rendre vonatkozó felhatalmazások, felmentések, kiváltságok (54–101)
- G) Pallium adományozása (102–105)⁹
- H) A bíborosi, az apostoli protonotáriusi és a pápai kamarási méltóság (106–111)
- I) Házassági ügyek (112–131)
- K) Szerzetesrendek kiváltságai (132–138)
- L) Engedély kolostori klauzúrába való belépésre (138–140)

A teljes művet általános bevezetés előzi meg. Ez tartalmazza a téma-választás indoklását (3–4), a római Kúria működésének áttekintő elemzését (4–9), majd a magyarországi katolicizmus és a pápai dikasztériumok kapcsolatainak ügypontú áttekintése következik (9–14). Az általános bevezetőt a közlendő anyag és az alkalmazott módszer rövid ismertetése zárja. Galla emellett az egyes fejezetek elé hosszabb-rövidebb bevezetést írt.

Ugyanígy tett a kiadatlan és jelen kötetben közlésre kerülő rész esetében is.¹⁰ Ennek a szerkesztőségi fiókban rekedt anyagnak a terjedelme hozzávetőleg megegyezik a már publikáltéval. Voltaképpen a teljes mű – tudatos szerkesztésnek köszönhetően elkülönített – második felét tartalmazza. Maga a szerző így ír erről:

„Az anyagot két fő részre osztottam. Előbb közlöm a többnyire egyes esetekre és meghatározott személyekre vagy intézményekre vonatkozó különféle pápai kegyadományozásokat, majd azokat az általánosságban adott és három-, öt-

⁷ Magyar Országos Levéltár, Galla Ferenc hagyatéka (P 2088), 25. tétel (7. doboz).

⁸ Az önálló Regnum-kötet (különlenyomat) oldalszámai.

⁹ Innentől csak a Regnum-kötetben.

¹⁰ Lásd alább 35kk oldalak.

vagy hétévi ciklusokban megújított felhatalmazásokat, amelyeket tisztségükből kifolyólag nunciások, megyéspüspökök, misszionáriusok kaptak. Ez a felosztás megfelel a supplicatiók történeti fejlődésének.”

Mindezzel összhangban a kézirat elején az „*M) Feloldozási felhatalmazások és «facultates generales», «facultates quinquennales»*” alcím található. A szerves összekapcsolódást a már korábban megjelent részekkel nemcsak a betűvel jelzett fejezetek jelölésének folytatása („*M*”), hanem a korábbi fejezetekre történő visszautalás (lásd alább például a 96. sz. bejegyzést), illetve a teljes mű archivisztikai és főbb könyvészeti rövidítéseinek itt elhelyezett feloldása is szemléleti. Galla emellett e második rész önálló kiadványként történő megjelentetésével is számolt. Erre utal, hogy új főcímmel látta el: „*Különféle pápai kinevezések, felhatalmazások, megbízások a Magyar Királyság, Erdély és főképpen a Török Hódoltság területén 1550-től 1711-ig. Összegyűjtötte: Galla Ferenc*”. Hogy a „*Nagyságos és főtisztelendő Galla Ferenc Úr, egyházmegyei főtanfelügyelő*” miért került szépen rajzolt betűkkel a kézirat címolárára, nem sikerült megfejtenuk.

A kézirat e sajátosságai, különleges fátuma *per se* elégséges historiógráfiai magyarázatát adják, hogy miért tartjuk indokoltnak megjelentetését. Ne feledjük: a szerző módszerében talán legjobban felépített adatközlése elveszettnek vélt második fele válik most hozzáférhetővé. És ezzel el is érkezünk a közzététel szakmai indokoltságának kérdéséhez.

A Római Magyar Történeti Intézet tagjaként 1927–1928-ban, majd 1930–1933-ban az Örök Városban kutató Galla Ferenc a pápai gyűjtemények kora újkori fondjainak máig legjobb magyar ismerője. Oriási anyagismeretéhez azonban nem mindig sikerült megfelelő módszert párosítania. A legjobb példa erre *Harminckilenc kiadatlan Pázmány-levél* című közlése 1936-ból.¹¹ A kötet jegyzeteiben és függelékében a Galla által annyira kedvelt és helyesen alkalmazott ügyirati szemléleten túl a legkülönfélébb források, kivonatok sorakoznak, gyakran mindenféle érdemi összefüggés, hivatkozás, utalás nélkül.

¹¹ Adatai alább a könyvészetnél. Lásd még Fazekas Istvánnak a 18. sz. jegyzetben idézendő tanulmányát is, 219–220.

Vagyis nemcsak egy adott kérdéshez tartozó, esetleg más kuriális hivatalnál keletkezett dokumentumokat hasznosít. (Erre az aktaszerű publikálásra a szentszéki archívumok egyébként remek lehetőségek sorát nyújtják.)

A *Magyar tárgyú pápai felhatalmazások...*-ban a szerző már egy olyan rendezőelvet, kategóriarendszert alkalmaz, amely alkalmas az összegyűjtött hatalmas – egymással javarészt laza, áttételes összefüggésben álló – adatmennyiség hasznosítására. A rendezés alapelve a pápai primátusból folyó egyházkormányzati és spirituális joghatóság gyakorlása, amelynek a *Tridentinum* utáni pápaság új, korábbiaknál centralizáltabb tartalmat, mélységet és formát adott.¹² Galla szavaival:

„A pápai levéltárak rejtekeiben elszórtan lappangó óriási történeti anyagból csupán olyan kiváltságlevelek közlésére szorítkozom, amelyekben a pápák a pápaság és hívek írásbeli kérelmére különleges jogokat, felhatalmazásokat, kiváltságokat adományoztak. Nem veszem figyelembe azokat az adatokat, amelyek az egyházpolitika körébe tartoznak, a főkegyúri jogot, a püspökkinevezéseket, a török–magyar háborúk ügyét, a katolikus–protestáns kérdés közjogi vonatkozásait világítják meg. Anyagom elsősorban a vallásos élet és az istentisztelet körébe vágó ügyekre terjed ki. A különféle kegyeket, engedményeket, felhatalmazásokat a pápa vagy személyesen, vagy a római kúria... szervei által adja meg és kézbesíti. A pápa kezében összpontosul a tanító, a kormányzó és a megszentelő hatalom. Az egyházi törvények legfőbb alkotója, őre és magyarázója. Az egyetemes zsinat felett áll. Azok meghirdetése, összehívása, irányítása, felfüggesztése, áthelyezése és bezárása, döntéseik, törvényhozásuk érvényre emelése az ő kizárólagos joga. Egyetemes jellegű törvényekben, amelyeket elődei vagy egyetemes zsinatok hoztak, saját jogon és teljes hatalommal felmenthet, vagy másoknak felmentésre felhatalmazást adhat. A pápai hatalom tényleges kibontakozását a századok folyamán az egyházi élet szükségletei segítették elő. A zsinatok, a pápai döntések, az idők folyamán keletkező törvénygyűjtemények, Róma összpontosító törekvései nagy mértékben előmozdították ezt a fejlődést. A trentói Zsinat és a katolikus restauráció mozgalma a pápaság egyetemes főségét teljes egészében érvényre emelte. Hatalmának gyakorlásában a pápa segítő társakra, segítő szervekre szorul, amelyeket a római kúria fog össze.” (3–4.)

¹² TUSOR PÉTER, *A barokk pápaság (1600–1700)*, Budapest 2004, 163kk.

A kora újkori magyar–szentszéki kapcsolatok e primér egyháztörténeti, vagyis a vallásgyakorlásra, a belső egyházi életre vonatkozó forrásai nemcsak viszonylag jól körülhatárolhatók és elkülöníthetők. Miként a fenti, „A”–„L”–[„M”]-ig tartó felsorolás mutatja, szakszerű, alapvetően egyházi szempontú belső tagolásuk, csoportosításuk is lehetővé válik a közlés számára. Ennek során Galla Ferenc a vatikáni vonatkozású forráspublikációkban az 1920–1930-as években megjelenő¹³ kivonatoló módszert alkalmazza: a dokumentumokat elsődlegesen bőséges forrásidézetekkel tarkított nemzeti nyelvű kivonatokban hozza, teljesebb szöveget csak fontosabbnak vélt helyeken hoz. Jóllehet az eljárás a magyar nyelv esetében jelentősen megnehezíti, korlátozza a hozzáférést a nemzetközi kutatás számára, alkalmazását bizonyos vatikáni forrástípusok esetében ma is megfontolandónak tartjuk.

Ha meg akarjuk határozni a néhai egyháztörténész professzor e munkájának műfaját, leginkább az „adatközlés” kifejezést alkalmazhatjuk rá. Nem egy szűkebb történeti tematika, diskurzus számára hasznosít történeti forrásokat, hanem a legkülönfélébb római gyűjtemények – mondhatni – teljes átvizsgálásának eredményeit hasznosítja. „Adataim kevés kivétellel a pápai levéltárakból származnak és többnyire ismeretlenek, vagy már ismert anyagot egészítenek ki.” – írja (15). E megállapítása alapvetően ma is helytálló. A rendszerváltás időszakától, az 1980-as évek második felétől, illetve az 1990-es évek elejétől megújuló, Benda Kálmán,¹⁴ Tóth István György¹⁵ és

¹³ Vö. VANYÓ TIHAMÉR, *Püspöki jelentések a Magyar Szent Korona országainak egyházmegyéiről 1600–1850* (Monumenta Hungariae Italica 3), Pannonhalma 1933.

¹⁴ Leginkább a Veress Endre gyűjtését kiegészítő *Moldvai Csángó-Magyar Okmánytár (1467–1706) I–II*, Budapest 1989.

¹⁵ A fontosabb kiadványok: *Relationes missionariorum de Hungaria et Transilvania (1627–1707)* (Bibliotheca Academiae Hungariae – Roma [BAHR]. Fontes 1); Budapest–Róma 1994; *Litterae missionariorum de Hungaria et Transilvania (1572–1717) I–V* (BAHR Fontes 4), Budapest–Róma 2002–2008; *Misszionáriusok a kora újkori Magyarországon*, Budapest 2007. A szerző egyéb vonatkozó munkáira: GAETANO PLATANIA–MATTEO SANFILIPPO (a cura di), *Ab imo pectore. In memoria di István György Tóth*, Viterbo 2005.

Molnár Antal¹⁶ nevével fémjelzett missziótörténeti, az egyéb vatikáni kutatások,¹⁷ Galla korábbi,¹⁸ későbbi¹⁹ publikációi és a kézirat adatai között mintegy 30%-os átfedés van, melynek súlypontja a 17. század első felére esik. Ez az átfedés csupán az adott dokumentum említésére vonatkozik, használatának szintjére nem. Általában az a jellemző, hogy a legteljesebb és pontosabb információ a most megjelenő kéziratban található.²⁰

Bár Galla Ferencnek is a Hitterjesztési Kongregáció római levéltára – amelynek Hodinka Antal után ő az első magyar kutatója – szolgál alapvető lelőhelyül, nemcsak a magyar területekről beérkező iratoknak szentel figyelmet, hanem más irattípusoknak is; emellett számos egyéb római lelőhelyről is bőséggel merít, például a 17. század közepéig bezárólag a pápai Brévetitkárság kötetrengetegéből. (Az adatközlés-egységek mintegy tizede innen származik.) Galla fő szem-

¹⁶ Fő műve: *Katolikus missziók a bódolt Magyarországon. I: 1572–1647* (Humanizmus és reformáció 26), Budapest 2002. Egyéb vonatkozó tanulmányaira és azok újraközléseire: *Elfelejtett végvidék. Tanulmányok a bódoltság katolikus művelődés történetéből* (Régi Magyar Könyvtár. Tanulmányok), Budapest 2008.

¹⁷ Vö. TUSOR PÉTER, *Magyar történeti kutatások a Vatikánban* (CVH I/text.), Budapest–Róma 2004, xcviikk. Gondolunk itt főként Vanyó Tihamérnak a bécsi nunciatúra levéltárában végzett anyaggyűjtésére, vagy pedig a rutének uniójával kapcsolatos vizsgálatokra.

¹⁸ Műveinek bibliográfiája: FAZEKAS ISTVÁN, *Galla Ferenc „Pálos missziók Magyarországon” című kiadatlan munkája*, Pálos rendtörténeti tanulmányok (Varia Paulina 1; szerk. Sarbak Gábor), Csorna 1994, 219–228, 227–228.

¹⁹ Leginkább CVH I/2 (idézve fentebb, a 3. sz. jegyzetben). E művéről mondja Galla alább az 580. sz. alatt, hogy a „közeljövőben közzétesszük”. Emellett még két kéziratos munkájáról tesz említést. Az egyik a *Pálos missziók Magyarországon* (267. 440. 443. 493. 494. sz.; vö. az előző jegyzetet); a másik az erdélyi missziókról írt tanulmánya (161. 248. 230. 252. 325. 360. 413. sz.). Utóbbit a Szent László Társulat évkönyvének 1948-ra tervezett első számában készült megjelentetni. Végül sem a tanulmány, sem az évkönyv nem látott nyomdafestéket, és előbbinek kézirata sem ismeretes. – Lásd még *Otrokocsi Főris Ferenc gályarab Rómában* (kiad. BORÓVI JÓZSEF), Magyar Egyháztörténeti Vázlatok [MEV]–Regnum 10 (1998) 1–2, 185–202.

²⁰ Kéziratunk mintegy 2250 hivatkozásából 721 szerepel négy, reprezentatívnak gondolt és ezért e szempontból tételesen átvizsgált műben. Az átfedések aránya: CVH I/2 (20%); MOLNÁR, *Katolikus missziók* (6%); ΓÓTH, *Misszionáriusok a kora újkori Magyarországon* (5%); A Regnum-könyvek I/1 5% („A–F”).

pontja e munkájánál nem csupán missziótörténeti. Láthattuk, jóval szélesebb körű egyháztörténeti tematikát ölel fel. Az összegyűjtött anyag ugyanakkor a kifejezetten egyháztörténeti dimenziókon túlmutató forrásértékkel rendelkezik. Miként már a szerző is aláhúzta:

„A mozaikszerű adatok is értékesek lehetnek a korszak egy-egy egyéniségének: püspökének, papjának, misszionáriusának, vagy többé-kevésbé ismert világi személyiségének, valamely intézménynek, püspökségnek, vidéknek, helységnek közelebbi megismeréséhez. Bátran állíthatom, hogy a hatalmas adathalmaz valószínűleg kincsébánya azok számára, akik a magyar katolikus megújulás küzdelmeit kívánják megeleveníteni. De sokat meríthet belőle a vallási és szellemi élet, a nemzeti művelődés kutatója is. Az adatok szemléltetően mutatják a magyarság bekapcsolódását a nyugati szellemi áramlatokba: a hitújítás és a restauráció mozgalmába, az általános művelődési, gazdasági, politikai, társadalmi fejlődésbe.”

* * *

Jelen kötet alapvető célkitűzése, hogy pótolja a szerencsésen előkerült mű 1940-es évek végén meghiúsult kiadását. Ezért a sajtó alá rendezés során magán a kéziratban viszonylag kevés módosítást, kiegészítést végeztünk. A nyilvánvaló elütéseket minden külön jelzés nélkül javítottuk, a dátumokat kurziváltuk, illetve a könnyebb használhatóság és idézhetőség érdekében egyes tételeket saját sorszámmal láttuk el. Erre itt hívjuk fel hangsúlyosan a figyelmet, ami remélhetőleg pótolja az esztétikai okokból elhagyott, ilyen esetben kötelező []-jelek mellőzését a sorszámozásnál. A szándékos kihagyásokat a forrásszövegekből [...] jelzi, a szerző által alkalmazott ...-jelölést az előforduló pár adathiány helyén hagytuk meg. Mivel Galla sehol sem alkalmaz a forrásszövegeknél idézőjeleket, ezeket pótoltuk, zárójelben szereplő kiegészítéseit (rendszerint név-feloldások) és kérdőjeleiket dőlt betűvel szedtük. A minimális közreadói megjegyzést szintén kurziváltuk és [/] közé helyeztük. A nem ügyirat-jellegű kiegészítéseket, magyarázatokat nem különítettük el, és meghagytuk a szöveg eredeti tagolását. A mű fentebb említett alcímét és „M²”-betűs jelölését a közlésnél már nem hozzuk, a főcímet pedig a kötet címlapjára helyeztük át. Utóbbin némileg igazítottunk, főként tipográfiai okok miatt.

Galla korára jellemző szóhasználatát, helyesírását, történeti névhasználatát (a magyarosított, illetve párhuzamosan használt latin és olasz névváltozatokat) megőriztük. Alkalmi következetlenségeit az olasz és latin forrásszövegek átírásában, könyvészeti és archivisztikai hivatkozásaiban nem javítottuk, és megtartottuk azoknak – a szerző más megjelent műveiben is alkalmazott – rövidítéseit és központozását. Az eltelt évtizedek alatt megváltozott levéltári jelzetek: fond-elnevezések és -elhelyezések, kötet- és oldalszámozások *aggiornálása* meghaladta volna erőnket és lehetőségeinket, kiváltképpen egy ténylegesen és szakmai értékek szerint működő római magyar történeti intézet híján.²¹ Az egyes iratok visszakereshetőségét az előszavunk végén található részleges konkordancia és szakirodalom hivatott megkönnyíteni. Ugyanitt adjuk meg a Galla által idézett munkák teljesebb könyvészeti leírását.²²

Fő célkitűzésünkkel összhangban (tudniillik, hogy pótoljuk a kézirat elmaradt kiadását) a tételes megfeleltetést a kézirat adatai és az 1947 után megjelent szakirodalom hivatkozásaival nem tartottuk feladatunknak. Elvégzését az egyes eseteket tanulmányozó, felhasználó kutatóra bízuk. Úgy véljük, hogy az *Előszó*ban idézett szakirodalom ehhez elégséges támpontokat nyújt. Nem mondhattunk le viszont a személy- és helynévmutató készítéséről. Ezzel egyfelől Galla gyűjtését kívántuk használhatóbbá tenni, másfelől pedig a személy- és helynevek lehetőség szerinti azonosításával akartuk pótolni egy részletezőbb szakapparátus hiányát.

²¹ A római magyar történeti intézet rendeltetését, kötelességeit, kulcsfontosságú szerepét viszonylag kimerítő szakirodalmi és forrásbázisra alapozva tekintettük át: *Magyar történeti kutatások a Vatikánban*, xxx–cxvi. – Mind a Római Magyar Akadémia, mind pedig a keretein belül névleg létező Fraknoi Vilmos Római Magyar Történeti Intézet 2007 őszén hivatalba lépő vezetőitől a minimális együttműködési készség sem tapasztaljuk a lassan tizedik kötetéhez érő vatikáni–magyar történeti sorozat munkálataiban. A 20 évvel a rendszerváltozás után meglehetősen anakronisztikusnak számító helyzetet más helyen behatóbban is elemezzük.

²² A visszakereshetőséget részben megkönnyíti, hogy a kézirat forrásbázisának bizonyos hányada mikrofilm-másolatban Magyarországon is hozzáférhető. Vö. Tusor, *Magyar történeti kutatások a Vatikánban*, cxxxvi–cxxxvii.

A már tételesen és utalásszerűen idézett régebbi s újabb szakirodalom mellett főként a következő adattárakat, kézikönyveket használtuk:

BULLA BÉLA–MENDÖL TIBOR, *A Kárpát-medence földrajza*, Budapest 1999; CSÁNKI DEZSŐ, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, Budapest 1985 (repr.); FÉNYES ELEK, *Magyarország geographiai szótára I–II*, Pest 1851; PAPP-VÁRY ÁRPÁD (szerk.), *Földrajzi világtlasz*, Budapest 2004; ZENTAI LÁSZLÓ (szerk.), *A történelmi Magyarország atlasza és adattára 1914*, Budapest 2001². – HENRY BIAUDET, *Les Nonciatures apostoliques permanentes jusqu'en 1648*, Helsinki 1910; LIISI KARTTUNEN, *Les nonciatures apostoliques permanentes de 1650 à 1800*, Genève 1912; DONATO SQUICCIARINI, *Die Apostolischen Nuntien in Wien*, Vatikánstadt 1999; *Series episcoporum ecclesiae catholicae, quotquot innotuerunt a Beato Petro apostolo*, ed. PIUS BONIFACIUS GAMS, Ratisbonae 1873; SEBASTIAN BRUNNER, *Ein Benediktinerbuch. Geschichte und Beschreibung der Bestehenden und Anführung der aufgehobenen Benediktinerstifte in Oesterreich-Ungarn, Deutschland und der Schweiz*, Würzburg 1880; LUDWIG VON PASTOR, *Geschichte der Päpste im Zeitalter der katholischen Restauration und des Dreißigjährigen Krieges. XII: Leo XI. und Paul V. (1605–1625)*, Freiburg im Breisgau 1927; *Geschichte der Päpste im Zeitalter der katholischen Restauration und des Dreißigjährigen Krieges. XIII: Gregor XV. und Urban VIII. (1621–1644)*, Freiburg im Breisgau 1928; LUDWIG VON PASTOR, *Geschichte der Päpste im Zeitalter des fürstlichen Absolutismus. XIV: Von der Wahl Innozenz' X bis zum Tode Innozenz' XII*, Freiburg i. Breisgau 1929–1930; *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi III*, ed. GUILLELMUS VAN GULIK–CONRADUS EUBEL, Monasterii 1923; *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi IV*, ed. PATRITIUS GAUCHAT, Monasterii 1935; *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi V*, ed. REMIGIUS RITZLER–PRIMINUS SEFRIN, Patavii 1952; PIERRE HURTUBISE–LUCA CODIGNOLA–FERNAND HARVEY, *L'Amérique du Nord française dans les archives religieuses de Rome 1600–1922*, Québec 1999. – KEMPELEN BÉLA, *Magyar nemes családok I–XI*, Budapest, 1911–1932; DIÓS ISTVÁN (szerk.), *Magyar katolikus lexikon I–XIV*, Budapest 2004²–2009; FALLENBÜCHL ZOLTÁN, *Magyarország főméltóságai 1526–1848. Az udvari méltóságok archontológiája*, Budapest 1988; NAGY IVÁN, *Magyarország családai czímerekkel és nemzékrendi táblákkal I–XIII*, Budapest 1987–1988 (repr.); ÖRDÖG FERENC, *Helynévmutató Csánki Dezső történelmi földrajzához*, Budapest 2002. – Szükség esetén, tájékoztató, kiegészítő, ellenőrzés céljából különféle internetes portálok is igénybe vettünk (például <http://www.gcatholic.com>; továbbá egyházmegyék, szerzetesrendek honlapjait stb.).

Az index készítése során a kéziratban szereplő „titkár” vagy a „kongregációi titkár” fogalmakat a „Hitterjesztési Kongregáció titkára” gyűjtőnév alatt csoportosítottuk. A „ferences missziók ügyésze” az „obszerváns rendi főügyész” gyűjtőfogalom alá került. A szövegbeli „erdélyi görög szakadár püspök” helyett „erdélyi orthodox püspök” szerepel. Galla a zágrábi püspököt, Selistevich (Seliscsevics) Istvánt (1694–1703) következetesen, több helyen összetévesztette elődjével, Mikulich Sándor Ignáccal, ezt jelölés nélkül a szövegben is javítottuk (634. 637. 664. sz.). A császári udvarba küldött nunciásokat a kézirat bécsi, császári, illetve német nuncius néven is nevezi. A mutatóban egységesen a „bécsi nunciások” kifejezés szerepel.

A személynevekkel kapcsolatos eseti problémák közül első helyen említjük, hogy a 23. sz. alatt található Purlimani nuncius azonosítása nem sikerült, Galla maga is kérdőjellel hozza. A 63. sz. alatt a kéziratban „Cardli. (Endre helyett) Stephano et Balthasarri Battoriis: de eodem” áll, vagyis Galla névelírást gyanít, pedig egyértelműen a három testvéréről: Báthory (tudniillik András) bíborosról, Istvánról (Báthory Gábor apja) és Boldizsárról van szó (vö. 51. sz. is.) A 102. sz. alatt Galla Erdődy Tamásnak, feleségének Anna Máriának és anyjának, Zsuzsannának adott engedélyt említ, de Nagy Iván szerint Erdődy Tamás anyja Tahy Margit, Ungnád Mária Anna anyja pedig Losonczy Anna volt, és Zsuzsanna nevű nagyanya sincs. A 492. sz.-nál előforduló szófiai érsek vélhetően még az 1670-ben meghalt Pietro Diodato (Petrus Adeodatus), noha az erdélyi vonatkozású ügy római tárgyalásának éve 1673. Milotics testvéréről (251. sz.) talán elképzelhető, hogy azonos Francesco Miletich későbbi boszniai provinciálissal (1662–1666), de ebben nem vagyunk biztosak, és nem vettük fel az indexbe. Huetter pápai gróf (277. sz.) azonosítása még várat magára.

A helynevek közül *Bukinót* (164. sz.) feltételesen azonosítjuk Bukinnal, a mai Dunabökönyvel (Mladenovo, Szerbia). A szövegkörnyezet erre utal, mivel Bukino mellett a Szerémségbe indultak a misszionáriusok. *Camnicum* (165. sz.) feloldása talán a boszniai Kamengrád. *Budváról* (205. sz.) a szövegkörnyezetből úgy véljük, hogy ez nem a montenegrói/dél-dalmáciai városka, hanem valahol a hor-

vát–magyar határ környékén, Valpó–Verőce–Kanizsa térségben található településről van szó. Az ugyanitt szereplő *Campagnium* és *Compagn* feltételesen talán megfeleltethető Törökkoppánnal, *Miaci/Mianzi* pedig Marijancival.²³ *Stájer* (256. sz.) feltételezhetően egész Stájerországot jelöli. *Madelberg* nevű települést (277. sz.) nem találtunk, minden bizonnyal valamelyik németországi helynév torzulása lehet. *Castro novo* (302. sz.) esetében nem tudjuk, hogy pontosan melyik Újvár településről van szó Horvátország területén. *Zurovichür* (398. sz.) csupán feltételezhetjük, hogy a boszniai Zvirici, esetleg Zvirovićima lehet a megoldás. *Haisil* (431. sz.) azonosítására elképzelésünk sincsen, Merkas Ipoly Mura- és Dráva-menti, vélhetően a mai Horvátország és Szlovénia területére eső térítéseinek (434. sz.) pontosabb azonosítása pedig további kutatást igényel. Megjegyezzük, hogy Galla a püspöki székhely *Makarškát* (489. sz.) külön országgént szerepelteti, ami vélhetően egyszerű elírás. A 670. sz. bejegyzésben feltételezésünk szerint *Clodig* a mai Grimacco azonos nevű településrészének feleltethető meg, *Cosa* pedig tőle nem messze található az udinei régióban.

A mutató készítése során, személy- és helynevek azonosításának kérdéséhez kapcsolódóan figyeltünk fel arra a problémára, hogy a kéziratban szereplő egyes nevek, adatok eltérnek a szerző más munkáiban szereplő információktól, jöllehet a forráshivatkozások meg-
egyeznek. A fontosabb példák:

Giovanni Fortunato Svidnicki (272. sz.) *Gregorio* Fortunato Svidnický (CVH I/2, 99.) – *Giovanni Battista* Merighi (Meriglio) da Bologna (374. sz.) *Tommaso* Merighi (Regnum-könyvek, 39) *Giovanni Tommaso* Merighi (Amerighi) (CVH I/2, 381.) – Desmanics *János* (376. sz.) Desmanics *József* (Regnum-könyvek I, 40.) Desmanics *János* (CVH I/2, 374.) – *Giovanni Andrea* Monticelli da Lonano *Piceno* (383. sz.) *Giovanni Antonio* Menticeili da Lonano *della Marcana* (CVH I/2, 106.) – *Agostino* Tasso da Assisi (389. sz.) *Angelo* Tassi (CVH I/2, 300.) – *Andrea* Passerino da Castel Fidardo, *Francesco* Torrecchia da Veliterno (456. sz.) *Antonio* Passarini da Castel Fidardo, *Lorenzo* Torricchia da Velletri (CVH I/2, 108.) – *Giovanni Battista* Reggiano da San Felice ügye: 1675. VIII. 29. (507. sz.) *Giovanni Battista* Reggiano da San Felice ügye: 1675. VII. 30. (Regnum-könyvek I,

²³ TÓTH, *Litterae missionariorum*, 478.

41–42.) – Kukovics *Jácint* (510. sz.) Kukovics *Jakab* (Regnum-könyvek I, 42.) – Zambecchi Ambrus... *szabadon adományozott plébániát kér* (543. sz.) Zambecchi Ambrus... *apostoli missziót kér* (CVH I/2, 110.) – 1707. V. 2. A konstantinápolyi rabok, kapitányok, vasraverni gályarabok kérik a Kongregációt, hogy a keresztény fejedelmek segítségével küldjön hozzájuk miséző szerzetest. (682. sz.) Ugyanez 1708. V. 2. (CVH I/2, 110.) – Sigray *János* (700. sz.) Sigray *Ferenc* (Regnum-könyvek I, 22.)

Az egy-két betűs eltérések jelzésétől, a vezetéknevek bőséges, ugyanakkor egyértelműen azonosítható variánsainak felsorolásától már eltekintünk. Gyanítjuk, hogy az összes problémát nem tudtuk kiküszöbölni, észrevenni; és mind a szerző, mind a mi munkánk még korrigálható, fejleszhető. Úgy véljük azonban, hogy a figyelmünket esetlegesen elkerülő hibák, következetlenségek kiküszöbölését nyugodt lélekkel a szakmai kritikára, további vizsgálatokra bízhatjuk.

Reméljük, hogy e kötettel a nagy múltú vatikáni magyar kutatások fontos adósságát sikerült törleszteniünk.²⁴ E munkánk támogatásáért köszönetet mondunk egyetemünk nagykancellárjának, Erdő Péter bíboros úrnak, a sorozat alapító-fővédnökének, illetve a Váci Egyházmegyének, hogy a kiadás segítségével felvállalta néhai tudós papja örökségének ápolását. Ugyanitt köszönjük meg a Szerkesztőbizottság elnökének és a kötet lektorának értékes szakmai érszerveiteit.

²⁴ A közreadók közötti munkamegosztás a következő volt. Felkérésemre és téma-vezetői irányítással – doktori képzése kiegészítéseként – a kéziratot Tóth Krisztina digitalizálta, és készítette el hozzá a mutatót. Munkáját az általam meghatározott szempontok, elvek alapján végezte, dicséretes szorgalommal és alapaossággal. Az *Előszót* én írtam (részben az index-készítés során lejegyzett adatok felhasználásával), illetve a teljes anyagot ellenőriztem, javítottam és kiadásra szerkesztettem. – Vatikáni kutatásaimat az MTA-Bolyai öd. támogatja.

LEVÉLTÁRAK ÉS KÖNYVÉSZET

FORRÁSOK

ARCHIVIO SEGRETO VATICANO („ARCH. VAT.”)²⁵

Archivio Concistoriale, Processus Canonici („Processi Vescovili”)
Archivio della Nunziatura in Vienna („Vienna”, Nunziatura di Vienna”)
Segreteria dei Brevi, Registra Brevium („Secr. Brev.”)²⁶
Segreteria di Stato, Germania („Germania”)
Schedario Garampi („Garampi”)

ARCHIVIO STORICO DELLA SACRA CONGREGAZIONE PER
L’EVANGELIZZAZIONE DEI POPOLI O DE «PROPAGANDA FIDE»
(„ARCH. PROP.”)²⁷

Acta Sacrae Congregationis („Act.”)

²⁵ A Vatikáni Titkos Levéltár aktuális fond-elnevezéseire, az egyes állagok régebbi-újabb indexeire: *Indice dei fondi e relativi mezzi di descrizione e di ricerca*, Città del Vaticano 2008–2009. – A levéltár rendszerére: K.A. FINK, *Das Vatikanische Archiv*, Rom 1951; LAJOS PÁSZTOR, *Guida delle fonti per la storia dell’America Latina negli archivi della Santa Sede e negli archivi ecclesiastici d’Italia* (Collectanea Archivi Vaticani 2), Città del Vaticano 1970; *Vatican Archives. An Inventory and Guide to historical documents of the Holy See*, ed. FRANCIS X. BLOUIN, New York–Oxford 1998.

²⁶ A Galla által említett indexek már a vatikáni levéltárban találhatóak: *Sala dei Indici*, Ind. 740–885.

²⁷ A Hitterjesztési Kongregáció levéltárára: JOSEF METZLER–NIKOLAUS KOWALSKY, *Inventory of the Historical Archives of the Sacred Congregation for the Evangelization of Peoples or „de Propaganda Fide”* (Studia Urbaniana 18), Rome 1988. – A kötet- és oldalszámok megváltoztatása mellett a legjelentősebb változás a *Lettere Latine* és *Volgari* sorozatok elnevezésének egységesítése, illetve a kérvények (*memoriali*) besorolása az eredeti levelek és jelentések („SOCC”) sorába.

Congregazioni Particolari (Cong. Part.)
Congressi („Cong.”)
Lettere e Decreti della Sacra Congregazione („Lettere Latine”; „Lett. volg.”)
Scritture Originali riferite nelle Congregazioni Generali („Lett. rif.”; „Mem.”, „Scritt. rif.”)
Scritture riferite nei Congressi („Cong.”)

BIBLIOTECA APOSTOLICA VATICANA („BIBL. VAT.”)

Manoscritti, Barberiniani Latini („Barber. Lat.”)

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRA, KÉZIRATTÁR
(„EGYET. KVT.”)

Acta Paulinorum (Ms. Ab 154) („Ann. Ord. Paul.”)

MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR („O. LVT.”)

Magyar Kancelláriai Levéltár

Conceptus expeditionum (A 35) („Conc. Exped. Canc.”)

Litterae Roma exaratae (A 29) („Litt. Roma exar.”)

Magyar Kamara Archivuma

Acta Iesuitica (E 152) („Act. Jes.”)

Acta Paulinorum (E 153) („Act. Paul.”)

Magyar (Pozsonyi) Kamara Regisztratúrája

Expeditiones camerales (E 15) („Exped. Cam.”)

Litterae ad Cameram exaratae (E 41) („Litt. ad. Cam.”)

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR („SZÉCHENYI KVT.”)

BIBLIOGRÁFIA²⁸

- BENGER, NICOLAUS: *Annalium... Ordinis Fratrum Eremitarum S. Pauli Primi Eremitae voluminum secundum... ab 1663 usque ad a. 1727*, Posonii 1743.
- FERMENDŽIN, EUSEBIUS: *Acta Bosnae potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum regestis ab anno 925 usque ad annum 1752* (Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium 23), Zagrabiae 1892.
- FRAKNÓI VILMOS: *Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római szentszékkel III*, 1903.
- FREY P. JÁCINT: *A kapucinusok Mórrott (1695–1945)*, [H.n.] 1945.
- GALLA FERENC: *A csiksomlyói ferencrendi kolostor viszontagságai Bethlen Gábor idején*, A Gróf Klebelsberg Kuno Magyar Történetkutató Intézet Évkönyve 4 (1934) 283–303.
- GALLA FERENC: *A magyar katolikus restauráció misszionáriusa* (Klny. az „Egyházi Körirat” 1946 február–októberi számaiból), Budapest 1946.
- GALLA FERENC: *A pálosrend reformálása a XVII. században*, Regnum Egyháztörténeti Évkönyv 1940–1941, 123–223.
- GALLA FERENC: *A Pázmáneum alapítása és a Szentszék* (Olaszországi Magyar Oklevéltár [OMO]), Vác 1935.
- GALLA FERENC: *A püspökjelöltek kánoni kivizsgálásának jegyzőkönyvei a Vatikáni Levéltárban. A magyar katolikus megújulás korának püspökei*, LK 20–23 (1942–1945) 163–186.
- GALLA FERENC: *Fulgenzio da Iesi ferences misszionárius vitája a bójtról a gyöngyösi jezsuitákkal. Fejezet a magyar katolikus restauráció misszióiból* (Regnum-könyvek. II: Egyháztörténeti értekezések 1 – Klny. a „Regnum” egyháztörténeti évkönyv 1944–46. évfolyamából), Budapest 1947.
- GALLA FERENC: *Harminckilenc kiadatlan Pázmány-levél* (OMO), Vác 1936.
- GALLA FERENC: *Marnacics Tomkó János boszniai püspök magyar vonatkozásai*, Budapest 1940.
- GALLA FERENC: *Simándi István vál. erdélyi püspök pápai kinevezésének ügye*, Notter Antal Emlékkönyv. Dolgozatok az egyházi jogból és a vele kapcsolatos jogterületekről (szerk. Angyal Pál–Baranyay Jusztin–Móra Mihály), Budapest 1941, 561–587.
- HODINKA ANTAL: *A munkácsi görög-katolikus püspökség története*, Budapest 1910.
- KARÁCSONYI JÁNOS: *Szent Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig I–II*, Budapest 1922–1924.
- LANCZ KÁLMÁN: *Dvornikovits Mibály püspöksége* (Vácegyházmegye múltjából 2), Vác 1943.
- MORBIO, CARLO (a cura di), *Memorie del cardinal Guido Bentivoglio con correzioni e varianti dell'Edizione d'Amsterdam del 1648 (aggiuntevi cinquantotto lettere inedite tratte dall'Archivio)* (Biblioteca Rara), Milano 1864.
- PREMROU, MIROSLAV: *Serie dei vescovi romano-cattolici di Beograd*, Archivum Franciscanum Historicum 18 (1924–1925) 493–505.
- Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Wespriemiensis pro anno MCMXXVI*, Wespriemii 1926.

²⁸ A kézirat *Előszó*ban nem idézett könyvészeti tételeit tartalmazza.

BEVEZETÉS

Az újkorban a hitegység felbomlásával, a katolikus megújulás megindulásával és a világmissziók kifejlődésével együtt járt, hogy a különféle pápai felhatalmazásokat, felmentéseket, kiváltságokat egyre szélesebb körben vették igénybe.

Elsősorban megyéspüspökök és misszionáriusok az egyházkezelésben és hitterjesztésben lépten-nyomon rászorultak arra, hogy minél több joghatóságuk legyen a lelki szükségletek fennakadás nélkül való gyors kielégítésére. Világi papok és szerzetesek gyakran olyan helyen tevékenykedtek, ahol sem püspök, sem plébános nem volt. Szükség volt tehát olyan pápai felhatalmazásra, amelynél fogva a különféle plébánosi teendőket végezheték. Sokan, papok és világiak, elhagyták hitüket és istentelenné váltak, vagy valamely új felekezethez csatlakoztak, vagy az egymást követő nemzedékek során már azokban születtek és nevelkedtek. Mások pedig a keleti szakadásban éltek. Az ilyeneket csak pápai felhatalmazással lehetett az Egyházba visszavenni vagy felvenni.

Az Egyház bizonyos bűntettek feloldozását rendkívüliségük miatt megszorította: voltak bűnök, amelyek alól csak a pápa oldozhatott fel. Az Egyház szabadsága ellen elkövetett kiáltóbb erőszakosságok az „In Coena Domini” nevű bullában voltak felsorolva. Pápának fenntartott eset volt a simónia vagyis szentségárulás, pl. egyházi javadalom megvásárlása. Csak a Szentszék adhatott felmentést a tiltott könyvek olvasására és szükség esetén adott is olyan férfiaknak, akiknek azok olvasása nem ártott meg. A hitükben szilárd és képzett férfiak azután megcáfolták a hamis tanokat. Az égető paphiány miatt mind a katolikus megújulás, mind a pogány missziók területén egy-egy papnak kétszer, esetleg háromszor is kellett miséznie, gyakran messzeeső helyeken, hogy a hívek misét hallgassanak. A Szentszék megengedte, hogy egy pap két misét mondhasson, a szabályok ellenére az egyiket hajnal előtt, a másikat pedig dél után, egyszerű oltárkövön, eretnek, kiközösítettek jelenlétében is, szabad ég alatt vagy bármely tisztességes helyen, idegen istentisztelet által megsértett templomban, amelyet egyszerű szertartással újraszenteltek. A misszionáriusnak széleskörű felhatalmazásokra volt szüksége főképpen a házasságok rendezésére. A protestánsok nem mindenben tartották be a régi Egy-

ház szabályait, tilalmait. Sok házasság érvénytelen volt, azokat megtérés esetében rendezni kellett, amennyiben lehetséges volt. Súlyos kérdés volt a protestánsoknak megengedett válás és újraházasodás, a vérségi és sógorsági akadályoknál bizonyos fokok be nem tartása. A pogányoknál a misszionárius gyakran igénybe vette a Szent Pál-féle kiváltságot: a többnejű új keresztény megtarthatta azt a feleséget, amelyet akarta, ha az kész volt vele békességben együtt élni, kivéve, ha az első feleség hajlandó volt megtérni.

A Szentszék felhatalmazta a misszionáriust, hogy bizonyos esetekben búcsút hirdessen, az Oltáriszentséget ünnepélyesség nélkül vigye a beteghez, nehogy másvallásúak tiszteletlenséggel illessék. Megengedte neki, hogy szükség esetén világi öltözékben járjon. Az erdélyi és hódoltsági misszionáriusok rendszerint kereskedők közé vegyülve titokban lépték át a határt, az erdélyi jezsuiták világi papokként éltek plébániáikon, a hódoltsági püspök főpapi öltözet, süveg, pásztorbot és gyűrű nélkül végezhetette a püspöki funkciókat, és a szerzetes főpap egyszerű szerzetesi ruhában élt rendi kolostorában.

A felhatalmazások köre szükség szerint bővült-szűkült. Legnagyobb volt a pogány területen és pogány fejedelem fennhatósága alatt működő misszionáriusok és misszióelőjárók joghatósága, ugyancsak tág körben mozgott a tisztán protestáns területeken működő hitterjesztők joghatósága is. Az erdélyi apostoli helytartó és a belgrádi püspök, mint a hódoltsági részek apostoli helytartója jóval több jogot kapott, mint a magyar prímás és püspökök. Szelepcsényi, hivatkozva elsősorban a protestantizmusból jövő házassági viszonyainak bonyolultságára, ez utóbbiak bővebb szövegét kérte a maga számára. A katolikus megújulás korában kilencféle szövegezésben („formula”) adták a facultásokat. A facultásokat közvetítő kúriai szerv a „Suprema et Universalis Inquisitio” vagy más szóval a „Sacra Congregatio Sancti Officii”, olaszosan egyszerűen „Sant’Officio”. Ennek heti ülésén terjesztették a pápa elé a Propaganda Kongregáció ajánlottainak a névsorát és a pápa megadta a meghatározott formula szerint való felhatalmazásokat.

Felhatalmazásokat kaptak a pápai oldalkövetek, nunciusok, megyéspüspökök, apostoli vizitátorok, apostoli helytartók, missziófő-

nők, apostoli misszionáriusok és azok az egyházi férfiak, akik esetről-esetre arra érdemeseknek bizonyultak. Apostoli missziót és a velejáró felhatalmazásokat csak megyéspüspökök vagy rendi előljárók, a rendfőnök vagy a rend kúriai főügyésze ajánlásával vagy egyéb megbízható értesülés alapján adott a Szentszék. A Propaganda Kongregáció missziós kollégiumainak növendékei és egyéb világi papok személyenként is kaphattak, ellenben a szerzetesek rendszerint csak kisebb-nagyobb csoportban. A legtöbb esetben a facultást bizonyos feltételek mellett másra is átruházhatták, mindenkor díjmentesen. A facultások érvényességének időtartama változó: a legtöbb esetben három, négy, öt és hét év: „ad triennium”, „ad quadriennium”, „ad quinquennium”, „ad septennium”. Kivételesen esetekben visszavonásig, „usque ad revocationem”, vagy a méltóságban, tisztségben való megmaradás idejére szolt az engedély. Az időtartam lejártá után meg kellett újítani, „prolongare, confirmare” a facultásokat. A magyar megyéspüspökök a XVII. század közepétől kezdődően rendszeresen ötévenként kapták a facultásaikat: „facultates quinquennales”. Csak pápai bullában kinevezettek tarthattak igényt a facultásokra, a választott püspökök ismételt kérelmük ellenére sem kaptak facultásokat; ha királyi áthelyezés esetében valamely korábbi címre már felszentelték őket, ez utóbbi címre állították ki a facultásokat tartalmazó okiratot. A század második felében a Szentszék arra törekedett, hogy a világi és a szerzetes misszionáriusokat alárendelje a helyi megyéspüspök közvetlen joghatóságának is. Gyakran a megyéspüspökhöz utasítja a kérvényezőket, még szerzetes főelőjárókat is, akik a maguk vagy rendtársaik részére misszionáriusi kinevezést, esetleg önálló rendi főnökséget kívánnak szervezni. Az apostoli misszionáriusok bemutatják a megyéspüspöknek kinevezésüket és facultásaikat és a megyéspüspök saját aláírásával hozzájárul missziós munkájuk megkezdéséhez vagy folytatásához.¹

¹ A Kongregáció szükség szerint több ízben foglalkozott a misszionáriusoknak adott facultások rendezésével. 1635 szeptemberében, 1636 márciusában és áprilisában szakbizottságok („Congregatio particularis”) dolgozták ki az irányelveket és gyakorlati szabályokat, amelyek a facultások engedélyezésében hosszú időn át érvényben maradtak, Arch. Prop. Act. vol. 10. f. 79., f. 309. – Vol. 12. f. 49., f. 53., f. 57., f. 133. –

A XVI. század közepén és második felében a török szárazföldi és tengeri támadásaiban számos keresztény vitéz és csendes lakos esett pogány rabságába. A török kiszabott váltságdíj fejében szabadlábra helyezte őket. Elsősorban nemes, jómódú vitézek jöttek számításba, nevük a Szentszékhez is eljutott, és a pápák brévékben szólították fel a rabok hozzátartozóit, hogy siessenek rokonaik kiszabadítására: a pápai leveleket hortatóriumoknak nevezték: „hortatorium pro captivis”, az év megnevezésével, keletkezésük helye a Vatikán, „apud Sanctum Petrum”.

Ilyen hortatóriumok 1577-1581 között mintegy 261 szerepel a brévék indexeiben, az olasz kereskedővárosok, mint Genova polgáraihoz, balkáni tartományok előkelőségeihez, bolgár, macedon, görög, albán, ciprusi, zacynthi, magyar, lengyel, olasz, szlavóniai, horvát stb. urakhoz:

„Pro Marco Toth Slavo hortatorium pro redemptione sui fratris, 1578. Index Brevium f. 105. – Pro Matthia Baythi Ungaro hortatorium pro redemptione sui fratris, 1578. f. 110. – Pro Paulo Zadisits nobili Regni Hungariae hortatorium pro redemptione suorum, 1578. f. 129. – Pro Georgio Petrovits Hungaro pro redemptione eius fratris, 1579. f. 152. – Pro Aegidio Zaso Hungaro hortatorium pro redemptione suorum, 1579. f. 158. – Pro Benedicto Nadasdio Hungaro hortatorium pro redemptione suorum, 1579. f. 159. – Pro Blasio Magi Ungaro hortatorium pro eius redemptione, 1579. f. 201. – Pro Gabriele George hortatorium pro eius redemptione, 1579. f. 202. – Pro Sebastiano Magi Equite Ungaro hortatorium pro eius redemptione, 1579. f. 203. – Pro Blasio Salai hortatorium pro redemptione suorum, 1580. f. 233. – Pro Andrea Hagii Hungaro hortatorium pro redemptione eius, 1580. f. 239. – Pro Joanne Vesprimi nobili Hungaro hortatorium pro eius redemptione, 1580. f. 239. – Pro Matthia Nagi Hungaro hortatorium pro eius redemptione, 1580. f. 255. – Pro Dimo Taludi (*Faludi?*) hortatorium pro eius redemptione, 1580. f. 260. – Pro Nidelio (?) Vorek et Begdan de Croatia hortatorium pro redemptione suorum, 1581. f. 275.

Hasonlóképpen rendezte a Kongregáció a nunciussoknak adott facultások ügyét is, hogy a területükön működő misszionáriusokat és arra alkalmas világi és szerzetes papokat megfelelő facultásokkal felruházzák, működésükben ellenőrizzék és irányítsák. – Megjegyezni kívánjuk, hogy közleményünk második részében is elsősorban saját kutatásaink eredményeit hozzuk, már megjelent adatokat rendszerint csak akkor idézünk, ha azokat kijavítjuk, kiegészítjük.

– Hortatorium pro captivis annorum 1581–84. 169 levél: Pro Georgio Joanne Baptista de Jazaputhis Ungaro hortatorium pro eius redemptione 1582. f. 27. – Pro Georgio Balogh Jaurensi hortatorium pro redemptione eius, 1584. f. 141a. – Pro Georgio Fabii Colocensis dioecesis hortatorium pro eius redemptione, 1584. f. 142.”

RÖVIDÍTÉSEK

Archivio Segreto Vaticano, vagyis a Vatikáni Titkos Levéltár, rövidítve Arch. Vat.

A Vatikáni Levéltárban:

Segreteria de' Brevi, Brévetitkárság, Secr. Brev., a pápai bullák és brevék fogalmazványai.

A nunciosok jelentései és rájuk adott államtitkári utasítások, válaszok a székvárosok szerint: Vienna, Germania; a század elején a Vatikánba kerültek a császári nunciatúrán felhalmozódott különféle diplomáciai és egyházpolitikai, valamint lelkiismereti, házassági stb. ügyek iratai.

Processi Vescovili, a püspökjelöltekről és egyházmegyéjükről rendszerint a nunciatúrán lefolytatott tanúvallomások hiteles jegyzőkönyvei: Proc. Többnyire a Levéltári Közleményekben és a külön lenyomatban megjelent kiadványomat idézem.

A Titkos Levéltárban van Garampi nagy elenchusa a pápák XVI–XVII. századi diplomáciai iratairól: Garampi vol. 318.

A bullák és brevék indexei a XVI. század közepétől nem a Levéltárban, hanem az Államtitkárság Segreteria de' Brevi hivatalában vannak, az első ötven év adatai nehezen kezelhetők. Mi kijegyzeteltük az összes magyar vonatkozású adatokat a következő század közepéig.

A VIII. Orbán pápa idejéből származó nunciusi jelentések és válaszok a Vatikáni Könyvtár Barberini Latini sorozatában vannak: Bibl. Vat. Barber. Lat.

Archivio della Sacra Congregazione de Propaganda fide: Arch. Prop., a világmisziókat irányító kúriai csúciszerv levéltára. Minket érdeklő sorozatai: Lettere riferite, Lett. rif., Scritture riferite, Scritt.

rif., Memoriali, kérvények, Mem., Congregazioni particolari, Cong. Part., Congressi, Cong., Acta Congregationum, a havi gyűlések jegyzőkönyvei: Act. Lettere Latine, voltaképpen csak egy kötet a levelezés sorozatában, a 9-ik, mert csakhamar összefoglalták az évről – évre következő latin és olasz válaszleveleket, Lettere volgari, Lett. volg.

Országos Levéltár, O. Lvt., kancelláriai osztály: Conceptus Expeditionum Cancellariae, Conc. Exped. Canc. – Kamarai osztály: Expeditiones Camerales, Exped. Cam., Litterae ad Cameram, Litt. ad Cam., Litterae Roma exaratae, Litt. Roma exar., Acta Paulinorum, Act. Paul., Acta Jesuitica, Act. Jes.

* * *

Gyakrabban idézett kiadványok: Angyal-Baranyay: Notter Emlékönyvből Galla F. Simándi., Fermendžin, E. Acta Bosnae, – Fraknói V. Magyarország összeköttetései a római szentszékkal, Összeköttetések III., Galla F. A Pázmáneum alapítása és a Szentszék, Vác 1935., Pázmáneum – Galla F. Harminckilenc kiadatlan Pázmány-levél – Pázmány-levelek, Galla F. Marnavics Tomkó boszniai püspök magyar vonatkozásai, Budapest 1940, Tomkó, Galla F. A magyar katolikus restauráció misszionáriusa Budapest 1946, Misszionárius, Galla F. A püspökjelöltek kánoni kivizsgálásának jegyzőkönyvei a Vatikáni Levéltárban, Levéltári Közlemények 1942-45., különlenyomat, Processzusok, Galla F. Magyar tárgyú pápai felhatalmazások, felmentések és kiváltságok a katolikus megújulás korából, Levéltári Közlemények 1946-47., különlenyomat, Premrou, M. Serie dei vescovi romano – cattolici di Beograd, Archivum Franciscanum 1924-25.

* * *

Archiepus, Archiepiscopus, Card., Cardlis. Cardinalis, Epus Episcopus, Emo. Eminentissimus, Fr. Frater, Ilmus Illustrissimus, P., Pr. pater, R.Rmus, Reverendus, Reverendissimus

FORRÁSOK

1. 1550. VII. 4. után: „Jacobus (*Bornemisza Pál*) Epo. Vesprimien. in Epum. Transylvaniae electo: licentia se gerendi in causis criminalibus.” Index Brevium Pauli III., Julii III., Marcelli II., Pauli IV., Pii IV. ab anno 1537. ad 1565. Tomus I. f. 131. – V.ö.: Schematismus Wesprimiensis. Veszprém, 1926. XVII. 1.

2. 1550. XI. 10. „Zachariae Electo Pharen (*Delfino*) Nuntio apud Regem Ungariae et Bohemiae cum potestate Legati de latere: facultates diversae pro sua Nuntiatura.” U.o. f. 156.

3. 1551. II. 25. „Georgio (*Frater*) Epo. Varadien.: absolutio a censuris, immo excommunicatione propter sententias latas contra nonnullos seditiosos Regni.” U.o. Tom. II. 58. f. 35.

4. 1551. VII. 1. „Nuntio Imperatoris: Epo. Jaurien. (?): [...] ut supra conceditur et adiungitur facultas absolvendi reos haereseos.” U.o. f. 336.

5. 1560. X. 7. „Nicolao (*Oláb*) Archiepo. Strigonien.: respondet eius consultationibus: sacerdotes concubinarios ab altari removendos et patiendum esse ut discedant quocunque eos ipsorum furor traxerit [...]; facultas datur Archiepo. absolvendi omnes apostatas etc. eosque habilitandi etc.” Garampi f. 391.

6. 1561. VII. 10. „Bonifatio de Ragusa (*Drakolicza vagy De Stephanis, De Stefani, Stefanics Bonifác stagnói, stoni püspök*) Ordinis Minorum: concedit (*Sanctitas Vestra*) facultatem proficiscendi ad partes Hungariae, Transylvaniae etc. ad praedicandum verbum Dei.” U.o.

7. 1562. II. 21. „Matthiae (*Bruman*) Zagrabien. Epo.: quem dispensat (*Sanctitas Vestra*) ut per procuratorem possit Apostolorum limina visitare.” U.o.

8. 1565. VII. 10. „Pro Bonifatio de Ragusio proficiscenti ad missionem in Hungariam, Transylvaniam et Moscoviam: facultates diversae.” Ind. Brev. Pii IV. ab an. 1560. ad 1565. f. 201. – A vizitátor és a bosnyák ferencesek viszonyáról: 1576. I. 7. „Cardlis. ad Simonem a Ponte Ministrum et alios Fratres Observantes in Loco Sanctae Catharinae Cressevi degentibus in Bosna: Sanctissimum gaudere compositas controversias inter eos a quodam Epo. Stagni visitatore: nullam videre causam quod ipsi novum ab eorum Superiore missum visitatorem moleste ferant.” Garampi: u.o. f. 397.

9. 1565. XII. 1. „Fratribus Provinciae Bosnae: confirmatio litterarum Clementis et Pauli utendi Altari portatili et ministrandi Sacramenta in absentia Parochorum.” Ind. Brev. Pii IV. ab an. 1560 ad 1565. f. 553.

10. 1566. II. 11. „Epis. Hungariae mittit Angelum (!) de Grossupto Ordinis Praedicatorum ut sollicitet Concilii Tridentini executionem.” Garampi: f. 392.

11. 1566. V. 11. „Cardinalis Alexandrini (*Tolomeo Galli*) epistola ad Archiepum. Strigonien. et Suffraganeis: Pontifici gratum fuisse libenter ab eis acceptum Fratrem Antonium (!) de Grosupto (!) in Hungariam missum pro executione Concilii Tridentini nec eos trepidare in eorum officii executione ob Turcarum ibi imminens periculum.” U.o. – Fraknói V.: Magyarország összeköttetései III. 147. l.

12. 1566. VI. 18. Nicolao Archiepo. Strigonien. mandat ut in posterum iurisdictionem exerceat ad mentem Concilii Tridentini et prohibet quibusvis Legatis Apostolicis ne eum impediunt. Garampi: u.o. – Ind. Brev. Pii V. Q. 439. f. 199. a, 1. – Ind. Brev. Pii V. ab an. 1566. ad 1572.

13. 1568. IV. 24. „Pro Epo. Transylvanien. locumtenente in Regno Ungariae (*Bornemisza Pál*): licentia se immiscendi in criminalibus.” Ind. Brev. Pii V. ab an. 1566. ad 1572. – Garampi: f. 392., a következő kiegészítéssel: „[...] quem dispensat ut possit tractare causae criminales absque irregularitatis incurso”.

14. 1571. IV. „Archiepo. Strigonien. (*Vérancsics Antal*): facultas absolvendi haereticos poenitentes.” Ind. Diversorum ab an. 1571. ad 1572. Liber II. Vol. 19. f. 136. – U.o. Pii V. ab an. 1566. ad 1572., ahol a következő részletezés van: „Facultas absolvendi haereticos poenitentes tam suorum Strigonien. quam suffraganeorum suorum Civitatum et dioecesium dummodo relapsi etc. non sint et facta revelatione complicum. Super causis pecuniariis decem scuta non excedentibus”.

15. 1572. A császári nuncius legalább ugyanazokat a facultásokat kéri magának, mint amelyeket a Szentszék a jezsuitáknak adott, akik Magyarországon is működnek majd, noha kollégiumuk nincs. Arch. Vat. Germania vol. 69. f. 37v.

16. 1573. VIII. 3. „Pro Nuntio Germaniae (*Giovanni Delfino torcellói püspök*): „facultas concedendi Epis. et Archiepis. ac personis sibi benevisis licentiam legendi libros prohibitos”. Ind. Brev. Gregorii XIII. ab an. 1572. ad 1574. *Diversorum lib. II. vol. 64-65. f. 385.*

17. 1573. VIII. 3. „Pro Nuntio Germaniae: facultas absolvendi haereticos in forma amplissima cum rehabilitatione ad Ordines et Beneficia.” U.o. f. 390.

18. 1573. VIII. 8. „Pro Nuntio ad Imperatorem: facultas absolvendi haereticos in forma amplissima.” U.o. f. 390.

19. 1573. X. 6. „Pro Nuntio ad Imperatorem: facultas dandi licentiam legendi libros prohibitos.” U.o. f. 426. – V.ö.: Ind. Brev. Indice Serie A. 6. an. 1573. Lib. II. f. 43., 47.

20. 1573. „Epo. Zagabrien.” (*Draskovics György*): a pápa megengedi, hogy ferences gyóntatót tarthasson udvarában más ferences kíséretében. Ind. Brev. ab an. 1572. ad 1576.

21. 1575. IV. 13. XIII. Gergely megújítja a XI. Gergely és egyéb pápák által a pálosrendnek adott összes kiváltságokat: „omnia et singula privilegia, libertates, immunitates, gratias et indulta”. Act. Paul. Fasc. 405.

22. 1576. Girolamo Morone oldalkövet facultásai: Ind. Brev. Ser. A. 6. Lib. I. an. 1576. f. 75., f. 77., f. 81., f. 82., f. 261. – V.ö.: Fraknoi V. 196 kk. 1.

23. 1578. Purlimani (?) nuncius facultásai: u.o. an. 1578. Lib. I. f. 58r.

24. 1578. Orazio Malaspina nuncius facultásai: u.o. an. 1578. Lib. II. f. 165.

25. 1578. II. A bosnyák obszervánsoknak adott és időnként megőrsített facultásokról: Ind. Brev. Lib. I. vol. 43.

26. 1578. V. „Pro Epo. Scalen. nuntio in Germania: licentia absolvendi haereticos in forma amplissima etc.” Ind. Brev. ab an. 1577. ad 1580. Q. 144. – Ind. Brev. ab an. 1572. ad 1578. vol. 43. f. 73.

27. 1578. VII. 5. „Pro Joanne Matthaei de Ulmo Ordinis Minorum Provinciae Bosniae: licentia exercendi curam animarum istorum Christianorum in partibus infidelium constitutorum.” U.o. vol. 44. f. 418. – Ind. Brev. ab an. 1577. ad 1580. Q. 144. – V.ö.: Lib. II. f. 418.

28. 1580. II. 10. XIII. Gergely pápa megbízta a stagnói püspököt (Bonifatius de Ragusio v. Dragolicza, De Stephanis Bonifác), hogy Dalmáciát, Szlavóniát, Horvátországot, Magyarországot, Szendrőt, Boszniát, Szerbiát, Oláhországot, Moldvát, Bulgáriát, Macedóniát, Albániát és a töröknek közvetlenül vagy közvetve alávetett egyéb területeket és városokat apostoli vizitátorként keresse fel és tapasztalatairól tegyen jelentést. Megengedte neki, hogy világi és szerzetes papokat vehessen maga mellé: „[...]/ Nos ut mandata Nostra eo commodius exequi possit quo maiori fueris facultate munitus, atque ministerium tuum honoretur plenius, et laudabilius impleatur, fraternitati tuae, ut sacerdotēs, viros idoneos, et probatos, qui, et quot tibi videbuntur, saeculares vel regulares, tam de fratribus Ordinis Minorum de observantia, quam de alio ordine et religione, etiam mendicantium, de suorū licentia Superiorum, qui tamen eam illis dare teneantur, seu ad eam illis dandam abs te compelli possint in socios ad huiusmodi visitationis munus exequendum assumere, et tecum adducere [...]/ Datum Romae apud Sanctum Petrum etc. die X. Februarii 1580. anno octavo”. – „Sanctissimus Dominus Noster (Őszentsége) mandavit expediri. Ptholomeus Cardlis. Comen. – Caesar Glorierius.” Secr. Brev. vol. 47. f. 135. – A pápa felszólította az említett területek keresztény híveit, hogy fogadják tisztelettel a vizitátort és társait: „[...]/ Cupientes pro Nostri pastoralis officii sollicitudine, et charitate cunctorum christi fidelium animarum salutis, quantum cum Deo possumus opportune consulere, et ea quae ad Omnipotentis cultum et honorem conservandum, et ubi collapsum esse vidimus restituendum pertinent, diligenter providere, decernimus mittere eundem Bonifacium Episcopum, confisi de eius probitate, fide, prudentia ac religionis zelo, ad visitandum Regna, provincias et loca praedicta. Quocirca vos omnes et singulos pio animi nostri affectu plurimum hortamur in Deo Domino, ut ipsum Bonifatium Episcopum et visitatorem, cum omnibus eius sociis quando ad loca vestra se contulerit, nostro praecipue et Sanctae apostolicae Sedis intuitu et contemplatione, tum etiam ob eius virtutem et in Dei honorem studium benigne suscipiatis atque pertractetis [...]/ Datum [...]/ die XII. Februarii [...].” A pápa felhatalmazta a vizitátort, hogy

jubileumi búcsút hirdessen. Végül kinevező brevéjében rendkívüli felhatalmazásokkal ruházta fel, amelyek úgyszólván minden elképzelhető esetre kiterjednek: „Venerabili Fratri Bonifacio Episcopo Stagnensi Gregorius Papa XIII. – Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem. In Apostolicae Sedis specula, disponente Domino constituti pastoralis sollicitudinis oculos as omnes christifideles et eas etiam orbis Ecclesias, quae propter locorum distantiam, opem et operam nostram magis implorare dignoscuntur, paterne dirigimus atque per visitationis remedia, aliisque quibus possumus rationibus in illis religionem christianam conservare; ubi vero collapsa est restituere, animi Nostrī indefesse vigilantia procuramus. Quodque per nos ipsos pro aetate nequimus, id ipsum per Praelatos et alias personas ecclesiasticas, quae fide et integritate probatae sint, adimplere studemus. Itaque motu proprio et ex certa scientia nostra ac matura deliberatione, te de cuius prudentia ac christianae religionis et orthodoxae fidei zelo plurimum in Domino confidimus, nostrum et apostolicae Sedis generalem et specialem Visitatorem, Reformatorem, et Delegatum in Regnis et provinciis Dalmatiae, Sclavoniae, Croatiae, Hungariae, Samandriae, Bossinae, Serviae, Vallahiae, Moldaviae, Bulgariae, Macedoniae et Albaniae, ac aliis regionibus et locis in quas et quos te contigerit pervenire, Turcarum tamen et Infidelium tantum imperio mediate vel immediate subiectis, per praesentes creamus, constituimus et deputamus, ac tibi per apostolica scripta mandamus, et in virtute Sanctae obedientiae iniungimus, ut tecum assumptis dilecto filio Bartholomaeo Sfondrato de Ragusio, presbytero Societatis Jesu cum eius socio, et aliquibus sacerdotibus viris idoneis et approbatis saecularibus, etiam fratribus Minorum de Observantia et aliorum ordinum mendicantium qui tibi videbuntur, quosque tibi in socios ultra praefatum Bartholomaeum duxeris eligendos, ad omnes civitates, oppida, villas et dioeceses et loca quaecumque in eisdem Regnis et provinciis ac regionibus consistentia te conferas, ibique auctoritate nostra omnes et singulas tam Cathedrales et Metropolitanas, quam collegiatas et parrochiales et alias quascumque cum cura et sine cura ecclesias ac Capellanas et beneficia ecclesiastica, etiam ruralia et alia quaecumque quovis modo

nuncupata, aut qualificata etiam de iurepatronatus laicorum, cuiuscumque status, conditionis, et dignitatis ii sint. Hospitalia, oratoria, Confraternitates, societates, seu scholas etiam laicorum, etiam Disciplinatorum, et alias quomodolibet appellatas, et alia pia loca, etiam per laicos gubernari solita, etiam quomodolibet exemptas et exempta, ac nobis et eidem apostolicae Sedi etiam immediate subiectas et subiecta, etiamsi nullius dioecesis existant etiam Sancti Joannis Hierosolymitani et aliorum militiarum loca, et ea quae proprios districtus habent, et caetera quaecumque etiam quomodolibet similia exempta, necnon et quae ipsi locorum ordinarii, tanquam eiusdem apostolicae Sedis Delegati de iure vel ex decretis Sacri generalis Concilii Tridentini visitari, corrigi, et reformari possunt, earumque Capitula, Archidiaconos, Praepositos, Archipresbyteros, et alias dignitates etiam maiores post Pontificalem, vel principales in ipsis collegiatis, ac personatus et officia obtinentes, Canonicos, rectores, portionarios, presbyteros, beneficiatos, clericos et personas cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis existentes aut quovis officii nomine et titulo praeditos, etiamsi Archiepiscopali aut Episcopali dignitate praefulgeant: necnon et regularia monasteria cuiusvis ordinis et qualitatis existant, etiam commendata, illorumque ecclesias, Cappellas, membra, conventus atque personas etiam regulares, etiam Capituli generalis visitationi subiecta, quorumlibet sint ordinum, regulae vel congregationum quomodolibet exemptorum, etiam Minorum de Observantia et reliquorum fratrum Mendicantium, et insuper quascumque alias personas etiam exemptas et nobis etiam immediate subiectas ac privilegiatas tam extra monasteria sive loca regularia degentes, quam intra ordinum militiarum et hospitalium praedictorum domos et septa manentes et caeteras omnes quascumque auctoritate nostra visitare et in capite et in membris reformare, errata corrigere, ac deformata in melius reponere, et ad debitam normam restituere, errantes et delinquentes repertos, inobedientesque contumaces et rebelles quoscumque iuxta eorum excessus et secundum canonicas sanctiones carcerare, punire, castigare, coercere debitisque poenis afficere. Quoscumque etiam Praelatos, presbyteros et clericos, qui ratione suarum ecclesiarum et bonorum

ecclesiasticorum quorumcumque de iure vel de consuetudine in eis personaliter residere tenentur ad inibi residendum hortari et mone-
re, ac demum etiam per censuras ecclesiasticas et poenas tam a Sacris
canonibus et decretis Concilii praedicti et ab apostolicis constitutio-
nibus inflictas, quam alias tuo arbitrio imponendas cogere et com-
pellere, et in cunctis quae ad animarum curam et morum reformatio-
nes spectant iurisdictionem exercere. Ordinationes et reformationes
quascumque ad divini cultus augmentum, et salubrem eorum direc-
tionem laudabilemque personarum ipsarum institutionem et disci-
plinam necessarias et oportunas facere, necnon illas et sacros canones,
et memorati Concilii Tridentini decreta, ac quascumque apostolicas
constitutiones observari et exequi mandare. In monialium quoque
monasteriis etiam superioribus regularibus subiectis et quomodolibet
exemptis, debitam regulam et clausuram iuxta eorum regularia insti-
tuta, et Nostras ac praedecessorum Nostrorum constitutiones omni-
no servari procurare, necnon alia omnia quae ad eorum correctionem
et reformationem videris expedire, statuere et ordinare. Necnon in
eisdem tam locorum Ordinariis, quam aliis etiam regularibus profes-
soribus subiectis monasteriis ipsarum monialium seu suorum nume-
rum qui ex propriis illarum redditibus et consuetis elemosinis possit
substantari, ubi ex decreto eiusdem Concilii Tridentini hactenus con-
stitutus non est, aut constitutus sit nimium excessivus, vocatis Ordi-
nariis seu superioribus praedictis, si ibi eos praesentes adesse contigerit,
sin autem per te ipsum constituere et praefinire. Contradictores vero
quoslibet et rebelles ac tibi non parentes seu te in Officio visitationis
huiusmodi impediens vel impedire procurantes, per poenas et censu-
ras ecclesiasticas, iuxta canonicas sanctiones, omni tamen appellatione
postposita compescere; illasque si eos et eorum quemlibet promulgare,
ac etiam iteratis vicibus aggravare, interdictum ecclesiasticum appo-
nere, et ad id si opus fuerit auxilium brachii saecularis invocare, et eos
qui ad cor reverti fuerint, ab huiusmodi censuris et poenis absolvere et
liberare. Praeterea parrochiales et sine cura et alias quaecumque ecclesias,
monasteria, tam virorum quam mulierum, hospitalia et quaecumque
pia loca in praedictis partibus consistentia, ac illarum, et illorum perso-
nas etiam per eosdem tuos socios, vel alios idoneos et sufficientes viros

similiter saeculares, vel regulares per te deligendos et deputandos visitare, et eorum necessitatibus providere: qui quidem a te reputati magis ardua tibi referre debeant.

Necnon ut in quibuscumque casibus etiam Episcopis et locorum Ordinariis, etiam ut Sedis apostolicae delegatis quomodolibet reservatis aut permissis respective tam in foro conscientiae, quam exteriores quaslibet personas, iniuncta inde eis pro modo culpae poenitentia salutari, absolvere, ac super eis prout occurrerit dispensare. Atque ut per te vel socios tuos aut aliquos presbyteros saeculares vel regulares idoneos et a te probatos poenitentium quorumlibet peccata et confessiones audire, illosque etiam quibusvis sententiis, censuris et poenis quomodolibet innodatos, ac tam in praedictis etiam praedictis episcopis, quam aliis etiam Sedi apostolicae reservatis casibus iniunctis poenitentibus salutaribus et aliis iniungendis in forma ecclesiae consueta pariter absolvere. Verbum quoque Dei proponere et publice praedicare. Ac ut tu ipse populo et clero publice et privatim, solemniter et pontificali more, nostro nomine benedicere. Indulgentias quoque et remissionem peccatorum per nos in Regnis et provinciis, regionibus, civitatibus, oppidis, villis, dioecesibus, et locis praedictis visitandis concessas et elargitas publicare, et publicari mandare. Necnon quascumque lites et differentias inter Cathedralium et aliarum ecclesiarum et monasteriorum Episcopos, Praelatos et superiores, et capitula, conventus et illorum personas hactenus exorta, pro iustitia et appellatione remota per te ipsum terminare, seu amicabiliter componere. Causas quoque matrimoniales, quas in partibus illis ad audientiam tuam deferri contigerit, legitime cognoscere, et similiter fine debita terminare; ac discordantes inter se, ad invicem, ut ad pacem et concordiam redeant, etiam per censuram ecclesiasticam compellere. Ac iuxta decreta dicti Concilii Tridentini sine cura ecclesias vel etiam curatas, aliis curatis pauperibus unire. Necnon ecclesias dirutas et quae propter inopiam vel alias reparari non possunt, iuxta formam eiusdem Concilii in alias viciniores transferre et profanare. Cathedrales quoque et alias tam saeculares etiam collegiatas, quam regulares ecclesias ac domos, et monasteria, hospitalia et loca pia et religiosa quaecumque reficere, et restaurare seu refici et restaurari mandare; ac dictas ecclesias non consecratas, cum

earum coemeteriis per te ipsum benedicere et consecrare, ac pollutas seu violatas per te, vel alios sacerdotes, cum aqua tamen a fraternitate tua benedicenda, benedicere et reconciliare. Necnon parrochiales ecclesias et alias curatas ecclesias erigere et instituere, ac erectas et institutas benedicere seu consecrare, et illis de rectoribus idoneis providere; ac monasteria et domos regularium, ac coemeteria, hospitalia et pia loca similiter instituere et deputare ad illas seu illa, et quascumque alias ecclesias et pia loca visitantibus indulgentias quinque aut paucorum annorum et totidem quadragenarum ad tempus vel perpetuo duraturas arbitrio tuo gratis concedere et elargiri. Ac ab ecclesiis cum cura et sine cura, et aliis beneficiis ecclesiasticis, haereticos, schismaticos, vel alios illicitos detentores aut incorrigibiles criminosos eicere et amovere, et alios loco ipsorum catholicos et arbitrio tuo habiles vel idoneos rectores seu vicarios perpetuos, vel ad tempus instituere et deputare. Insuper etiam earundem ecclesiarum et beneficiorum curatorum rectoribus et beneficiatis, qui inhabiles seu minus sufficientes fuerint, aut alio infirmitatis perpetuo impedimento detenti, alios utiliores ac sufficientes coadiutores presbyteros similiter saeculares vel regulares dare vel assignare, aut alias prout magis opportunum fuerit, providere. Atque si quod ecclesiasticum beneficium adeo pingue sit, ut pluribus ministris sustentandis sufficiat, illud etiam prout tibi visum fuerit expedire, pro locorum necessitate in plures portiones, citra praeiudicium obtentis dividere et dismembrare, ac illas totidem presbyteris vel clericis etiam in perpetuum assignare. Praeterea oratoria etiam privata, et in aedibus privatorum in loco tamen decenti et honesto et ab ordinariis locorum postmodum visitanda ad divinum tamen cultum constituere et dedicare, et in eis missas et alia divina officia celebrandi licentiam concedere et impartiri. Ac omnia et singula quae Episcopi et Ordinarii locorum etiam tamquam Delegati Sedis Apostolicae tam vigore decretorum Sacri Concilii Tridentini quam aliarum generalium constitutionum facere possunt vel debent, atque alia quae ad divini nominis incrementum et Catholicae fidei propagationem ac abusuum, haeresum et errorum reprobationem et extirpationem spectant, aut spectare possunt. Caeteraque omnia et singula in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna, facere, gerere, mandare ac

exequi libere et licite possis et valeas, auctoritate apostolica tenore praesentium, plenam, amplam, liberam, et omnimodam facultatem concedimus et potestatem. Mandates omnibus et singulis Venerabilibus fratribus Episcopis, Archiepiscopis, et dilectis filiis Abbatibus, Capitulis, Conventibus et collegiis, necnon illorum praepositis quomodolibet nuncupatis, prioribus commendatariis, Canonicis, rectoribus, beneficiariis et personis ecclesiasticis et religiosis universis in virtute Sanctae obedientiae quatenus et alacri, prompto et benigno suscipientes affectu tamquam nostrum et Sedis apostolicae visitatorem, reformatorem et delegatum generalem et specialem recipiant et admittant, ac recipi et admitti faciant, tibi in praemissis pareant et efficaciter obediant. Gubernatoribus vero, Iudicibus, Officialibus et Magistratibus Civitatum et locorum praefatorum quocumque honore praefulgeant vel nuncupentur, ac Universitatibus, Communitatibus, et aliis quibuslibet ad quos spectant: Christianis quidem in virtute Sanctae obedientiae praecipimus; alios vero non Christianos hortantes per omnipotentem communem omnium Deum, quem eis propitium fore rogamus in agnitionem veritatis, ut quoties a te fuerint requisiti, tibi circa praemissorum executionem assistant, omnemque favorem, opem, et auxilium etiam brachii saecularis, prompte et efficaciter praestent, et exhibeant. Ut autem uberior et certior salutis animarum fructus, ex huiusmodi visitatione ad Dei gloriam pervenire possit, eidem fraternitati tuae, ut cum omnibus et quibuscumque clericis, presbyteris, et praelatis tam saecularibus quam regularibus, qui extra tempora a iure statuta vel sine literis dimissoriis, vel a non habente potestatem obtentis vel ante legitimam aetatem, vel per saltum, aut ab Episcopo non suo, quique suspensi, vel aliqua censura ligati, aut plures sacros eadem die conferre, seu recipere ordines praesumpserunt, et alias quomodolibet male promotis, etiamsi Symoniae, etiam super irregularitate per ipsos occasione praemissorum vel etiam symoniae in ordinibus et beneficiis ecclesiasticis admissae, qui Missas et alia divina officia celebrarunt, sic ligati et alias quomodolibet contracta. Necnon et cum aliis super quibuslibet irregularitatibus occultis et non occultis seu manifestis, praeterquam ab homicidio voluntario provenientes, ut ea non obstante, si tamen in ipsa ordinum collatione debita forma

fuerit observata, per quam ipsi collatos ordines receperint, in suis etiam sacris ordinibus et in altaris ministerio ministrare, ac beneficia ecclesiastica quaecumque, quotcumque et qualiacumque fuerint etiam curata hactenus canonice obtenta retinere et in posterum canonice sibi conferenda recipere et obtinere libere et licite possint et valeant in foro conscientiae, vel etiam in utroque gratis dispensare. Atque si quem ex presbyteris vel clericis per te visitandis de parochiali ecclesia non servato concursu coram examinadoribus in dioecesana Synodo post dictum Concilium Tridentinum forsitan habita deputatis iuxta eiusdem Concilii decretum et constitutionem apostolicam emanatam post idem Concilium et Constitutionem huiusmodi provisum inveneris, ipsum in possessione dimittere, et provisionem huiusmodi ratam habere, dummodo provisum ipse per tuum examen diligenter habendum ad curam animarum exercendam idoneus seu alias aptus tuo iudicio reperiatur et eidem fructus, redditus, et proventus parochialis ecclesiae praedictae quemcumque annum valorem ascendant male perceptos remittere. Atque cum iis quos infra tempus a iure statutum ratione parochialium ecclesiarum quas obtinuerint ad sacros ordines repereris non fuisse promotos, etiamsi tempus dilatae seu omissae promotionis sit valde longum: ac propterea etiam ad nos et Sedis apostolicae dispositionem sint devolutae, dummodo reipsa promoveantur, de Ordinarii Collatoris si praesens aderit consensu, alioquin sine eo ut illas retinere valeant dispensare, ac eisdem fructus earumdem ecclesiarum occasione praemissa male perceptos remittere et condonare. Necnon et illis et aliis qui forsitan ex eo quod in eorum Ecclesiis et beneficiis ecclesiasticis personaliter non resederint, vel alias ex causa minus iusta ab eis abfuerint, vel quod fidei Catholicae professionem intra tempus ab eodem Concilio Tridentino et aliis apostolicis constitutionibus statutum non emiserint, vel quod divinum officium seu horas canonicas debito seu aliquo tempore non persolverint, earum et eorum fructus indebite perceperunt, similiter fructus huiusmodi male perceptos ad quamcumque etiam summam ascendentes remittere et condonare libere et licite possis et valeas, auctoritate et tenore praesentium pariter facultatem concedimus et potestatem. Volumus autem, ut si aliquas uniones, translationes, dismembrationes, suppressiones et

creationes aliquarum parrochialium seu cum cura et sine cura ecclesiarum et beneficiorum ecclesiasticorum faciendas esse iudicaveris, eas in casibus a iure et decretis praedicti Concilii Tridentini permissis de tuorum sociorum consilio, ac etiam accedente Episcopi seu Ordinarii loci, si in eisdem partibus Catholicus habeatur atque resideat, consensu, alioquin sine eo facias seu fieri mandes. Quaecumque vero graviora contra Episcopos, Archiepiscopos, Primates, et Patriarchas inveneris, recipias, et in scriptis una cum eorum probationibus redigas, et ad nos tuo sub sigillo quamprimum tuto et commode poteris transmittas ut quod iustitia suaserit maturius decernere valeamus. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, ac ecclesiarum, monasteriorum, regulariumque et aliorum locorum praedictorum et illorum ordinum quorumvis, etiam Minorum et aliorum Mendicantium, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis et exemptionibus, libertatibus et literis apostolicis tam illis, eorumque Abbatibus, Commendatariis, quam quibusvis aliis superioribus et personis etiam Capitulis, eorumque singularibus personis sub quibuscumque tenoribus et formis, et cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis in genere vel in specie etiam iteratis vicibus concessis et innovatis. Quibus omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis specifica, et expressa non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia expressa forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi ac decreta in illis apposita perinde ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus caeterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romae apud Sanctum Petrum etc. die X. Fe-

bruarii 1570. anno 4. – Caesar Glorierius.” *Secr. Brev.* vol. 47. f. 135., f. 139., f. 140., f. 141. – V. ö.: Fraknoi: i.m. 215. 1. – V. ö.: „C” alatt. – V. ö.: Fermendžin, E. 313. kk. 1.

29. 1580. *III.* 12. „Pro Epo. Quinqueecclesien (*Telegdy Miklós*): dispensatio, ut non teneatur residere cum in ditione Turcarum sua ecclesia sit [...]” *Ind. Brev.* ab an. 1577 ad 1580. Q. 144 Serie A. 9.

30. 1581. „Pro Joanne Francisco (*Buonbomi*) Epo. Nuntio apud Imperatorem: facultates.” *Ind. Brev. Ind. Ser. A. 6. Lib. III. f. 225.* – V.ö.: Fraknoi V. i.m. 199. 1.

31. 1582. „Pro Card. Madrutio (*Ludovico*): facultates.” *U.o. Lib. 1. f. 384., f. 94., f. 96., f. 98., f. 400., f. 406.*

32. 1582. *II.* „Pro Nuntio ad Imperatorem: facultas dispensandi super irregularitate ob haeresim, et dandi licentiam parochis absolvendi in foro conscientiae ab haeresi etc.” *U.o. Indice Serie A. 20.*

33. 1582. *VI.* 29. „Instruttione a mons. Agostino Quintio vescovo di Corzula visitatore apostolico ne le provincie dela Dalmatia, Schiavonia, Croatia, Ungaria, Bossina, Srvia etc.” *Fermendžin, E.: i.m. 355. 1.*

34. 1582. *X.* „Pro Nuntio ad Imperatorem: facultates super absolvendo et dispensando.” *Ind. Brev. Indice Serie A. 10.*

35. 1583. „Pro Card. ab Austria (*András főherceg*) Legato in Germania: facultates.” *Secr. Brev. Ind. Ser. A. 6. Lib. 1. f. 13.*

36. 1584. *I.* 20. „Pro Epo. Quinqueecclesien: facultas absolvendi casibus reservatis in Regno Ungariae.” *Secr. Brev. vol. 58. f. 158.* – A kérvény: f. 169.

37. 1585. *III.* 15. „Francisco de Ragusia Ordinis Minorum de Observantia misso ad partes Hungariae Turcarum dominio subiectas concedit (*XIII. Gergely*) facultates.” *Garampi: f. 407.*

38. 1586. *I.* A piacenzai püspök, császári (?) nuncius (*Filippo Segá*) facultásai. *Secr. Brev. vol. 164. f. 21.*

39. 1586. *III.* 13. „Georgio de Salina: facultas praedicandi etc. in locis Regni Hungariae. Működési terület: [...] Provinciae Possaviae et Posremiae (*Posdraviae*)”, ahol a kereszténység papokban, világiakban és szerzetesekben egyaránt szűkölködik. A pápa megengedi, hogy rendtársakat és világi papokat vegyen maga mellé és megadja

nekik a szokásos felhatalmazásokat: Secr. Brev. vol. 118. f. 238. – Fermendžin, E.: i.m. 34 o. 1.

40. 1587. I–III. „Stagnen.” („*seu in Slavonia*”, ez utóbbi későbbi *betoldás*) „Epo. Stagnen.: facultas retinendi apud se unum Monachum Ordinis Sancti Benedicti.” U.o. vol. 126–127. f. 97.

41. 1587. „Antonio (*De Puteo*) Archiepo. Baren.: facultates diversae [...]” U.o. f. 334., f. 344., f. 346., f. 348., f. 412.

42. 1587. XII. 15. „Fatri Bernardino de Ragusio et sociis ad Provincias Posegae et Temisvar proficiscentes: benedictio cum aliis facultatibus.” A pápa számára készített előterjesztés a következő érdekes részeket tartalmazza: „Pro Bernardino de Ragusio Ordinis Minorum de observantia professori. Praefatus Bernardinus cum aliquot sociis ad provincias Posegae et Temisvar ac loca adiacentia in partibus regni Hungariae Turcarum tyrannidi subiecta, ubi magnus numerus christianorum, qui sacerdotibus et aliis religiosis parent, a quibus ecclesiastica Sacramenta recipere possint proficisci desiderat. Sanctitas Vestra eidem et sociis eius suam benedictionem impartitur. Ac etiam Bernardino licentiam concedit, ut Stephanum Bosnensem monachum Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Melitensis et Antoninum de Ragusio ordinis fratrum Praedicatorum et aliquot alios socios assumere, et secum adducere, de suorum superiorum licentia possit, quibus dictus Bernardinus tamquam eorum Guardianus praesit sub generali obedientia et superioritate Episcopi Sandomriensis Visitoris in Regno Bosnae Argentinae (*Ugronovics Miklós*) auctoritate apostolica deputati. Cum facultate missas et alia divina officia in ecclesiis et Capellis ac aedibus privatis celebrandi. Ac ubi parrochus deerit, fidelium pueros et alios ad fidem venire cupientes, baptizandi. Et confessiones audendi, et ab omnibus delictis ac excommunicationi et aliis censuris in quibusvis casibus etiam Sedi apostolicae reservatis, ac in Bulla Caenae Domini comprehensis, praeterquam homicidii et mutilationis membrorum personae Episcopi vel Praelati absolvendi. Ac quoscumque a fide Catholica aberrantes, apostatas, haereticos et schismaticos poenitentes absolvendi et reconciliandi. Et ubi parrochus deerit ecclesiastica sacramenta ministrare, matrimonium contrahentibus benedictionem impendere.

Ac confessis et communicatis semel indulgentiam plenariam gratis concedendi. – Cardinalis Sanctae Severinae dicit Sanctitatem Vestram placuisse”. A pápa parancsára kiadott bréve fontosabb kitételei a következők: „[...] Cum sicut Nobis exponi fecisti, in provinciis Posegae, et Temisvar et adiacentibus locis, positis in partibus Regni Hungariae, et finitimarum regionum Turcarum tyrannidi subiectis reperiantur in centum fere oppidis seu villis plurimae plebes et copiosus numerus christianorum, qui inter alias ingentes calamitates quibus assidue in tyrannica infidelium servitute premuntur, carent omnino sacerdotibus, clericis et religiosis personis, a quibus ecclesiastica sacramenta percipiant, et Dei verbum sacrasque Missas et alia divina officia audiant; ac propterea tu christianae fidei iuvandae et conservandae, et pietatis studio permotus et animarum christifidelium illic commorantium salutis zelo accensus, ad eas partes cum dilectis filiis Stephano Bosnensi Monacho ordinis Sancti Benedicti Congregationis Melitensis et Antonino de Ragusio ordinis fratrum Praedicatorum professore, et aliquot aliis presbyteris sociis, de tuorum, illorumque superiorum licentia et cum nostra benedictione te conferre desideres, ut una cum illis valeas eisdem fidelibus divinum verbum praedicare, Sacramenta ministrare, divina officia et alia ecclesiastica munia praestare [...]” A pápa megadja a kért engedélyt és a szendrői püspök joghatósága alá helyezi őket. U.o. vol. 131. f. 350. – V.ö.: Fermendžin, E.: i.m. u.o.

43. 1589. IV. 14. „Magistro Alphonso Vicecomiti (*Visconti*) Nuntio ad Regem Hungariae et Bohemiae: facultates.” U.o. vol. 141. f. 129.

44. 1589. IV. 16. „Eidem: facultas absolvendi haereticos ac aliae facultates.” U.o. f. 140. – V.ö.: u.o. f. 141. a népekhez intézett ajánlólevél.

45. 1589. „Pro Epo. Sancti Severi (*Germanico Malaspina*) Nuntio ad Imperatorem: facultates.” Ind. Brev. Diversorum Pontificum a Julio III. usque ad Innocentium IX.

46. 1589. VI. 12. „Ambrosius de Ragusio Abbas Congregationis Melitensis Sancti Benedicti” engedélyt kapott V. Sixtus pápától, hogy Innocentius, Ignatius és Antonius Ragusius rendtársaival és egyéb világi vagy szerzetes pappal Pozsega és Temesvár vidékére és a Szerémségbe menjen. A pápa megfelelő felhatalmazásokkal ruházta fel őket. Secr. Brev. vol. 189. f. 392. – Vol. 413. f. 467.

47. 1589. VIII. 19. „Sigismundo Principi Transylvaniae: concedit ut possit absolvi in foro conscientiae, praestita prius iuratoria promissione abrogandi decreta Libertati Ecclesiasticae contraria, revocandi Jesuitas etc.” Garampi: u.o. f. 409. – V.ö.: 1587. VIII. 22. „Sigismundo Battorio Principi Transylvaniae: quem rogat (*V. Sixtus*) ut curet ne Jesuitae ex illis regionibus eiiciantur.” U.o. f. 408. – Fraknói: i.m. 221. 1.

48. 1591. „Transylvaniae: I. Stephano Josica: facultas eligendi confessorem.” U.o. vol. 175. f. 134. – Jósika római útjával kapcsolatosan: 1591. I. 8. „Andreae Cardli. Battoreo: ut sua conferat Studia in Sigismundum Transylvaniae principem qui litteras miserat poenitentiae testes, et humilitatis plenas cum promissione Catholicae Religionis restituendae [...]”, Garampi: u.o. f. 140. – 1591. III. 2. „Sigismundo Transylvaniae principi: recepisse (*XIV. Gergely*) Stephanum Josica ab ipso missum ad Innocentium IX. ad praestandam obedientiam: laetatur ipsum procurare restitutionem Religionis Catholicae ac revocationem Jesuitarum: quibus revocatis, seminaria a Gregorio XIII. isthic instituta restitui curaturum: interim mandasse ut recipiantur in ipsorum Collegiis Pannoniae proximis.” U.o. – „Cardli. Battoreo: commendat praedicta; et ut Princeps Catholicam mulierem in matrimonium ducat.” U.o. – Fraknói: i.m.: 229. 1.

49. 1592. II. „Pro Caesare (*Speciani*) Epo. Cremonen. Nuntio apud Imperatorem: facultates solitae.” Secr. Brev. vol. 354. f. 69.

50. 1592. III. 10. „Sigismundo Transylvaniae principi: mittitur Attilius Amalteus pro tractanda unione Sanctae Romae Ecclesiae in proximis Comitibus”. Garampi: u.o. f. 411. – A nuncius útlevele („passus”): Secr. Brev. vol. 189. f. 111.

51. 1592. III. 10. „Item Cardli. Battorio, Stephano et Balthasari fratribus.” Garampi f. 411.

52. 1592. III. 10. „Item Hernesto Archiduci Austriae.” U.o.

53. 1592. III. 10. „Item Poloniae Cancellario.” U.o.

54. 1592. III. 10. „Item Poloniae Regi.” U.o.

55. 1592. III. 12. „Innocentio de Ragusio monacho Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Melitensis.” Ambrus apát halála után a pápa Ince szerzetest és társait megbízta, hogy a félbeszakított vizitá-

ciót fejezzék be. A megbízás három évre szól. Secr. Brev. vol. 189. f. 392. – Vol. 413. f. 467.

56. 1592. III. „Transylvaniae seu Societatis Jesu: pro Generale Societatis Jesu: amplae facultates.” U.o. vol. 189. f. 380.

57. 1592. III. „Pro Epo. Bosnen.: facultates.” U.o. vol. 191. f. 117.

58. 1592. IV. 30. „Fratri Bonaventurae de Naxo Epo. Andren. in Archipelago, Fratri Antonio de Chio Epo. Sanctae Irenes, Francisco Epo. Bosnen., Fratri Bernardino Quirino Cretensi, Epo. Argen. in Valachia et Moldavia, et Fratri Augustino Gisulfo Ordinis Praedicatorum proxime futuro Epo. Sircusi in Archipelago eorumque Successoribus: ut in suis Ecclesiis respective resideant: assignantur certae annuae summae pecuniariae de pecuniis Camerae Apostolicae.” Garrampi: f. 411.

59. 1592. V. 30. „Petro de Vincentio Presbytero Ragusino: commenda monasterii abbate et conventu destituti a Turcis occupati.” A pápai hozzájárulás: „Sanctissimus Dominus Noster (*VIII. Kelemen*) in recognitionem assiduorum laborum quos suscipit pro conservatione Christianae et Catholicae fidei in provincia Possegae, et partibus turcarum, fecit gratiam, die XII. Martii 1592. Julius Antonius Cardlis. Sanctae Severinae.” A bréve legfontosabb kitételei: „Cum sicut accepimus Monasterium Beatae Mariae Ducatus de Baat prope Danubium Colocensis dioecesis Ordinis Sancti Benedicti, cuius bona in terris a Turcis occupatis consistunt, cuius fructus nulli sunt, iamdudum et ad praesens Abbatis regimine et Conventu destitutum existat, Nos providere volentes, ne dicti monasterii titulus seu dignitas pereat, et personam tuam de pietate et zelo erga sanctam christianam et catholicam fidem et animarum salutem, ac alias multipliciter Nobis commendatam honorare volentes, teque a quibusvis excommunicationis etc. censentes, necnon antiquum, verum et ultimum dicti Monasterii statum et vacationis modum praesentibus pro expresso habentes, Monasterium praedicatum quovis modo vacans, tibi per te, quoad vixeris, tenendum, regendum, et gubernandum Apostolica auctoritate, tenore praesentium commendamus, curam regimen, et administrationem ipsius monasterii tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo [...]” A pápa előírja, hogy a

szokásos esküt „in manibus Venerabilis fratris nostri Francisci Episcopi Bosnensis seu dilectorum filiorum Innocentii aut Ignatii Visitorum Apostolicorum aut alterius eorum Nostro et Romanae Ecclesiae nomine” tegye le. Secr. Brev. vol. 191. f. 115.

60. 1592. V. „Pro Nuntio ad Caesarem: facultates.” U.o. f. 249. – V.ö.: 1592. V. „Pro Epo. Cremonen.: passa portus.” U.o. f. 250.

61. 1592. V. „Pro eodem: aliae facultates, amplae.” U.o. f. 251.

62. 1592. XII. 12. „Sigismundo Battorio Principi Transylvaniae: de coniunctione cum Sede Apostolica retinenda, Catholica Religione labefacta restituenda, et Jesuitis revocandis, pro quibus omnibus antea ad eum miserat Attilium Amaltaeum.” Garampi: f. 412.

63. 1592. XII. 12. „Cardli., Stephano et Balthasarri Battoriis: de eodem.” U.o.

64. 1592. XII. „Warmien.: Pro Card. Battoreo: licentia conferendi tres Canonicatus.” Secr. Brev. vol. 198. f. 114.

65. Ugyanabban az időben a jezsuiták magyarországi második letelepítésével kapcsolatban: 1593. II. 12. „Matthiae Archiduci Austriae: constitutum fuisse voluntate etiam Imperatoris eius Fratris collegium Societatis Jesu Varalliae, eique unitam Praeposituram Turocensen.: eum rogat ne super hoc aliquod turbetur in proximo Hungariae Conventu, sicut verebatur.” Garampi u.o. f. 412. – „Joanni (*Kutassy*) Epo. Jaurien et Stephano Epo. Nitriae (*Fejérvölgy*): de eodem.” U.o.

66. 1593. V. „Pro Principe Transylvaniae: facultates.” Secr. Brev. vol. 203. f. 325.

67. 1593. V. „Pro Confessore eiusdem Principis: aliae facultates.” U.o. f. 327.

68. 1593. X. „Pro Epo. Jaurien. in Hungaria: facultates promovendi extra tempora et absolvendi in casibus reservatis.” U.o. vol. 208. f. 124.

69. 1594. X. „Pro Epo. Jaurien. in Hungaria: facultas absolvendi dioecesanos.” Secr. Brev. vol. 220. f. 162.

70. 1594. X. „Pro Epo. Vacien (*Szuhay István*): facultas absolvendi et promovendi suos dioecesanos cum etc.” U.o. f. 162.

71. 1594. X. „Tinien. pro Epo. (*Cseródy János*): Similis (*facultas absolvendi et promovendi*).” U.o. f. 163.

72. 1594. Innocentius de Ragusio visszatért a hódoltsági misszióból és Ignatius és Antonius rendtársai folytatták a missziót. Secr. Brev. vol. 413. f. 467.

73. 1595. I. „Transylvaniae. Pro Epo. Cervin. (*Alfonso Visconti*): facultates.” U.o. vol. 223. f. 79. – Kinevezése: f. 52.

74. 1595. IV. „Bosnae: Pro Francisco de Salina fratre de Observantia: facultates delegati.” U.o. vol. 226. f. 229.

75. 1595. V. „Pro Joanne Francisco Aldobrandino: deputatio in generalem exercitus.” U.o. vol. 227. f. 285. – Ugyanakkor a raguzai érsek főbiztos lett. U.o. f. 340. – A következő hónapban Paulus Sfortia megkapta az egyházi segélycsapatok helyettes fővezérségét. U.o. vol. 228. f. 34.

76. 1595. V. „Pro eodem (*Giovanni Francesco Aldobrandino*): facultas super remissione bannitorum deductorum in Ungariam.” U.o. f. 291.

77. 1595. VII. Jurisics Lukács bosnyák ferences facultásai Diakovár és Cerna, továbbá egyéb magyarországi helység területére „ad triennium”. Fermendžin, E.: i.m. 340. 1.

78. 1596. IV. „Pro Epo. Cremonen. Nuntio apud Caesarem (*Speciani*): facultas dispensandi cum haeticis.” Secr. Brev. vol. 238. f. 215.

79. 1597. I. „Pro Epo. Cervien. (*Alfonso Visconti*) Nuntio ad Imperatorem: deputatur cum facultate Legati de latere.” U.o. vol. 248-250. f. 356.

80. 1598. IV. 1. A hódoltsági bencés misszió megújítása. A brève fontosabb történeti mozzanatai a következők: „Cum tu alias sicut accepimus una cum quondam Ambrosio de Ragusio tunc Abbate Congregationis Melitensis Ordinis Sancti Benedicti et Visitatore ac in humanis agente ac aliis personis in Provinciam Possegae, Temisvar et Srimi (*Szerémség*) ac adiacentes regiones positas in partibus Regni Hungariae et finitimarum provinciarum Turcarum tyrannidi subiectas Apostolica auctoritate missus fueris et in hac missione te probe et laudabiliter gesseris ac fructus a te expectatos abunde praetuleris, Tuque Christianae fidei et pietatis iuvandae et conservandae studio permotus et animarum salutis zelo accensus ad easdem provicias cum dilecto filio Josepho de Ragusio Monacho Ordinis et Congregationis

huiusmodi vel aliquot aliis presbyteris sociis de illorum superiorum licentia et cum Nostra benedictione te iterum conferre desideres, ut una cum illis valeas Christifidelibus earumdem provinciarum divinum verbum praedicare, sacramenta administrare, divina officia et alia ecclesiastica munia praestare, praedictos autem socios sine Nostra licentia aut mandato habere non possis, idcirco Nos salutare hoc tuum propositum et devotionem plurimum in Domino commendantes in primis tibi ac eidem Josepho qui tecum venit paternam Nostram benedictionem impartimur. Majd a két szerzetesnek és a velük induló egyéb papoknak különféle felhatalmazásokat adott a pápa, ad triennium tantum duraturas.” A misszió vezetője Ignatius Allegretto de Ragusio volt, aki kevéssel előbb indult útnak, hogy VIII. Kelemen az Egyházi Államhoz csatolt Ferrarába utazott. U.o. 313. f. 330. – Vol. 413. f. 467. – Morbio, C.: Memorie del Card. Guido Bentivoglio. Milano, 1864. 14. 1.

81. 1598. IX. „Pro Luca Jurisics de Provincia Bosnae Argentinae Ordinis Fratrum Minorum de Observantia professore: facultates in villis etc.” Secr. Brev. vol. 274. f. 211.

A felhatalmazások, amelyeket a Brévetitkárságon őrzött minták szerint adományozott a Szentszék, főképpen a következők voltak: „Adducendi secum presbyteros tam saeculares quam sui ordinis et cuiusvis alterius ordinis regularis de licentia suorum superiorum ad verbum Dei praedicandum et sacramenta ministrandi. Celebrandi missas et divina officia in villis et regionibus illis tam in ecclesiis et capellis quam oratoriis et aedibus privatis loco tamen honesto. In villis et in locis praescriptis si parochus non fuerit quoscumque fidelium natos infantes et filios et alios quoscumque ad veritatem fidei venire cupientes recipiendi et baptizandi. Utendi in baptismo ministrando sacro chrismate et oleo cathecumenorum veteribus seu eo anno non benedictis, si nova habere non poterunt. Utriusque sexus illarum partium Christifidelium et clericorum et presbyterorum tam saecularium quam cuiusvis ordinis regularium peccatorum confessiones audiendi eosque ab omnibus peccatis, poenis et censuris tam Epis. et locorum Ordinariis et aliis superioribus quam Sedi Apostolicae etiam in Bulla die Coenae Domini legi consueta

reservatis, praeterquam homicidii vel mutilationis membrorum personae Epi. vel Praelati, absolvendi. Absolvendi apostatas, haereticos et schismaticos ad gremium Ecclesiae redire volentes, ipsis erroribus prius abiuratis, ab apostasia, haeresi, schismate et erroribus et gremio eiusdem Ecclesiae reconciliandi. Christifidelibus sacramenta ecclesiastica ministrandi quae sacerdotes parochi conferre possunt et nuptiis per eos legitime contrahendis, in locis in quibus copia proprii parochi commodè haberi non poterit, tamquam parochus interesset et illi sacerdotalem benedictionem impendendi. Eisdem Christifidelibus in praescriptis locis commorantibus vere poenitentibus et confessis ac sacra communione refectis qui aliquod ieiunium aut pietatis opus praestiterint indulgentiam plenariam semel concedendi. Scriptae facultates ad triennium fuerunt concessae [...]” *Secr. Brev. vol. 413. f. 464-465.*

82. 1598. IX. „Pro Luca Jurisics de Provincia Bosnae Argentinae Ordinis Fratrum Minorum de Observantia professore: facultates in villis etc.” *Secr. Brev. vol. 274. f. 211.*

83. 1599. VI. „Pro Epo. S. Severini (*Germanico Malaspina*) Nuntio Transylvaniae: facultates.” *Secr. Brev. vol. 284. f. 175.* – Kinevezéséről és felhatalmazásairól: Garampi: u.o. f. 420.

84. 1599. VI. „Eodem (*Epo. Sancti Severini*): aliae facultates.” *Secr. Brev. vol. 284. f. 185.*

85. 1599-1601. „Pro Duce Mantuae indultum ducendi secum in Hungariam septem Religiosos pro ministrandis Sacramentis Militibus.” *Secr. Brev. vol. 359. f. 377.*

86. 1600 (?) „Ungariae: Pro Laurentio a Brundisio fratre Ordinis Capuccinorum: nonnullae facultates in exercitu Imperatoris.” Galla: u.o.

87. 1599-1600. „Hungariae: Pro Duobus Cappucinis in legione Baronis Armani ad spiritualia exercitia deputatis: facultates solitae.” U.o. f. 379.

VIII. Kelemen 1602. október 12-én kelt brevéjében a következőkben válaszol Althann Adolf bárónak augusztusi levelére a tábori papságról: „Respondet ad eius Literas mense Augusto Strigonii datas: gaudet Cappucinos fidelem Deo operam in Castris navasse: commen-

dat studium quorumdam religiosorum Ordinis Sanctissimae Trinitatis redemptionis captivorum, qui ex Gallia, et inferiori Germania illuc advenerunt ad redimendos captivos: Ministrum dicti Ordinis Conventus Duaecensis commendatum habiturum.” Garampi: u.o. f. 423. – V.ö.: Galla F.: A csíksomlyói ferences zárda viszontagságai Bethlen Gábor idején. A Bécsi Magyar Történetkutatóintézet Évkönyve. Budapest, 1934. 283. 1. – H. Móri: i.m.: 23. 1.

88. 1600. *VI.* „Francisco Epo. Bosnen.: facultates spirituales ad septennium.” Secr. Brev. vol. 296. f. 10.

89. 1600. *VIII.* „Epo. Nitrien. (*Forgách Ferenc*): licentia immiscendi se in criminalibus.” U.o. vol. 298. f. 414.

90. 1601. *IV.* „Petro de Bosna Argentina Ordinis Minorum de Observantia: facultates spirituales ad triennium in partibus Serviae, et aliis dominio Turcarum subiectis.” U.o. vol. 307. f. 244.

91. 1601. *V.* „Hungariae: Fratribus Cappucinis: facultas absolvendi milites.” U.o. vol. 308. f. 327.

92. 1602. „Archiepis. et Epis. Hungariae: declaratio quod non teneantur accedere.” Secr. Brev. vol. 320. f. 392. – Felmentés a limina-látogatás alól.

A török hadjáratok, a javadalmak összeomlása és a vallási viszonyok mostohasága akadályozta főpapjainkat a kötelező limina-látogatások rendszeres végzésében. A legtöbb püspök csak megbízott által számolt be egyházmegyéjének viszonyairól. Azt is elég pontatlanul végezték. Gyakran találkozunk világi és szerzetes papokkal, akik magán buzgóságból („devotionis gratia”) járnak az Örök Városban. Ebben az időben, 1612. április 17-én II. Mátyás király a pozsonyi kamara által felszólítja az összes egyházi és világi hatóságokat, hogy segítsék Tislarics Péter oroszvári plébánost, aki „proficiscitur in Italiam ad limina Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli in Urbe visitanda, aliaque loca sancta et devota revisenda [...]” Orsz. Lvt. conceptus expeditionum an. 1527-1615.

93. 1604. *VIII.* „Presbyteris Societatis Jesu in Transylvania: facultates spirituales.” Secr. Brev. vol. 348. f. 440.

94. 1606. *IX.* „Pro Petro (*A Salinis*) Epo. Sophien.: nonnullae facultates.” U.o. vol. 399. f. 455.

95. 1606. XI. 28. „Pro Ignatio Alegretto (!) Monaco Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Melitensis et sociis eius in Provinciam Possegae, Temisvar et Smirni (*Sirmii*) aliasquae adiacentes Hungariae partes profecturis: diversae gratiae spirituales similes concessis a felice memoria Clementis VIII. Lucae Jurich (!) pro quibusdam locis Hungariae quibus addita est facultas reconciliandi ecclesias pollutas aqua tamen prius ab aliquo Antistite benedicta. Sanctissimo placuit expediri.” U.o. vol. 413. f. 464-470.

96. 1608. V. „Pro Epo. Zagrabien.: facultas absolventi [...]” V.ö.: „F” és „H” alatt.

97. 1608. V. „Pro Ill.mo Millio (*Gartia*) Legato ad Imperatorem: facultates generales.” U.o. vol. 614. f. 351.

98. 1608. VIII. „Pro Placido (*de Marra*) Epo. Melphiten. ad Regem Hungariae Nuntio: facultates.” U.o. vol. 434. f. 497.

99. 1608. VIII. „Pro eodem (*Epo. Melphiten.*): facultas absolventi haereticos.” U.o. f. 413.

100. 1608. VIII. „Pro eodem: facultas conversandi cum haereticis et legere libros prohibitos.” U.o. f. 417. – V.ö.: „Pro Nuntio Regni Hungariae: extensio facultatum ad Regnum Bohemiae.” U.o. vol. 598. f. 170. – V.ö.: Fraknói: i.m. 277. 1.

101. 1608–1610. „Pro Ill.mo Cardinale (*Forgách*): prorogatio indulti super accessum ad Urbem.” Secr. Brev. vol. 599. Lib. VIII.

102. 1609. VIII. „Pro Thoma Erdeödy et Anna Maria eius uxore, et Susanna eorum Matre: licentia eligendi Confessarium.” U.o. vol. 446. f. 208.

103. 1611. „Pro Ill.mo et R.mo Domino Cardle. Dietrichstaino: facultates in legatione ad Matthiam Regem.” U.o. vol. 615. f. 419. – Legátusi kinevezése: u.o. f. 388.

104. 1612. IX. 1. „Pro nonnullis religiosis Societatis Jesu ad partes Ungariae et Bosnae mittendis: facultas absolventi a quibusdam casibus cum indulgentiis.” Secr. Brev. vol. 624. Pauli V. Bullae liber VIII. 1609–13. A bréve fontosabb kitételei: „Paulus Papa V. Universis Christifidelibus in civitatibus Budae, Quinqueecclesien. et aliis partibus Ungariae, Bosnae et aliorum regnorum, provinciarum et locorum Europae [...]” A pápa a Hódoltságból jövő Simon Joannis (*Mattheo-*

kovics) világi pap kérésére és Aquaviva jezsuita rendfőnök engedélyével néhány rendtársat és az említett papot a Hódoltságba küldi missziós felhatalmazásokkal. Secr. Brev. vol. 483. f. 35.

105. 1612. „Pro Matthia (*császár*): Primae preces” (uralkodása elején a pápához felterjesztett kérelmekre adott válasz: felhatalmazások, kegyek). U.o. vol. 617. f. 124.

106. 1614. V. 6. „Pro Simone Joannis presbytero Bosnen. ad civitates Budaë, Quincecclesian. profecturo etc.: facultas absolvendi Christifideles illarum partium a casibus reservatis cum indulgentia etc.” U.o. vol. 503. f. 334.

107. 1615. XI. „Pro Ill.mo Card. Strigonien.: Commissio causae contra Episcopum. Nitrien. (*Lépes Bálint*).” Secr. Brev. vol. 530. f. 1.

108. 1616. VII. „Pro Vitaliano Archiepo. Adrianopolitano (*Visconti Borromeo*) Nuntio ad Matthiam Imperatorem: facultates generales.” Secr. Brev. vol. 538. f. 378.

109. 1616. XII. „Pro Petro Pasman Electo Strigonien.: facultates.” Secr. Brev. vol. 547. f. 333.

110. 1617. IV. 21.: „Pro Thoma Electo (*Bosnen.*): Dispensatio retinendi Praeposituram Posenien. etc.” Galla: Pázmány-levelek. 20. 1.

111. 1617. IX. „Pro Petro Archiepo. Strigonien.: licentia immiscendi se in criminalibus.” Secr. Brev. vol. 552. f. 112.

112. 1618. V. 18. „Pro Thoma Electo Bosnen.: Dispensatio ut una cum Ecclesia Bosnen. possit retinere Praeposituram Posenien. Strigonien. Dioecesis ac Custodiam necnon Canonicatum et praebendam Ecclesiae Jaurien.” Galla: i.m. u.o.

113. 1618. VII. „Pro Antonio Epo. Bosnen.: facultas exercendi pontificalia in Civitate et Dioecesi Bosnen.” Secr. Brev. vol. 562. f. 297. A megbízás összefügg azzal a ténnyel, hogy Telegdy János boszniai püspök a török miatt képtelen volt elfoglalni székét. Az ügy előzményeit ld.: Galla: Tomkó. 73. 1.

Az előterjesztésben a következő történeti részletek éles világosságot vetnek a török Hódoltság vallási helyzetére és elsősorban a boszniai püspökség betöltésére: „Quando gli anni passati dalla Santità di Nostro Signore fu creato Vescovo di Scardona frat’ Antonio de Georgiis de Minori Osservanti per darlo Coadiuctore a frà Francesco di

Stefano pure Minore Osservante Vescovo di Bosna, che lo domandava per esser molto vecchio et inhabile si scoperse, che se bene esso Vescovo di Bosna fu fatto del mese di Novembre 1588., sotto il Pontificato di Sisto V. a propositione del Cardinale di Santa Severina nondimeno mentre esso viveva tre altre volte è stato conferito detto Vescovato di Bosna come se fusse vacante per obitum cioè alli 20 di Dicembre 1600. a propositione del Cardinale Gesualdo in persona di Lodovico Vilaki (*Újlaky*) prete di Vesprino (*Veszprém*), la seconda volta alli 30 di luglio 1607. a propositione del Cardinale Paravicino nella persona di Francesco Erghelio Zagrabiense, la terza a propositione del medesimo Cardinale Paravicino nella persona di Giovanni Telegdini Proposto Strigoniense, che hora vive e fu suffraganeo del Cardinale Arcivescovo di Strigonia. Essendo poi morto il detto Frà Francesco di Stefano vero Vescovo di Bosna, se bene il Vescovo di Scardona ha seguitato nella sua amministrazione e tuttavia seguita, gli s'incontrano nondimeno alcune difficoltà: l'una è d'alcuni preti e frati parrochi, che prendono occasione di non ubbidirlo parendo loro ch'egli non habbia autorità in quel Regno, mentre non ha titolo di Vescovo di Bosna, e non è piu vivo il loro Vescovo per il quale esso Vescovo di Scardona come suo Coadiutore faceva tutte le funzioni Episcopali. L'altra difficoltà è ch'è comparso ultimamente in quelle parti un nuovo Vescovo con eguale autorità di visitarle et esercitarvi l'amministrazione Episcopale, et essendo contro i Canonici, che due Vescovi habbino giurisdizione in un medesimo luogo possono nascervi delle dissensioni, e delli scandali e partorir pessimi effetti in quelle parti. Si propone però per rimedio dell'una et dell'altra difficoltà, prima, che quando non s'habbia a dare al Vescovo di Scardona il titolo di Bosna vivente il Telegdini sudetto, ancorch'esso non sia mai stato, ne sia per andare a far funzione alcuna nella Bosna, si rifermi con nuovo Breve Apostolico all'istesso Vescovo di Scardona l'amministrazione della Bosna, come fin hora ha esercitato, comandandosi a Curati, tanto Regulari quanto Secolari e a gli altri Ecclesiastici, e Christiani di quelle parti, che l'ubbidiscano e riconoscano amministratore in luogo del Vescovo absente, perchè i Vescovi Germanici che pigliano il titolo di Bosna non vanno in quelle parti, non havendo la lingua, nè

essendo permesso ordinariamente da Turchi, che vi stiano altri Vescovi, che dell'Ordine de Minori osservanti i quali sono tolerati perché non possiedono cosa alcuna e vivono di limosina andando il Vescovo in habito di semplice frate e risedendo ne conventi dell'Ordine i quali sono nove nel Regno di Bosna, e quattro nel Principato di San Saba contiguo à detto Regno. Secondariamente per oviare a disordini, che potrebbero nascere per occasione dell'altro vescovo ch'è stato mandato in quelle parti, e che s'intende habbia a riseder a Belgrado, pare espediente, che si faccia una divisione di quella Provincia assignandosi ad ambidue la sua portione, quando questo Vescovo habbia a durarvi lungamente potendosi con ragione dubitare, che i Turchi secondo il loro consueto non siano per comportarlo per le cause già dette."

A püspökkinevező titkos konzisztóriumokon a következő határozatokat hozták a boszniai püspökség betöltésével kapcsolatban: „1588. feria 2. die 14. Novembris Romae apud Sanctum Petrum fuit habitum Consistorium Secretum in quo: Referente Reverendissimo Sanctae Severinae Sanctitas providit Ecclesiae Bosnensi in Regno eodem a Turcis iam pridem occupato, et vastato per obitum Antonii Epi. pastoris solatio destitutae de persona Religiosi viri Fratris Francisci eiusdem Provinciae Bosnae Argentinae ex Ordine Minorum de Observantia Sacerdotis, Theologiae professoris a suo Superiore probati ipsumque dictae Ecclesiae in Epum. et Pastorem praefecit cum facultate visitandi Ecclesias et Dioecesim Belgradi, locaque finitima a Turcarum tyrannide oppressa, in quibus nullus est Epus. Catholicus, et in eis Pontificalia munera exercendi prout supradicto Antonio praedecessori concessum fuerat. Cum decreto quod antequam provisionem adipiscatur fidem profiteatur et cum remissione iurium etc. absolvens etc. – Die 20. Decembris 1600. Reverendissimo Domino Cardinale Gesualdo referente ad nominationem Caesareae Maiestatis uti Regis Ungariae Sanctissimus Dominus Noster providit Ecclesiae Bosn. in Provincia Bosn. sub Regno Ungariae a Turcis occupatae a longissimo et immemorabili tempore certo modo vacanti de persona Reverendi Patris Domini Ludovici Vilaki Presbyteri Vesprimien. Dioecesis viri docti, et fidem professi cum dispensatione super defectu

gradus, Condonatione Jurium Sacri Collegii et Cancellariae et omnium obtentorum retentione, aliisque clausulis opportunis et consuetis. – Die 30. Julii 1607. Referemte Reverendissimo Cardinale Paravicino ad nominationem Imperatoris uti Regis Ungariae Sanctitas Sua praefecit in Epum. Ecclesiae Bosn. in partibus infidelium Reverendum Patrem Dominum Franciscum Erghelium Zagrabiensis Ecclesiae Praepositum cum retentione Praepositurae. – Die 27. Januarii 1610. Ad relationem Reverendissimi Domini Paravicini Sanctitas Sua Ecclesiae Bosn. per translationem Reverendi Patria fratris (!) Orghelii (!) ad Ecclesiam Vesprimien. Vacantem providit de persona Joannis Telegdini Presbyteri fidem professi etc. cum retentione Praepositurae Maioris in Ecclesia Strigonien. cum condonatione iurum.” – V.ö.: Fermendžin, E.: i.m. 341. 1.

114. 1618. VIII. „Pro Antonio Epo. Scardonen.: nonnullae facultates.” Secr. Brev. vol. 563. f. 247.

115. 1619. II. „Facultas Nuntio apud Imperatorem suspendendi retentionem beneficiorum Electo Bosnen. concessorum.” Galla: u.o. 21. 1.

116. 1619. IX. „Pro Antonio Epo. Scardonen.: prorogatio facultatis exercendi Pontificalia.” Secr. Brev. vol. 576. f. 488.

117. 1620. V. „Constantinopolitano: Pro Ascanio Patriarcha: Christifidelibus in carissimi in Christo filii Ferdinandi Romanorum Regis in Imperatorem electi exercitu militantibus facultas Patriarchae Constantinopolitano deputandi sibi personam benevisam ad audiendas Confessiones eorundem Christifidelium.” U.o. vol. 584. f. 49.

118. 1621. XI. 18. „Pro Antonio Epo. Scardonen. et Adminstrat. Bosnen.: facultates diversae.” U.o. vol. 652. f. 178. – Vol. 692. f. 342-53. – A püspök nem kapta meg a két évre szóló facultások hét évre való meghosszabbítását, noha kérvényében a távolságokra és a közlekedési nehézségekre hivatkozott.

119. 1622. III. 12. „Pro Epo. Scardonen.: nonnullae facultates.” U.o. vol. 657. f. 80.

120. 1622. VII. 1. „Pro Simone Joannis Presbytero Bosnen.: facultas absolvendi a casibus reservatis in Civitatibus Budae, Quinqueecclesiarum et aliis locis aut Turcarum dominatui constitutis ad triennium.”

Simon bosnyák származású világi pap, a déli Hódoltság misszionáriusa különféle kérésekkel fordult az év elején alapított Propaganda Kongregációhoz: kérte a bíborosokat, hogy szervezzék meg a Hódoltság missziós lelkipásztori gondozását a jezsuiták vezetésével, járuljanak hozzá egy latin iskola alapításához és fenntartásához, mely elsősorban a déli részeken és Szlavóniának török alatt sínylő területén elszórtan működő kevés világi pap utánpótlását biztosítaná, erősítsék meg a bunienzi és a mohácsi plébániák birtokában, amelyeket a Szentszék kiváltságaként élvezett, lássák el egyházi felszereléssel és útiköltséggel, végül újítsák meg missziós felhatalmazásait. A Kongregáció Hohenzollern bíboros előterjesztésére április 25-én, június 3-án és 20-án hozzájárult a korábban kiadott brevék lejárt felhatalmazásainak megújításához, kiutaltatott 50 scudót két miseruha, egy kehely, misekönyv, breviárium, biblia beszerzésére, azonfelül bizonyos összeget útiköltség címén és utasítást adott, hogy állítsanak ki öt ajánlólevelet megnevezendő érsekekhez, hogy Simon missziói számára alamizsnát gyűjthessen. A két plébánia birtoklásában pápai bréve két évre („ad biennium”) megerősítette. Arch. Prop. Mem. vol. 382. f. 78., f. 92., f. 93., f. 100. – Act. vol. 3. f. 8., f. 9., f. 13. – Secr. Brev. vol. 661. f. 53-54. – Simonról v.ö.: Galla: Pázmány-levelek. 28. 1. – V.ö.: Fermendžin, E.: i.m. 367. 1.

121. 1622. VII. 8. Don Giovanni di Nicolò Prete Raguseo di 30 anni: missziót kér Magyarországnak török fennhatóság alatt levő területére és útiköltséget. A Propaganda Kongregáció, noha felmutatta a raguzai főesperes és az alessiói püspök bizonyítványait, a kérelmet nem teljesítette: „Nihil. Die 20. Junii 1622”, majd: „Die 8. Julii 1622. Relato negotio per Card. Zolern Sacra Congregatio viaticum denegavit iuxta decretum generale hac die editum circa viaticum.” Arch. Prop. Mem. vol. 382. f. 109.

122. 1622. VII. 16.: „Pro Simone Joannis Mattheocovich: exemptio a iurisdictione Ordinarii.” Secr. Brev. vol. 661. f. 336.

123. 1622. VIII. „Sophien. Pro Petro Epo.: Prorogatio nonnullarum facultatum.” U.o. vol. 662. f. 5.

124. 1622. XII. 6. A Propaganda Kongregáció Petrus Massarecchi prizreni püspökségre jelölt sofiai püspöki általános helytartót a

Hódoltság apostoli vizitálásával bízta meg. Előbb a sofiai püspököt kívánta megbízni. Massaretusnak (!) utasításban meghagyta, „ut nihil ageret, sed solum de necessitatibus Regnorum illorum se informaret: quia cum Romam venturus sit occasione Epatus. Prisenensis accipiendi, Sacra Congregationem melius instruere poterit de Regnorum illorum necessitatibus et indigentibus”. Arch. Prop. Act. vol. 3. f. 22.

125. 1623. II. 13. VIII. Orbán megerősíti a pálos rendnek adott régi kiváltságokat és felhatalmazásokat. Orsz. Lvt. Act. Paul. fasc. 407., fasc. 584. óriási terjedelmű levél.

126. 1623. IV. 25. Bujtul György végzett germanikus egyebek közt felhatalmazást kért „5., ut possim legere libros prohibitos, quia cum saepissime cum haereticis controversiae intercedant ad ipsorum nequitiam repellendam necessarium est ex ipsorum libris illos convincere”. A Propaganda Kongregáció „remisit hoc negotium (*Bujtul egyéb kérelmével együtt*) ad Sacram Congregationem Sancti Offitii”. Arch. Prop. Mem. vol. 383. f. 108. – Galla F.: Pázmány-levelek. 9.1.

127. 1624. VII. 30. „Scardonem. Pro Antonio Epo.: nonnullae facultates.” Secr. Brev. vol. 692. f. 342-353. A püspök kilenc engedélyt kért VIII. Orbán pápától, köztük a következőket: „1., Che si confermi la determinatione de confini della sua diocesi già stabiliti da Gregorio XIII., e Sisto V. in persona del suo antecessore; 2., Che si confermi l’amministrazione di Bosna, e d’altri luoghi sotto il turco concessali da Gregorio XV. ad triennium, e questo donec Epus. Bosnen Joannes nuncupatus absens fuerit”; 3., XV. Gergely két évre szóló felhatalmazásait a távolságok miatt nem adja meg „ad decennium”. Az ügy a Propaganda Kongregáció május 31-ki ülése elé került, amelyen a pápa „iussit pro praedictis omnibus adiri Reverendissimum Vulpium qui de iis agat cum Sanctitate Sua”. A pápa, miután látta az 1621. december 19-én kelt brevét, amelyben XV. Gergely Antal püspököt a boszniai püspökség kormányzásával megbízta, továbbá az 1621. szeptember 18-án kelt brevét a felhatalmazások engedélyezéséről, hozzájárult mind a kormányzás, mind a felhatalmazások meghosszabbításához. V.ö.: Fermeňin, E.: i.m. 371-73. 1. – Galla: u.o.

128. 1624. VIII. 9. VIII. Orbán megerősíti IV. Eugén pápa kiáltóságait, melyek főképpen a lelkipásztorkodásra jogosították fel a bosnyák ferenceseket olyan helyeken, ahol nincsenek plébánosok. V.ö.: helyenként „K” alatt. – Arch. Prop. Lett. rif. vol. 89. f. 2. – Scritt. rif. vol. 460. f. 263. – Act. vol. 46. f. 157., f. 263-65.

129. 1624. XI. Sophien. „Pro Epo.: diversae facultates”, Secr. Brev. vol. 659. f. 165. – V.ö.: Massarecchi antivari érsek, a későbbi belgrádi adminisztrátor facultásai: Arch. Prop. Mem. vol. 384. f. 558.

130. 1625. IV. „Pro Alberto Epo. Samandrien.: nonnullae facultates.” U.o. vol. 700. f. 457. A Kongregáció március 8-án tartott havi ülésében elhatározta, hogy a hódoltsági területek kormányzására ki-nevezett Rengjics Albert szendrői püspöknek különféle felhatalmazásokat ad. Premrou, M.: Vescovi di Beograd. Archivum Franciscanum. 1924. 505. 1. – V.ö.: Fremendzin, E.: i.m. 374. 1. – A hódoltsági területekre vonatkozó apostoli megbízás: Secr. Brev. vol. 703. f. 532. – Szendrői kinevezése: u.o.: vol. 958. f. 171. – Az Ind. Brev. vol. 704. f. 594. helytelenül augusztusra teszi a megbízást.

131. 1625. V. 23. A Propaganda Kongregáció apostoli missziót ad Papics Pálnak: „Decretae fuerunt literae patentes Missionis Patri Paulo Papichio Bosnensi Ordinis Minorum de Observantia ad Baska, et loca Hungariae vicina Bosnae”. Arch. Prop. Act. vol. 3. f. ...

132. 1625. V. 23. Albert szendrői püspök, a Hódoltság apostoli helytartója felhatalmazást kért a Propaganda Kongregációtól, hogy a nagy paphiányra való tekintettel szerzeteseket és világi papokat alkalmazhasson a lelkipásztorkodásban. Elsősorban olyan idegen papokra gondolt, akik beszélnek az illír nyelvet. A Kongregáció utasította az obszerváns ferencesek rendfőnökét „ut Fratri Alberto Epo. Samandriensi facultatem concedat sibi assumendi fratres aliquos eiusdem Ordinis ex provinciis ei bene visis eosque secum ducendi et constituendi per dioeceses et loca eius curae et iurisdictioni subiecta, ad effectum ut eorum opera uti possit in functionibus episcopalibus, visitationibus, administrandis sacramentis, concionibus et in aliis denique actibus ad salutem, animarum spectantibus ibidem faciendis”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 385. f. 114. – Lett. volg. vol. 4. f. 97. – Fermendžin, E.: i.m. 374. 1.

133. 1625. VI. 13. Veégh Ferenc a mariánus ferencesek tartományfőnöke a maga és utódai részére felhatalmazásokat kér a fenn tartott esetek feloldozására, mivel szerzetesei a töröknek alávetett területen is működnek, ahová a püspökök nem léphetnek be. A pápához intézett kérvény a Propaganda Kongregációhoz került, amely június 13-án tartott üléséből kifolyólag 13-án utasította a bécsi nunciust, hogy amennyiben alkalmasnak tartaná a szerzetest, személyre szóló felhatalmazásokat engedélyezzen részére olyan helyekre, ahonnan nem fordulhat a terület megyéspüspökéhez. Arch. Prop. Mem. vol. 385. f. 20. – Lett. volg. vol. 4. f. 97.

134. 1625. VIII. „Pro fratribus de Observantia Provinciae Bosnae: nonnullae facultates.” Említi az Ind. Brev. vol. 704. f. 590.

135. 1625. XI. 6. A pálos főperjel missziós felhatalmazásokat kért rendtársai részére, akik eretnekek között működnek „in Silesia, Germania, Regno Poloniae et Hungariae”. A Propaganda Kongregáció bekéri a misszióban működő szerzetesek nevét. V.ö.: Galla F.: Tomkó. 167. 1. – Arch. Prop. Mem. vol. 358. f. 418.

136. 1625. Giovanni Battista Gramai a császári hadak táborigazgatója és az Althann Adolf gróf által alapított rabváltó rend főpapja, felhatalmazásokat kért, hogy a török rabságba esett keresztények közt tevékenykedjék. A Kongregáció kikérte Carlo Carafa bécsi nuncius véleményét, aki azt válaszolta, hogy a kérelmező két évvel előbb táborigazgatóként már kapott tőle felhatalmazásokat. Valószínűleg ezért az 1625. június 30-ki és augusztus 22-ki kongregációs ülések nem határoztak az ügyben. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 66. f. 55., f. 197. Gramai levele Motthmann római kamaráshoz a rabváltás eredményéről és a gróf segítségével elért magyarországi sikerekről: „[...] Comaromii in Hungaria omnia foeliciter (!) et ex voto succedunt conversis a Paschate opera Domini Comitiss Althann hucusque plusquam centum et quinquaginta: ita florere incipit religio Catholica ut nulla omittantur pietatis exercitia. Processiones secundum Ecclesiae ritum et consuetudinem summa cum devotione perguntur [...]” Arch. Prop. Mem. vol. 385. f. 546., f. 551-554., a rabváltás eredményéről kimutatás: f. 563., a rabok levele: f. 564., Althann 1624. VIII. 25-én kelt levele. – Lett. rif. vol. 330. f. 379., Carafa levele a soproni országgyűlés-

ről, amelyben említi, hogy Gramai Afrika prímásának címezteti magát. – Galla F.: Pázmáneum. 57. 1. – Galla F.: Pázmány-levelek. 12. 1.

137. 1626. I. 10. A szalvatoriánus ferences rendtartomány missziós felhatalmazásokat kér a hitterjesztésben tevékenykedő rendtársai részére, nevezetesen: „[...] Primo ut iuxta antiqua nostra Privilegia possint fratros Sacramenta omnia, cum licentia Parochorum in illorum absentia administrare; 2., ut det (*a pápa*) facultatem absolventi ab Haeresi, et aliis casibus reservatis, etiam in Bulla cenae Domini, ratio petitionis est quia in ditione Turcica nullus Epus. vel Vicarius residet, ad quos pro absolutionis beneficio, paenitentes mitti possint, quae quidem facultas Ministris Provincialibus, tam praesentibus, quam futuris committi potest, qui etiam in quolibet Conventu unum aut duos Confessores cum huiusmodi facultate instituere posset (!); 3., ut chrismate veteri liceat uti, donec fratres novum habere possint.; 4., Ut propter penuriam, et magnam distantiam Eporum. det facultatem eidem Provinciali ut fratres extra quattuor tempora a quocumque Epo. proximiori, cuius praesentiam primo habere possint ordines accipere valeant [...]” Ugyanakkor a mariánusok is kértek hasonló facultásokat, elsősorban az ormosdi, varasdi és soproni kolostoraik részére. A Kongregáció válasza csak a szalvatoriánusokról szól, de mind a két rendtartományra vonatkozik: „Sacra Congregatio iussit Oratorem (*kérelmező*) adire Epum. Samandriensem Belgradi residentem, a quo si erunt idonei facultates petitas obtinere poterunt, iuxta Breve eidem Epo. a Sanctissimo Domino concessio”. Arch. Prop. Mem. vol. 386. f. 17., f. 18. – Act. vol. 4. f. 4.

138. 1626. II. 6. A czestochowai pálosok a szenthelyen működő 12 gyóntató részére felhatalmazásokat kérnek, mivel a szomszéd országokból, Magyarországból is hatalmas tömegek zárandokolnak a csodatevő Mária-képhez. A kongregációi ülés határozatának nincs nyoma. Galla F.: Tomkó. 167. 1. – V.ö.: A szenthelynek adott felhatalmazások másolatai: Act. Paul. fasc. 407.

139. 1626. III. 3. A Propaganda Kongregáció bíborosai felszólítják Hivkovicz Tamás scardonai püspököt, a boszniai püspökség kormányzóját, hogy a pécsi jezsuitáknak adott felhatalmazásokat vonja vissza.

Rengjics Albert ferences, szendrői püspök és a Hódoltságnak Belgrádban székelő első missziós püspöke 1626. január 5-én, március 31-én és 12-én, április 2-án és 8-án, végül május 13-án kelt felterjesztéseiben azzal vádolta rendtársát, Tamás scardonai püspököt, a boszniai püspökség kormányzóját, hogy illetéktelenül joghatóságot gyakorol a Dráva-Száva- közben, amely kinevezése értelmében egyedül őt illeti meg. Mellékelte püspöktársa 1625. december 10-én kelt felhatalmazó levelét, amelyet a pécsi jezsuitáknak adott a vitás terület lelkipásztori gondozásának engedélyezésére. Ezzel a panasszal kibontakozott a két missziós püspökség határai körül felmerült versengés óriáskigyója, amely állandóan zavarta a déli hódoltsági missziók életét. A Szentszék, figyelembe véve a boszniai püspökök hagyományos jogait a vitás területek egy részéhez, brévében úgy határozott, hogy a Szerémség egy részét a boszniai püspökségnek ítélte, mindamelllett az elkeseredett viták tovább folytak. Arch. Prop. Mem. vol. 386. f. 174., f. 492. a kongregációi végzéssel és értesítések fogalmazványaival az érdekeltékhez. – Mem. vol. 387. f. 387., f. 420. – Lett. rif. vol. 386. f. 7. – Act. vol. 4. f. 27., f. 36., f. 52., f. 99., f. 140., f. 145., f. 309. – Lett. volg. vol. 5. f. 407v., f. 62., f. 63. – Premrou M. ismételten visszatér a határkérdés sűrű felvetődésére a belgrádi püspökről szóló értekezésében. – A bosnyák ferences tartományfőnök bejelentette az előd halálát és kérte a Kongregációt, hogy az utódot nevezze ki a rendtartomány szerzetesei közül. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 56. f. 151., f. 152., f. 154., f. 155., f. 156., f. 159., f. 163., stb. – Act. vol. 3. f. 252., f. 265. – Vol. 4. f. 27. – Mem. vol. 386. f. 174., f. 492. – Lett. volg. vol. 5. f. 407r., f. 407v., f. 62., f. 63., f. 157., f. 196., f. 227. – Premrou, M.: u.o. helyenként. – Hivkovics boszniai kinevezésének október 29-én kelt brévéje: Secr. Brev. vol. 707. f. 45-46. – V.ö.: Fermendžin, E.: i.m. 377. 1.

140. 1626. VI. „Pro Epo. Scardonem.: nonnullae facultates.” Tamás püspök, miután elődjei nyomán ő is megkapta a boszniai püspökség apostoli kormányzását, mind a két püspökség területére különféle kegyeket és felhatalmazásokat kért a Propaganda Kongregáción keresztül a pápától. A Kongregáció március 31-én és május 4-én abban a brévében foglalt felhatalmazásokat újíttotta meg, amelyet XV. Gergely elődjének, Antal püspöknek küldött. U.o. 378. 1. – Arch.

Prop. Act. vol. 3. f. 265. – vol. 4. f. 36., f. 52. – Secr. Brev. vol. 714. f. 374.

141. 1626. VII. 28. A pápa kijelenti, hogy a missziós püspökök, akik a pápai udvartól kapják eltartásukat, megbízott („procurator”) által is elvégezhetik limina-látogatásukat. A püspökök közt szerepel: „In Bosna episcopus Scardonensis cum administratione ecclesiarum Bosnae. In partibus Hungariae sub dominio Turcarum: Episcopus Samandriensis Belgradi residens cum administratione ecclesiarum inter quatuor flumina, Savi, Dravi, Danubii, et Tibisci positarum”. Arch. Prop. Act. vol. 4. f. 99.

142. 1626. IX. 25. A Propaganda Kongregáció miután elhatározta, hogy a csíksomlyói ferenceseket kapucinusokkal váltja fel, intézkedett, hogy ez utóbbiak részére szerezzék be a Sant’Officio Kongregációtól a missziós felhatalmazásokat. Ezért nem járult hozzá ahhoz, hogy a szalvatoriánusoktól Csíkbe küldött négy szigorított ferences papnak engedélyt adjon ingatlanok birtoklására. U.o. Act. 4. f. 128. – Galla F.: A Bécsi Magyar Történetkutató Intézet Évkönyve. – H. Móri: i.m. 51. 1.

143. 1626. XI. 22. A Kongregáció két missziós papot küld Temesvár vidékére: „Decreta fuit Missio duorum Sacerdotum cum provisione scutorum 30 annuorum pro quolibet usque ad triennium tantum expedienda per Nuntium Germaniae cum Consilio Archiepiscopi Strigoniensis, et Episcopi Samandriensis, ad 12. Pagos in Dominio temporali Temisvar ad confines Transylvaniae existentes”. Arch. Prop. Act. vol. 4. f. 145., f. 196. – A szendrői püspök egy papot küldött Temesvár vidékére, aki ott templomot épített. Lett. rif. vol. 67. f. 10., f. 11., f. 12., f. 13. – Lett. volg. vol. 5. f. 230rv. – vol. 6. f. 27., f. 32.

144. 1627. I. 13. VIII. Orbán pápa megengedi, hogy a négy kapucinus, akiket Althann Adolf gróf a keresztény rabok kiváltására török területre magával visz a rendi szabály tilalma ellenére kocsit és lovat igénybe vehessen. Secr. Brev. vol. 721. f. 1-3.

145. 1627. A Propaganda Kongregáció egy időre felmenti Marnavics Tomkó János zágrábi kanonokot és főesperest a kánoni helybenlakás kötelezettsége alól. Galla F.: Tomkó 39. 1.

146. 1627. I. 30. Giovanni Lupi említi, hogy Erdélyben működik egy szerzetes, akinek felhatalmazása van, hogy az eretnekség alól felol-

dozzon, tiltott könyveket olvasson. A Propaganda Kongregáció megújíttatja a felhatalmazásokat. A személyek közelebbi meghatározása az adatokból nem hámozható ki. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 97. f. 156.

147. 1627. X. A Kongregáció elutasítja a bosnyák ferencesek kérelmét, melyben régi kiváltságaik újabb megerősítését kérték. V.ö.: Act. an. 1700. f. 267. – Fermendžin, E.: i.m. 378., 380. 1.

148. 1627. XII. 17. A Kongregáció elhatározta, hogy a rendi előjárók által kijelölt kapucinus atyát Kassára és a Bethlen Gábor fennhatósága alá jutott hét vármegye területére küldi missziófőnökként és részére felhatalmazásokat szerez a Sant’Officio Kongregációtól. A bíborosok a bécsi nuncius jelentéséből értesültek arról, hogy Bethlen békét kötött a császárral és Pyber János békebiztos, egri püspök közbenjárására szabad vallásgyakorlatot engedélyezett a katolikusoknak az említett területeken. A nuncius megküldte a tárgyalások és a megállapodások megfelelő szövegrészleteit. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 67. f. 47., f. 48., f. 51v., f. 67., f. 75., f. 76., f. 95. – Act. vol. 4. f. 174., f. 264., f. 300., f. 323. – Lett. volg. vol. 6. f. 118., f. 155., f. 198.

Mind a csíki, mind a kassai kapucinus misszió elmaradt. Ez utóbbi is főként magyar szerzetesek hiánya miatt. Alig három-négy számbavehető rendtárs akadt, akiket erre a kényes megbízásra kiszemelhetek volna: Magyar Rafael hitszónok, Győri Magyar János hitszónok, mind a ketten huszonöt éve a rend tagjai és Bécsi Bernát kíségetőtestvér. Mind a hárman tökéletesen beszéltek németül, olaszul, magyarul és latinul. Volt azonfelül egy kíségetőtestvér Stájerországban, aki németül, magyarul és talán olaszul is tudott. Az első két szerzetes Nikolsburgban, a harmadik Possa-ban (Passau) élt. – Hyac. Móri: i.m. 49. 1.

149. 1628. II. 28. A Kongregáció határozata: „Denegata fuit Missio fri. Innocentio de Terra nova Ordinis Minorum de Observantia ad Transylvaniam, quia literas mercatorum, a quibus dicebat illuc vocari, non detulit”. U.o. Act. 6. f. 35.

150. 1628. IX. „Pro Electo Thessalonicen. Nuntio ad Imperatorem (*Giovanni Battista Pallotto vagy Pallotta*): facultas absolvendi haereticos etc.” Secr. Brev. vol. 741. f. 619.

151. 1628. IX. Pallotto vál. érseknek: „facultas legendi libros prohibitos”. U.o. f. 623.

152. 1628. IX. „Pro Joanne Baptista Electo Thessalonicen.: facultas suscipiendi munus consecrationis a quocumque [...]” U.o. 625.

153. 1628. IX. Pallotto vál. érseknek: „Pontificalia”. U.o. f. 627.

154. 1628. IX–XI. A Szentszék nem helyesli Pázmány és hittudósai véleményét az eretnekeknek adott feloldozásról. Szükségesnek tartja, hogy a legkivételesebb esetektől eltekintve forduljanak felhatalmazásokért a Szentszékhez. Pázmány panaszkodott, hogy Rómában nehezen adják a felhatalmazásokat. Arch. Vat. Germania vol. 116. f. 107., f. 113., f. 123., f. 124., f. 164.

155. 1629. I. 24. Pallotto nuncius felhatalmazza a katolikus vallásra tért komáromi rációkat („Rasciani”), hogy templomukat kibővítsék és tornyot építsenek a plébános jogszerűsége nélkül. Arch. Vat. Vienna vol. 8. f. ...

156. 1629. III. (?) 14. „Licentia absolvendi ab haeresi non tamen relapsos etc. in forma (*consueta*), ad Annum [...] pro Reverendo Domino Andrea Kaldy Parocho Soproniensi”. Giovanni Battista Pallotto bíboros, bécsi nuncius felhatalmazása. Galla F.: Tomkó. 101. 1.

II. Ferdinánd 1623. június 20-án Bécsben kelt pápenséval megbízta Joannes Baptista Gramayt „ad disciplinam Ecclesiasticam in Exercitu Caesareo instituendam”. Carlo Carafa nuncius az egyházi joghatóság területére tévedt intézkedést visszavonatta: „Hae patentes [...] ad instantiam [...] Nuntii Apostolici [...] revocatas [...] Sopronii [...] mense Novembri 1625”. U.o. vol. 7. f. 24. – Galla F.: Pázmány-levelek. 12. 1.

157. 1629. V. „Pro [...] Pallotto Nuncio apud Imperatorem: facultas absolvendi a casibus reservatis”. Secr. Brev. vol. 749. f. 24.

158. 1629. V. „Pro Sigismundo et Nicolao Erdodiis: extensio facultatis eligendi confessorium”. U.o. f. 483.

159. 1629. V. 30. „Sacra Congregatio ad relationem Ill.mi Domini Card. Capponii decrevit literas Patentes Missionis Magistro fratri. Vincentio Peinerio de Montefalisco Ordinis Minorum Conventualium Transylvaniae Provincial ad loca quae sub eius Provincia cadunt, nec non et literas commendatitias ad Nuntios Germaniae et Poloniae ut Oratorem (*kérelmező*) protectioni Caesaris et Regis commendent”. Arch. Prop. Act. vol. 6. f. 278., f. 280. – Lett. volg. vol. 8. f. 93. – Karácsonyi J.: i.m. II. 422. 1.

160. 1629. V. 30. A Propaganda Kongregáció tájékoztatást kér a Nagyszombatban lakó Szalai papi egyéniségéről, aki missziós küldetést kért. Arch. Prop. Lett. vol. 8. f. 101. – Az ügy folytatásáról nincs adatunk.

161. 1629. VII. 13. „Et postremo instante Domino Joanne Darko Transylvano, Sacra Congregatio primo literas patentes missionis ei decrevit et scuta 30 pro viatico. 2., pro facultatibus iussit per oratorem adiri Sanctum Officium. 3., Mandavit eundem oratorem commendari Nuntio Imperatoris ut, si fieri poterit, ab eius Maiestate scribatur Bethlem (!) Gábor Principi Transylvaniae in praefati oratoris commendatione.” V.ö.: Szent László Évkönyv, 1948. I. évf.-ban írt tanulmányom.

162. 1629. IX. 7. „Referente Ill.mo Domino Card. Sancti Honuphrüi (*id. Antonio Barberini*) literas fratris Ruffini de Schitinizza Capuccini et praepositi Scepusiensis (*Hosszutóthy László*) in Hungaria de instantia dicti fratris Ruffini ut ad concionandum admitteretur ac probaretur, et de conventibus Capuccinorum in Hungaria construendis, Sacra Congregatio iussit agi cum Patre Generali eiusdem Ordinis.” Arch. Prop. Lett. rif. vol. 69. f. 224., f. 225. – Act. vol. 6. f. 324. – Lett. (lat.) vol. 1. f. 217. – H. Móri: i.m. 63., 165. 1. – Schitinizza ma Sticna.

163. 1629. IX. 7. A német-, magyar- és lengyelországi premontrei kolostorok apátja és vizitátora területeire missziós felhatalmazásokat kért. Végzés: „Referente eodem Ill.mo Domino Card. Caetano facultates, quas petebat Abbas Ninivensis Procurator Generalis Praemonstratensium et visitator monasteriorum sui Ordinis in Germania, Hungaria et Polonia existentium, Sacra Congregatio dixit pro monasteriis Germaniae et Hungariae adeundum esse nuntium caesareum cui a Congregatione Sancti Officii datae sunt facultates missionariorum cum auctoritate eas communicandi operariis Germaniae.” Ebben az időben még nem volt premontrei kolostor Magyarországon. U.o. Mem. vol. 389. f. 295. – Act. vol. 6. f. 325.

164. 1629. X. 2. A raguzai érsek és a jezsuiták kérésére a Kongregáció 100 scudo útiköltséget utal ki a Szerémségbe és Bukinóba induló három hitterjesztőnek, ugyanakkor felkéri az érseket, hogy a

három papot nevezze meg. U.o. Act. vol. 6. f. 339. – Lett volg. vol. 8. f. 157.

165. 1629. XI. 4. Giovanni Battista de Terugia ferences felhatalmazást kapott a bécsi nunciustól, hogy az eretnokség cenzúrája alól feloldozzon, „non tamen relapsos, ad Annum”. Arch. Segr. Vat. Nunziatura di Vienna vol. 8. f. 71. – Október 10-én Ambrosius a Galbiato Commissarius Generalis írásba adta, hogy betegeskedése miatt titkárját, Terugiát küldte a bosnyák-horvát rendtartomány káptalanára Camnicumba. A helyettes nagyszerűen végezte megbízatását. A rendi szabályokra hivatkozva nem egyezett bele abba, hogy Chumar Mihály szerzetest tartományfőnökké válasszák, ezért a szerzetesek a nunciushoz fordultak, hogy választásukat erősítse meg, amit a nuncius meg is tett. U.o. f. 65.

166. 1630. A pápa az oldalköveteket megillető felhatalmazásokkal és kiváltságokkal ruházza fel a magyar királyhoz menő Dietrichstein Ferenc bíborost. Galla F.: Tomkó. 62. f.

167. 1630. IV. 15. A Kongregáció tárgyalta Papics Pál bosnyák ferences eljárását, aki a belgrádi bosnyák kereskedőket meggondolatlanul kiközösítette: „[...] de indiscreta excommunicatione lata per Fratrem Paulum Papich [...]”. Tíz nap múlva utasította a raguzai érseket, hogy győződjék meg az esetről. U.o. Act. vol. 7. f. 47. – Lett. volg. vol. 10. f. 43., f. 54., f. 66., f. 76. – Ugyanakkor megdicsérte Papicsot a hitterjesztésben elért jelentős sikereiért. U.o. Act. vol. 7. f. 48. – Lett. volg. vol. 10. f. 47. – V.ö.: Fermentžin, E.: i.m. 392. 1.

168. 1630. V. „Pro Nuntio apud Imperatorem: facultas legendi libros prohibitos etc.” Secr. Brev. vol. 762. f. 336. – A nuncius Pallotto utóda, patrassói érsek volt.

169. 1630. V. „Pro Nuntio apud Imperatorem: facultas absolvendi haereticos.” U.o. f. 378.

170. 1630. V. „Pro Nuntio apud Imperatorem: facultates generales.” U.o. f. 382.

Pallotto, miután Pázmánnyal egyidőben elnyerte a bíborkalapot, visszatért Rómába és a pápa a Propaganda Kongregációba osztotta be, ahol elsősorban a régi nunciaturája területéről származó ügyeket adta elő. 1629. december 1-én, 1630. április 6-án még Bécsben tartózkodó.

dott, utóda 1630. október 21-én a regensburgi birodalmi gyűlésről írt a Kongregációnak a jesuitináknak nevezett és Ward Máriától alapított női szerzetesek sorsáról. Arch. Prop. Lett. vol. 71. f. 22., f. 46., f. 47.

171. 1630. IX. 6. Két jezsuita kiküldése a Hódoltságba. „Referente eodem Eminentissimo Domino Cardinale Caetano instantiam Domini Simonis Mattheocovich pro missione duorum Patrum Societatis ad partes Ungariae sub Turcis, Sacra Congregatio petitioni oratoris annuit.” Arch. Prop. Act. vol. 7. f. 128. – V.ö.: Arch. Prop. Mem. vol. 391. f. 9., f. 68., f. 81., f. 149., f. 281., f. 287., f. 288., f. 289., f. 307., f. 369., f. 377., f. 389., f. 414.

172. 1630. IX. 20. A Kongregáció értesíti a konstantinápolyi pátriárka általános helynökét, hogy mellékelten megküldi Paolo Boanici da Malta oláhországi és moldvai konventuális hitterjesztő felhatalmazásait, aki a kevésbé bevált Bruni hitterjesztőt váltotta fel. Arch. Prop. Lett. vol. 10. f. 107. – V.ö.: Lett. vol. 12. f. 103.

173. 1630. X. 18. „Pro Thoma Epo. Scardonon.: nonnullae facultates [...]” Secr. Brev. vol. 767. f. 49. – Arch. Prop. Mem. vol. 391. f. 433. – Fermendžin, E.: i.m. 403. 1.

174. 1631. III. 17. A bécsi nuncius felhatalmazza a magyar ferences rendtartományok főnökeit, hogy arra alkalmas szerzeteseiknek facultást adjanak még a visszaesett eretnekek feloldozására is, továbbá tiltott könyvek olvasására „ad confutandam haeresim” s kispapjainak a kánoni időközök mellőzésével való felszentelésére. A tartományfőnököknek megengedte, hogy a birodalomban gyóntassanak és érvényesen feloldozzanak, végül a szerzeteseket felhatalmazta, hogy a világi papság hiánya miatt plébánosi joghatóságot igénylő ténykedéseket végezzenek. Arch. Vat. Vienna vol. 9. f. 40.

175. 1631. III. 28-án a Kongregáció a következő határozatot hozta: „Referente Eminentissimo Domino Cardinali Sancti Sixti Sacra Congregatio censuit, si Sanctissimo placuerit, duo Brevia continentia diversa mandata et facultates, quae pro bonae memoriae Alberto Episcopo Samandriensi et Administratore et Delegato Apostolico respectu ecclesiarum Ungariae sub Turcis fuerunt expedita, esse expedienda quoque pro Archiepiscopo Antibarensi Administratore et Delegato Apostolico respective Samandriensis ecclesiae et aliarum

praedictarum ecclesiarum in partibus Ungariae sub Turcarum tyrannide constitutarum, ita ut praefatus archiepiscopus illis uti possit in eisdem locis in quibus praefatus frater Albertus eis uti poterat, et non alibi, eodem die etc.” Arch. Prop. Act. vol. 7. f. 41.

176. 1631. IV. 12. A Kongregáció Pietro Sabbatino zárai papot Matkovics Simon hódoltsági misszionárius társaként felhatalmazással apostoli misszióba küldi. Ugyanakkor könyveket és 30 scudo útiköltséget utaltat ki számára. A „Capitulum et Canonici Collegiatae Ecclesiae Sancti Hieronymi Illyricorum de Urbe” nevében Vukovics György kanonok és káptalani titkár, továbbá Dominicus Cataneus jezsuita, a Collegium Romanum tanulmányi felügyelője bizonyítja, hogy Sabbatino az Universitas Gregorianán hét évig bölcséletet és hittudományt hallgatott, szorgalmas, jámbor tanuló volt, hét éve a társaskáptalan végleges javadalmasa, jámbor életű, buzgó pap, aki Matkovics Simon rábeszélésére kész lemondani a káptalanban élvezett 40 scudónyi évi jövedelméről, hogy misszióba mehessen. A Kongregáció intézkedett, hogy a missziós felhatalmazásokat szerezzék be a Sant’Officio-tól: „ad Sanctum Officium”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 391. f. 99., f. 100. – Act. vol. 7. f. 46. – Lett. rif. vol. 218. f. 56.

Sabbatino csak a következő év tavaszán indulhatott el. Mivel az útiköltség egy részét egyházi felszerelés beszerzésére fordította, nevezetesen kelyhet, olajedényeket, áldoztató kelyhet, egyházi ruhákat és könyveket vett rajta, segílyt kért, hogy a törökre való tekintettel polgári öltözetet szerezhessen be magának. A misszionáriusok ugyanis rendszerint a raguzai és a bosnyák kereskedőkaravánokkal álruhában lépték át a határt. U.o. Mem. vol. 392. f. 182.

177. 1631. IV. „Samandrien. Pro. Epo. Antibaren. Administratore Samandrien. et aliarum ecclesiarum sub Turcis in Hungaria: nonnullae facultates.” Az „A” és „F” alatt említett felhatalmazásokon kívül főképpen még a következőket adta a Szentszék sablonszerűen: „[...] ac insuper eos, qui tertio vel quarto simplici ac tertio et quarto mixtis consanguinitatis et seu affinitatis gradibus scienter vel ignoranter contrahentes sive de praeterito tantum contraxerunt ab excommunicationis aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis necnon incestus reatu et excessibus huiusmodi etiam in utorque foro

iniuncta eis pro modo culpae poenitentia salutari absolventi ac cum eisdem ut impedimentis gradium consanguinitatis et seu affinitatis huiusmodi non obstantibus in matrimoniis huiusmodi remanere vel ea de novo in facie Ecclesiae contrahere et solemnizare valeant, gratis dispensandi, prolesque susceptas, si quae sint, et suscipiendas exinde legitimas decernendi. Quascumque utriusque sexus personas ad te recurrentes tam laicos quam clericos saeculares et cuiusvis ordinis regulares haereticos, schismaticos ac a fide Catholica aberrantes et apostatas illorumque credentes et fautores (non tamen in iudicio delatos, aut condemnatos) ab excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, quos propter schisma ac errores et apostasiam huiusmodi incurrerint, dummodo corde sincero ac fide non ficta, haereses, schisma et errores suos huiusmodi coram notario et testibus publicae vel privatim prout casus exegerit et tibi videbitur, detestati fuerint, dummodo relapsi non sint, ac se in gremium sanctae Matris Ecclesiae recipi et admitti humiliter postulaverint, et praestito per eos iureiurando promiserint in posterum ab haeresibus, schismate, erroribus, aliisque similibus excessibus penitus abstinere, in forma Ecclesiae consueta, iniuncta eis et eorum cuilibet pro modo culpae poenitentia salutari et aliis iniungendis, prout eorum saluti expedire cognoveris in foro conscientiae tantum absolventi, ac in gremium eiusdem ecclesiae recipiendi et reconciliandi, ac demum quoscumque a quibusvis excessibus et delictis, quantumque gravibus et enormibus etiam Sedi Apostolicae reservatis, ac in bulla Coenae Domini contentis aliisque ecclesiasticis censuris propterea incursis, si id a te humiliter petiverint, iniunctis salutaribus poenitentiis, atque aliis iniungendis, in foro similiter conscientiae tantum pariter absolventi facultatem et auctoritatem apostolica auctoritate tenore praesentium concedimus et impertimur [...]" V.ö.: Premrou M.: i.h. 1925. 29. 1. – Fermendžin, E.: i.m. 403. 1. – Massarecchi apostoli kormányzóvá való kinevezése: „Pro Archiepo. Antibaren.: deputatio in Administratorem Ecclesiae Samandrien." Secr. Brev. vol. 772. f. 23., március hó. – „Pro Archiepo. Antibaren.: commissio Curae pastoralis Christifidelium inter flumina Danubii etc. existentium." U.o. vol. 773. f. 49., április hó.

178. 1631. VII. 18. A Kongregáció intézkedése Rengjics halála után. A Belgrádban élő bosnyák kereskedők szerették volna, ha a Szentszék Tamás scardonai püspököt és boszniai apostoli kormányzót bízna meg Rengjics Albert ferences püspök örökségének ellátásával is, de a Kongregáció Massarecchi mellett döntött és utasította Tamás püspököt, hogy ne intézkedjék a szendrői püspökség területén, nevezetesen ne adjon plébánosi joghatóságot a ferenceseknek. U.o. Lett. volg. vol. 11. f. 76., f. 84r., f. 84v., f. 86.

179. 1631. X. A scardonai püspök kéri, hogy erősítsék, vagy hosszabbítsák meg „gratias sibi [...] concessas ante quinquennium [...]” Válasz: „nonnullae facultates [...]” Secr. Brev. vol. 779. f. 32.

180. 1631. XI. 5. A bécsi nuncius felhatalmazza a ferencrend főbiztosát vagy a magyar tartományfőnököt, hogy bizonyos egyént visszafogadjon a rendbe és a rárótt vezeklés mellett feloldozza. Arch. Vat. Vienna vol. 9. f. 113.

181. 1631. XII. VIII. Orbán, miután Tamás scardonai püspököt Tomkó János püspök távolléte idejére boszniai apostoli kormányzóvá kinevezte, a Propaganda Kongregáció november 10-ki ülésén elrendelte, „ut in [...] Brevi Vicariatus Apostolici inserantur facultates eidem fratri Thomae in Brevi Administrationis concessae”. A bréve, amelyre a pápa céloz, 1626. június 23-án kelt. Secr. Brev. vol. 781. f. 11-12. – Galla F.: Tomkó. 88. 1. – V.ö.: Arch. Prop. Lett. rif. vol. 58. f. 127.

182. 1631. XII. 5. A Propaganda Kongregáció Tomkó kérelmére határozott azoknak a felhatalmazásoknak az engedélyezését illetően, „quae solent concedi episcopis in partibus infidelium, et signanter pro illis, quae fuerunt concessae fratri Thomae Episcopo Scardonensi die 18. Octobris 1630. Sacra Congregatio censuit, si Sanctissimo placuerit, petitioni oratoris esse annuendum. Eodem die Sanctissimus etc.” Galla F.: Tomkó. 88. 1.

183. 1632. I. 26. A Propaganda Kongregáció határozata Lőrinc bosnyák ferences feloldozásáról: „Referente eodem Eminentissimo Domino Cardinale Caetano literas Archiepiscopi Antibarensis de rebus ab eo gestis in Belgrado Ungariae et de absoluteione fratris Laurentii Bosnensis Ordinis Minorum de Observantia ab excom-

municatione in eum lata per Dominum Simonem Vicarium beatae memoriae fratris Alberti episcopi Samandriensis, Sacra Congregatio commendavit praedicti archiepiscopi prudentiam in modo tractandi cum Ragusaeis et Bosnensibus, et ad articulum excommunicationis et absolutionis dicti Patris Laurentii, quia in eis, quae dictus Archiepiscopus retulit, excommunicatio fuit nulliter prolata, censuit nihil esse rescribendum.” Arch. Prop. Lett. rif. vol. 58. f. 127. – Act. vol. 8. f. 4.

184. 1632. *eleje*. A Propaganda Kongregáció nem ad felhatalmazásokat a Rákóczi Pál országbíró földesúri birtokain működő papoknak eretnekek feloldozására. Galla F.: Pázmány-levelek. 12. 1.

185. 1632. *tavaszán* a bécsi nuncius több tábori papnak facultásokat ad, azonfelül egy horvát papnak, aki a császári hadseregben szolgáló horvátok közt működött. Vat. Nunziatura di Vienna vol. 10. f. 16.

186. 1632. *III.* 5. A bécsi nuncius feloldozási felhatalmazásokat ad Kempf Sebestyén pálosnak. Galla F.: Tomkó. 167. 1.

187. 1632. *V. II.* A bécsi nuncius hasonló felhatalmazásokat ad Gruskovics Márton pálos főperjelnek. U.o. Act. Paul fasc. 407.

188. 1632. *VI.* 2. Prospero da Galbiato ferences tartományfőnök és a lengyelországi ferencesek „cum potestatis plenitudine Commissarius Generalis” – a különleges felhatalmazásokat kap rendi ügyekben. U.o. vol. 10. f. 54.

189. 1632. *VI.* 28. Wayszovicz Bonaventura konventuális, a magyar rendtartomány biztosa, a hittudományok borostyánosa és Révay László főúr káplánja mindenféle eretnekek feloldozására felhatalmazást kap a bécsi nunciustól. Azonfelül olvashat tiltott könyveket kivéve Macchiavelli műveit, végül „nec non personis omnibus in Comitibus Thurocensi et Trenchiniensi in quibus facultates nostrae se extendunt degentibus cuiuscumque sexus illae fuerint Sacramenta Baptismi, Eucharistiae, Poenitentiae, Matrimonii [...] sine tamen praeiudicio ordinariorum ministrare, conciones habere [...] Evangelium iuxta Sacrum Concilium tridentinum explicare [...] altare portatile [...]” U.o. f. 58.

190. 1632. *VIII.* 30. „Episcopi privilegiati circa visitationem liminum Apostolicorum [...] In Bosna Epus. Scardonensis cum administratione ecclesiarum Bosnae. In Partibus Hungariae sub Dominio

Turcarum Epus. Samandriensis, Belgradi residens cum administratione Ecclesiarum inter quatuor flumina, Savi, Dravi, Danubii, et Tibisci positarum [...]” Arch. Prop. Mem. vol. 392. f. 104.

191. 1632. IX. 24. Masserecchi apostoli kormányzó Nichaeus jezsuitát, a loretoi apostoli gyóntatót ajánlja Karassóba az ott működő beteg misszionárius felváltására. A Kongregáció a rendfőnök engedélyétől teszi függővé a küldetést. U.o. Lett. rif. vol. 58. f. 138. – Act. vol. 8. f. 129. – Lett. volg. vol. 12. f. 120.

192. 1632. IX. 24. Angelo da Sonnino és Francesco da San Felice konventuális minoriták Moldvára és Oláhországra szóló missziós felhatalmazásait kiterjesztik Erdélyre és Magyarországra, mivel a szerzetesek április 10-én Tragovistiből keltezett jelentésében a fejedelem magyar és katolikus titkáranak állítása szerint mind Erdélyben, mind Magyarországon nagy munka vár a hitterjesztőkre. Június 3-án már Buccarestiből (!) írtak. Egy bucuresti (!) levelet, mely 1630. augusztus 27-én kelt, a magyarok és szászok nevében a következők írják alá: „Paris Neopacto Logeffeta dell’Ill.mo Principe, Stephanus Papay, Sigismundus Kenderesi, Michael Valaes (?) [...] Joannes Szekel”. Sajnálják, hogy Padre frà Pietro Paulo misszionárius eltávozik körükből, most pásztor nélküli nyáj lettek, nincs, aki kereszteljen és egyéb egyházi teendőket végezzen. Egy jelentés ismerteti a bucaresti, oláhországi és moldvai katolikusok vallási helyzetét. U.o. Lett. rif. vol. 58. f. 150., f. 151., f. 161. – Act. vol. 8. f. 130.

193. 1632. XI. 22. A Propaganda Kongregáció felmenti Paxich Péter zágrabi és Skocsics Márk sebenicói kanonokot a helybenlakás kötelezettsége alól, hogy Marnavics Tomkó boszniai püspököt a pálosok vizitálásában kisegítőként elkísérjék. Galla F.: Tomkó. 107. 1.

194. 1632. XI. 22. A Kongregáció hozzájárul Ottaviano da Ravenna minorita tartományfőnök missziós küldetéséhez és a megfelelő felhatalmazások engedélyezéséhez. Arch. Prop. Mem. vol. 392. f. 47. – Act. vol. 8. f. 150., f. 174.

195. 1633. I. 24. A Kongregáció Pinieri távozása után Benedictus Radzivensist bízza meg a székely misszió főnökségével, „eidemque fratri facultates missionariorum concessit”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 392. f. 30., f. 49., f. 50. – Lett. rif. vol. 58. f. 56., f. 87., f. 88., f. 94.

– Act. vol. 8. f. 174. – Lett. volg. vol. 13. f. 9., f. 10. – A Kongregáció a bécsi nuncius közvetítésével március 19-én megküldte a székely egyházlátogatás felhatalmazásait. U.o. f. 38r., 38rv.

196. 1633. Fra Paolo Bonnici (!) di Malta minoritát és három rendtársát az oláh, moldvai és székelységi („Siculia”) missziókba ajánlják. Lássák el őket egyházi felszerelésekkel, könyvekkel, meghatározott időre szóló felhatalmazásokkal és ajánlólevelekkel a raguzai érsekhez és a moldvai és az oláhországi fejedelmekhez. A vezetőt nevezzék ki rendi főbiztosnak („Commissarius Generalis”). Döntés nincs. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 393. f. 2., f. 3.

197. A szalvatoriánusok, írta 1636. február 12-én Malatesta Baglioni nuncius, arról értesítették őt, hogy a Szentszék a felmutatott okirat szerint 1633. február 19-én kérésükre megengedte, hogy három éven át – „ad triennium” – de csak a nunciustól, s nem bármely más püspöktől kérhetik kispapjaik pappászentelését, mivel azok a török alatt – Gyöngyösön – vannak. Lett. rif. vol. 71. f. 5. – Act. vol. 8. f. 190. – Lett. volg. vol. 13. f. 26.

198. 1633. július 13-án a bécsi nuncius, patrassói címzetes érsek értesíti a Kongregációt, hogy végre megkapta a pápa levelét, amely februárban kelt és „extra tempora” facultást engedélyezett a török alatt levő ferenceseknek, továbbítja a levelet és nyugtázza azok válaszát. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 75. f. 15., f. 16. – Lett. volg. vol. 13. f. 26, február 19-ki kelettel.

199. 1634. II. 13. Fulgenzio da Iesi ferences missziós felhatalmazásokat kap Magyarország területére. Galla F.: Fulgenzio. 5. 1.

200. 1634. II. 13. Fulgenzio különféle lelkiismereti eseteket terjesztett fel megoldás végett. A megoldás elmaradt. U.o.

201. 1634. III. 13. A pálos főperjel az általa felújított sátoraljaújhegyi kolostorba helyezett két szerzetes részére kér eretnekek és egyéb cenzúrákba esett bűnösök feloldozására felhatalmazást. A Kongregáció „[...] iussit per oratorem adiri Sanctum Officium inclinantibus Em.nis Patribus ad gratiam cum clausula de praeterito [...]” Arch. Prop. Act. vol. 10. f. 33. – Galla F.: Tomkó. 167. 1.

202. 1634. VI. 5. Giovanni Battista da Lerino vicario apostolico de’Conventuali kéri a bíborosokat, hogy Maestro Angelo da Sonnino

és Maestro Francesco da San Felice rendtársai missziós működését hosszabbítsák meg. A Kongregáció az edessai érsekhez utasítja őket felhatalmazásaik megújítása céljából. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 394. f. 139.

203. 1634. VI. 5. és 19. A Kongregáció hozzájárult Pietro da Sant'Angelo di Fermo, Bonaventura da Genova, Francesco da Mogliano és Francesco da Modica minoriták misszionáriusi kinevezéséhez. Főnökük: Benedictus Radzivensis. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 394. f. 241., f. 242., f. 249., f. 250., f. 261. – Act. vol. 10. f. 58., f. 64. – Lett. volg. vol. 14. f. 44. – Augusztus 24-én Francesco da Tolentino kérte, osszák be a négy rendtárs mellé. Arch. Prop. Mem. vol. 394. f. 269.

204. 1634. XI. 21. A Kongregáció Francesco Antonio da San Felice és Angelo da Sonnino erdélyi illetve magyarországi konventuális tartományfőnökök előterjesztésére hozzájárult ahhoz a szerzet által elfogadott tervhez, hogy 10 rendtársat vigyenek magukkal a misszióba, ahová missziófőnökként is visszatérnek. Mivel a két főnök Rómában alapos hittudományi kiképzést kapott, hajlandók nekik megadni a tiltott könyvek olvasására vonatkozó engedélyt is. „Pro facultatibus: Sanctum Officium”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 394. f. 373., f. 374., f. 389., f. 407. – Act. vol. 10. f. 134. – Lett. volg. vol. 14. f. 102*rv*. – A következő év január 19-én a döntést megújították. Act. vol. 10. f. 165. – Sonnino missziós pátenséről: Lett. rif. vol. 78. f. 212.

205. 1634. XII. 5. Filippo da Camengrado és Paolo da Clamice bosnyák szerzetesek érdemeikre hivatkozva a Hódoltság és az erdélyi fejedelemség egész területére missziós felhatalmazásokat kérnek pápai brévében. Jól tudják ugyan, hogy a bosnyák barátoknak sok kiváltságuk van, de úgy érzik, hogy azokat csak Boszniában használhatják érvényesen. A fejedelem és főkapitánya, Kornis Zsigmond korlátlan mozgásszabadságot adott Fülöp szerzetesnek, Balogh István Tata örökös ura és várkapitánya arról tanúskodott, hogy a szerzetes Pesten visszavett egy templomot illetve kápolnát az eretnekektől és pártfogolta őt kérésében, hogy a tartományfőnöke által kijelölt két rendtárssal apostoli küldetést kapjon megfelelő felhatalmazásokkal. A kongregációi gyűlés Capponi bíboros előterjesztésére hozzájárult a küldetés megadásához, a titkárt pedig utasította, hogy szerezze

be a szerzetes számára a Sant'Officio Kongregáció felhatalmazását, hogy eretnekeket és szakadárokat feloldozhasson, visszavehesse az Egyházba, sőt még az In Coena Domini kezdetű bullában foglalt büntetések alól is adhasson feloldozást, amelyek főképpen az egyházi javak erőszakos elfoglalóit sújtották.

Ugyanaz a gyűlés megbízta Fülöpöt, hogy keresse fel a töröknek hódolt területen Mianzi, Szentgyörgy, Valpó, Kanizsa, Sziget, Virovitice, Campagnium, Compagn, Budva, Miaci helységeket és környékeiket és értesítse a Kongregációt az ott élő keresztények helyzetéről, hogy lelki gondozásukról a lehetőség szerint gondoskodják. Nebojszai Balogh Philippus Nikannic de Camengrado-nak nevezte a szerzetest, 1634. április 1-én kelt levelében. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 76. f. 187. – Act. vol. 12. f. 148., f. 149. – Lett. vol. 15. f. 12. – Karácsonyi J. i.m. II. 337. 1.

206. 1634. XII. 5. A Kongregáció megállapítja, hogy Olovói Mihály bosnyák ferences kiközösítése törvényszerűen történt: „[...] processum a Domino Petro Sabbatino de mandato Archiep. Antibaren. formatum contra fratrem Michaellem de Plumbo observantem Sacra Congregatio censuit recte fuisse fratrem declaratum excommunicatum ex causis in processu”. Arch. Prop. Act. vol. 10. f. 152.

207. 1635. II. Chumar Mihály ferences biztos Magyarországra is kiterjedő missziót kap. A szerzetes, kinek főbiztosi tisztsége Magyarországra és a szomszéd országokra terjedt ki, kolostor-látogatásaival kapcsolatban szeretett volna lelkipásztori és térítő tevékenységet kifejteni. A Kongregáció január 12-én még ragaszkodott ahhoz a szokásához, hogy szerzetesek csak missziós szervezetben, missziófőnök irányítása mellett kaphatnak missziót, egyébként Malatesta Baglioni bécsi nunciushoz, Pesaro püspökéhez utasította, aki a ráruházott felhatalmazásokat belátása szerint nunciatúrája világi és szerzetes papjaira átruházhatta. Majd miután megtudta, hogy Chumar teológiai doktor, rendi hitszónok, két ízben volt tartományfőnök a bosnyák-krajnai rendtartományban, majd a német, osztrák, bajor, a két tiroli, a két magyar és a bosnyák-krajnai rendtartományok, végül a bosnyák őrség főbiztosa lett, 48 éves, több, mint 30 éve szerzetes és 16 éve a hitterjesztésben tevékenykedik, végül olaszul, krajnaiul (!), horvátul és

németül szónokol, Dominicus Neapolitanus rendi kúriai procurator ajánlására vizitatori tisztsége tartamára apostoli misszionáriussá ki-nevezte és megszerezte részére a hittedjesztők felhatalmazásait. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 395. f. 329., f. 356. – Vol. 398. f. 247. – Lett. rif. vol. 77. f. 33., f. 34., f. 35. – Act. vol. 10. f. 189.

Chumar miután a tavasz folyamán kézhez vette a kongregációi határozatot, nyomban a magyarországi és a hódoltsági kolostorok látogatására indult, majd miután magyar földön megrongált egészségét helyreállította, novemberben új körútra szánta magát. U.o. Lett. rif. vol. 77. f. 36.

208. 1635 *tavaszm.* A Kongregáció megküldte Bonaventura da Genova konventuális misszionáriusnak a Sant’Officio nyilatkozatát, amely szerint felhatalmazásai értelmében az eretnekségbe visszaesetteket is feloldozhatja, kivéve azokat, akik egyházi perrendtartás útján bélyegeztettek meg visszaesetteknek. U.o. f. 178.

209. 1635. *IV.* 23. A Kongregáció, mielőtt apostoli küldetést adna Permay Leó magyar minoritának Melith Péter szatmári főkapitány káplánjának, tájékoztatást kér a rendi tartományfőnöktől. U.o. f. 209. – Act. vol. 10. f. 221.

210. 1635. *V.* 2-án a Kongregáció úgy határozott, hogy amennyiben Kamengrádi Fülöp nem mehetne a neki kijelölt misszióba, a tartományfőnök jelöljön ki más szerzetest ugyanazokkal a jogokkal és küldetéssel, mint amelyeket Fülöp kapott a Kongregációtól. U.o. f. 229.

211. 1635. *VI.* 25. Giacomo Buoncarpi konventuális magister felhatalmazásokat kér német területre és hivatkozik a lengyelországi rendtartomány főnökének ajánlására. A bíborosok a bécsi nunciushoz fordultak tájékoztatásért: „pro idoneitate”. Nemsokára ő lett a Hódoltság apostoli helytartója. Premrou, M.: i. h. 40. 1. – Arch. Prop. Mem. vol. 395., vége.– Lett. volg. vol. 15. f. 65.

212. 1635. *VI.* 25. Fulgenzio da Iesi ferences misszionárius kérelmére a Kongregáció felkéri Francesco Barberini bíborost, a ferenc-rend protectorát, hogy járjon el a rendi főelőjáróságnál egy nyolc felszentelt papból és két kiségitőtestvérből álló szalvatoriánus misszió megszervezése érdekében. Galla F.: Fulgenzio. 11. 1. – V.ö.: Arch. Prop. Act. vol. 10. f. 256. – Lett. volg. vol. 15. f. 70v.

213. 1635. VI. 25. Francesco Angelini della Serra de Conti minorita Bécsből írja, hogy missziós felhatalmazásai, melyeket három éve kapott, lejártak. Eddig Felső- és Alsómagyarországban tevékenykedett és kiérdemelte, hogy a Kongregáció ígérete szerint hittudományi doktorrá avassák. U.o. Lett. rif. vol. 77. f. 61. – V.ö.: Act. vol. 10. f. 256.

214. 1635. XI. 12. Guglielmo da Monte San Vito di Ancona és Francesco Antonio da Menghio di Forli konventuálisoknak megengedi a Kongregáció, hogy a konstantinápolyi pátriárka helytartójának főnöksége alatt apostoli missziót vállaljanak, míg a rendi főnökök, Sonnino és San Felice Oláhországba illetve Moldvába visszaérkeznek. U.o. Act. vol. 10. f. 338. – V.ö.: Arch. Prop. Mem. vol. 395. f. 40v.

215. 1635. XI. 12. Pietro Vallonica da Sant'Agostino di Fermo konventuális apostoli misszionárius május 27-én Rádról missziót kért Gottmann Jakab gyöngyösi pap és Visocki György pálos részére, hogy Magyarországon, Erdélyben és a Hódoltságban, főképpen Heves, Gömör és Bars vármegyékben tevékenykedhessenek. A Kongregáció tájékoztatást kért a bécsi nunciustól és a pálos rendtől. U.o. Lett. rif. vol. 77. f. 249., f. 250. – Act. vol. 10. f. 344. – Lett. volg. vol. 15. f. 135.

216. 1635. XI. Pro Domino Card.le Ginetto Legato ad Imperatorem et alios principes: facultates solitae. Secr. Brev. vol. 828. f. 104., f. 106., f. 110., f. 112., f. 114.

217. A szalvatoriánusok engedélyt kértek arra, hogy a távolságok és a török gyanakvása miatt bármely püspökkel felszenteltethessék a Gyöngyösön tanuló kispapjaikat, a Kongregáció előbb a bécsi nunciushoz utalta őket, de ő volt legtávolabb. A pápa hozzájárult ahhoz, hogy bármely püspöktől kérjék szentelésüket, 1635. december. – V.ö.: Galla F.: u.o. Ugyanakkor „extra tempora” engedélyt adott az egri püspöknek is, tekintettel egyházmegyéje nagy paphiányára. Lett. rif. vol. 77. f. 240. – Act. vol. 10. f. 315., f. 315v. – Lett. volg. vol. 13. f. 26. – Vol. 15. f. 115., f. 139.

218. 1636. I. 14. A Propaganda Kongregáció Ginetti bíboros előterjesztésére megengedte, hogy Pietro Sabbatino hódoltsági misszionárius, Pázmány tituláris templomában, a San Girolamo degli Schiavoni templomban működő társaskáptalan javadalmasa két éven át

élvezze javadalmát. A „camerarius vulgo camerlengo dictae Ecclesiae” kéthavonként, amikor kiosztja a kanonokok járulékait, Sabbatino részét „seponat easque ad dispositionem Sacrae Congregationis in Monte Pietatis (zálogház) deponat”. A prépost „(Archipresbyter) promittat quod praeceptum observari curabit, alias de suo teneatur (restituere)”. U.o. Act. vol. 12. f. 8. – Galla F.: Tomkó. 180. 1.

219. 1636. február 11-én a Kongregáció hozzájárult Vinkovics Benedek pécsi püspök kéréséhez, hogy a kánoni időközön kívül és az előírt közbeneső idők betartásának mellőzésével szentelje fel kispapjait a nagy paphiány miatt. Előadta, hogy egyúttal zágrábi prépost, egyházmegyéje teljesen a török alatt van, a lakosság nagyobb része katolikus, több is lehetne, ha papja volna. Csak hét papja van a sok ezer katolikus gondozására, ezért kénytelen világiaknak felhatalmazást adni, akiket licenciátusoknak neveznek, ezek kiszolgáltatnak bizonyos szentségeket, keresztelnek, a házasságoknál jelen vannak az Egyház részéről. Nincsenek iskolák, a hívek az eretnekekhez fordulnak a szentségek kiszolgáltatásáért, és így eretnekeké lesznek. Sem papot, sem licenciátust nem tud nevelni, mert csak 900 arany – „aurei” – az évi jövedelme, legfeljebb egy-két papot tud nevelni belőle eltartásán kívül. Pázmánynak van ugyan Bécsben papnevelője – Pázmáneum – de az neki sem elegendő, más püspökök is igénybe veszik. Kéri, hogy a bécsi és gráci jezsuiták kollégiumaiban nevelt két-két növendékét „extra tempora” szentelhesse fel. A Kongregáció 1635. szeptember 24-én foglalkozott a kérvénnyel és tájékoztatást kért a bécsi nunciustól elsősorban a házasságkötések tárgyában, mert a hittudósok kételkednek a világiak előtt kötött házasságok érvényességéről. A kérdés eldöntése attól függött, vajon kihirdették-e azon a területen a trentói zsinat „Tametsi” kezdetű híres decretumát, amely előírja, hogy ahol a kihirdetés megtörtént, csak a saját plébánosa vagy megbízottja és két tanu jelenlétében köthető érvényes házasság. A kongregációi titkár felvetette a híres Barbosa kánonjogtudós könyvét, „De reformatione Matrimonii Remissiones caput 1. sessio 24.”, ahol Ledesma, Sanchez, Cavalli és Gutierrez kánonisták véleményét ismerteti. Ezek véleménye szerint püspök és plébános nem bízhat meg – nem delegálhat – világit a maga helyébe. Amennyiben nem hirdették ki a

„Tametsi”-t, érvényben maradt a magán vagy klandesztin házasság érvényessége, mivel a szentség kiszolgáltatói maguk a házasfelek. Az 1636. február 11-én Pamphily bíboros előterjesztésére megadta a püspöknek a kért szentelési kiváltságot. Arch. Prop. Mem. vol. 396. f. 42. – Act. vol. 10. f. 315. – Vol. 12. f. 25., f. 186. – Lett. volg. vol. 16. f. 14., ahol jelentik, hogy készül a felmentést adó pápai bréve.

220. 1636. III. 4. Chumar Mihály missziófőnöksége alatt 8-10 tagú missziót szerveznek. A főbiztos 1635 decemberében felterjesztett jelentésében előadta a tervet, mire Ingoli titkár és Spada bíboros javaslatára „Sacra Congregatio decrevit missionem Chumar in Ungariam, Silesiam et utramque Saxoniam cum 8 sociis a Provinciali et Diffinitorio Sancti Salvatoris in Ungaria cum participatione et approbatione Nuncii Caesarei illi assignandis et cum potestate communicandi in totum vel in parte facultates alias ei concessas, postquam fuerint approbati”. A Kongregáció 15-én értesítette a szerzetest a döntéséről, ugyanakkor azonban tájékoztatást kért a nunciustól a jelöltekről. Chumar a tavasz folyamán június 7-ikéig nem vette kézhez a vonatkozó okiratokat. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 78. f. 32., f. 42., f. 109., f. 110. – Act. vol. 12. f. 39. – Lett. volg. vol. 16. f. 24. – Chumar augusztus 19-én Regensburgból küldött levelében nyugtáz egy pápai brévét, de közelebről nem határozza meg annak tartalmát. U.o. Lett. rif. vol. 78. f. 34.

221. A Kongregáció 1636. április 14-én hozzájárult a szalvatoriánusok Malatesta-Baglioni nunciustól támogatott kérelméhez, hogy tizenkét kispapjukat bármely püspökkel felszenteltethessék az 1633-iki bréve szerint, de közöljék azoknak a püspököknek a nevét, akik két-napi útnál távolabb lagnak tőlük: a „dictis fratribus ultra duas dietas”, azonfelül a jelöltek erkölcsi és tanulmányi rátermettségéről is adjanak bizonyítékot. Lett. rif. vol. 71. f. 5. – Act. vol. 12. f. 62. – Lett. volg. vol. 16. f. 34.

222. 1636. IX. 23. Szalainai István bosnyák obszerváns apostoli missziót kap Erdély területére: „Sacra Congregatio [...] missionem confirmans facultates Missionariorum concedendas esse cum potestate communicandi et adiri Sanctum Officium”. Loparai István, Szalainai megbízottja, Szakmár (!) várából jelentette, hogy utolérte őt

a missziós pátens. Pázmány Péter megígérte a Kongregációnak, hogy amennyire teheti, készséggel támogatja az erdélyi missziókat. U.o. Lett. rif. vol. 78. f. 232-248. – Vol. 79. f. 183. – Act. vol. 12. f. 162. – Lett. volg. vol. 16. f. 91., f. 97., f. 124. – Galla F.: Pázmány-levelek. 114. 1. – V.ö.: Karácsonyi J.: i.m. II. 221. 1.

223. 1636. IX. 23. Stassewsky Miklós a pálos rend apostoli helytartója eretnekek és egyéb bűnösök feloldozására felhatalmazásokat kap. Galla F.: Pálos reform. 12. 1.

224. 1636. IX. 23. A Kongregáció megerősíti általános helytartói tisztségében Pietro Sabbatino hódoltsági misszionáriust: „Electio-nem Petri Sabbatini in Vicarium Samandriensem factam a Clero post mortem Antibarensis confirmavit”. Arch. Prop. Mem. vol. 396. f. 366. – Act. vol. 12. f. 167. – Lett. volg. vol. 16. f. 12., f. 100.

225. 1637. I. Lucsics Jeromos drivastói püspök, scardonai kormányzó és boszniai apostoli helytartó részére: „nonnullae facultates, etc.” Secr. Brev. vol. 842. f. 31. – A Kongregáció 1636. szeptember 23-án Lucsicsot – „si Sanctissimo placuerit” – felterjesztette a pápához a scardonai püspökség kormányzására és a boszniai püspökség apostoli helytartói tisztségére. Kiemelte, hogy a boszniai és a szendrői püspökségek határainak 1633. május 11-én hozott megállapítását Lucsicsnak is be kell tartania, továbbá, hogy a szendrői püspökségben és a magyar–török területeken csak a kinevezendő szendrői püspök engedélyével működhet. Arch. Prop. Mem. vol. 396. f. 347. – Act. vol. 10. f. 27., f. 31., f. 140., f. 279. – Vol. 12. f. 3., f. 166., f. 167., f. 201. – Vol. 13. f. 432., f. 439.

226. 1637. V. 11. Az előző december 30-ki ülésen tárgyalták Vinkovics Benedek pécsi püspök ama kérését, „ut declararetur an iuramentum in Consecratione de non alienandis et infeudandis bonis Ecclesiasticis impediatur novas infeudationes tantum, ut aliqui volunt, an etiam veterum bonorum ecclesiasticorum solutorum: Sanctissimus Dominus Noster (a *jelenlevő VIII. Orbán pápa*) iussit considerari constitutionem ab eo circa infeudationes promulgatam”. A májusi gyűlés azonban a Püspökök Kongregációjához („Sacra Congregatio Episcoporum”) utalta az ügyet. U.o. Lett. rif. vol. 79. f. 189. – Act. vol. 12. f. 217., f. 288. – Lett. volg. vol. 17. f. 38.

227. 1637. V. II. A Kongregáció a rendfőnök előterjesztésére és Santa Croce bíboros javaslatára Giovanni da Fiorentino vagy Fiorentini szerzetest Benedictus Radzivensis utódként a felsőmagyarországi és erdélyi konventuális missziók főnökévé nevezi ki. A szerzetes február 13-án Sztropkóról jelentette, hogy Benedek atya voltaképpen csak a 7 vármegye főnöke volt és Erdély részére külön főnök kell. Az Erdélybe való bejutás azonban egyre reménytelenebbé vált. Augusztus 3-án jelentette, hogy kinevezése megérkezett. Chumar Mihály ferences főelőjáró és missziófőnök november 6-án Kismartonból jelentette, hogy az új főnök meghalt, és utódot kért, december 10-én Nyitráról már sietett megnyugtatni a Kongregációt, hogy a főnök nem halt meg, csak súlyos beteg volt, most már egészséges, mintegy „feltámadott”. A hamis hír hallatára Girolamo da Alba konventuális szerzetes, új erdélyi tartományfőnök missziófőnökséget kért, mind Erdély, mind pedig a 7 vármegye területére. A Kongregáció december 11-én „cupiens ob iustas causas Praefectum, qui non sit Provincialis, mandavit Generali Conventualium, ut alium idoneum proponat”. Újabb kedvező hírek azonban ezt a határozatot hatálytalanították. A jövőben egyre szigorúbban alkalmazzák az elvet, hogy a tartományfőnöki és a missziófőnöki tisztség teljesen külön választassék és ha különleges okból a kettőt egy személyben kellett egyesíteni, a kinevezés okiratából kihagyták a rendi tisztség megemlítését: „suppresso nomine officii”. A Kongregáció ugyanis azt kívánta, hogy a missziófőnök éljen kizárólag apostoli hivatásának, és kivéve a szorosonvett rendi ügyeket misszionáriusaival együtt közvetlenül tőle függjön. U.o. Lett. rif. vol. 79. f. 24., f. 25., f. 100., f. 110., f. 111., f. 112., f. 137., f. 138., f. 146., f. 147., f. 181., f. 191. – Vol. 80. f. 141., f. 307., f. 309. – Act. 12. f. 291., f. 410.

228. 1637. V. II. A Kongregáció utasítja a titkárt, hogy szerezze be a Sant’Officiónál a misszionáriusoknak engedélyezett facultásokat Giuseppe da Capua konventuális minorita részére, akit a tartományfőnöke a magyarországi missziókban alkalmazott. V.ö.: „A” alatt – U.o. a két szín alatt áldoztató pap feloldozásáról.

229. 1637. VII. 20. Cosmi da Mogliano minorita április 16-án Jászóról, az egri püspökség ideiglenes székhelyéről facultásokat kért:

„a reservatis”, vagyis fenntartott esetek alól való feloldozásra. A Kongregáció júliusi döntésének nincs nyoma a jegyzőkönyvben. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 79. f. 204.

230. 1637. XI. 14. A Kongregáció megújítja nagyajtai Darkó István egri kanonok, korábban az erdélyi missziókba szánt hitterjesztő felhatalmazásait és utasítja, hogy a joghatóság híján érvénytelenül feloldozottakat lehetőség szerint újból oldozza fel. Galla F.: Szent László Évkönyv, 1948.

231. 1638. III. 27. A Propaganda Kongregáció Caetani bíboros javaslatára „Domino Georgio Uskovich Canonico [...] Ecclesiae (*Sancti Hieronymi Illyricorum*), Missionario in Albania, et Domino Petro Sabbatino eiusdem Ecclesiae beneficiato concessit facultatem deseruiendi eidem Ecclesiae per Substitutum, eosque ut quamprimum substitutos nominent commoneri iussit”. U.o. (Arch. Prop.) Act. vol. 13. f. 57.

232. 1638. III. 27. A Kongregáció Sant’Onofrio bíboros (id. Antonio Barberini) javaslatára hajlandó missziós facultásokat adni a magyar határ mentén is tevékenykedő stájeri kapucinusoknak, ha a pápa is hozzájárul („si Sanctissimo placuerit”). A gyűlési jegyzőkönyvben nincs nyoma. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 399. f. 189. – Lett. volg. vol. 18. f. 36. – H. Móri: i.m. 91. 1.

233. 1638. IV. 20. Fulgenzio da Iesi ferences apostoli missziót kap Erdélybe. Galla F.: Fulgenzio da Iesi. 19. 1. – Karácsonyi J.: Szent Ferenc rendjének t. I., Budapest, 1922. 454. 1.

234. 1638. V. 24. A Kongregáció facultásokat engedélyez Pietro da Conigliano és Paolo da Macerata borostyánkoszorús minoritáknak, akiket a tartományfőnök ajánlott. Ellenben nem határozott Gyöngyösi Ambrus szalvatoriánus ferences („zoccolante”) hasonló kérvénye ügyében. A kérvényeket felterjesztő Cosmi da Mogliano minorita sürgette, hogy küldjenek példáséletű és buzgó misszináriusokat Magyarországra és Erdélybe, ahol nagy paphiány van. Arch. Prop. Mem. vol. 399. f. 284., f. 302.

235. 1638. VII. „Strigonien. Similis (licentia miscendi se in criminalibus)”. Secr. Brev. vol. 866. f. 318. – Pázmány utóda Lósy Imre, 1637–1642. közt érsek.

236. Giovanni Battista da Terugia – Terugiai János – szalvatoriánus tartományfőnök előadta római tartózkodása idején, hogy az egész rendtartománya a török alatt van (!?) és eretnekek közt. Kispapjaikat csak az esztergomi érsek szentelheti fel, az pedig közügyekben gyakran nem található, ezért azt kérte, hogy bármely püspök felszentelje őket a kánoni időközön kívül és az előírt korhatár mellőzésével. Az egri püspök, mint udvari kancellár szintén távol van egyházmegyéjének nem csekély hátrányára, holott a kassai eretnekek közelsége megkívánná, hogy székhelyén – Jászóvárt – tartózkodjék. Kérését Chummer Mihály németországi rendi főbízattal egyetértően terjesztette a Szentszék elé. A Propaganda Kongregáció 1638. szeptember 20-án kedvezően továbbította a pápához a kérvényt és a pápa megengedte, hogy hat kispapot egy évi hiány ellenére pappá szenteljen bármely, a Római Anyaszentegyházzal egységben élő püspök. Arch. Prop. Mem. vol. 399. f. 482., f. 483., f. 484. – Act. vol. 13. f. 173., f. 174., f. 175., f. 176., ahol egymás után több magyar ügyet tárgyalt a Kongregáció: az országban tapasztalt különféle visszaéléseket, az erdélyi és magyarországi ferences hitlejlesztést elősegítő két rendi papnevelő felállítását, a hazatérő tartományfőnökök engedélyezendő pápai áldások felterjesztését a pápához, érmék, képek, rózsafüzérek megáldásához pápai búcsúkkal kapcsolatban, a gyöngyösi barátok panaszát a jezsuiták ellen, akik elfoglalták a plébániatemplom magyar szószékét, amelyről ősidőktől fogva csak a barátok prédikáltak. Lett. volg. vol. 18. f. 83., f. 109.

237. 1638. X. 7. Giovanni Battista da Terugia a magyar szalvatoriánusok tartományfőnöke Bécsből küldött levelében szól bizonyos Ágoston szerzetes felhatalmazásairól, de sem az illető szerzetesről, sem az ügy fejlődéséről nincs több adatunk. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 80. f. 191.

238. 1638. Patricius de Rau belga ágostonrendi szerzetes, a hittudomány doktora és a bécsi rendi főiskola igazgatója („studii regens”) missziós felhatalmazásokat kért egész Németország területére. Noha „Aegidius Mediolanensis procurator generalis Sancti Augustini (*Ordinis*)” ajánlotta, a kongregációi titkár nem tartotta elég szabatosnak a terület meghatározását. Szerinte csak valamely országra, tarto-

mányra, mint pl. Magyarországra vagy Sziléziára lehet megbízást kérni. A Kongregáció bíborosai nem határoztak: „Nihil”. U.o. Mem. vol. 399. f. 553.

239. 1638. Giovanni Battista da Terugia a szalvatoriánusok olasz származású szerzetese, majd tartományfőnöke, végül őre személyesen vagy más olasz misszionáriusok és rendi előjárók által több ízben apostoli missziót kért, azonban a Kongregáció a személyéről kapott különféle ellentétes értesítések miatt állandóan halogatta a döntést. U.o. Lett. rif. vol. 77. f. 237., f. 238., f. 239., f. 240., f. 241. – Vol. 78. f. 88., f. 89., f. 90., f. 196., f. 200., f. 201., f. 204. – Vol. 79. f. 130., f. 205., f. 206. – Vol. 80. f. 191. – Act. vol. 12. f. 229. – Vol. 13. f. 175. – Lett. volg. vol. 17. f. 7. – V.ö.: Galla F.: Fulgenzio. 8. kkl.

240. 1639. I. 17. A Kongregáció Bandulovics (Bandino, Bandini) Márk bosnyák szerzetest egy rendtárssal Karassóba küldi misszióba. Az ügy már az előző év július 19-ki ülésén tárgysorozaton volt. A társat a drivastei püspök, mint a boszniai püspökség kormányzója, továbbá a bosnyák ferences tartományfőnök és kormánytanácsa jelölte ki. A hitterjesztők eltartásáról a Kongregáció egyelőre „ad triennium” 30-30 scudo évi segély kiutalásával gondoskodott. „Pro facultatibus ad Sanctum Officium”. Arch. Prop. Mem. vol. 400. f. 574., f. 575. – Lett. rif. vol. 81. f. 250., f. 252. – Act. vol. 12. f. 118., f. 171., f. 225., f. 229. – Lett. volg. vol. 19. f. 9. – V.ö. Act. vol. 15. f. 321., f. 354., f. 407., f. 487. – Fermentžin, E.: i.m. 381. 1.

241. 1639. I. 17. A drivastei püspök megbízásából Pozsegai János általános helytartó limina-látogatást végzett Rómában és beszámolt a püspök boszniai egyházlátogatásáról. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 400. f. 70. – Act. vol. 13. f. 225., f. 226. – V.ö. vol. 12. f. 3.

242. 1639. I. 17. A Kongregáció a drivastei püspök általános helytartójának a kérésére és Pamphily bíboros javaslatára a következő határozatot hozta a bosnyák ferencesek misealapítványai ügyében: „[...] 5., Obligationes Missarum celebrandas ita auctas ut iis satisfieri nequeant, et novas elemosinas recusantibus alimenta deesse, ideoque instabat pro reductione antiquarum et pro aliqua provisione quoad offerendas in posterum, ne alimentis careant, Sacra Congregatio quoad [...] adiri Congregationem Sacri Concilii Tridentini, in qua

provideri de praeterito, sed in futuro Bosnenses observare debebunt Decreta circa celebrationem Missarum”. U.o. vol. 13. f. 226.

243. 1639. *IV.* 6. Pietro da Sant’Angelo konventuális minorita Kassáról kér felhatalmazásokat, hogy az eretnekségbe visszaesetteket („relapsi”) is feloldozhasson. A Kongregáció szeptember 10-én a Sant’Officiótól kapott értesülés alapján megnyugtatta a misszionáriust, hogy eddigi felhatalmazásai is elegendők. U.o. Lett. rif. vol. 81. f. 232. – vol. 82. f. 175.

244. 1639. *VI.* 23. Simándi István vál. erdélyi püspök megbízta Szalainai István erdélyi apostoli hitterjesztőt, hogy általános helytartójaként kormányozza az erdélyi katolikusokat. A Kongregáció figyelmeztette a szerzetest, hogy a püspök nem adhat másnak joghatóságot, mert még nem kapott pápai kinevezést. Galla F.: Simándi. 24. 1. – Arch. Prop. Lett. rif. vol. 81. f. 261.

245. 1639. *IX.* 12. Bonaventura da Cività Reale konventuális, a rend veronai főiskoláján a bölcelet és a hittudomány lectorsa, a rend egy előkelő tagjának, Giovanni Battista da Reale főelőljárónak unokaöccse a rendi főügyész, Brasa testvér ajánlására Felsőmagyarországba és Erdélybe apostoli missziót kap. „Pro facultatibus ad Sanctum Officium”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 400. f. 391. – Act. vol. 13. f. 359.

246. 1639. *X.* 1. Frater Simon Apollonius minorita apostoli missziót kap Oláhországba és Moldvába. Arch. Prop. Act. vol. 13. f. 381.

247. 1639. Szalainai István azt kérte a Kongregációtól, hogy ő és szerzetesei szükség esetén ministráns nélkül is misézhessenek, azonfelül a paphiányra való tekintettel plébániákat vállalhassanak. A Kongregáció nem hozott döntést. Arch. Prop. Mem. vol. 400. f. 27.

248. 1639. Forder (Fodor) Désy István a Propaganda Kollégium végzett növendéke nem kap apostoli missziót Erdélybe való visszatérésekor. Galla F.: A Szent László Társulat Évkönyve. 1948.

249. 1638–1639. „Pro tribus nuntiis missis ad Imperatorem et utrumque Regem: ut facultatibus aliorum nuntiorum uti possint donec etc.” Secr. Brev. vol. 950. f. 768. – Gaspare Matthei bécsi nuncius kérelme felhatalmazásokért: Arch. Prop. Mem. vol. 400. f. 199. – Elődje, Malatesta Baglioni egy ideig még vezette hivatalát. Matthei 1639. június 23-án Bécsből írt az egri püspök és kancellár felkérésére

két görög kispap felvétele ügyében, szeptember 24-én megköszönte a választ. Augusztus 31-én az erdélyi misszionáriusokkal folytatott levelezést a Kongregáció megbízásából. Jelezte a bíborosnak, hogy már megkapta nunciusi kinevezését. Még egy ideig vál. athéni érsek volt. 1641 februárjában a püspökké szentelésekor szerzett kánoni szabálytalanság alól feloldozást kapott: „Pro Archiepo. Athenarum Nuntio ad Imperatorem et Fabio Mattheio eius fratre: relaxatio Suspensionis et Super irregularitate ob malam promotionem”. 1640 őszén a császár kíséretében részt vett a regensburgi birodalmi gyűlésen, majd felhatalmazásokat kapott: „comitandi illum (*III. Ferdinánd*) in recessu a dieta Ratisbonen.” U.o. Lett. rif. vol. 81. f. 42., f. 44., f. 45., f. 60. – Secr. Brev. vol. 893. – Vol. 952. f. 690.

250. 1640. *III. 14.* A Kongregáció id. Antonio Barberini bíboros indítványára hozzájárul ahhoz, hogy Szalinal István felhatalmazásait kibővített formában állítsák ki: „pro facultatibus reformatis Sacra Congregatio iussit adiri Sanctum Officium”. Arch. Prop. Mem. vol. 401. f. 487. – Act. vol. 14. f. 38. – Lett. volg. vol. 20. f. 46. – V.ö.: Karácsonyi J.: i.h. 226. 1.

251. 1640. *III. 14.* A Kongregáció apostoli missziót ad Pozsegai János bosnyák rendtartományi szerzetesnek a hittudomány lectorának és hitszónoknak, a drivastei püspök, egyben boszniai apostoli kormányzó volt boszniai általános helytartójának a Dráván-inneni területekre, nevezetesen Dragotino, Garcino és Selze vidékére, ahol sok eretnek lakik. A szerzetes Olaszországban nevelkedett, kitűnő hittudós volt és beszélt a tartomány nyelvét. Az új boszniai püspök, Marnavics Tamás kinevezése folytán megszűnt a drivastei püspök boszniai rendkívüli tisztsége. A helytartó azért járt Rómában, hogy a két főpap között felmerült kérdésekben a drivastei érdekeit megvédje. Szalinal Milotics szerzetest kérte maga mellé társul. A Kongregáció azzal az indoklással adta meg a megbízást, hogy a régi helytartó nagymértékben előmozdíthatja a surlódások elsimítását a terület keresztényei között. Arch. Prop. Mem. vol. 401. f. 85., f. 496., f. 541. – Act. vol. 13. f. 229., f. 274., f. 300., f. 432., f. 439. – Vol. 14. f. 23., f. 178. – Galla F.: Tomkó. 177. 1.

252. 1639. *IX. 12.* A Kongregáció id. Antonio Barberini bíboros előterjesztésére „decrevit Stephano Rationio Transylvano Alumno

Collegii Propagandae Theologo missionem in Transylvaniam cum viatico et pro facultatibus: Sanctum Officium”. Galla F.: A Szent László Társulat Évkönyve. 1948. – A Kongregáció fenti határozatát a december 19-ki ülésében megismételte. U.o.

253. 1639. IX. „Agrien. Pro Georgio Epo. Vesprimen. (!): licentia abessendi ab Ecclesia Agrien. ad annum (?) tantum.” Secr. Brev. vol. 876. f. 295. [*Az időrend a Galla-kéziratban sic! (252. és 253. sz.)*]

A veszprémi püspök orbovai Jakusics György Thurzó György nádor unokája, aki III. Ferdinánd király kamarásaként tért a katolikus vallásra és édesanyját, testvéreit is a katolikus vallásra vont, noha nagyatyja kitagadta az örökségből azokat, akik vallást változtattak. A király hatálytalanította a végrendelet eme kitételét.

254. 1640. IV. 2. A Propaganda Kongregáció Pallotto bíboros, egykor bécsi nuncius előterjesztésére Andrea de’ Scalimolis da Castellana konventuálist a távozó, majd elhunyt Giovanni Battista da Fiorentino helyébe Felsőmagyarország és a Bethlennek, majd Rákóczinak átengedett hét vármegye területére rendi missziófőnökké nevezte ki: „pro facultatibus: Sanctum Officium”. A szerzetest, aki előbb Rómában, a Ponte Sisto közelében levő zárdában működött, a rendi generális ajánlotta, mint példáséletű, az Isten dicsőségéért és a lelkek üdvösségéért lángoló férfiút, ugyanakkor két rendtársat is ajánlott mellé, hogy pótolják a halottakat és azokat, akiknek megbízása lejárt. A rend kúriai főügyésze saját unokaöccsét, a dalmáciai tartományfőnököt javasolta. Girolamo da Sebenico a rendfőnök hozzájárulásával április 23-án kapott apostoli missziót, de csak az új főnök joghatósága alatt. A Kongregáció április 14-én a bécsi nuncius figyelmébe ajánlotta az állomására induló új főnököt, május 12-én pedig értesítette Jeromos szerzetest is határozatáról. A főnök július elején a császárvárosban volt, és onnan elküldötte a regensburgi birodalmi gyűlésen tartózkodó nunciusnak a Kongregáció ajánlólevelét. A nuncius július 20-án válaszolt és levelét a szeptember 29-ki ülésen olvasták fel. A főnök november 20-án Sztropkóról, a rendi missziók középontjáról jelentette megérkezését és első benyomásait. Arch. Prop. Mem. vol. 401. f. 517. – Lett. rif. vol. 81. f. 2., f. 27., f. 83. – Act. vol. 13. f. 438. – Vol. 14. f. 46., f. 68., f. 73. – Lett. volg. vol. 20. f. 25., f. 39.

255. 1640. IV. 23. A Kongregáció tájékoztatást kér a velencei nunciustól Giovanni Battista Porchario (Porchacchio) ágostonrendi szerzetesről, aki apostoli misszióért folyamodott, hogy Magyarországra mehessen téríteni. Megjegyezte, hogy nem szokása egyedülálló szerzeteseket misszióba küldeni. U.o. Act. vol. 14. f. 80. – Lett. volg. vol. 20. f. 44.

256. 1640. IV. 23. A Kongregáció elhatározza, hogy Jakusics György veszprémi püspök kérésére kapucinus missziót küld a veszprémi egyházmegyébe. Felicián atya rendi főügyész előterjesztésére november 19-én Tiroli Kázmér főnöksége mellett három hitszónok („praedicator”): a bajor Szilvánusz, a sváb Marquard és a fuldai Jozafát, továbbá a római rendtartományban beöltöztetett magyar Bernardin („Bernardino Onghero”) atya kapott beosztást. 1641. július 29-én a főnök kérésére a még kevésbé alkalmas magyar szerzetes helyébe Bartolomeo da Montevarchi és Guglielmo da Oleggio rendtársakat nevezték ki, ugyanakkor megengedték, hogy Giunipero Romano kísérettestvér, aki már több ízben működött a rend közép-európai misszióiban, a csapathoz csatlakozzék. A cseh tartományfőnök jelentése alapján szeptember 30-án a főnököt, továbbá Szilvánusz és Bertalan szerzeteseket betegségük miatt felmentették és helyükbe főnöknek Sziléziai Ferenc hitszónokot, társul pedig a bajor Angelusz hitszónokot és Guglielmo da Speloncato atyát, a korzikai rendtartomány tagját nevezték ki a Kongregáció bíborosai. Ez utóbbi azonban augusztus 2-án Bécsből rendtartományába való visszatérését kérte, mivel orvosai megállapítása szerint súlyos fejförcsei („infirmità nera”) mindaddig nem szűnnek meg, amíg vissza nem tér Olaszországba. Noha ezen az alapon a missziófőnök is elbocsáthatta volna, az 1642. szeptember 12-ki kongregációs ülés őt is felmentette. Az éveken át húzódoó szervezkedés a német szerzetesek vonakodása és magyar rendtársak hiánya miatt megfeneklett. Csupán Oleggio atya maradt állhatatos és sűrű jelentésekben tájékoztatta a Kongregációt az ügy vajúdsáról. 1642. február 23-án előadta, hogy szeretné személyesen feltárni a helyzetet és amennyiben a misszió meghiúsul, Kongóba kért beosztást. Ekkor még nem volt felszentelt pap. A Kongregáció április 5-én, miután meghallgatta a rendi főügyész véleményét, úgy

döntött, hogy maradjon ideiglenes rendtartományában. Július 26-án figyelmeztette a Kongregációt a misszió elé gördülő belső akadályokra és azt ajánlotta, hogy kérjék ki a nuncius véleményét. A Kongregáció a nunciushoz fordult tájékoztatásért. Augusztus 2-án Oleggio felpanaszolta, hogy őt kihagyták a magyarországi misszióból, mire a Kongregáció alig két hét múlva jelentést kért a nunciustól. Oleggio szeptember 5-én és 14-én őszintén feltárta a helyzetet és rámutatott a vonakodás valódi okára: a német szerzetesek idegenkednek a magyar missziótól, a stájer tartományfőnök sem lelkesedik érte, noha a császár megígérte, hogy pátenssel bocsátja őket a török Hódoltságba és az ott forgolódo kereskedők is támogatják őket. „Non han sangue”, írta a németekről, „con la natione Ongara”. A tartományfőnök csak mosolyog, ha hallja, hogy a veszprémi püspök sürgeti a misszió elindítását. Eppen ezért Oleggio azt indítványozta, hogy a Kongregáció állítsa össze a missziót teljesen olasz kapucinusokból. A Kongregáció szeptember 27-én és október 4-én válaszolt és az olasz minoriták példájából kiindulva megjegyezte, hogy az olaszok is csak úgy válnak be, ha megtanulnak magyarul. A hódoltsági misszió tervét fenntartotta, hiszen július hó 19-én arról értesült a Bécsből Belgrádba induló új hódoltsági apostoli helytartótól, hogy a legújabb megegyezés szerint a török megtűri a barátokat. Oleggio atya összeállította és október 25-én közölte a Kongregációval a kijelölt nyolc atya névsorát, amelyet a püspök már elfogadott. Rövid jellemzést is adott az egyes szerzetesek egyéniségéről, rámutatott a tartományfőnök közömbösségére, s jelezte, hogy Jakusics úgy várja a misszionáriusokat, mint a zsidók a Messiást. Ingoli titkár egyelőre nem terjesztette az ügyet a gyűlés elé, mert a szerzetes leveléből nem látta sem lelkileg, sem anyagilag kellőképpen előkészítve az atyák küldetését. Eközben a stájer tartományfőnök azzal az elhárító tervvel lépett elő, hogy küldjenek horvát és illír szerzeteseket. Ekkor a püspök azt kívánta, hogy vegyék fel a misszióba Zágrábi Fülöp atyát. A nuncius magához hívatta Bécsbe Oleggiót, hogy tisztán lásson az ügyben és megengedte neki, hogy felkeresse a tartományfőnököt. Az osztrák szerzetesek igyekeztek lebeszélni Oleggiót a missziós vállalkozásról, ő azonban kitartott a Kongregáció határozott állásfoglalás-

lása mellett. Az osztrák szerzetesek ellenkezésére jellemző, hogy a misszió ügyét állandóan felszínen tartó olasz rendtársukat a brucki kolostorba parancsolták, sőt azzal fenyegették, hogy kiűzik őt a rendtartományból. Ezért december 18-án újból megsürgette a missziós kiküldését. Jelentette, hogy Jakusicsot áthelyezték az egri püspökségbe, utódját, Lippay Györgyöt pedig magyar kancellárrá nevezték ki. Jakusics azt fejtette, hogy a stájer szerzetesek a magyar püspökkel egyetértően nyugodtan elindulhatnak a Hódoltságba. Noha az osztrákok elleneztek római útját, Oleggio azt kérte a Kongregációtól, hogy az egyetemes rendi káptalanra menő kiküldöttekkel („vocales”) az Örök Városba mehessen. A Kongregáció 1643. január 10-én válaszolt. Oleggio még december 20-án a késő esti órákban megjelent a nunciussal és rendi előljárótól a Stájerban való további ottmaradását („obedientia”), a Kongregációtól pedig a szokásos felhatalmazásokat sürgette. 26-án, válaszolva Ingoli december 6-ki levelére, újból megsürgette római útját, s magyarországi missziójának végleges elintézését, ellenkező esetben Kongóba vagy a keleti területekre kért beosztást. A titkár január 31-én válaszolt levelére. Római kihallgatását 1643. január 30-án két levélben is türelmetlenül kérte, mert látta, hogy a magyar püspökök a sok huzavona ellenére még tartanak a kapucinusok mellett. Ugyanakkor megható levélben hangoztatta Ingolinak: életének legfőbb vágya, hogy Magyarországon vagy egyebütt munkálkodhasson a lelkek üdvösségén. A titkár február 21-én értesítette őt arról, hogy a rendi engedelmesség-levél már elment, de a római út engedélyezésére nem nyújtott reményt. A tél közepén még egy levelet írt a Kongregáció bíborosainak, amelyben kifejtette a magyar missziók rendkívüli fontosságát és szükségességét. A püspökökön kívül a katolikus főurak is kívánják a kapucinusokat, akik a földesurak hathatós támogatása mellett eredményesen tevékenykedhetnek. Ingoli február 7-én adott válaszában jelentette, hogy mind a magyar misszió, mind a szerzetes sorsa ügyében tárgyalt a rendfőnökkel, aki az ügyeket az egyetemes káptalan elé terjeszti. A fáradhatatlan Oleggio április 4-én és május 31-én írt utoljára Ingolinak a magyar misszióról és most már hazájába és rendtartományába, a milánóiba való visszarendelését kérte abban az esetben, ha a

magyar vagy a kongói küldetése meghiúsulna. Ingoli május 16-án azal vigasztalta, hogy a már ülésező káptalan hamarosan dönt a magyar misszió ügyében. Valószínű, hogy a döntés kedvezőtlen volt, mert Oleggio engedélyt kapott, hogy rendtartományába visszatérjen, a magyar misszió pedig abban a szerényebb formában sem valósult meg, amelyben a püspök az egri egyházmegye számára szeretne volna: ő ugyanis megelégedett volna két kapucinussal is, aki Kassán és a hét vármegyében munkálkodott volna. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 401. f. 74., f. 355., f. 356. – U.o. f. 123. szerepel Montevarchi nevű császári káplán, aki bizonyára a hadseregben szerzett érdemeiért doktori fokozatot kapott és egyéb kiváltságért folyamodott a Kongregációhoz. Vol. 402. f. 150., f. 167. – Vol. 405. f. 40. – Lett. rif. vol. 82. f. 158. – Vol. 85. f. 212., f. 224., f. 225., f. 229., f. 243., f. 244., f. 246., f. 247., f. 248., f. 249., f. 250., f. 253., f. 274. – Vol. 87. f. 32., f. 34., f. 39., f. 40., f. 41., f. 44., f. 46., f. 53., f. 92., f. 184. – Act. vol. 14. f. 81., f. 200., f. 400., f. 451. – Vol. 15. f. 166. – Lett. volg. vol. 20. f. 40. – H. Móri: i.m. 69. 1.

257. 1640. VI. „Pro Epo. Vesprimien. (*Orbovai Jakusics György*): licentia immiscendi se in criminalibus”. Secr. Brev. vol. 885. f. 321.

258. 1640. VIII. Girolamo d'Acquapendente konventuális minorita, moldvai misszionárius német területre való áthelyezését kérte, hogy három év múlva megkaphassa a hittudományi doktorátust, amelyet az Erdélybe szánt, de Magyarországon rekedt rendtársainak megígért a Kongregáció. A rendfőnök hozzájárulása és Ingoli véleménye alapján a Kongregáció teljesíti a kérelmét, mert Magyarországon több a gondozásra szoruló katolikus és nagy a paphiány. A szerzetes nem érti ugyan a magyar nyelvet, de egyedül a latin nyelvvel is többet elérhet ott, mint Oláhországban és Moldvában. A Kongregáció nem veszi figyelembe a bákói püspök és a Moldvában működő rendtársak kérelmét, akik szeretnék, ha a szerzetes közöttük maradna. Arch. Prop. Mem. vol. 401. f. 662.

259. 1640. IX. 24. A Kongregáció makarskai Desmanics Jánossal az élen újjászervezi a karassói és lippai missziót, melléje rendeli a bosnyák tartományfőnök és kormánytanács által kijelölendő rendtársat és három évre kiutaltat részükre személyenként 30 scudo tartásdíjat.

U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 401. f. 83., f. 641. – Act. vol. 14. f. 177., ahol későbbi írás szerint Pater Andreas de Almis kapott beosztást. – Lett. volg. vol. 20. f. 98. – Karácsonyi J.: i.h. 336. 1. – V.ö.: Fermentzsin, E.: 435., 440. 1.

260. 1640. IX. 24. Marnavics Tamás boszniai püspök azzal a kitéttel kapja meg a 28 pontból álló missziós felhatalmazásokat, hogy azokat hódoltsági egyházmegyéjének szerzetes plébánosaira is átruházhatja. Arch. Prop. Mem. vol. 401. f. 95. – Lett. volg. vol. 20. f. 98. – Galla F.: Tomkó. 204. 1.

261. 1640. XII. 3. A Kongregáció apostoli missziót ad Fulgentius de Montibus Veronensibus ágostonrendi szerzetesnek Joannes Baptista Porcharius főnöksége alatt. A misszió Magyarországra szolt. „Ad Sanctum Officium”. Arch. Prop. Act. vol. 14. f. 227.

262. 1640. XII. 5. Egy kongregációi szakbizottság („Congregatio particularis”) azt javasolta, hogy a pálosok egész Európa, a kegyesrendiek pedig csak Németország területére kapjanak missziós felhatalmazásokat. U.o. f. 232.

263. 1641. augusztus 10-én a Kongregáció hozzájárult a magyar prímás ama kérésének teljesítéséhez, hogy tekintettel a katolikus vallás terjedésére, a püspökök és papok nagy hiányára, az egész prímás területe adjanak díjmentes felszentelési facultásokat egy év korhatár elengedésével. Giovanni Battista Pallotto volt bécsi nuncius előterjesztése alapján a pápa még aznap hozzájárult tizenkét szerep pappászenteléséhez. Arch. Prop. Mem. vol. 402. f. 79. – Act. vol. 14. f. 357., a Kongregáció kiemelte: „si Sanctissimo (a pápa) placuerit, pro 12 diaconis Diocesis et non primatie Strigoniensis tantum. Eodem die Sanctissimus [...]”.

264. 1641. IX. 9.: „Decernitur missio in Ungariam Superiorem fratri Ludovico Borri de Noli ordinis minorum Conventualium”. U.o. Act. vol. 14. f. 433.

265. 1642. január 20-án a Kongregáció pártolólág terjesztette a pápához a magyar prímás kérelmét, hogy a nagy paphiányra való tekintettel kispapjait bizonyos meghatározott számban a kánoni korhatár előtt egy évvel felszentelhesse, mert neki nagyobb szüksége van a kiváltságra, mint a többi prímásnak, akik élnek hasonló kivé-

tellel. VIII. Orbán még aznap hozzájárult. Arch. Prop. Mem. vol. 404. f. 295. – Act. vol. 15. f. 19.

266. 1642. II. 4. Wroblichowski Ferenc, lengyel konventuális minorita missziót kap Magyarországra Alessandro da Castrofidardo olasz rendtársával együtt. Ajánlotta: Giacomo Boncarpi hódoltsági apostoli kormányzó és a rendfőnök. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 403. f. 374., f. 382. – Act. vol. 15. f. 30.

267. 1642. II. 4. Vanoviczy János, magyar pálos, a Collegium Germanicum et Hungaricum végzett növendéke apostoli missziót kap, és ezzel megalapítja a rendi missziókat. U.o. Galla F.: Pálos missziók Magyarországon. Sajtóra kész kézirat.

268. 1642. II. 4. A Propaganda Kongregáció a nápolyi származású Joannes Baptista de Sociis konventuálisnak magyarországi missziót ad. Arch. Prop. Mem. vol. 403. f. III. – Act. vol. 15. f. 31.

269. 1642. II. 21. Francesco Cosmo da Mogliano konventuális misszionárius, aki egy ideig Zrínyi Miklós udvarában tartózkodott, Buccariból missziós felhatalmazásainak megújítását kérte. U.o. Lett. rif. vol. 85. f. 373., f. 374. – Galla F.: A magyar katolikus restauráció misszionáriusa. 17. 1.

270. 1642. IV. 30. A Kongregáció „inter missionarios sub Praefectura Andreae de Castellana adscripsit Baccalaureos a Generali probatos: Joannes Baptistam Sirenam de Foggia, Joannem Maynerum, Donatum de Agnone, Antonium de Sociis Neapolitanum, Bonaventuram de Taormina, Thomam Neapolitanum”. Arch. Prop. Mem. vol. 403. f. III. – Act. vol. 15. f. 72.

271. 1642. VI. 23. A Kongregáció Marco ügyvivő és a Propaganda Kollégium rektorának előterjesztése alapján „decrevit missionem Joanni Kirkerio. Ad Sanctum Officium. Insuper scuta 40 pro vestitu et viatico, simul literas comendatitias ad Strigonien. ut ei beneficium etiam curatum (*lelkészség*) conferat”. A pápa felmentette őt az eretnekség akadályá alól. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 403. f. 419. – Vol. 404. f. 233. – Act. vol. 15. f. 88. – Galla F.: u.o. 12. 1.

272. 1642. VI. 23. Giovanni Fortunato Svidnicki lengyel konventuális, Rómából a rendfőnöktől visszatérve rendtartományába, a rendi főügyész ajánlásával magyarországi missziót kért, mivel sok

évet töltött Magyarországon. A gyűlés Castellana főnöksége alá rendelte Felsőmagyarországba. Arch. Prop. Mem. vol. 403. f. 259. – Act. vol. 15. f. 117.

273. 1642. VI. 23. Pallotto bíboros előadta, hogy a szigorított ferencések egyetemes káptalanja a magyarországi mariánus és szalvatoriánus rendtartományban, továbbá a cseh rendtartományban 15-15 tagú missziók megszervezését határozta el, mivel a kolostorok eretnekekkel vegyes területeken vannak, sőt kettő a Hódoltságban török fennhatóság alatt van. A missziók tagjait a tartományfőnök és kormánytanácsaik jelölnék ki, a jelöltek névsorát bemutatnák a bécsi nunciussnak, aki azokat megerősítené. A missziók irányítását Franciscus de Arco rendi főbiztos vállalná Kralik Dániellel. Határozat: „scribi Nuntio ut informationes assumat de necessitate, de qualitatibus sacerdotum promovendorum sub nomine tamen eorum proprio, et non sub nomine officii Provincialium et Diffinitorum”. A misszió ebben a formában nem jött létre. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 403. f. 217. – Act. 15. f. 118. – Lett. volg. vol. 21. f. 62.

274. 1642. VI. 23. Kranics Dániel mariánus ör, 28 éve hitszónok, példás életű és nagytekintélyű szerzetes, már sok eretneket megtérített hazánkban és annak határszélén, beszél magyarul, horvátul, szlávul (!), dalmátul (!), latinul, apostoli missziót kér Magyarországba, Szlavóniába és Horvátországba. Ügye összefügg a szigorított ferencések fenti kérvényével. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 403. f. 423. – Act. vol. 15. f. 118.

275. 1642. VII. 11. A Propaganda Kongregáció Albornozi bíboros javaslatára Magyarországra küldi apostoli misszionáriusként Ludovico da Bettona borostyánkoszorús minoritát, aki előzőleg Dalmáciában két éven át prédikált. Missziófőnöke Andrea da Castellana Felsőmagyarországban. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 404. f. 109. – Act. vol. 15. f. 136.

276. 1642. VII. 11. A Kongregáció ugyanannak a bíborosnak az előterjesztésére az erdélyi missziókba küldi a somlói származású Nagy Ferencet. A folyamodó és a mariánus tartományfőnök kiemeli, hogy Nagy a rendtartomány kormánytanácsosa, 12 évvel előbb tért át a kálvínista hitről és azóta megtérítette összes rokonait, erényes életű

szerzetes, beszél magyarul, szászul (!) és latinul. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 404. f. 103. – Act. vol. 15. f. 137.

277. 1642. VII. 11. A Kongregáció „decrevit missionem in Silesiam et Ungariam” Antoni Caponi és Adeodati de Praga ágostonrendi remetéknek, az osztrák rendtartomány tagjainak. Caponius (Capronius) már hatásosan tevékenykedett ezeken a területeken, főképpen Sziléziában, Ausztriában és Magyarországon. Liechtenstein Miksa római szentbirodalmi herceg, győri főkapitány 1639. július 15-én kelt bizonyítványában arról tanúskodik, hogy a szerzetes nagy hitterjesztő, és öt évig rabensbergi plébános volt. Gaschin Károly gróf, magyar és cseh kir. tanácsos, máltai lovag és kommandátor is kiemeli a kérelmező buzgóságát, amelyet a madelbergi plébánián kifejtett. Iratát Huetter pápai gróf hitelesítette. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 404. f. 92., f. 95. – Act. vol. 15. f. 139.

278. 1642. VIII. 2. Domonkos (Damokos) Kázmér erdélyi ferences misszionárius engedélyt kért, hogy Szittyaországba mehessen téríteni. Szalinai István missziófőnök és társa, Loparai István kérelmére a Kongregáció nem teljesítette kívánságát. U.o. Lett. rif. vol. 85. f. 394., f. 403., f. 404.

279. 1642. IX. 12. A Kongregáció az erdélyi missziókba beosztotta Andreas de Breschis ferences szerzetest, egyben megbízta az újonnan felállított őrségben a hittudomány tanításával. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 403. f. 63. – Act. vol. 15. f. 174.

280. 1642. IX. 12. Krizsán (Krizsanics) György missziót kap a zágrábi egyházmegye területén megtelepedett uszkok keleti szertartású néptöredékéhez. U.o. Act. vol. 15. f. 179. – Lett. volg. vol. 21. f. 76. – V.ö.: Lett. rif. vol. 90. f. 285.

281. 1642. IX. 24. A Kongregáció hajlandó feloldozni Krolík lengyel pálos szerzetest és társait ama büntetések alól, amelyeket kihágásaikkal vontak magukra. Galla F.: Pálos reform. 8., 27., 35. 1.

282. 1642. IX. 24. Bonaventura da Cività Reale Pallotto bíboros előterjesztésére beosztást kapott a magyarországi konventuális misszióba. A rendi főügyész szerint „vitae morumque probitas, sacrarum litterarum peritia, religiosa prudentia” jellemzi a kinevezettet. Arch. Prop. Mem. vol. 404. f. 8. – Act. vol. 15. f. 225.

283. *1643. I. 13.* Wroblikovscki (Wroblikowiscki, Veroblevischi) Ferenc konventuális minorita misszionáriusnak megengedik, hogy „missio ei pro Ungaria commutetur in missionem pro Moravia”, ahol nyelvismerete miatt „sperat maiores progressus”. A cserét a rendi generálistól teszik függővé. A szerzetes eddig is Morvaországban működött és nyolc év alatt számos protestánst térített meg. Karas Gáspár az olmützi püspök, Lipót Vilmos főherceg segédpüspöke, tiberiasi címzetes püspök kérte a bíborosokat, hogy az ország 40000 protestánsának megtérítésére hagyják meg a magyarul nem beszélő misszionáriust. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 406. f. 70. – Act. vol. 15. f. 265.

284. *1643. III. 3.* Fausto Bugatti konventuálist rendfőnöke ajánlására Castellana missziófőnöksége alá beosztották apostoli misszionáriusnak. A rendben hitszónoki címet kapott. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 406. f. 198. – Act. vol. 15. f. 287. – Lett. volg. vol. 21. f. 188.

285. *1643. III. 3.* Bartolomeo Bassetti és Simone Apollonio moldvai konventuális misszionáriusok a konstantinápolyi császári követ által apostoli missziót kértek „Domino Paulo Bellino Sacerdoti Ungaro qui ibi potest plurimos progressus facere in propagatione fidei Catholicae ob linguam Ungaram quam callet ibi necessariam”. A Kongregáció: „2., quoad Bellinum Ungarum scribi Archiepo. Sardicen. pro informatione et voto”. Ugyanakkor megdicsérte „medicum Scoccardum de iis quae facit apud Principem Moldaviae pro Catholicis et Missionariis”. U.o. Act. vol. 15. f. 296. – Bellinus széleskörű tudásáról: Arch. Prop. Mem. vol. 408. f. 281.

286. *1643. IV. 20.* Fulgenzio da Iesi szigorított ferences apostoli misszióját megerősítik és Erdélyen kívül Magyarországra is kiterjesztik, azonfelül beosztják melléje Laurentius de Monte Alboto, Modestus de Roma és Josephus de Mediolano szerzeteseket, akiket a rendfőnök jelölt ki, „ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 464. f. 186. – Vol. 483. f. 160. kk. – Galla F.: Fulgenzio, helyenként – Karácsonyi J.: i.m. 454. 1.

287. *1643. VI. 1.* A Kongregáció Filipovics Szaniszló szalinai bosnyák ferencst Lippa környékére, hol tíz plébániának nincs papja, misszionáriussá nevezi ki és három évre évi 15 scudo pénzsegélyt

utaltat ki számára. Arch. Prop. Mem. vol. 406. f. 341. – Act. vol. 15. f. 347. – V.ö.: Fermentžin, E.: i.m. 448. 1.

288. 1643. VII. 21. A Kongregáció Giuliano (Guglielmo?) Scattoni da Mogliano szerzetest, a minoriták felsőmagyarországi új tartományfőnökét rendi jelölésre missziófőnökké nevezi ki. Az új előjáró Pietro da Vallonica di Sant’Angelo és Pietro Cima da Conegliano rendtársakat kérte maga mellé. A március 3-ki ülés Lippay érsek levelének hatása alatt még így határozott az előd, Castellana lelépő főnök megbízásáról: „continuare in Praefectura cum satisfecerit”. A júliusi ülés már a rendfőnökre bízta a legalkalmasabb egyén kiválasztását. A rendi főügyész Scattoni kinevezését ajánlotta és kiemelte erényes életét és kiváló képzettségét. A jelölt a szabadművészetek és a hittudomány doktora volt. Arch. Prop. Mem. vol. 406. f. 383. – Act. vol. 15. f. 296., f. 388., f. 426. – Lett. volg. vol. 21. f. 167. – Vallonica 1652-ben azt jelentette a Kongregációnak, hogy missziós felhatalmazásait Massari titkártól, az 1648-ban meghalt Ingoli utódjától kapta és három évet töltött a magyar és erdélyi missziókban. Három év elteltével megkapta a teológiai doktorátust és visszatért a rendtartományába. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 332.

289. 1643. VIII. 4. A Propaganda Kongregáció tárgyalta az olasz-, német-, és franciaországi apostoli hitegyháziaknak adott felmentések új kiadását. U.o. Act. vol. 15. f. 398.

290. 1643. IX. 1. Desmanics János a karassói és lippai missziók főnöke a világi papság nagy hiányára hivatkozva missziója kiszélesítését kérte Karánsebesre, Lugosra, Szlatinára, Haczagra, Hugnedarra (?) és a protestáns erdélyi fejedelem fennhatósága alatt levő egyéb délmagyarországi helyre, ahol prédikátorok működnek, továbbá még egy felszentelt pap alkalmazását, és Sebes környékére Banyalukai Ferenc magyarul beszélő bosnyák ferences megbízatását is kérte felhatalmazásokkal. A szerzetes felszentelt pap volt és a velencei kolostorban folytatta tanulmányait. A Kongregáció augusztus 10-én tárgyalta először az ügyet, majd szeptember 1-én hozzájárult a kérelem teljesítéséhez úgy, hogy a magyarul tudó szerzetest kijelölendő négy szerzetes közé vette fel. U.o. Lett. rif. vol. 87. f. 175., f. 176., f. 189. – Arch. Prop. Mem. vol. 405. f. 264., f. 270. – Act. vol. 15. f. 408., f. 433. –

Lett. volg. vol. 21. f. 245., f. 261., f. 262. – Fermendžin, E.: i.m. 444. – Galla F.: Fulgenzio. 27. 1.

291. 1643. IX. 1. Szlovensics Mátyás végzett germanicus apostoli missziót kap. Galla F.: Tomkó. 239. 1.

292. 1643. Bonaventura da Tauronino konventuális misszionárius Nagyvárad környékéről küldött jelentésében missziós felhatalmazásainak Erdélybe való kiszélesítését kéri. A Kongregáció nem határozott. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 87. f. 160.

293. 1644. III. 15. Modesto da Roma erdélyi misszionárius visszatér rendtartományába. Galla F.: Fulgenzio da Iesi. 27. 1.

294. 1644. III. „Hungariae: Pro Georgio Jakosith Praesbytero: licentia immiscendi Se in criminalibus.” Secr. Brev. vol. 931. f. 107.

295. 1644. IV. 5. A konventuális rendfőnök kérelmére Andrea Ridolfi dalle Fratte d’Urbino a szabadművészetek mestere lett Castellana utóda a missziófőnökségben. Arch. Prop. Mem. vol. 408. f. 301. – Act. vol. 16. f. 62., f. 185. – Lett. volg. vol. 22. f. 63., f. 64.

296. 1644. IV. 25. Klárics Mihályt a neofiták kollégiumának végzett növendékét a zágrábi egyházmegyei misszióba nevezte ki a Kongregáció. U.o. f. 74. – Lett. volg. 22. f. 91. – V.ö.: Lett. rif. vol. 89. f. 65. – Arch. Prop. Mem. vol. 404. f. 349. – Vol. 405. f. 6. – Vol. 408. f. 211.

297. 1644. V. 27. „Missio in Ungariam decreta fratri Magistro Sigismundo de Vigevano Dominicano”. Főnöksége alatt hat szerzetes fog működni, akiket az előjárók jelölnek ki „cum participatione Nuntii. Ad Sanctum Officium”. A missziófőnök azonos Sigismundus Ferrari(us) magyarországi rendi biztossal és tartományfőnökkel, aki megírta a rend magyarországi történetét. Eredetileg 12 társsal tervezte misszióját. Vállalkozását azzal indokolta, hogy az ország 2/3-a a török alatt sínylődik és „quasi tutta (*Ungheria*) infetta d’Herésie”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 408. f. 52. – Act. vol. 16. f. 115.

298. 1644. VI. „Hungariae: Pro Georgio Lippay praesbytero nobili et Praelato hungaro: licentia immiscendi Se in criminalibus”. Secr. Brev. vol. 934. f. 328.

299. 1644. VI. 21. Facchinetti bíboros előterjesztésére Uvescay (?) Ferenc ágostonrendi szerzetes két rendtárssal missziót kap „ad loca

Slavoniae et Croatiae sub Turcis”. A szerzeteseket a tartományfőnök és kormánytanácsa jelöli ki, és a bécsi nuncius jóváhagyja a jelölésüket. „Ad Sanctum Officium”. Arch. Prop. Act. vol. 16. f. 130.

300. 1644. VI. 21. Pater Sigismundus Polonus konventuális kéri a moldvai missziót Benedek Rajmond atya helyébe, mivel „habet linguas Vallacum et Ungaram in Moldavia necessarias”. A Kongregáció Ginnetti bíboros javaslatára felszólítja Bartolomeo Bassetti missziófőnököt, hogy „de qualitatibus Oratoris informet, si idoneus pro Moldavia”. U.o. Act. vol. 16. f. 137. – V.ö.: Arch. Prop. Mem. vol. 408. f. 281.

301. 1644. XI. 29. Bandino (Bandulovics) Márk marcianopolisi érsek, akit kevéssel előbb még az egész Erdély apostoli kormányzásával is megbíztak, felhatalmazásokat kapott joghatósága területeire. U.o. Act. vol. 16. f. 176.

A Propaganda Kongregáció külön szakbizottságot küldött ki azzal a megbízással, hogy tegyen javaslatot egy új missziós püspökség felállításáról Moldvában és Oláhországban. A bizottság 1643. április 14-én a felállítás mellett döntött, javaslatát a június 2-ki kongregációi ülés elfogadta és a szófiai („Scardicensis”) érsek kérésére („instantiam”) Bandino karassói misszionáriust jelölte kinevezésre a pápának: „[...]/ frater Marcus Bandinus Bosnensis ordinis minorum de observantia linguas Illyricam, et Vallachiam in Archiepiscopatu necessarias callens, et iam quoad scientiam, et mores a Sacra Congregatione de Propaganda fide approbatus, quando illum constituit in Carassevo Ungariae sub Turcis missionarium [...]” Az ülésen jelenlevő pápa a jelölést elfogadta és elrendelte a kánoni kivizsgálás lefolytatását: „fieri processum”. A vizsgálat folyamán kitűnt, hogy a jelölt, mint szakadár atya gyermeke kánoni szabálytalanságba esett, ami által képtelen volt a püspökségre, ugyanakkor azonban bebizonyosodott az is, hogy amikor karassói misszionáriussá kinevezték, felmentést kapott „ad officia et dignitates in sua Religione (*szerzet*) generalatu excepto”. Ezért a pápa megadta a felmentést a püspöki méltósághoz is. A december 7-ki ülés az erdélyi részeket is az új missziós érsekre bízta. A fordulat összefügg az erdélyi püspökség betöltésének elvi akadályaiival, ami a kongregációi ülés határozatából is kitűnik: Palotto bíboros szólott „de diuturna vacatione Episcopatus Tran-

silvanien. fidelibus illius inter haereticos degentibus pernicioſa ob controversiam inter Sanctam Sedem et Imperatorem uti Ungariae Regem circa nominationem Stephani Simandi: Sacra Congregatio, si Sanctissimo placuerit, administrationem concedendam Marco Bandino Electo Archiepo. Marcianopolitano cum fuerit consecratus. Eodem die Sanctissimus approbavit donec Episcopatus praedictus de Pastore provideatur". A végleges kinevezést az 1645. július 3-ki ülés hozta meg. U.o. Lett. rif. vol. 89. f. 10., f. 11., f. 50. – Act. vol. 15. f. 319., f. 321., f. 354., f. 407., f. 487. – Act. vol. 16. f. 111., f. 350., f. 381., f. 484, f. 485. – Lett. volg. vol. 21. f. 315. – Galla F.: Simándi. 27. 1.

302. 1644. XI. 29. Tininus János plébános apostoli missziót és felhatalmazásokat kér. Trivultius bíboros ismertette „litteras Joannis Tinini parochi in Mariascevas Oppido Vara(s)dini Ungariae vicino, in quibus pro facultatibus Missionariorum, quia ille quas habuit pro Nonensi Dioecesi sub Turcis pro Ungaria in qua nunc est, non servant et simul pro facultate cumulandi tot pecunias ex redditibus s(uae?) parochialis ascendentibus ad scuta 300 annua, quot sufficiunt ad emendum in Castro novo sub Turcis eius Patria bona immobilia, quorum redditibus possit in ea sustentari, cum iustum sit, suis concivibus inservire, quam extraneis praesertim cum a Sede Apostolica ad eum finem, ad iuvandos scilicet specialiter suos Concives fuerit educatus et instructus: Sacra Congregatio dubitans praedictum cumulum pecuniarum a persona Ecclesiastica faciendum posse in populo scandalum gignere, pecuniasque cumulas in alios usus quam in emptionem dictorum mobilium, iussit scribi Episcopo Zagrabien. ut informationem assumat de vita et moribus dicti Joannis et quomodo se gerat in cura animarum easque transmittat et sententiam significet". Arch. Prop. Lett. rif. vol. 89. f. 59. – Act. vol. 16. f. 188. – Lett. volg. vol. 22. f. 181.

303. 1644. XII. 28. Bylinszki Bonaventura lengyel minorita, a hittudomány borostyánkoszorúsa, aki hét évig tevékenykedett protestáns területen, újból apostoli missziót kér. A rendfőnök támogatta kérelmét. Ingoli megjegyezte, hogy „Ungaria penuriosissima d'operari", a paphiány főképpen a vagyontalan püspökségek betöltésénél fizetendő díjak („taxa") körül a bíborosi kollégiummal folytatott viták miatt van. XV. Gergely idején értesítették Carlo Carafa nunciust,

hogy a püspöki javadalmak elenyészése vagy tetemes megcsökkenése folytán a régi díjak behajtása lehetetlen, azonban VIII. Orbán idején ettől a szemponttól eltekintettek és így a püspökhíányt óriási paphiány követte: „onde l’Ungaria è infetta d’Heresia, sta malissimamente provista di Sacerdoti”. A Kongregáció Medici bíboros előterjesztésére „missionem decrevit”, majd a paphiány ügyében a következőképpen döntött: „deinde considerans tantam penuriam Sacerdotum in Ungaria potissimum provenire a nominatis a Rege Ungariae ad Ecclesias Cathedralis Regni qui non volentes taxas antiquas praedictarum Ecclesiarum solvere, confirmationem Apostolicam petere negligunt, et simul inclinans ad gratiam alias factam sub Urbano Ecclesiis Ungaricis nullos habentibus redditus, vel tenuissimos, ut expendiretur per viam Secretam, mandavit Secretario, ut notam dictarum Ecclesiarum, quam misit Nuntius Caesareus tempore praedicti Pontificis perquirat et illius copiam una cum hoc decreto ad Sacram Congregationem Consistorialem mittat”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 407. f. 331. – Act. vol. 16. f. 199. – Lett. volg. vol. 23. f. 4. – V.ö.: Galla F.: Tomkó. 74. 1. – Galla F.: Simándi István. 3. 1.

304. 1644. A scardonai püspök, miután a szomszédos tinnini, rosonai és corbaviai püspökségek apostoli kormányzását megkapta, felhatalmazásokért folyamodott a Kongregációhoz. Secr. Brev. vol. 933. f. 1. – Arch. Prop. Mem. vol. 408. f. 245.

305. 1645. IV. 25. Az Estei bíboros előterjesztésére a Kongregáció „Praefectum declaravit Conventualium in Ungaria Magistrum Cornelium Giannonem loco Andreae Rodulphi ad missionem Zacynthi translatum. Sanctum Officium”. Az elődöt az 1654. november 29-ki ülés küldte új állomására. U.o. Act. vol. 16. f. 185., f. 285. – Lett. volg. vol. 23. f. 52. – V.ö.: Lett. rif. vol. 93. f. 156.

306. 1645. IV. 25. A Kongregáció az Estei bíboros javaslatára „a Missione Ungariae ad Missionem Poloniae loca haeresi vel schismate infecta transtulit fratrem Antonium de Sociis Conventualem linguam Polonicam callentem, a Generale approbatum, ex quo ob bella in Ungaria in illa Missione manere aut proficere non potest; ad Sanctum Officium”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 409. f. 31., f. 153., f. 341. – Act. vol. 16. f. 285., f. 475.

307. 1645. VIII. 7. „Inter Missionarios Carassevi adscripserunt Philippum Ugiman observantem (!) Provinciae Sanctae Mariae Ungariae dummodo a Procuratore Generali approbetur et simul alios sex fratres proponendos Congregationi ab eaque approbandos antequam ad loca transferantur”. U.o. Act. vol. 16. f. 381.

308. 1645. VIII. 21. A Szentszék megújítja a bosnyák szerzeteseknek adott rendkívüli kiváltságokat. U.o. Scritt. rif. vol. 460. f. 263. – Act. vol. 46. f. 157.

309. 1645 szeptemberében Maravics a dulmai szék mellett megkapta a boszniai püspökség kormányzását. Secr. Brev. vol. 1001. f. 226. – Arch. Prop. Act. vol. 17. f. 454.

310. 1645. IX. 19. Jakosics György egri püspök kérelmére és Ginetti bíboros javaslatára a Propaganda Kongregáció „missionem decrevit Dionysio de Placentia et Seraphino de Forolivio Cappucinis Concionatoribus a Procuratore Generali approbatis sub Praefectura Patris Valeriani de Mediolano, a quo illis necessariae facultates communicabuntur”. A püspök előadta, hogy megyéje tele van eretnek földesurakkal, akiknek megtérítéséhez elegendő a tudáson kívül a példás élet és a latin nyelv. Az urak megtérése döntő hatással lesz alattvalóikra. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 409. f. 138. – Act. vol. 16. f. 436. – Ingoli titkár később a következőket írta a jegyzőkönyvi határozatra: „Recusarunt hi patres hanc missionem cupientes Missionem ad Infideles seu gentiles”. – H. Móri: i.m. 68. 1.

311. 1645. X. 2. Jakosics György egri püspök, tekintettel megyéjének vegyesvallású jellegére, missziós felhatalmazásokat kért. A Kongregáció „iussit per orarem adiri Sanctum Officium”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 410. f. 343. – Act. vol. 16. f. 438.

312. 1645. XI. 21. Vitnyédy Ferenc hazatérő germanicus a kollégiumi rector ajánlására apostoli missziót kap. „Ad Sanctum Officium”. Arch. Prop. Mem. vol. 410. f. 95. – Act. vol. 16. f. 459.

313. 1645. XII. 18. A Kongregáció nem járult hozzá Fulgenzio da Iesi kéréséhez, hogy a rendbe kiségitőtestvérként felvett Győri Ferenc az erélyi missziók számára pappá szenteltessék és Zoardus András bencés pedig a missziókban maradjon. Galla F.: Fulgenzio da Iesi. 30. – V.ö.: Lett. volg. vol. 23. f. 210 (!).

314. 1646. *IV.* 2. Vanoviczy János pálos apostoli misszionárius a török és az erdélyi hadak között a pápa áldását és különféle búcsúkat kér. U.o. Lett. rif. vol. 90. f. 231.

315. 1646. *V.* 7. Leonardo Lesia apostoli misszionárius és a kármelita rend csehországi, morvaországi, sziléziai, magyarországi és pomerániai főbiztosa és rendfőnök-helyettese működési területére missziós felhatalmazásokat kér néhány képzett és hittudományi doktor rendtárs részére. Az ügynek magyar viszonylatban még nem volt jelentősége. U.o. Lett. rif. vol. 93. f. 214.

316. 1646. *VI.* 26. „Negatur Missio Francisco Belasio Decano de Pilostorf (*Pillerdorf*) in Germania.” A bécsi nuncius és Boncarpi Jakab a Hódoltság apostoli kormányzója ajánlotta őt a magyarországi missziókra. A német származású pap a hittudomány és a kánonjog doktora volt, 14 évig teljesített szolgálatot a bécsi nunciatúrán, majd Lipót főherceg, passauai püspök általános helytartója lett. Paulus de Tauris osztrák obszerváns tartományfőnök állítása szerint sok protestánst megtérített. A Kongregáció azzal vetette el a kérelmet, hogy nem ad missziót javadalmasoknak. U.o. f. 110., f. 111. – Act. vol. 17. f. 142. – V.ö.: Lett. volg. vol. 24. f. 81.

317. 1646. *VII.* 3. A Kongregáció „Missionem in Ungariam decrevit Philippo de Florentia et Josepho Mariae de Monte Carlo Capuccinis a Procuratore Generalii approbatis sub Praefectura Valeriani de Mediolano Capuccino loco Dionysii de Placentia et Josepho Mariae de Papiiae seu Paviae, quibus alias fuit decreta, eamque exsequi non potuerunt”. Simpliciano rendi főügyész szerint mind a kettő rendi hitszónok volt. Azonban az első szerzetes „ob iustas causas” nem indulhatott a misszióba, ezért a szeptember 11-ki ülés felszólította a főügyészt, hogy jelöljön más szerzetest. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 412. f. 17. – Act. vol. 17. f. 151., f. 262.

318. 1646. *X.* 5. A Kongregáció megújítja Szalainai István ferences felhatalmazásait „cum potestate illas communicandi Socii”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 412. f. 438. – Act. vol. 17. f. 218.

319. 1646. *X.* 5. A Kongregáció megújítja Desmanics János karassói missziófőnök misszióját is. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 411. f. 319. – Act. vol. 17. f. 219.

320. 1646. VIII. 5. Krizsán(ics) György és Daymonics Tamás horvát papokat a Kongregáció missziós kollégiumainak volt növénydekeit a chelmi és smolenski püspökök az orosz missziókba hívták. Krizsán el is indult Moszkvába. U.o. Lett. rif. vol. 93. f. 172. f. 174., f. 258. – Lett. volg. vol. 24. f. 98.

321. 1647. I. 22. A Kongregáció „missionem in Ungariam decrevit Joanni de Tomasio (*Thomasiis*) Viennensi Eremitarum Sancti Augustini a Generali approbato cum duobus Sociis a Generali proponendis et approbandis; Joannem Praefectum deputavit; ad Sanctum Officium”. A jelölt előadta kérvényében, hogy 12-14 évet töltött a lelkipásztorkodásban és sok protestánst megtérített. Ajánlotta őt Fulgentius Petrellus a Sigillo Prior Generalis 1646. december 6-án és Magister Simon Emporiensis osztrák tartományfőnök. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 413. f. 352. – Act. vol. 17. f. 302. – V.ö.: Lett. rif. vol. 218. f. 150.

322. 1647. VII. 3. Megengedik, hogy Bonaventura da Cività Reale minorita Magyarországba szánt misszionárius „in Provinciam Romaniae” (Konstantinápoly) mehessen. Ebben az időben a Kongregáció nyelvezetében „Románia”, „Provincia di Romania”, „Napoli di Romania”, stb. Konstantinápolyt jelenti. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 413. f. 304. – Act. vol. 17. f. 449.

323. 1647. VIII. 9. Fra Vincenzo Petrolini da Fabriano Neunkirche-ből már másodízben kér missziót a magyarországi minoriták közé, de a Kongregáció azzal a megjegyzéssel utasítja el, hogy „non v'è adesso loco mancante”. U.o. Lett. rif. vol. 96. f. 99.

324. 1647. X. 14. Marino Ibrissini (Ibrissimovics) „vescovo di Nandoralba vulgo Belgrado” felhatalmazásokért fordult a Kongregációhoz: „pro facultatibus [...] Episcopis in partibus (*infidelium*) in Belgrado ac aliis locis eius curae committendis. Sacra Congregatio: adire Sanctum Officium”. A bíborosok túl terjedelmesnek találják a különböző püspökségek területét, amelyeket apostoli kormányzásban kapott, mégis teljesítették kérését, mint elődeivel tették. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 413. f. 72., f. 73., f. 74. – Act. vol. 17. f. 532.

A püspökség betöltésének előzményeit a következőkben tükrözi vissza a kongregációi jegyzőkönyv: Amikor Boncarpi a himeriai cím-

mel Belgrádban székelő hódoltsági missziós püspök súlyos köszvénye miatt képtelenné vált főpásztori kötelességét teljesíteni és fra Marcello Gazzono rendtársát kérte kisegítőként maga mellé, III. Ferdinánd király Pozsegai Marin bosnyák szerzetest nevezte ki, s megerősítés végett felterjesztette a Szentszékhez. A Kongregáció 1647. június 3-án a váratlan beavatkozást beható tanulmány tárgyává tette és megbízta Matthei bíborost, aki korábban bécsi nuncius volt, az ügy feldolgozásával. Két hét múlva, június 17-én Matthei beterjesztette a király, az esztergomi érsek, a veszprémi püspök, mint magyar kancellár, a dulmai püspök és Mansfeld gróf leveleit az ügyben, mire a Kongregáció a következő döntést hozta: „[...] si Sanctissimo placuerit, Marinum ad Belgradensem in Hungaria sub Archiepo. Colocen. suffraganeam promovendum cum administratione Samandrien. et Vicariatu Apostolico Ecclesiis Ungariae sub Turcis absque tamen provisione 200 scutorum alias Administratoribus Samandrien., cum ille ex parochiis fratrum Bosnensium ultra fines suae administrationis ex piis Christianorum eleemosynis decentem sustentationem habere possit”. Az 1647. július 15-ki ülés, amelyen a pápa is megjelent, megerősítette a korábbi határozatát a jelölt kinevezését illetően. Marinus volt az első püspök, aki nemcsak Belgrádban székel, hanem a belgrádi címet is viselte. Miután a pápai kinevezés a Consistoriumban megtörtént, a Propaganda Kongregáció október 14-én a hódoltsági területek apostoli kormányzását rábízta az új püspökre. A vonatkozó pápai bréve november havában jelent meg. Premrou, M.: i.h. 1925. évf. 41-45. – Arch. Prop. Act. vol. 17. f. 86., f. 150. – Secr. Brev. vol. 1028. f. 19.

325. 1647. XII. 17. Az erdélyi származású Petri Miklós a Propaganda Kongregáció végzett növendéke apostoli missziót és felhatalmazásokat kap Erdélybe. Galla F.: Szent László Évkönyv.

326. 1647. XII. 19. IX. Ince pápa megbízza a bécsi nunciust, hogy missziót és felhatalmazásokat adjon jezsuitáknak és egyéb szerzeteseknek. A Kongregáció megküldi a felhatalmazások formuláját és utasítja a nunciust, hogy a pápa intézkedését jelentse be a császárnak, aki azt római követe, Savelli herceg által kérte. Arch. Prop.
...[Galla kézírata itt hiányos, mintegy 2-3 sor hiányzik.]

327. 1648. II. 3. „Missio in Transylvaniam decreta fratri Bernardino de Flavone et fratri Augustino de Sarzana Reformatis Sancti Francisci.” Főnökük Modesto da Roma. Act. vol. 18. f. 23. – A „reformatis” szó itt szigorítást jelent, szigorított ferencest.

328. 1648. II. 17. „Praefectus Missionis Minorum Conventualium in Hungaria deputatur frater Franciscus (*Maria*) Righuni de Faventia. Ad Sanctum Officium.” Magister Michael Minister Generalis ajánlotta kinevezésre. U.o. f. 33. – Lett. rif. vol. 96. f. 255., ahol kiemelik, hogy a főnök magyar nyelvtalentum.

329. 1648. II. 17. „Frater Joannes Norbertus Jaskai Croatus fit missionarius in Transylvania.” U.o. Act. vol. 18. f. 33. – 1647. október 12-én már missionarius apostolicusnak nevezi magát a Kongregációhoz római útja folyamán Bécsből küldött leveleiben. U.o. Lett. rif. vol. 94. f. 109., f. 113.

330. 1648. III. 3. „Renovatio facultatum pro Stephano Rhotonio (*Ratbonio*) Missionario in Transylvania.” U.o. Act. vol. 18. f. 42.

331. 1648. III. 23. Modesto da Roma lett az új erdélyi őr Fulgenzio da Iesi halála után. Már 1647. október 14-én foglalkozott a Kongregáció a szerzetes kinevezésével és a következő január 14-én utasította a titkárt, hogy forduljon a Sant’Officióhoz facultásokért. A főnök bejelentette, hogy a neki adott felhatalmazás értelmében Francesco da Roveredót, Antal és Sándor magyar hitszónokokat és a magyar Ferenc kisegítőtestvért beállította a missziós munkába és kért számukra apostoli kinevezést. U.o. Lett. rif. vol. 96. f. 222. – Arch. Prop. Mem. vol. 414. f. 270. – Vol. 417. f. 191., f. 475. – Scritt. rif. vol. 464. f. 186. – Vol. 483. f. 160. kk. – Act. vol. 17. f. 533. – Vol. 18. f. 10., f. 48.

332. 1648. IV. 1. A Kongregáció válaszlevelében elsőízben említi a Sanct Lambert-i apát missziós felhatalmazásait, amelyeket főképpen Máriacellben használtak. A búcsújáró helyen sok magyar protestáns tért meg. U.o. Lett. volg. vol. 26. f. 42. – Máriacell csak a legújabb időkben lett önálló apátsággá.

333. 1648. IV. 1. „Frater Augustinus de Amelia reformatus (*szigorított, reformált ferences*) fit Missionarius in Transylvania.” U.o. Act. vol. 18. f. 62.

334. 1648. *IV.* 20. Koch Szilveszter és Staudinger Konstantin ágostonrendi szerzetesek magyar missziót kapnak „sub Praefectura Patris Joannis Thomasii eiusdem Ordinis”. Kérvényükben előadták, hogy a legújabb politikai zavarokban a katolikus vallást mindenütt elnyomják. Ők a hittudományok doktorai, a rendben már voltak perjelek és az erkölcstudomány tanárai, de járatosak a lelkipásztorkodásban is. Az osztrák tartományfőnök 1648. március 14-én ajánlotta őket „Salvator Severinus Fabrianus Procurator Generalis Ordinis Eremitarum Sancti Augustini” jóindulatába. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 417. f. 324. – Act. vol. 18. f. 70.

335. 1648. *VI.* 7. A magyar származású Szalay Miklós miután Rómában befejezte tanulmányait, beosztást kapott a minoriták magyarországi missziójába. U.o. Lett. rif. vol. 96. f. 237., f. 251. – Act. vol. 18. f. 96.

336. 1648. *VII.* 7. A Kongregáció újból elveti az erdélyi misszionáriusok kérelmét, hogy Zoardus (Zovaldi) András bencést az erdélyi missziókba beossa. A szerzetes apátja engedélyével visszatér hazájába, hogy öreg szüleinek eltartásáról gondoskodjék. Öt éven át kiváló eredménnyel működött: „vita et doctrina probatus, ac Praedicator Hungarorum praeclarus”. Az oláhfalui Szent András plébániatemplom plébánosa. A Kongregáció rendi ajánlás hiányában a bécsi nunciustól kívánt tájékoztatást, majd: „negavit Missionem”. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 416. f. 408. – Act. vol. 18. f. 115.

337. 1648. *VII.* 7. A Kongregáció másodszor is elveti az erdélyi misszionáriusok kérelmét, hogy a pannonhalmi főapáttól elbocsáttott Zoardus (Zovaldi) András bencés misszionáriusként Erdélyben megtelepedjen. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 416. f. 408. – Act. vol. 18. f. 115.

338. 1648. *VII.* 7. A Kongregáció a magyarországi minorita missziók főnökévé nevezi ki Giovanni Daunio della Saponaria szerzetest, aki már hét éve nagy eredménnyel tevékenykedik Magyarországon és jól beszél magyarul és tótul. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 416. f. 387. – Act. vol. 18. f. 115.

339. 1648. *VII.* 20. A pápa megengedte, hogy a harminc éven alul levő erdélyi ferences misszionáriusok a rendi szabályok tilalma ellenére gyóntathassanak. A Kongregáció május 9-én, július 7-én és július

20-án foglalkozott a kérdéssel és előbb kikérte a rendfőnök véleményét. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 71. – Act. vol. 18. f. 75., f. 116., f. 133.

340. 1648. XI. 16. Szlovensics Mátyás zágrábi kanonok missziók megbízatását megújítják. U.o. f. 180. – Galla F.: Tomkó. 239. 1.

341. 1648. XI. 16. A bíborosok az erdélyi missziókba küldték Francesco da Concredo, továbbá a magyar Antal és Elek ferences papokat és a szintén magyar Ferenc szerzetest, akit a kísérettestvérek sorából pápai engedéllyel átvettek a papok sorába. A végleges küldetéshez kikérték a rendfőnök véleményét. Arch. Prop. Act. vol. 18. f. 180.

342. 1648. XII. 14. Vanoviczy János pálos misszionárius misszióját „ad septennium” megújítják. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 96. f. 291., f. 292. – Act. vol. 18. f. 195. – Scritt. rif. vol. 435., számozatlan.

343. 1648. XII. 28. Szegedy Ferenc a magyar szalvatoriánusok tartományfőnöke bejelenti a Kongregációnak, hogy a galgóci káptalan intézkedése alapján visszahívja Erdélyből Gottmann Gergely hitszónokot, akit Modesto Sebesről magával vitt, mert a káptalan Krizosztom és Miklós atyákat rendelte a missziófőnök mellé. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 24.

344. 1648. A kapucinus rend kongói misszióiba előjegyzettek között van Padre frà Bernardino Ungaro, a jegyzéket, mintegy harminc névvel, a rendi missziók ügyésze állította össze. U.o. Arch. Prop. Mem. vol. 417. II. f. 417.

345. 1649. II. 8. Pallotto bíboros ismertette „instantiam Monachorum Sancti Basili Ruthenorum Unitorum ut ad suum Monasterium revocaretur frater Gabriel Kovich (Kosiniki, Kosinszky), qui absolutis studiis in Collegio Viennen., in Urbem Ungvar Hungariae se transtulit ibique dimisso habitu mutavit Ritum in Latinum et habitum Presbyteri Saecularis assumpsit, celebrat Ritu Latino, sine licentia Sedis Apostolicae contra Decretum Urbani VIII., qui prohibuit Ruthenis ad alium Ritum transferri et alias Pontificias Constitutiones. Sacra Congregatio: scribi Nuntio Germaniae, informationem assumat et si vera exposita Gabrielem cogat reassumere habitum et se recipere in Monasterium.” U.o. Act. vol. 19. f. 209. – Lett. volg. vol. 27. f. 2.

346. 1649. II. 22. A Kongregáció Matthei bíboros javaslatára a konventuálisok magyarországi missziójába felvette a rendi főügyész-

től javasolt Lodovico da Saponaria szerzetest alárendelve őt Giovanni da Saponaria főnöksége alá. U.o. Act. vol. 19. f. 214.

347. 1649. II. 22. Matthei előterjesztette „instantiam Georgii Strigoniensis pro facultatibus dari solitis Episcopis Dioecesim haeresibus infectam habentibus, exercendis tam in sua Dioecesi quam in aliis intra eius Primatiam cum solus sit in Hungaria Episcopus consecratus et in specie pro facultate dispensandi in 3. et 4. gradu: ad Sanctum Officium.” U.o. f. 215.

348. 1649. II. 22. Matthei előadta „positionem pro Missione petita a fratre Nicolao Meganovich Bosnen. Observan. in Episcopatu. Canadiensi (*csanádi*): Sacra Congregatio fratrem hortari ut revertatur ad missionem Transylvaniae eumque commendari Praefecto praefatae missionis”. U.o. f. 215. – V.ö.: Karácsonyi J.: i.h. 225. 1.

349. 1649. VIII. 5. A Kongregáció Capponi bíboros előterjesztésére erdélyi missziót ad Tomasovics Lőrinc felszentelt papnak, az Urbanum horvát növendékének. Ugyanakkor kiutaltat számára 60 scudo összeget útiköltség címén és 30 scudót ruházatra („pro vestitu”). U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 34.

350. 1649. XI. 9. Az anconai bosnyák kereskedők illír (dalmát, horvát) gyóntatót kérnek a Kongregációtól. U.o. Act. vol. 19. f. 286.

351. 1649. Domenico Ferri da Fabriano minorita missziót kér Magyarországra vagy Sziléziába. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 68.

352. 1650 *táján*. Ibrismovics Marin belgrádi missziós püspök vállalkozik az erdélyi egyházlátogatás elvégzésére, hogy a magyar és a bosnyák, szigorított és obszerváns ferencesek között békét teremtsen. Kér útiköltséget és felhatalmazást. Az út elmaradt. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 93., f. 94., f. 95.

353. 1650. I. 14. Bernardino Valentino da Perugia minorita, a hittudományok borostyánkoszorúsa rendfőnöke ajánlására missziót kap Erdélybe, Moldvába és Oláhországba. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 53. – Az 1654. június 2-ki kongregációi ülés csak hat év letele után hajlandó őt doktorrá avatni. Act. vol. 23. f. 48.

354. 1650. I. 14. Bonaventura da Campo Franco minorita, új tartományfőnök Erdélybe, Oláhországba és Moldvába missziót kér. Előadja, hogy 5 évet töltött Konstantinápolyban, amiért hittudomá-

nyi magisteriumot kapott, 15 évet más kolostorokban, mialatt 7 évig plébánoskodott és 3 évig újoncmester volt Assisiben. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 55., f. 113. – Act. vol. 19. f. 300. – 1653. szeptember 24-én „exprovincialis Transylvaniae et extraefectus missionum Moldaviae et Vallachiae” címen szerepel a kongregációi ülésen. If. Antonio Barberini elnök-bíboros megengedte, hogy kiutalják részére „ratam pensionis diversae pro spatio octo Mensium ultra triennium in quo tempore sucessorem in Officio deputavit, non obstantibus quibuscumque etc.”. U.o. Act. vol. 22. f. 116. – Lett. volg. vol. 28. f. 7.

355. 1650. II. 25. Emericus Hungarus (Holiczky) az Urbanus volt növendéke, missziót kap: „Pro facultatibus ad Sanctum Officium”. Galla F.: A katolikus restauráció misszionáriusa. 12. 1.

356. 1650. IV. 25. Huszty Pál erdélyi pap missziós felhatalmazásokat kér: „[...] 4., quod cum ipse sit Vicarius generalis in Transylvania ab Illustrissimo Archiepo. Strigonien. electus, confirmetur a Sancta Sede Apostolica et declaretur Vicarius Apostolicus cum amplissimis facultatibus; 5., quod aliquas facultates concedere digentur Sacra Congregatio duobus Parochis videlicet Joanni Saszlo (*László?*) et Gregorio Zenthamasy [...] Sacra Congregatio (*respondit*) [...] 4., cum ipse sit Vicarius Generalis a Domino Archiepiscopo electus non videtur esse necessaria declaratio petita nisi ipsemet Primas desideret, in quo casu poterit ad Sacram Congregationem scribere; 5., Non esse solitam Sacram Congregationem facultates Missionariorum Parochis concedere, nec eos Missionarios declarare [...]” Arch. Prop. Lett. rif. vol. 269. f. 96. – Act. vol. 19. f. 344.

357. 1650. VI. 13. Giovanni Tommaso da Bologna a hittudományok magistere, a minoriták magyarországi tartományfőnöke Michelangelus Minister Generalis ajánlása alapján missziófőnökséget kap: „Sacra Congregatio annuit respectu commendationis Generalis Ordinis et meritorum Oratoris”. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 175. – Act. vol. 19. f. 373., u.o. alája rendelik Pellegrino da Fanano szerzetest. – Scritt. rif. vol. 419. f. 269.

358. 1650. VII. 4. Szalínai István főnökségét öt évre („ad quinquennium”) meghosszabbítják. „Pro facultatibus pro ipso, pro sociis: Sanctum Officium.” U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 42. – Act. vol. 19. f. 381. – Karácsonyi J.: i.m. II. 227. 1.

359. 1650. VIII. 3. A karassói ferences misszionáriusok a letett Desmanics helyébe Thommasy Gábort kérik missziófőnöknek. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 218. f. 6.

360. 1650. VIII. 23. Nagyajtai Darkó János egri kanonok missziós megbízatásának megújítását kéri. Galla F.: Szent László Évkönyv.

361. 1650. VIII. 23. Desmanics térítő területének kiterjesztését kérte. Elkésett, a Kongregáció munkatársainak feljelentése alapján megfosztotta őt tisztségétől. V.ö.: Fermezsin, E.: i.m. 464. 1. – Arch. Prop. Lett. rif. vol. 218. f. 93., f. 96., f. 150. kk. – Act. vol. 19. f. 406. – Vol. 20. f. 24., f. 100. – Vol. 21. f. 16.

362. 1650. IX. 6. Jegenyei Ferenc erdélyi ferences befejezvéen tanulmányait, apostoli hitterjesztőként tér vissza hazájába. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 54., f. 76., f. 111., a kötet több fontos adatot tartalmaz az erdélyi hitterjesztés és vallási élet fejlődéséről. – Act. vol. 19. f. 417.

363. 1650. IX. Modesto da Roma az erdélyi ferencesek számára 1648-ban adott gyóntatási felhatalmazások megújítását kéri, volt erdélyi ór és missziófőnök, az 1648-ban adott facultások a harminc-éven aluli ferenceseknek szóltak. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 11.

364. 1650. XII. 12. „Lucas Deodatus (*Diodati*) iam Collegii Urbani Alumnus declaretur Ptur Praefectus missionis Carassevi, et Caransebes cum tribus sociis ab ipso eligendis.” A bíborosok beosztják melléje Goda (Gondo, Gonda) György növendéket, aki a következő év március 28-án felhatalmazást kapott a Kongregációtól, hogy „ad titulum missionis” felszenteltesse magát, június 5-én pedig segélyt, hogy filozófiai és teológiai tanulmányait befejezze. Desmanics nem adta meg magát, hanem felvette a harcot az új főnökkel. Ezzel elmérgesedtek a bosnyák ferencesek és a kevés világi pap között meg-megújuló ellentétek. Végreis az 1652. február 28-ki kongregációi ülésen Pamphily bíboros felolvasta „litteras Diodati Missionarii Apostolici in Temisvar scribentis artificia Desmanich, qui publice se declarat Praefectum Missionum illarum partium, non obstante a Congregatione fuerit privatus et oriri scandala. Sacra Congregatio: scribendum ad Nuntium Apostolicum Viennensem ut omnimode coniunctim cum Provinciali Joannem iam Praefectura privatum in carceribus detrudere faciat, ubi detineatur arbitrio Congregationis”. V.ö.: „F”

alatt. – Lett. rif. vol. 218. f. 191., f. 216. f. 244., f. 295., f. 296., f. 320., f. 374., f. 378., f. 379. – Act. vol. 19. f. 462. – Vol. 20. f. 24., f. 25., f. 38., f. 58. – Vol. 21. f. 16.

365. 1650? „Facultas legendi libros prohibitos Martino Borkovics data [...]” Orsz. Lvt. Act. Paul. fasc. 407.

366. 1650. XII. 20. Bécsi Barnabás ferences rendi főhitszónok, lajbachi – Ljubljana – házfőnök, a bosnyák-horvát rendtartomány kormánytanácsosa Innocenzo da Pavia rendi főügyész és Beltram Zsigmond tartományfőnök ajánlásával missziót kér az egész német birodalom területére. A Kongregáció azonban csak egy meghatározott tartomány, ország területére szokott felhatalmazást adni. Mivel a kérvényező császári udvari szónok és osztrák tartományfőnök is volt, a Kongregáció a Habsburg-ház örökös tartományaira kívánta lehatárolni a szerzetes tevékenységét. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 559. – Vol. 334. f. 27. – Vol. 335. f. 66. – Act. vol. 19. f. 467.

367. 1650. XII. 20. Thomasy Gábor kéri, újítsák meg a karassói misszionáriusok felhatalmazásait. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 150., f. 151., f. 152., f. 153.

368. 1650. Pellegrino Giannarelli da Fanano minorita, aki betegsége miatt nem indulhatott a neki kijelölt pogány misszióba, felgyógyulása után kéri, hogy Magyarországba küldjék. Ajánlja Michangelus Minister Generalis. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 174.

369. 1650-51. Pietro Sabbatini szerémségi misszionárius felhatalmazásainak megújítását kéri. U.o. f. 103.

370. 1651. III. 21. Olseczky Ignác, szepességi születésű minorita magyarországi missziót kap „stantibus Ponentis (*Vidman bíboros*) relatione et Generalis testimoniis”. Missziófőnöke Armerius (Armeri) Bononiensis, Conventualis; „ad Sanctum Officium”. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 202., f. 203. – Act. vol. 20. f. 27.

371. 1651. V. 15. Pietro Sabbatino szerémségi vikárius várja azt a magyar misszionáriust, akit Tossi apát javasolt a Kongregációnak. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 625.

372. 1651. V. 15. Nicolaus Radobiglia és Frater a Plumbo (Olovo) bosnyák ferencesek kériek visszahívásukat állomáshelyükről. U.o. Act. vol. 20. f. 52.

373. 1651. VI. 5. Szalainai István kéri a Kongregációt, hogy oszlassa fel a Modesto di Roma főnöksége alatt működő missziót. Ugyanezt kéri a magyar szalvatoriánus tartományfőnök, sőt Modesto is, aki egyben Bernardino da Flavone rendtárs visszarendelését is kéri. A Kongregáció válasza: „iam provisum cum fuerint ad suas provincias revocati”. Modesto azonfelül missziós felhatalmazásokat kért Tarnóczy Mátyás váci püspök, szepesi prépost részére, hogy teljes erővel a szepességi protestánsok megtérítésére szentelje magát. Közlebbi tájékoztatás híján a Kongregáció nem foglalkozott a kérdéssel. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 189., f. 190. – Act. vol. 20. f. 59r., 59rv., 59v.

374. 1651. VI. 5. Vidman bíboros előadta, hogy Giovanni Battista Merighi (Meriglio) da Bologna a felsőmagyarországi konventuális misszionáriusok főnöke a paphiányra való tekintettel a misszionáriusok létszámának felemelését kérte. A Kongregáció tájékoztatást kért a bécsi nunciustól. Levele július 5-én kelt. U.o. Act. vol. 20. f. 59. – Lett. volg. vol. 28. f. 31. – V.ö.: Lett. rif. vol. 218. f. 255.

375. 1651. VII. 23. Lippay György prímás Pozsonyból kéri a Kongregációt, hogy adjanak neki különleges feloldozási felhatalmazást, mert az esztergomi és az egri egyházmegye felsőmagyarországi részében sok a keleti szakadár, mintegy 400 pappal. Mind készek visszatérni az Egyház kebelébe, azonfelül görögszertartású püspököt is kér hozzájuk. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 180. – Act. vol. 20. f. 107.

376. 1651. VIII. 28. Desmanics Jánost a lippai misszió főnökévé nevezik ki. U.o. f. 100. – V.ö.: Lett. rif. vol. 218. f. 69., f. 95., f. 98., f. 128., f. 129., f. 130., f. 131., f. 132., f. 133.

377. 1651. X. 2. Az ágostonrendi Otto Reinholdus felhatalmazásokat kér. Előadja, hogy rendi hitszónok, a stájer és karintiai rendtartomány kormánytanácsosa, pár napja az elhunyt György atya utóda Berlsteinben, a seckauai püspökség területén. Rendszeresen misézik, kiszolgáltatja a szentségeket. A szomszéd Magyarországon a luteránus prédikátorok eltántorítják az egyszeri embereket, akik nem tudják megkülönböztetni a két vallást. Philippus Vicecomes Generalis Ordinis szerint a kérelmező: „esse bonae famae ac sufficientis doctrinae”. Az ügyet Trivulzio bíboros terjesztette elő. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 201. – Act. vol. 20. f. 107.

378. 1651. XI. 20. Diakovári István kérésére megújítják azokat az 1625. szeptemberi brévében foglalt kiváltságokat, amelyeket a bosnyák ferences rendtartomány szerzetesei régtől fogva élveztek, ha plébániáikon működnek. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 559.

379. 1651. XI. 20. A Kongregáció, miután augusztus 7-én megbízta Benlics Mátét, mint már korábban elődjét is, a hódoltsági területek apostoli kormányzásával, s megadta neki „*facultatem visitandi et episcopalia exercendi in Hungaria Inferiori*”. A megfelelő feloldozási felhatalmazások beszerzéséért a Sant’Officio Kongregációhoz fordult. A Propaganda Kongregáció október 30-án és november 20-án foglalkozott az ügyvel. Cesi bíboros javaslatára megkapta „*facultatem exercendi munia Episcopalia in Partibus Hungariae Inferioris, facultatem visitandi et Episcopalia exercendi*” és mindehhez kérte a pápa hozzájárulását, végül megadta neki „*facultates aliis Coepiscopis in Hungaria concedi solitas. Ad Sanctum Officium*”. U.o. f. 113., f. 114., f. 212., f. 322. – Vol. 310. f. 82. – Scritt. rif. vol. 445. f. 89. – Act. vol. 20. f. 25.

380. 1652. III. 18. Francesco della Scurcula missziót kér Magyar-, Cseh- és Morvaországba. Tíz éven át teológiai és filozófiai lector volt a magyarországi skalizi – szakolcai – kolostorban. A Kongregáció nem szokott missziót adni ennyi helyre, egyébként hiányzott a rendi ajánlás. „*Ad Nuntium pro informatione*”. A végzésnek nincs nyoma. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 218. f. 67., f. 319. – Act. vol. 21. f. 35.

381. 1652. IV. 5. Beltrani (Beltrami) Zsigmond a bosnyák-horvát-krajnai ferences rendtartomány főnöke kér „*licentiam legendi libros prohibitos cum facultate eam communicandi octo aliis Patribus ut cum Haereticis disputare valeant. Sacra Congregatio: adiri Sanctum Officium*”. U.o. f. 41.

382. 1652. V. 27. Kisdy Benedek egri püspök hivatkozva arra, hogy egyházmegyéje egy része a török alatt van, kér feloldozási felhatalmazásokat. „*Ad Sanctum Officium*”. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 297. – Act. vol. 21. f. 58.

383. 1652. VIII. 19. A Kongregáció elutasította Giovanni Andrea Monticelli da Lonano Piceno minorita kérését, hogy misszionáriusként Magyarországra küldjék, mert nem beszélte az ország nyelvét.

Nem vette figyelembe, hogy a kérelmező a rend rimini-i főiskoláján borostyánkoszorút szerzett. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 333. – Act. vol. 21. f. 102.

384. 1652. *VIII.* 19. A Kongregáció felhatalmazásokat ad Tarnóczy Mátyás vál. váci püspöknek és szepesi prépostnak. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 310. – Act. vol. 21. f. 52., f. 103., ahol tévesen „Episcopus Scepusiensis”-ként szerepel Spera da Narni konventuális misszionárius jelentése alapján, aki Moldvából Rómába utaztában megfordult Szepeshelyen. – Későbbi téves feljegyzés szerint az engedélyezés április 17-én történt. Act. an. 1686. f. 22.

Augusztus 15-én még nem jutott el a Sant’Officio okirata a püspökhöz. Sürgette, hogy Pietro Jacopo Favilla kúriai ügyvivőn, Giovanni Oliva jezsuitán, a Collegium Germanicum et Hungaricum regensén, vagy pedig Modesto da Roma ferencesen keresztül mielőbb küldjék meg. Jelentésében kiemelte, hogy özv. Báthoryné udvarában katolikus pap van, Váradon és Kassán is van katolikus élet, a jezsuita Gosztonyi és a szalvatoriánus ferencesek, továbbá az olasz minoriták tevékenykednek többhelyt, tudomása van Petri Miklós apostoli misszionáriusról. A váci egyházmegyéről megállapítja, hogy nagy paphiányban sínylődik, szeretné, ha a különböző jezsuita kollégiumokban papokat nevelhetne. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 286., f. 287. – Favilla a magyar főpapok ügyvivője („agente”) volt. U.o. f. 245.

Mivel Tarnóczy a csanádi püspökségre már kapott apostoli kinevező bullát, de a vácira még nem, a Kongregáció szeptember 9-én a régi címre adta meg a felhatalmazásokat: „Epus. Canadien. in Ungaria petit facultates aliis coepiscopis concedi solitos. Ad Sanctum Officium”. U.o. f. 256., f. 286., f. 287., f. 310., f. 334., f. 335. – Act. vol. 21. f. 107., f. 110. – Vol. 22. f. 13.

385. 1652. *VIII.* 19. A Kongregáció a káptalan kérelmére megengedte, hogy a szalvatoriánusok tizenkét rendtagot beállítsanak a missziós munkába. Szegedy Ferenc tartományfőnök 1651 tavaszán azt kérte a Kongregációtól, hogy a kormányzása alatt levő kilenc kolostorban egy-egy gyóntatónak adja meg a felhatalmazást, hogy eretnekeket feloldozzon, házasságkötéseknél a harmad-és negyedfokú vérségi akadályokat elhárítsa, és a rendtartomány hitszónokai az

eretnek könyveket olvashassák. Kiemelte, hogy nagy a világi papok hiánya, és hogy „in medio Turcarum et Haereticorum habet monasteria suae Provinciae”. A Kongregáció Vidman bíboros javaslatára 1651. június 5-én a Sant’Officióhoz fordult: „pro formula”, vagyis a feloldozási felhatalmazások megfelelő formulájának megszerzése végett, de kikötötte, hogy a paphiány miatt lelkipásztorkodással foglalkozó kilenc szerzetesnek a bécsi nuncius adja meg a felhatalmazásokat, amennyiben őket érdemesnek tartja: „[...] ut ipse Patribus meritis illas tradere curet”. A főnök augusztus 31-én, szeptember 5-én és november 5-én Galgócról megsürgette a határozat megküldését. 1653. október 3-án értesítette a kongregációi titkár, hogy szeptember 30-án végre kézbesítették a titkár 1652. április (?) 20-án kelt levelét, mely Belgrádon át jutott hozzá. Lehetséges, hogy a postázásban volt a hiba, de az is lehetséges, hogy török hódoltsági területről lévén szó, a határozatot a hódoltsági apostoli kormányzónak küldték. A Kongregáció 1652. augusztus 19-én Pamphily bíboros javaslatára utasította a bécsi nunciust, hogy a tartományfőnök és kormánytanácsa által kijelölt tíz szerzetes tudás és szerzetesi élet tekintetében vizsgálja meg és amennyiben őket alkalmasoknak tartja, nevüket terjessze fel, „ut facultates eisdem concedi possint”. Egyben utasította a nunciust, hogy figyelmeztesse a tartományfőnököt, nehogy szerzetesei a világi papok elől elfoglalják a plébániákat a nuncius előzetes tudomása nélkül, mert a Kongregáció inkább azt szeretné, ha a világi papság csekély számát növelhetné. Érdekes, hogy Szegedy az 1651. augusztusi levelébe csatolt Massari titkár számára: „Duas imagines devotissimas hic inclusas mitto Reverendissimae Dominationi Vestrae”. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 178., f. 204., f. 205., f. 259., f. 264., f. 309., f. 310., f. 311., f. 312., Szegedy Flavoneról f. 454. – Act. vol. 20. f. 59. – Vol. 21. f. 102. – Lett. volg. vol. 29. f. 51.

386. 1652. IX. 9. Magister Alexander a Cruce Mediolanensis, Conventualis, Provincialis Transylvaniae et Vallachiae missziófőnöki kinevezést kapott a fenti területekre és Moldvára „sub nomine proprio”, vagyis eltekintve rendi tiszttségétől. Ugyanakkor megszavaztak számára és társai számára évi 100 scudo segélyt „in qualibet praedictarum Missionum dividendae aequaliter inter Praefectum et

Missionarios”. Előírták számára, hogy évente küldjön beszámoló jelentést „cum statu et progressu”. „Ad Sanctum Officium.” Ugyanaz a gyűlés Magister Joannes Baptista Ursinus Conventualis, Provincialis Ungariae szerzetest magyarországi missziófőnökké nevezte ki „cum facultate sibi eligendi 5 vel sex socios ex qualibet Provincia linguam Germanicam sive Ungaricam aut Slavam vel ad minus latinam callentes [...]” Mivel az erdélyi tartományfőnök nem tudta elfoglalni helyét, a rendfőnök a magyar tartományba küldte, Erdélybe pedig Francesco Tignosino (Signosino) da Viterbo szerzetest helyezte tartományfőnöknek. Az augusztus 19-ki gyűlés bíborosai „iustis de causis eis bene notis” mind a két esetben elutasították a missziófőnökségre vonatkozó kérelmet. Az új magyar tartományfőnökkel kapcsolatban a következő fejtegetést találjuk a jegyzőkönyvben: „Sacra Congregatio cum Orator non calleat linguam Ungaricam ac propterea non possit officio missionarii satisfacere in illis partibus: negative et scribendum Nuntio Germaniae capiat informationes an in dicto Regno vel partibus adiacentibus reperiatur aliquis Religiosus supradicti Ordinis, qui possit munia Praedecti exercere”. Mivel a nuncius nem tudott nyelvi szempontból megfelelő szerzetest ajánlani, a szeptember 9-ki ülés mind a két tartományfőnöknek megadta a missziófőnöki kinevezést és utasította a titkárt a facultások beszerzésére. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 247., f. 248., f. 321. – Vol. 269. f. 112. – Act. vol. 21. f. 59., f. 80r., f. 80v., f. 101., f. 109. – Lett. volg. vol. 28. f. 31.

387. 1652. XI. 12. Francesco Vezzali da Modena a sienai rendi főiskola („studio”) magistere, a magyar konventuális tartományfőnök társa missziót kér. U.o. Lett. rif. ...

388. 1652. Diego Bozzera da Valenza minorita Felice Gabrielli d’Ascoli rendfőnök ajánlásával magyarországi misszióért folyamodik. Végzés nincs. U.o. f. 86.

389. 1652. XII. 9. Antonius de Sociis a konventuálisok új moldvai és oláhországi tartományfőnöke missziófőnökséget kap „ad triennium”. Ugyanakkor fra Agostino Tasso da Assisi ugyancsak három évre missziót kap az új főnök vezetése alatt. Act. vol. 21. f. 127., f. 128. – Ez utóbbi 1659-ben még misszióban működik. U.o. vol. 22. f. 23. – Scritt. rif. vol. 420. f. 100.

390. 1652. Az osztrák bencések Sanct Lambert-i apátja elsősorban a máriacelli búcsújáráhely miatt, ahol állandóan sok, főképpen Magyarországból, a Hódoltságból és Erdélyből oda zarándokló protestáns tér meg, ötévenkét megújítandó feloldozási felhatalmazásokat kap. U.o. Scritt. rif. vol. 434. f. 307.

391. 1653. II. 10. Tarnóczy Mátyás váci püspök abból az alkalomból, hogy a török Hódoltságban levő híveit vizitálni kívánja, rendkívüli felhatalmazásokat kér: „*facultatem Missionariorum occasione visitationis propriae Dioecesis Turcis subiectae, Insuper facultatem olea Sancta extra tempus praescriptum cum assistentia trium tantum Sacerdotum et conferendi Ordines non servatis [...]/et dispensandi in tertio et quarto gradu super impedimentis matrimonialibus: Sacra Congregatio iussit adiri Sanctum Officium*”. Kérvényében az In Coena Domini bullában foglalt fenytékek alól való feloldozásra is kért felhatalmazást. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 84. – Act. vol. 22. f. 13., f. 17. – Scritt. rif. vol. 495. f. 97. – A facultások keletkezése április.

392. 1653. IV. 28. Diodati Lukács Temesvárról felhatalmazásainak megújítását kéri. Július 3-án jelenti, hogy hiába várja a karánsebesi misszióba ígért magyar papot és a Karassóba szánt Marco Floriót. Nemrég Benlics Máté belgrádi püspök adott neki egy kispapot, aki a birodalomban (Magyarországon?) végezte tanulmányait. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 409., f. 410.

393. 1653. VI. 10. A Kongregáció a következő minoritákat osztja be a moldvai és oláhországi missziókba „*sub Praefectura Antonii fratris magistri de Sociis: frater Franciscus Antonius de Benedictis a Manfredonia, frater Joannes Jacobus Tostonus a Mauro, frater Victor Valentinus et frater Vitus Pilutius a Vignanello ad sexennium*”. U.o. Act. vol. 22. f. 83.

394. 1653. VIII. 7. Giuseppe Vitanovics da Salina bosnyák ferences hazájából kéri a lippai vagy karánsebesi missziót. Végzés nincs. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 5., f. 102., ahol 1652. április 29-én Velencéből Erdélybe menet segélyt kér a Kongregációtól.

395. 1654. III. 17. Carlo Armieri da Città di Castello minorita magyarországi missziót kér. Ajánlja őt „*Giulio Giuliani da Venezia, provinciale e Commissario, Uliani guardiano nel Convento del Santo*

(Antonio), Antonio Vercelli, Francesco Zavotti da Padova”. Szellemi képességéről „Franciscus Betobus de Bononia Artium et Theologiae doctor”, padovai tanár tanúskodik. A kérelmező a hittudományok borostyánkoszorúsa. A kongregációi ülés végzése: „Responsum: Orator se exponat examini”. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 82. – Vol. 269. f. 3. – Act. vol. 23. f. 26.

396. 1654. III. 30. (?) Giuseppe Folcaro da Zagarolo konventuális, borostyánkoszorús magyarországi missziót kér. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 83.

397. 1654. IV. 14. Ifj. Antonio Barberini elnök-bíboros előterjesztette „libellum supplicem Casimiri Damokoss Missionarii Apostolici in Transylvania, observantis (!) tam nomine proprio quam aliorum Catholicorum illarum Partium petentis primo: Provincia provideatur Episcopo. Administratore ut possit munia Episcopalia exercere et maxime cum Episcopus. Titularis ab Ungaria haud possit in Transylvaniam amplius transire et Clerici Transylvaniae in Ungariam progredi prohibentur ad Ordines recipiendos, 2.º ut Missiones Transylvaniae observan. provideantur novo Praefecto cum Stephanus a Salinis Praefectus sit vita functus. Sacra Congregatio ad primum: scribendum Strigoniensi; secundo dixit esse constituendum Praefectum ipsum Casimirum ad triennium stantibus testimoniis de vita et morum integritate et quod a Populis illarum Partium maxime expectatur, esse agendum cum Commissario Generali ut eundem etiam Custodem constituere procuret”. U.o. Lett. rif. vol. 269. f. 1., f. 11., f. 12., f. 79., f. 80., f. 81., f. 82., f. 83., f. 84., f. 85., f. 114., f. 137. – Act. vol. 23. f. 32. – V.ö.: vol. 27. f. 153.

398. 1654. IV. 14. Antonio Barberini bíboros előadta, hogy „Catholici Zurovichii (?) instant pro Sacerdote Missionario”. A hely a „Dioecesis Tribunien.”-ben van. „Sacra Congregatio: scribendum esse Strigoniensi pro informatione et voto”. U.o. f. 33.

399. 1654. VI. 2. Ludovico Pallavicino da Lugano konventuális, mivel a magyar rendtartomány főnökének titkára lett, missziót kér. A kongregációi titkár szerint: „È solita la Sacra Congregazione de dichiarar Missionarii li compagni e Secretarii de i Provinciali d’Ungheria, li quali sono anche per il più Prefetti di quelle Missioni”. Vég-

zés: „Sacra Congregatio: annuit ad sexennium”. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 87. – Act. vol. 23. f. 50.

400. 1654. VI. 2. Barberini bíboros ismertette „libellum supplicem Episcopi Bellogradien. petentis facultatem visitandi Principatum Transylvaniae, in qua Provincia a longo tempore non fuit Praelatus Titularis seu Visitator, 2., facultates ea qua fieri possint ampliori forma. Sacra Congregatio: placuit posse Oratorem Principatum (loca in quibus proprii non extant Episcopi, seu Administratores aut Commissarii Apostolici visitare autoritate Apostolica, dummodo evidens non sit periculum vitae et moralitatis), ipsi constet aliquid boni posse ibi operari; circa facultates esse eas iam praescriptas per Sanctum Officium, ideo illud adendum”. U.o. f. 50.

401. 1654. VI. 30. „Marcus Floridus (*Florius*) sacerdos saecularis declaratur Missionarius in Ungaria ad quinquennium, et cum viatico: attentis testimoniis circa doctrinam et virtutes, vitae et Morum honestatem ad quinquennium in partibus Ungariae sub Turcis, sub Praefectura Diodati, pro viatico scuta 50, etc.” – Marco Florio (!) a Collegium Illyricum belgrádi származású növendéke volt. Az 1650-ki jubileumi évben hagyta el az intézetet és Rómába ment, azóta pénztelensége miatt a környékbeli helységekben („castelli”), mint „Castello Romano Porciliano” (Poziano) és Prattica kisegítő munkát vállalt, hogy megélhessen. Gyóntatójától és egyéb előjáróitól különféle bizonyítványokat mutatott fel. Eredetileg hazájába, Bulgáriába kért missziót. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 59. – Act. vol. 23. f. 66. – Vol. 24. f. 43., ahol 1655. augusztus 3-án 25 scudóval útnak indították.

402. 1654. IX. 7. „Proponente Eminentissimo Domino Cardinali Pallotto libellum supplicem Dominae Comitissae Franciscae Palfae (*Pálffy*) Palatinae Ungariae petentis ut Sacra Congregatio providere dignetur Missionariis Apostolicis Oppidum Dimocori in Boemia ab Haeresi iam purgatum, ne iterum in eundem, cadat errorem, et si fieri potest, Officium committatur fratribus Capucinis, offerendo necessarium subsidium pro eorum manutentione, et sustentatione. Sacra Congregatio respondit esse scribendum ad Reverendum Patrem Dominum Nuncium Apostolicum Germaniae ut facta per Oratricem obligatione in forma valida, et in solidum cum filiis, et

eius Haeresibus de sufficienti subsidio praestando Missionariis quousque in dicto Oppido manserint iisdemque provisus commodo hospitio praecipiat Provinciali Boemiae eiusdem Ordinis ut tres, aut quatuor Religiosos ad dictam Missionem destinet, et mittat, ab eodem Domino Nuncio tamen approbandos, et certiorata inde Sacra Congregatione de actis etc.” Miután a nuncius előkészítette az alapítás megállapított feltételeit, a Kongregáció felkérte a magyar és cseh királyt, hogy az apostoli munkában már nagyérdemű és kiváló képességű frà Francesco da Roma atya főnöksége alatt induló missziós csapatot vegyék magas védelmükbe. U.o. vol. 23. f. 93. – Lett. volg. vol. 30. f. 47., f. 82., f. 83. – V.ö.: H. Móri: i.m. 79. 1.

403. 1654. XI. 16. „Archiepus. Strigoniensis instat, pro facultate absolvendi, et confirmandi Parthenium Episcopum Ruthenorum ab Archiepiscopo Schismatico consecratum.” U.o. Act. vol. 23. f. 112. – V.ö.: Hodinka, A.: A munkácsi görög-katolikus püspökség története. Budapest, 1910. 340. 1.

404. 1655. VIII. 3. Astalli bíboros előterjesztésére Pálffy Tamás csanádi („Canadien.”) püspöknek „dantur facultates, etc.”. Kérvényében felhatalmazást kért, hogy „ab haeresi et casibus reservatis” feloldozhasson, és tiltott könyveket olvashasson. Még „Eletto”-nak, választottnak írta magát. Augusztus 2-án kapott apostoli kinevezést. Az ügyet Favilla ügyvivő terjesztette a Kongregációhoz. A Kongregáció döntése: „iussit adiri Sanctum Officium.” Arch. Prop. Lett. rif. vol. 218. f. 27. – Act. vol. 24. f. 43. – V.ö.: Galla F.: Püspöki processzusok. 32. 1.

405. 1655. IX. 9. Homodei Jakab temesvári misszionárius felhatalmazásainak megújítását kéri. Jelenti, hogy szeptember 8-án megkapta Massari titkár augusztus 1-én kelt levelét, amelyben jelezte, hogy unokaöccsét felvették a Kongregáció kollégiumába és hogy meghalt a temesvári misszióba szánt Marco Florio. Helyébe kér mást. Arch. Prop. Lett. rif. vol. 218. f. 16.

406. 1656. II. 14. A Kongregáció tájékoztatást kér Staffelt Ferenc osztrák ferences obszerváns egyéniségéről, aki Ausztriára és a szomszédos területekre apostoli misszióért és feloldozási felhatalmazásért folyamodott. A szerzetes már 1652-ben is hasonló kérelemmel for-

dult a Kongregációhoz. A bíborosok akkor elrendelték, hogy mindenkit, aki misszióra jelentkezik, a bécsi nuncius vizsgáljon meg. Május 27-én ezt a rendelkezést Stattfelttel kapcsolatban is alkalmazta. U.o. Lett. volg. vol. 29. f. 26. – Vol. 31. f. 5., f. 9.

407. 1656. *IV. 25.* Azzolini bíboros felolvasta Parcevics marciánopolisi missziós érsek kérelmét, „ut ei facultatem visitandi Transylvaniam concedat (*Congregatio*)”. Válasz: „negative ad omnia volentes (*Patres*) ut prius Orator ad propriam accedat Dioecesim eamque visitet”. U.o. f. 46.

408. 1656. *V. 30.* A Kongregáció Vidman bíboros előterjesztésére „ad septennium” megújítja Marinus boszniai püspök felhatalmazásait. U.o. Act. vol. 25. f. 50.

409. 1656. Hufulg Jeromos a laybachi – Ljubjana – ágostonrendi kolostor tagja, a hittudomány baccalaureusa missziót kér Ausztriába vagy Magyarországra, azonfelül engedélyt tiltott könyvek olvasására, az eretnekek feloldozására. Ajánlja őt Petrus Janfranconius Anconitanus Procurator Generalis. U.o. Lett. rif. vol. 335. f. 1.

410. 1656. A garsteni bencések missziós jelentésükben megjegyzik, hogy a pannonhalmi perjel tevékenységéről nem tudnak beszámolni: „[...]/ Emericus Prior Arci-Abbatiae in Pannonia ad Sanctum Martinum in Medio Nationis pravae Turcarum et Haeticorum constitutus [...] non constat: nullas scilicet [...] litteras ab eo accepimus”. U.o. f. 31.

411. 1656. Gifferlinger Kolumbán osztrák ágostonrendi Bécsi Tamás rendi missziófőnök mellett magyar missziót kér. Ajánlja Petrus Janfranconius Anconitanus rendi főügyész. U.o. Lett. rif. vol. 218. f. 44., f. 142. – V.ö.: Lett. volg. vol. 37. f. 80.

412. 1657. *VI. 11.* Stipancsics (Stipanics, Stipanovics) Lőrinc a loretoi illír kollégium végzett bolgár növendéke az április 10-ki üléstől missziót kért Temesvárra. A Kongregáció előbb tájékoztatás végett a loretoi kormányzóhoz fordult, aki közepes tanulónak, de példáséletű növendéknek minősítette. U.o. Act. vol. 25. f. 80. – Vol. 26. f. 207. – Lett. volg. vol. 40., számozatlan.

413. 1658. *I. 15.* Forder (Fodor) Deésy István erdélyi pap, a Collegium Urbanum volt növendéke hosszas huzavona után apostoli

missziót kap. Galla F.: Szent László Évkönyv. – Arch. Prop. Act. vol. 27. f. 16.

414. 1658. V. 13. Loparai István bosnyák ferences, Szalainai régi társa az erdélyi missziókban kéri a missziófőnökséget, mivel a négy évvel előbb kinevezett Domokos Kázmér személye ellen kifogásokat emeltek. A Kongregáció, noha az ügy tisztázásáig egy időre visszatartotta a Domokos tisztségét megújító rendelet elküldését, nem adott hitelt a bevádolásoknak. Határozata: „Lectum”. U.o. f. 153.

415. 1658. VIII. 6. A Kongregáció utasítja a belgrádi püspököt, hogy rendelje vissza kolostorába Stipanovics András bosnyák ferencest, aki missziós felhatalmazásainak lejárta után a hívek megütközésére folytatta működését Lippában. Ha kell, mint szerzetét hűtlenül elhagyó és az engedelmességet megtagadó aposztata rendtag ellen járjon el. U.o. Lett. volg. vol. 32. f. 73., f. 94. – Vol. 33. f. 75., f. 81.

416. 1658. VIII. 19. A bosnyák ferencesek azt kérik, hogy a Kongregáció örök időkre erősítse meg azokat a régi kiváltságokat, amelyeket VIII. Orbán 1625-ben tizenkét évre már megerősített. Legfőbbek a következők: a hívők és hitetlenek gyermekeit megkeresztelthessék, „in foro conscientiae” bármely cenzúra alól feloldozhassanak, gyónathassanak és feloldozhassanak húsvét napján kívül is, az utolsó kenetet és a szent útravalót kiszolgáltathassák, házasságot megáldhassanak, mindezt ott, ahol plébános nincs. Megáldhassák a megszenteltelített templomokat a püspöktől kapott szenteltvízzel, elfogadhassanak elhagyott plébániákat, hogy ott hitetlenek-lakta vidékeken istentiszteletet tartsanak, ingatlant birtokolhassanak, amire már 1604-ben felmentést kaptak, végül, hogy hordozható oltáron misézhessenek. A Kongregáció előbb a bosnyák és a belgrádi püspökök véleményét kéri ki. U.o. Act. vol. 27. f. 232. – V.ö.: Lett. rif. vol. 89. f. 2. – Scritt. rif. vol. 460. f. 263.

417. 1659. I. 14. A belgrádi püspök limina-látogatását végzi, úti-költséget és segílyt kér. A Kongregáció megalapozottnak látja anyagi helyzetét. U.o. vol. 28. f. 6.

418. 1659. X. Paolo da Cinquefonti bolgár ferences megkapja a karánsebesi misszió főnökségét azzal a felhatalmazással, hogy 6-8 szerzetest társul maga mellé vegyen, akiknek a nevét tartozik felter-

jeszteni a Kongregációhoz. U.o. Lett. volg. vol. 32. f. 94. – Vol. 40., számozatlan.

419. 1660. III. Daniel Neüstisstensis kapucinus hitszónok január 20-án Grácból küldött felterjesztésében kapucinus misszió felállítását kéri a stájer határhoz közeleső magyar vidéken. Előadta, hogy nagy remény van tömeges megtérésekre, mivel a prédikátorok, luteránusok és kálvinisták egyaránt, származás, tekintély és tudás dolgában igen alacsony fokon vannak. Híveik vágyódnak katolikus hitszónokok és lelkipásztorok után, hogy visszatérhessenek a régi hitre. Alig harminc évvel előbb paphiány miatt fordultak a prédikátorokhoz, de még most is rendelnek szentképeket templomaik részére. A nemesek és a földesurak többnyire katolikusok, és ragaszkodnak a kapucinusokhoz. A kérelmező az urak felkérésére néhányszor megfordult a területen és sok protestánst már eddig is megtérített. A rendi főügyész pártolóan terjesztette fel a kérvényt. Döntés: „Rescriptum: Sacra Congregatio probavit et agatur cum Generali Capuccinorum”. A misszió megszervezése elmaradt. U.o. Lett. rif. vol. 310. f. 127. – Act. vol. 29. f. 94. – A Kongregáció értesítése július 17-ről. Lett. volg. vol. 42., számozatlan. – H. Móri: i.m. 92. 1.

420. 1660. V. 24. Antonio Angelini da Norcia konventuális magyarországi missziót kér. Végzés: „Patri Socio Ordinis pro informatione”. U.o. Lett. rif. vol. 310. f. 129.

421. 1661. X. 3. Berkucz Keresztelő János moldvai pap még 1660. december 5-én missziót kért: „[...] già Alunno di questo Collegio, et hoggi Paroco [...] in Kotnaro Sua Patria, supplica [...] delle facultà già frà Gabriel Tomasi Prefetto di quelle Missioni, al quale fu dato per Compagno e raccomandato quando partì di quà, non solo non gli ha mai dato agiuto alcuno, ma portandosi in Vallachia il Decreto, e il Privilegii, che a Lui concesse questa Sacra Congregatione, non gli ha nemmeno più scritto una Lettera. Monsignor Segretario dice, che questa Provincia insieme con la Transilvania furono tre anni sono appoggiate della Sacra Congregatione al sudetto frà Gabriele con titolo di Vicario Apostolico in riguardo dell'avantaggio, che ne poteva ricevere appo quei Principi, ma hora che le cose loro hanno sortito infelicemente et il dominio ha del tutto mutato faccia egli è meno

atto di qualunque altro come odioso à Turchi per i trattati da Lui maneggiati contro di loro nelle passate guerre, e per necessario proveder di alcun altro, ecc. Rescriptum: Audiatur Pater Thomasius, et eidem scribatur, quid attentis praedictis difficultatibus, praestare possit in exercitio huius muneris Vicariatus Apostolici”. U.o. Act. vol. 27. f. 244., f. 247v. – Vol. 29. f. 285. – Vol. 30. f. 165. – Vol. 31. f. 61.

Berkucz 1661. október 3-án megismételte kérését és segílyt kért, mivel addig rokonai tartották el. A Kongregáció hozzájárult a missziós felhatalmazások engedélyezéséhez, de a segíly kiutalása előtt tájékoztatást kért a kérelmező anyagi helyzetéről. U.o. vol. 30. f. 165. – A moldvai missziók állapotáról Thomasy apostoli vikárius, a jezsuiták és a konventuálisok jelentései alapján több ízben tárgyalt a Kongregáció ebben az időben. U.o. vol. 27. f. 244. – Vol. 28. f. 213. – Vol. 29. f. 61. – Vol. 30. f. 193., f. 195., f. 210.

422. 1661. XII. 5. Thomasy vikárius jelentette, hogy az erdélyi görög szakadár püspök kész Rómába menni, hogy az unio esküjét letegye. Ajánlja, hogy küldjenek négy szerzetes papot, lehetőleg jezsuitákat, akik iskolát nyithatnának. A Kongregáció végzése: a püspök tegye le az esküt a bécsi nuncius vagy az esztergomi érsek előtt. Az iskolaalapításról: „informet distinctius qua ratione ad ipsum praestari possit, qua securitate his bellorum temporibus propter Turcas totam Regionem infestantes [...]” U.o. f. 210r. – Lett. volg. vol. 42., számozatlan.

423. 1661. XII. 5. A magyar mariánusok Marco da Lucca ügyész által külön missziófőnököt kérnek a császári hadseregben tábori papként működő rendtársak élére, akik mind teológiai doktorok vagy hitszónokok. A főnöknek adjanak felhatalmazásokat, amelyeket azután rendtársaira is átruházhat. Főnöknek ajánlják Korlatovics Róbertet, Novariai Benedeket és Dunich Mihályt. „Rescriptum: Concedantur facultates ad annum et donec in exercitu persisterint et pro exercitu dumtaxat, sed arbitrio Nuncii, qui informari de qualitatibus fratrum, Praefectus constiatur [!] cum plurimi ii qui ad exercitum se conferunt religiosis moribus minime sint praediti et nomine Sacrae Congregationis.” U.o. Lett. rif. vol. 310. f. 259. – Act. vol. 30. f. 210r. – Lett. volg. vol. 42., számozatlan.

424. 1662. VI. 12. A Kongregáció missziós felhatalmazást ad Szegedy Ferenc szalvatoriánus tartományfőnököknek. Még 1657 őszén a tartományfőnök Galgócról küldött kérvényében előadta, hogy szerzetesei hat év alatt mintegy 1700 eretneket térítettek meg, akik között sok volt a nemes, az ő főnökségének utolsó három éve alatt még külön 500 felnőttet és 325 gyermeket, sőt törököket is megkereszteltek. A szerzetesek a Hódoltságban, ahol alig van pap, plébánosok hiányában kiszolgáltatták a szentségeket. II. Rákóczi György és anyja, Lorántfy Zsuzsanna üldözik a katolikusokat magyarországi birtokaikon, megfosztják őket javaiktól, sőt börtönbe is vetik őket, amint legutóbb tették két előkelő egyénnel. Azokon a területeken mindössze öt katolikus pap van, félő, hogy a katolikusok elvesztik hitüket, ezért kér missziós felhatalmazásokat. Pinzarola főügyész tanúskodik a kérelmező példás életéről és buzgalmáról. A Kongregáció október 1-én elrendeli, hogy a bécsi nunciustól kérjenek tájékoztatást „circa personam, de statu partium, an habeant Praefectum”. A megkeresés elment még október 1-jének keltével, de a válaszlól nincs tudomásunk, a végleges döntés pedig elhúzódott. Szegedy 1658–59-ben ismételtén megsürgette felhatalmazásainak kiutalását, de a várva várt kiutalás elmaradt. Felterjesztéseiben jelezte, hogy „pater Provinciae” a Megváltóról nevezett magyar rendtartományban, „Commissarius visitator delegatus”, szerzeteseiről pedig kiemelte, mennyire buzgólnak a hit terjesztésében, főképpen luteránusok között. Valószínűleg a megfelelő tájékoztatás elmaradása miatt a missziós megbízás ügye halasztódott, 1662. június 12-én még folyamatban volt. U.o. Lett. rif. vol. 310. f. 117., f. 170., f. 307. – Act. vol. 26. f. 475. – Lett. vol. 31. f. 86. – Vol. 33. f. 6.

425. 1662. VII. 17. Benlics Máté belgrádi püspök 1661 júliusában lejárt felhatalmazásait megújítják. U.o. Lett. rif. vol. 310. f. 309. – Scritt. rif. vol. 430. f. 65. – Act. vol. 31. f. 158.

426. 1660–1663 (?) Fra Ottavio d’Assisi konventuális minorita, a magyar rendtartomány biztosa, a hittudomány magistere missziófőnökséget kér a következő rendtársak beosztásával: Baccelliere Teodosio Branci da Spello, Baccelliere Michaelangelo Cari da Spoleto, Baccelliere Antonio Angelini da Campo Vecchio et il Baccelliere

Crispolto da Bettona. A Kongregáció utasítása: „Cum Patre Socio Ordinis et cum Patre Laurenti (?)”. U.o. f. 4.

427. 1663. *IV.* 21. Gifferlinger Kolunbán a bécsi ágostonrendiek perjele, miután sokat fáradozott Magyarországon az eretnekség, mohamedanizmus és ateizmus okozta lelki bajok megszüntetésén, missziós felhatalmazásokat kér Magyarország és Ausztria területére. A kérvényt egy német gróf fia vitte Rómába, akinek nagy tekintélye volt a császári udvarban és Chigi bíboros különös pártolással továbbította. „Rescriptum: Concedantur facultates ad breve tempus, scribatur Nuncio, ut permittat illis uti, eumque observet, moneatque Strigoniensem.” U.o. Act. vol. 32. f. 56. – Lett. vol. 37. f. 80.

428. 1663. *IX.* 4. A Kongregáció nem járul hozzá, hogy a bákói püspök főpapi istentiszteletek végzésére Erdélybe távozzon. U.o. Act. vol. 32. f. 224.

429. 1665. *V.* 18. Vanoviczy János pálos hitlejlesztő a térítéseiben elért eredményekre hivatkozva felhatalmazásainak megújítását kérte. A Kongregáció végzése: „Ad Sanctum Officium”, 1665. július 4-én válaszolt. U.o. vol. 34. f. 106.

430. 1665. *IX.* 22. Ginetti bíboros előadja, hogy Kranics Ker. János, Kloch helység plébánosa, Magyarország és Stájerország határán apostoli missziót kér a maga és a kapucinus Neustifti Dániel részére, aki Radkersburgban hitszónok. Paphiány folytán sok katolikus elveszti hitét. Néhány katolikus nemes hívogatja őket, hogy földesúri birtokaikon vállaljanak lelkipásztori munkát. Közlebbi tájékoztatás hiányában: „Rescriptum: Nihil.” U.o. vol. 34. f. 187.

431. 1665. *XI.* 9. Partics Kristóf bécsi ágostonrendi szerzetes, akit a győri püspök haisili plébánossá nevezett ki, missziót kér Magyarországon és Erdély területére. „Rescriptum: Nihil.” U.o. f. 230.

432. 1665. *XI.* 25. Pryno Szerafin bulgár obszerváns a karánsebesi misszió főnökségét kéri, mivel Cinquefonti megbízása lejárt. A Kongregáció a bécsi nunciustól tájékoztatást kér. U.o. Lett. vol. 47., számozatlan.

433. 1665. Francesco dalla Scurcula szigorított ferences, római származású felszentelt pap, 22 évvel előbb Rómából Magyarországra küldték, hogy bölcséletet és hittudományt tanítson, majd a rendi biz-

tos társa volt Csehországban és Sziléziában, 1657-től hét éven át apostoli gyóntató Rómában, felhatalmazásokat kér „per easdem provincias”. 1664. június 30-án kelt második kérvényében előadta, hogy a szalvatoriánus rendtartományban működött mint hitszónok és teológiai lector. Morvaországba is kért missziót. Valószínűleg a kérvény hiányossága miatt a Kongregáció nem foglalkozott egyelőre a szerzetes személyével. U.o. Lett. rif. vol. 332. an 1665.

434. 1666. VII. 19. Rasponi bíboros előadta, hogy a bécsi nuncius missziót kért Octavio Salvucci da Camerino pap, Montecuccoli titkára és káplánja számára, akiről a német püspökök kedvező bizonyítványt adtak; képzett, példás életű, beszél törökül is. A győri egyházmegyében eredménnyel tevékenykedhetnek. Végzés: „Nihil”. U.o. Act. vol. 35. f. 206.

Ugyanakkor a Kongregáció elvetette Merkas Ipoly ferences kérelmét, noha jelentése szerint megtérített 600 protestánst a turniseiek közt és kiterjesztette térítő tevékenységét a környékbeli falvakra, nevezetesen Polancra, Bécire, Petribára, Benhelyre is, és a szentmártoniak levélben kérték, hogy küldje hozzájuk térítőként a szerzetest. A bécsi nuncius értesülése szerint a Mura-Dráva sziget lelkipásztori gondozásáról gondoskodik a zágrábi püspök világi papok és szerzetesek segítségével. U.o. f. 210.

435. 1666. IX. 4. A Sanct Lambert-i apátság (Máriacell) szerzeteseinek missziós felhatalmazásait megújítják. U.o. Lett. volg. vol. 47., számozatlan. – Vol. 49. f. 15., f. 22. – Act. vol. 35. f. 206.

436. 1666. IX. 20. A belgrádi püspök felhatalmazásainak megújítását megkapja öt évre. U.o. Act. vol. 35. f. 268.

437. 1667. III. 22. Francesco (della) Scurcula január 10-én missziót kért most már csak Csehországba, Morvaországba és Sziléziába. A Kongregáció tájékoztatást kért a bécsi nunciustól a kérelmező személyi rátermettségéről. Mivel a nuncius alkalmatlannak ítélte az egyébként tudós férfiút, a márciusi ülés elutasította a kérelmet: „Nihil”. U.o. vol. 36. f. 20-25., f. 77.

438. 1667. IV. 16. Felice Paulucci da Todi minorita misszionárius Rómában jelentést nyújt be a moldvai misszió helyzetéről. Felpanaszolja, hogy a bákói püspök világi papokat helyez a szerzetesek által

elfoglalt helyekre, Antonio Angelini rendtárs az erdélyi határon egy nemes udvarházában él, az egész misszióban csak három szerzetes működik a főnökkel együtt. Kéri, hogy őt egy rendtárral küldjék vissza és az erdélyi határmentén tartózkodó szerzetest rendeljék vissza a helyére. Ezzel a misszió személyzete kielégítően el tudja látni a moldvai katolikusok lelki szükségletét. Mivel a szigorított csiki ferencesek joghatósága nem terjed ki Erdélyre (!), kéri facultásaik megfelelő kiterjesztését. Misszionárius társai még a nicopolisi püspökségbe is átmehetnek, ahol a bolgár ferencesek működnek. „Rescriptum: Quad extensionem facultatum: Nihil.” U.o. Act. vol. 36. f. 104. – Lett. vol. 47., ahol egy levél arról intézkedik, hogy az erdélyi szerzetes térjen vissza a moldvai misszióba.

439. 1667. V. 9. A Kongregáció megújítja Paolo da Cinquefonti ferences és társai hódoltsági misszionáriusok küldetését és felhatalmazásait, azonfelül felhatalmazza Pál atyát, hogy a tartományfőnök engedélyével hat-hét társat toborozzon missziójába. Beosztana egyet Váradra és négy szomszéd helységbe misefelszereléssel, egyet Karánsebesre és Karassóba felszereléssel és ostyasütővel, egyet Ostrovóba és Gellába és még három közeli helységbe felszereléssel és némi pénzsegéllyel, hogy befedhesse a házat, ahol misézni fog, továbbá kettőt Lippába egy iskolamesterrel – ha a mester pap volna, kiterjeszthetné tevékenységét Ostrovóra is –, végül egyet Aradra. U.o. f. 123. – Lett. vol. 47., számozatlan, több levél. – Scritt. rif. vol. 45. f. 104. – Vol. 458. f. 248.

440. 1667. VII. 4. A Kongregáció Borkovics Márton pálos rendi vikáriust az újjászervezett pálos missziók első főnökévé nevezi ki. Galla F.: Pálos missziók, kézirat.

441. 1667. VII. 4. A mariánus és szalvatoriánus ferencesek 10-10 rendtárral és külön főnökkel missziók szervezését kérik. Előadják, hogy három év alatt 2500 eretneket térítettek meg. A Hódoltságban különösen nagy a paphiány és sok protestáns kész megtérni. A misszióba kijelöltek névsorát felterjesztenék a nunciushoz és a Kongregációhoz. A nuncius nevezné ki a jelölteket. A Kongregáció nem határozott. „Lectum.” Arch. Prop. Act. vol. 36. f. 151.

442. 1667. VII. 20. Klobusiczky János jezsuita a maga és a római Szent Péter templomban működő gyóntatók nevében kijelenti, hogy

Antal a Quattro Coronati templom bíborosa, a pápa poenitentiariusá által Bálint pálos főperjelnek 1534-ben adott s bizonyos megszorításokkal „tam in quam extra Hungariam” rendi gyóntatókra is átruházható facultások ma is érvényben vannak. A főperjelek élhetnek velük, mert az utódokra is átszállnak. „Item testor infrascriptus, et alii qui mecum legerunt Patres Poenitentiarum ad Sanctum Petrum. Romae 20. Julii 1667. Joannes Klobusitzky S. J.” Act. Paul. fasc. 405. – A pálosok középkori kiváltságait a francia pálosok beadványa is említi. U.o. fasc. 409.

443. 1667. IX. 12. Koszoczky Kapisztrán János lengyel ferences posorz missziót kap, miután előbb a Szepességbe, majd a váradi, végül az egri egyházmegyébe szánták hittérítőnek. Galla F.: Pálos missziók, kézirat.

444. 1667. IX. 12. A pálosok megkapják a szepességi missziókat Késmárk középponttal. U.o.

445. 1667. IX. 17. Jegenyei Ferenc az új erdélyi őr pápai brévében kapja tisztségének megerősítését, és mint missziófőnök felhatalmazásokat is kap a Kongregációtól. U.o. Act. vol. 36. f. 177., f. 236., f. 248. – Lett. volg. vol. 47., számozatlan, több levél. – A főnök 1668. augusztus 26-án jelezte, hogy Modesto da Roma missziós főügyész által megkapta a kinevezését és a facultásokat tartalmazó iratokat. Scritt. rif. vol. 418. f. 191. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 569. f. 157. – Karácsonyi J.: i.m. 238. 1.

446. 1667. XI. 28. Paolo da Cinquefonti bolgár ferencst újból megerősítik a délmagyarországi misszió főnökségében és Lippába rendelik apostoli misszionáriusként darventai Brainovics (Brenovics) Jánost, akinek egyéniségéről, tudományáról a bosnyák tartományfőnök kedvező bizonyítványt adott. U.o. Scritt. rif. vol. 457. f. 104. – Vol. 458. f. 248. – Act. vol. 36. f. 253. – Lett. volg. vol. 47., számozatlan, több levél.

447. 1667. XI. 28. A zengg-modrusi püspök felhatalmazásokat kap. Arch. Prop. Act. vol. 36. f. 263.

448. 1668. I. 23. Az esztergomi érsek „supplica delle solite facultà per la sua Diocese in Ungheria”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 430. f. 64., f. 65. – Act. vol. 37. f. 5.

449. 1668. I. 23. A váci püspök hasonló kérése: „Il Moderno Vescovo di Vacia in Ungheria supplica delle facultà solite concedersi a i Vescovi de quelle parti, essendo la sua Diocese sotto il Dominio del Turco, e di poterle comunicare a tre suoi Vicarii, che vi risiedono”. U.o. Scritt. rif. vol. 430. f. 65. – Vol. 495. A. f. 97. – Act. vol. 37. f. 19.

450. 1668. V. 7. A Propaganda Kongregáció elhatározta, hogy Domokos Kázmért Erdély apostoli vikáriusává nevezi ki és számára „in partibus infidelium” püspöki címet kér a pápától. U.o. Act. vol. 37. f. 64., f. 183. – Karácsonyi J.: i.m. 240. 1.

451. 1668. V. 28. A temesváriak két hitterjesztő megerősítését kérik, akik Paolo da Cinquefonti főnöksége alatt tevékenykednének. Határozat: A bécsi nunciushoz kell fordulniuk pro approbatione, amennyiben alkalmasak. Arch. Prop. Act. vol. 37. f. 101.

452. 1668. V. 28. Vanoviczy János felhatalmazásait öt évre megújították és Borkovicsnak zágrábi püspökké történt kinevezése után öt missziófőnökké kinevezték. Galla F.: Pálos hitterjesztés, kézirat.

453. 1668. XI. 5. Spinola bíboros bejelenti, hogy tegnap Rómába érkezett a szófiai érsek limina-látogatásra. Beszámolójában ismertette, hogy Oláhországban reménytelen a katolicizmus helyzete. Útjában 300 magyar aranyat kapott a császártól és azonfelül megleghangú levelet a konstantinápolyi császári követhoz a tönkrement templomok újjáépítése ügyében. Arch. Prop. u.o. f. 227.

454. 1668. IX. 11. Borkovics Márton zágrábi püspök facultásokat kap. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 430. f. 65. – V.ö.: Act. vol. 37. f. 179.

455. 1668. XII. 12. A Kongregáció titkára felkéri Casanate prelátest, a Sant’Officio ülnökét („assessor”) és a Kongregáció egykori titkárát, hogy állítsa ki az esztergomi érsek részére azt a bővebb facultás-formulát, amelyet az ő titkársága idején már megadtak neki, és azóta más magyar püspök is megkapott. Ebben a formulában főképpen a házassági bonyodalmak rendezésére van széleskörű felhatalmazás. Lásd „I” alatt. – Arch. Prop. Lett. volg. vol. 47., a végén három levél Spinola bíboroshoz és Casanate monsignoréhoz, amelyekből kitűnik, hogy az esztergomi érsek különleges facultásokat kapott, amint a Sant’Officio főjegyzője megjegyezte. Az érsek római ügyvivője Abbate De Vecchi volt.

456. 1669. III. 26. A Kongregáció értesíti Francesco Maria Spera da Narni konventuális missziófőnököt, hogy Antonio Latini d'Amelia rendfőnök helyettes előterjesztésére a következő rendtársakat osztották be az erdélyi, moldvai és oláh missziókba: Francesco Scartozzo da Monte Rubbiano, Andrea Passerino da Castel Fidardo, Francesco Torrecchia da Veliterno, Giovanni Francesco Campizzo (Campelli) da Spoleto és Michel Angelo Caro da Spoleto. Giovanni Battista Mantovarie da Mantova, kit a rend első helyen ajánlott, nem szerepel a tartomány-és missziófőnökhöz intézett levélben. Mindnyájan borostyánkoszorúsak voltak. U.o. Scritt. rif. vol. 418. f. 124. – Lett. volg. vol. 53. f. 55.

457. 1669. III. 26. Gabriel Angelo Rossi konventuális minorita előadja, hogy még 1666 januárjában a moldvai misszióba küldték „ad triennium”. Már a februári üléstől azt kérte, hogy nevezzék ki erdélyi tartományfőnökké. A válasz ez volt: „Gaudeat impetratis”. Most kéri, hogy engedjék Rómába, mivel három éve lejárt. Misszióját sohasem foglalta el, hanem Krakóban tartózkodott. A végzés szerint visszatérhet. U.o. Scritt. rif. vol. 418. f. 28., életrajzokkal. Act. vol. 38. p. (!) 60.

458. 1669. V. 13. Benlics Máté belgrádi püspök öregsége miatt Girolamo Pastrizio kanonokot, a San Girolamo degli Schiavoni templom társaskáptalanjának tagját és római ügyvivőjét bízta meg a limina-látogatás lebonyolításával. U.o. Scritt. rif. vol. 419. f. 263. – Act. vol. 38. f. 114., f. 175. – Lett. volg. vol. 53. f. 146.

459. 1669. V. 23-án, csütörtökön a „Sacra Congregatio Sancti Officii extra tempora” kiváltságot ad a pálosoknak, hogy a magyarországi paphiány miatt rendi kispapjaikat a missziók számára mielőbb felszenteltessék. Széchenyi Kvt. 2933/ Fol. Lat. 2. f. 31. – Act. Paul. fasc. 406. – Benger, M.: i.m. II. 83. 1. – Ugyanabban az időben a pápa búcsú-levelet („litteras cum indulgentiis”) küldött Vanoviczy János pálos missziófőnök által a királynak. Mivel a főnök és a rend főelőjárója, Ivanovics Pál között a rendi reform ügyében súlyos ellentét robbant ki, a Máriavölgyben tanácskozó egyetemes káptalan úgy határozott, hogy a levelet Vanoviczy helyett valaki más kézbesítse az uralkodónak. Egyet. Kvt. Ann. Ord. Paul. I. 803. 1.

460. 1669. XI. 12. Jegényei Ferenc erdélyi ferences őr és missziófőnök kéri a Kongregációt, hogy a missziószemélyzetet a jövőben ne a bécsi nuncius erősítse meg, hanem az új apostoli vikárius, Domokos Kázmér, mivel a szerzetesek nem tudnak a nuncius előtt megjelenni és a postaviszonyok miatt a levelek elvesznek. „Rescriptum: Approbatur per Vicarium Apostolicum.” Arch. Prop. Act. vol. 38. f. 519. – Lett. volg. vol. 53. f. 282., f. 283., f. 286. – Scritt. rif. vol. 428. f. 348.

461. 1670. VI. 2. Komáromi Sinelli Imre kapucinus részére Lipót császár missziót kér. Emericus Ungarus atya olasz atyától Komáromban született és rendszerint Magyar Imre név alatt szerepel rendjében és a Kongregációban. Kitűnően képzett, szentéletű és nagyhatású férfiú. Sokat prédikált Bécsben és Prágában, ahol 3000-nél több protestánst térített meg. A császár nagyon becsülte, az uralkodóházhoz való ragaszkodásáért szerette, tanácsát kikérte és követte. Azt kívánta, hogy a misszió engedélyezését az egész birodalma területére terjesszék ki. De Hassia bíboros előterjesztésére a Kongregáció még 1669. szeptember 10-én utasította a nunciust, hogy a szokatlanul tág területet igyekezzék rövidebbre leshorítani. Ekkor kiderült, hogy a szerzetes nem is tudott az uralkodó szándékáról. A rendi missziók történetéből példákat hoztak fel annak bizonyítására, hogy már előfordultak olyan esetek, amikor a missziót terület és idő tekintetében szokatlanul kiszélesítették. A milánói származású Valeriano Magno 1629-ben Felsőnémetország és Csehország területére kapott missziót időbeli megszorítás nélkül. Frater Gregorio da Fessa 1637. szeptember 22-én ugyancsak Csehországra kapott megbízást egyszer s mindenkorra. A Kongregáció 1670. június 2-án így döntött: „Deputetur Emericus Praefectus in provinciis Germaniae Caesariae Maiestatis ubi tamen non fuerint alii missionarii sui Ordinis. Ad Sanctum Officium.” Az ügyet a pápa elé terjesztette és utasította a titkárt, hogy világosítsa fel a német bíborost a helyzetről: „Cum Sanctissimo et Secretarius respondeat iuxta mentem Eminentissimo Hassiae”. Döntését november 10-én fenntartotta. U.o. Scritt. rif. vol. 422. f. 93. – Act. vol. 38. f. 403. – Vol. 39. f. 15., f. 197. – Lett. volg. vol. 55. f. 43. – Vol. 56. f. 76., f. 119. – Vol. 58. f. 13. – A nuncius kiemeli, hogy a császár „végtelenül szereti és tiszteli” a szerzetest és kikéri tanácsát még

nagy ügyekben is. Imre atya kérvényei és a missziójára vonatkozó egyéb iratok és facultások: U.o. Cong. Germania vol. 1. f. 383., f. 404-16., f. 423-25., f. 430., f. 432., f. 434., f. 436., f. 440-42., f. 486. – Galla F.: Processzusok. 35. 1.

462. 1670. XII. 13. Bársony György váradi püspök, szepesi prépost előadja, hogy a politikai helyzet miatt nem tudja betartani esküjét, amelyre öt évvel előtt püspökké szentelésekor kötelezte magát: nem tud az apostolok küszöbének látogatására Rómába zarándokolni. Nem tud kánoni egyházlátogatást végezni, mert az erdélyi fejedelem és a török nem engedi be egyházmegyéjébe. Újabban a török szabad vallásgyakorlatot engedélyezett és a dalmát származású hívek papot kérnek a Kongregációtól. A püspökség elenyészett, javadalma nincs, ezért a szepesi prépostságból él. Majd apostoli misszionáriusi facultásokat kér Olaszi Ferenc piarista számára, aki a tizenhárom város területén tevékenykedik, végül kéri a Kongregációt, hogy járjon közbe a lengyel királynál a vallásszabadság érdekében. Arch. Prop. Cong. Ungheria Transil. Vol. 1. f. 243.

463. 1670. XII. 15. A belgrádi püspök facultásokat kap. U.o. Scritt. rif. vol. 425. f. 268. – Vol. 433. f. 617., f. 619. – Act. vol. 39. f. 257. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 430. f. 65.

464. 1670. XII. 15. Dimitri Jácint domonkos, a hittudományok magistere öt kérvényt – amelyekből kettőt Lipót nevében fogalmaztak – terjesztett a pápához és kérte őt, hogy a vallás és az uralkodó érdekében nevezze ki valamely címzetes püspökségre, mert apostoli misszionáriusként szeretne működni Horvát-és Magyarországon, Isztriában és Stájerországban. Eddig mintegy 1500 lelket térített meg. Török rab volt és sokat tett a császár érdekében, különösen a horvát-török mozgolódások idején. A Kongregáció nem vette figyelembe a szerzetes kérelmét, hanem szeptember 15-ki üléséből felhívta a bécsi nunciust és De Hassia bíborost, hogy igyekezzenek lebeszélni a császárt. A Kongregáció nem helyeselné a missziós püspök kinevezését, mert ezzel megsértené az említett területek megyéspüspökeinek jogát, nem szereti a különálló misszionáriusokat, kik fegyelem nélkül járnak-kelnek, a szerzetes erősen tevékenykedik a saját érdekében. Nyelvismeret nélkül Magyarországon nem érvényesülne, de

nem is akar komoly missziós munkára vállalkozni, hanem csak a császári udvar fényében szeretne sütkérezni. A december 15-ki ülés azon a címen adott Dimitrinek egyszerű misszionáriusi kinevezést, hogy megelőzzék a várható újabb felterjesztéseket. U.o. Scritt. rif. vol. 424. f. 135. – Vol. 425. f. 388. – Act. vol. 39. f. 187., f. 279. – Lett. volg. vol. 55. f. 65. – Galla F.: Processusok. 34. 1.

465. 1671. VI. 5. Balassa (?) Athanáz pálos április 13-án Nagyszombatból missziót kért. Vanoviczy missziófőnök és főügyész arra hivatkozva, hogy a kérelmező két hónappal előbb „facultas legendi libros prohibitos” és egyéb engedélyt kapott és a létszám betelt, nem javasolta. Arch. Prop. Cong. vol. 1. f. 256. – Galla F.: Pálos reform. 20. 1.

466. 1671. VI. 15. A zengg-modrusi püspök (Dimitri Jácint) facultásokat kap. U.o. Scritt. rif. vol. 428. f. 182. – Act. vol. 41. f. 172. – A patens július 30-án kelt, „ad triennium”. U.o. Scritt. rif. vol. 448. f. 55.

467. 1671. VI. 15. Jegenyei felterjeszti munkatársainak nevét, akiket Domonkos jóváhagyott. Újfalvi Albert kb. negyven éves, hitszónok, erdélyi magyar, Dóczi Imre kb. huszonkilenc éves, gyóntató, hitszónok, erdélyi magyar, Vásárhelyi Bernardin kb. negyvenegy éves, gyóntató, hitszónok, erdélyi magyar, Karsfalvi Bonaventura harmincnyolc éves, gyóntató, hitszónok, erdélyi magyar, Taploczai István negyvenhárom éves, gyóntató, hitszónok, erdélyi magyar, Kaioni János negyvenhárom éves, gyóntató, hitszónok, erdélyi oláh, Menkovics Péter negyvenhét éves, csak gyóntató, bosnyák, Bakovics Ferenc negyvenhat éves, csak gyóntató, bosnyák, Sófalvi Tamás kb. ötvenkét éves, gyóntató és hitszónok, erdélyi magyar, Jegenyei Ferenc ötvenegy éves, gyóntató, hitszónok, erdélyi magyar, missziófőnök. U.o. Scritt. rif. vol. 428. f. 350. – Act. vol. 41. f. 181.

468. 1671. XI. 8. Sajószentpéteri Szalay János Miklós hittudományi doktor, a csütörtökhelyi („Quintoforensis”) minorita kolostor elöljárója apostoli missziót kér. Szeptember 6-án kelt kérelmét Vanoviczy János pálos missziófőnök, aki ebben az időben rendi főügyészként az Örök Városban élt, személyi értesültség hiányában nem merete támogatni és a tájékoztatást Bársony György váradi püspökre, szepesi prépostra hárította. A Kongregáció 17-én a bécsi nunciushoz fordult tájékoztatás végett, azonban ő sem ismerte a kérelmezőt.

Mégis megjegyezte, hogy szerzeteseknek legalább hatos csoportokban adjanak missziót megfelelő főnök vezetése mellett. U.o. Cong. vol. 1. f. 265., f. 266., f. 270. – Lett. volg. vol. 58. f. 158.

469. 1671. XI. 10. Szelepcsényi György facultásainak kiszélesítését kéri. Előadja, hogy három évi érseksége és primássága folyamán „plura quam 30000 animarum ad fidem Catholicam Sanctae Romanae Ecclesiae acquisivit”, egyházmegyéje a török mellett terül el, tele van eretnekekkel, mint helytartóhoz ezek is nagy számmal özönlenek hozzá („confluunt”) politikai ügyekben. Megemlíti, hogy Benlics Máté belgrádi püspök 1662. július 17-én a Sant’Officióban második formulának minősített kiadásban kapta felhatalmazásait és azok másolatát csatolja, hivatkozik az esztergomi érseknek és a váci püspöknek 1668. január 23-án és a zágrábi püspöknek 1668. szeptember 11-én adott facultásokra. A belgrádi püspöknek „ad quadriennium” adott felhatalmazásait 1670. december 15-én újabb négy évre megújították. Az október 6-ki ülés utasította a titkárt, hogy részleges tájékoztatást és indoklást kérjen az érsektől. Szelepcsényi újabb beadványában kiegészítésként megemlítette, hogy alig néhány hónappal előbb két templomot visszavett Pozsonyban a protestánsoktól és egész egyházmegyéjében folyik a templomok visszaszerzése. A visszatérő hívek közt sokan tiltott fokok mellett kötöttek házasságot, kéri tehát facultásainak az egyszerű 3-4-ik fokú akadályokra való kiterjesztését. A Kongregáció november 10-én elrendelte, hogy „revocatis facultatibus alias concessis [...] novas facultates reformatas eidem concedantur [...] ad septennium” szolt. U.o. Scritt. rif. vol. 430. f. 64., f. 65., f. 370. – Act. vol. 41. f. 310., f. 349. – Lett. volg. vol. 57. f. 110. – Cong. vol. 1. f. 268.

A misszionáriusok olykor felhatalmazásaikon túlmenően is asszisztáltak olyan házasságkötéseknél, amelyeknél különböző fokozatú kánoni akadályok állottak fenn. A Szentszék utasította a bécsi nunciust, hogy igyekezzék ellenőrizni a misszionáriusokat. A nuncius 1671. szeptember 13-án adott válaszában kijelentette, hogy a parancsot végrehajtani nehéz, tárgyalni fog a megyéspüspökökkel, hogy szorítsák rá misszionáriusaikat a kánoni akadályok lelkiismeretes betartására. U.o. Cong. Germania vol. 1. f. 488.

470. 1671. XI. 23. Nicolaus Plumbensis (Olovi) bosnyák püspök felhatalmazásai megújítását kéri. U.o. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 431. f. 54. – Act. vol. 41. f. 370. – A következő év január hó 9-én a püspök felhatalmazást kapott az „extra tempora” felszentelésre. U.o. Scritt. rif. vol. 432. f. 214.

471. 1671. XI. 23. A bécsi nuncius 1671. július 12-én kelt levelében kifejtette, hogy nagy jelentősége van Magyarországon, Sziléziában és Morvaországban a protestáns prédikátorok megtérítésének, mert lépésük gyakran tömegesen vonzza az Egyházba híveiket. A főpapság azzal mozdítja elő a prédikátorok megtérését, hogy a prédikátort meghagyja mind javadalmában, mind tisztségében és ezzel tekintélyét is fenntartja. Az érsek a magáéból tartja el azt a papot, aki a prédikátort haláláig kíségeti. A gondolat általános helyeslést váltott ki Magyarországon, és a nuncius felkérte a Kongregációt, amely annyi pénzt áldoz gyakran kétes eredménnyel működő hitterjesztők segélyezésére, hogy legyen az ügy segítségére. Az augusztus 3-ki rescriptum: „Data occasione habebitur ratio”. Közben írtak a nunciushoz, hogy „exprimat casus particulares, informet cum voto (*vélemény*)”. A novemberi ülésen felolvasták a nuncius válaszát, amely újból hangoztatta a prédikátorok megtérítésének rendkívüli jelentőségét és sürgette a segély kiutalását. Rámutatott arra, hogy egy prédikátor megnyerése, különösen ha képzetesebb egyéniség, tömegeket hoz vissza az Egyházba. Ezért fontosnak tartja, hogy a megtért prédikátorok maradjanak helyükön. „Rescriptum: Eminentissimi Patres dederunt Nuncio facultatem promittendi congruum stipendium sex Sacerdotibus, de duobus tamen moneatur: primo ut certiorum Sacram Congregationem de iis, quibus stipendium promittit; secundo ut ne stipendium concedat Praedicatoribus conversis, qui coguntur discedere a locis, in quibus fuerunt conversi.” U.o. Scritt. rif. vol. 431. f. 112. – Act. vol. 41. f. 252., f. 377. – Lett. vol. 57. f. 84., f. 129. – Vol. 58. f. 141., f. 175. – Galla F.: A magyar katolikus restauráció misszionáriusa. 4. 1.

472. 1672. I. II. Zorcsics Pál Szent Vazul-rendi szerzetes, plateai püspök, a zágrábi egyházmegye területén megtelepedett vlachok vagy uszkokok apostoli helytartója facultásokat kap. U.o. Scritt. rif.

vol. 429. f. 59. – Vol. 430. f. 298., f. 314. – Vol. 431. f. 66. – Vol. 432. f. 70. – Act. vol. 41. f. 206., f. 338., f. 371. – Vol. 42. f. 6. – Lett. volg. vol. 57. f. 117., f. 120., f. 125. – Vol. 58. f. 117., f. 120., f. 132., f. 136., f. 141., f. 154., f. 155., f. 159., f. 167., f. 180. – V.ö.: Cong. vol. 1. f. 267.

473. 1672. III. 14. A Sanct Lambert-i apát, Máriacell apátja, facultásai megújítását megkapja újabb öt esztendőre. U.o. Scritt. rif. vol. 434. f. 307. kk., a megtérítettek névsorával. – Lett. volg. vol. 59. f. 12. – Vol. 60. f. 13., f. 19. – Scritt. rif. vol. 441. f. 288.

474. 1672. IV. 4. Szelepcsényi facultásait kiszélesítik. Az érsek Vanoviczy pálos missziófőnököt kérte fel, hogy szerezze meg számára azokat a szélesebbkörű felhatalmazásokat, melyek által főképpen a nagy tömegekben megtérő protestánsok házasságát rendezheti az Egyház törvényei szerint. A protestánsok ugyanis több akadályt, melyek az Egyház törvényei szerint érvénytelenítik a keresztények házasságkötését nem vesznek figyelembe. Az érsek panaszkodik, hogy a főnök immár két év óta nem tudja megszerezni számára azt a tágabb facultásformulát, amelyet missziópüspökök szoktak kapni. Főképpen a 3-4. fokú akadályokról van szó. A korábban adott facultások ezekre az esetekre nem tértek ki. Az érsek kérte a „*facultas legendi libros prohibitos*”-t azzal, hogy azt papjaira, és az eretnekek feloldozására vonatkozó felhatalmazást általános helytartójára is átruházhassa. A facultásokat „ad septennium” kérte. „Rescriptum: Concedantur iuxta novam formulam et certioretur Assessor (*Sancti Officii*) de rationibus quae animum Eminentissimorum moverunt ad tale Decretum concedendum.” U.o. Scritt. rif. vol. 433. f. 67., 78. – Vol. 434. f. 336. – Cong. vol. 1. f. 268. – Act. vol. 42. f. 87. – Lett. volg. vol. 59. f. 22. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 462. f. 289.

475. 1672. V. 30. Giuseppe da Rimini, Francesco dal Burghetto, Nocolo Maria da Monterotondo minorita hitszónokok és borostyánkoszorúsak erdélyi és oláh missziót kérnek, mert ott a fejedelmek és az urak nagyon tisztelik a ferences ruhát. „Rescriptum: Nihil.” U.o. Scritt. rif. vol. 433. f. 225. – Act. vol. 42. f. 135.

476. 1672. VI. 18. A Kongregáció értesíti a lengyelországi nunciust, hogy Wolf Péter fermói növendéket a moldvai misszióba küldi. U.o. Lett. volg. vol. 60. f. 56.

477. 1672. IX. 5. A szabófalvaiak Moldvában jámbor magyar papot kérnek, nehogy az oláh szakadárságba essenek. A Kongregáció helyzetjelentést kér a lengyel nunciustól és az erdélyi apostoli vikáriustól. Az iratok közt gyönyörű magyar nevek, mint Galambos, stb. Scritt. rif. vol. 435., számozatlan.

478. 1672. IX. 5. Vanoviczy János pálos missziófőnök felhatalmazásait megújítják: „[...] annuerunt, ad Sanctum Officium”. U.o. – Act. vol. 42. f. 234.

479. 1672. IX. 5. Pálffy Tamás nyitrai és Szegedy Ferenc egri püspök facultásaik megújítását kérik, mint „in partibus” püspökök. A Kongregáció a nunciushoz utalja őket. Scritt. rif. vol. 435., számozatlan. – Act. vol. 42. f. 236. – Lett. volg. vol. 59. f. 66.

480. 1672. XI. 7. A Kongregáció missziófőnökséget és facultásokat ad Csíki Újfalvi Albert erdélyi ferences őrnek. Első ízben április 4-én tárgyalta az ügyet, amikor az előd, Jegenyei bejelentette, hogy a közeljövőben őrsege lejár, de a főnöki megbízása még egy évig tart. Ekkor már tíz rendtag működött apostoli misszionáriusként facultásokkal a fejedelemség területén. A Kongregáció a bécsi nuncius révén bekérte az új őr nevét, mert hajlandó volt őt is kinevezni. A november 7-ki ülés pedig Jegenyei június 20-ki sürgetésére három évre ki is nevezte Albert szerzetest abban az esetben, ha a nunciusk tudomására jutott őrsege lépése. Erdélyben a zilált politikai helyzet és Felsőmagyarországon a kuruc harcok miatt a postaközlekedés bizonytalan volt. Ezért 1673. március 24-én még Jegenyei viseli a főnökséget, Albert pedig csak 1675. március 7-én, amikor már végére járt őrsege, értesítette a Propaganda Kongregációt, hogy Modesto da Roma rendi misszióügyésztől megkapta ugyan a kongregációi határozat másolatát, de a hivatalos pátens levelet még nem. U.o. Scritt. rif. vol. 434. f. 428. – Vol. 436. f. 56. – Vol. 447. f. 128-140. – Vol. 454. f. 154., f. 156. – Act. vol. 42. f. 100., f. 250. – Vol. 44. f. 126. – Vol. 45. f. 155. – Vol. 46. f. 166. – Lett. volg. vol. 59. f. 75r., f. 75v. – Vol. 60. f. 89. – Vol. 64. f. 60.

481. 1672. XI. 7. Domonkos Kázmér erdélyi apostoli helytartó facultásainak megújítását kéri. „Rescriptum: Quoad facultates ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 436. f. 59. – Act. vol. 42. f. 251.

482. 1672. XI. 21. A Kongregáció megbízza Domonkos Kázmért, hogy Moldvában egyházlátogatást végezzen. Brévéje mintájául Stefano da Gasperi albániai vizitátor november 29-én kelt brévését vették. U.o. Scritt. rif. vol. 436. f. 379. – Vol. 439. f. 167. – Act. vol. 42. f. 276. – Lett. volg. vol. 59. f. 80., f. 81., f. 81rv.

483. 1672. XI. 21. A Kongregáció nem ad missziós facultásokat Olaszi Ferenc kegyesrendi szerzetesnek. A szerzetes előadta, hogy hathatósan előmozdította a lengyel királynál a 13 elzálogosított szepesi városban a katolikus vallás szabad gyakorlásának ügyét. Schell Bálint bíró és Kles Dániel prédikátor felizgatta ellene és a katolikusok ellen a szepesolaszi luteránusokat, akik megtámadták a nyilvános körmenetet. 1671. október 12-én és 1672. április 27-én kelt leveleit és egyéb jelentéseit felterjesztette a Kongregációnak. Borromeo bíboros javaslatára az ügyet az őszi esőzést követő időre halasztotta, amikoris megkezdődik a behatóbb kúriai élet („Dilata post aquas”), majd a novemberi ülés a következőképpen határozott: „Scribatur Regi, et Nuntio iuxta petita. Quovero ad facultates et Literas patentes Missionis: Nihil.” U.o. Scritt. rif. vol. 436. f. 451., f. 452., f. 454., f. 456., f. 458. – Act. vol. 42. f. 285. – Vol. 43. f. 184. – Lett. volg. vol. 59. f. 82r., f. 82v., f. 83.

484. 1673. II. 28. Carafa bíboros előterjesztette a Kongregációban, hogy Komáromi Imre kapucinus misszióját terjesszék ki Magyarországra is, de külön szervezet alakjában s adják meg neki a „facultatem subdelegandi”-t. U.o. Cong. Germania vol. 1. f. 539., f. 576., f. 582. kk. – Scritt. rif. vol. 438. f. 336., f. 338. – Act. vol. 43. f. 34. – Imre atya bécsi püspökségéig misszionárius volt. – Act. an. 1682. f. 24o. – Scritt. rif. vol. 485. f. 312.

485. 1673. III. 8. A Kongregáció újból elutasítja Olaszi Ferenc kegyesrendi szerzetes kérelmét, aki a maga és társai részére apostoli missziót kért a Szepesség elzálogosított városainak területére, de készséggel támogatja őt a lengyel királynál. U.o. Cong. vol. 1. f. 299-304. – Volg. vol. 62. f. 21.

486. 1673. IV. 18. „Monsignor Damakos (!) Vescovo di Corone e Vicario Apostolico di Transilvania, supplica l’Eminenze Vestre a concederli (!) la conferma delle facultà solite darsi ai Vescovi di

quelle parti. Rescriptum: Annuerunt et ad Sanctum Officium.” U.o. Scritt. rif. vol. 439. f. 227. – Act. vol. 43. f. 91.

487. 1673. V. 8. Zibori (Cibori) Rafael a szlavóniai Szent László ferences tartomány főnöke missziós facultásokat kér azzal a felhatalmazással, hogy azokat munkatársaira is átruházhassa. Missziós területe a Kanizsa melletti Martinzi, ahol sok protestáns megtért, azonfelül templomot építettek. A népek szerzeteseket kívánnak, akik különféle nyelveken beszélnek. Többen készek is odamenni, sőt egy rendtagot – Merkas Hippolitot – már oda is küldte. Mivel a zágrábi püspök felterjesztésére hivatkozott, a Kongregáció megbízta a bécsi nunciust, hogy a püspök véleményének kikérése után legjobb belátása szerint cselekedjék, illetve tájékoztassa a Kongregációt. Az ügy összefügg Merkas alábbi kérvényével. Scritt. rif. vol. 439. f. 169. – Vol. 440. f. 106. – Vol. 445. f. 386. – Vol. 446. f. 21., f. 254-263. – Vol. 451. f. 3. – Cong. Ungheria Transil. vol. 1. f. 305., f. 306. – Cong. Germania vol. 1. f. 238. – Act. vol. 43. f. 81., f. 126. – Vol. 44. f. 50., f. 57., f. 91., f. 366. – Lett. volg. vol. 61. f. 26., f. 56. – Vol. 63. f. 16.

488. 1673. V. 8. Frater Daniel Neustit (!) stájer kapucinus misszionárius előadja, hogy miután a császár kiűzte Magyarországból a prédikátorokat, nagy lehetőség nyílt a missziós munkára. Ő az előző háború folyamán kétszáznál több protestánst térített meg. Engedélyt kér tehát a pápától, hogy a rendi szabály tilalma ellenére lovagolhasson és megfelelőképpen öltözhessen. Az esztergomi érsektől kapott felhatalmazásokhoz adják meg azt is, hogy a különböző plébániákon naponta két-három misét mondhasson. Végzés: „Nuntio Germaniae pro informatione et voto”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 440. f. 206. – Act. vol. 43. f. 138. – Lett. volg. vol. 61. f. 48.

489. 1673. VIII. 7. Illokói (Újlaki) Miklós bosnyák ferences hitszónok és teológiai lector, életének harmincötödik évében előadja, hogy Benlics belgrádi püspök megyéjének egész területén gyóntat, azonban kér felhatalmazást arra, hogy a török fennhatósága alá vett összes területeken gyóntathasson, ha rendi ügyekben járván nem tud érintkezni a megyéspüspökkel. Különösen ünnepeken fordulnak hozzá a plébánosok. A megnevezett országok: Magyarország többi egyházmegyéje, Erdély, Bulgária, Szerbia, illetve Makarska stb. Az

ülés Ottoboni bíboros javaslatára a kérést elvetette: „Lectum”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 441. f. 107. – Act. vol. 43. f. 271.

A Kongregáció nem volt hajlandó egyes szerzeteseknek ilyen széleskörű felhatalmazást adni. A bosnyák szerzeteseknek egyébként is rendkívüli kiváltságaik voltak a pápáktól, amiket azután gyakran nagy szabadsággal alkalmaztak. A június 13-ki kongregációi ülésen felolvasták a bécsi nuncius jelentését, aki felpanaszolta, hogy a szerzetesek általában visszaélnek missziós facultásaikkal, nem számolnak be tevékenységükről, ezért nem tud irányítólag hatni missziós munkájukra. U.o. Scritt. rif. vol. 440. f. 398.

490. 1673. VIII. 7. Benlics Máté április 6-án Velikéről írt levelében bejelenti, hogy öregsége miatt ez alkalommal sem tud az Örök Városba menni limina-látogatásra, ezért, mint 1669. január 20-án Rómában élő megbízottja által tette, most Illokói Miklós titkárát bízta meg. U.o. vol. 441. f. 163. – Act. vol. 43. f. 270-71.

491. 1673. VIII. 28. Erdélyi Máté obszerváns március 7-én felterjesztette a makói Szent Lőrinc plébánia híveinek kérését, amelyben misszionáriust kérnek, mivel húsz éve nincs papjuk és a püspökük, akit sohasem láttak, senkit sem küldött hozzájuk. Szégyenlik, hogy az 560 házból álló katolikusoknak nincs papjuk, míg a 220 házból álló eretnekeknek van. Ascoli Solun Miklós bosnyák obszervánszt kéri, az ő részére az említett szerzetes kézbesítheti a missziós megbízást adó pátenst. Máté betegsége miatt kénytelen volt Padovában megszakitani római útját, azonban visszatérőben magával viheti a levelet. „Rescriptum: Nuntio Germaniae pro informatione.” U.o. Scritt. rif. vol. 442. f. 122., f. 123., f. 124. – Act. vol. 43. f. 298.

492. 1673. IX. 26. A hunyadmegyei katolikusok a szófiai érsek által felterjesztett kérvényükben papjuknak kérték Imottai Simon bosnyák obszervánszt, aki 25 évet töltött az erdélyi missziókban, beszél magyarul, illírül és oláhul, jámbor és buzgó szerzetes, azonban az erdélyi szigorított ferencesek miatt kénytelen volt elhagyni az erdélyi missziót. Eddigi papjuk, a spalatói Szulitty Antal ferences már hetven éves, 29 évet töltött a karánsebesi misszióban, de 12 éve a török elűzte onnan. A Kongregáció 1672. április 4-ki ülésében megbízta a szerzetes alkalmazásával Domonkos Kázmér erdélyi apostoli hely-

tartót, ez azonban igen kedvezőtlen értesítést adott a szerzetes erdélyi szerepléséről: „Simone religioso di perversi costumi e così torbido, che sarà per fare del male sicome quando vi (*Erdélyben*) dimorò. Rescriptum: Scribatur superioribus Oratoris, ut non permittant [...]” U.o. Scritt. rif. vol. 434. f. 400. – Vol. 442. f. 315. – Cong. vol. 1. f. 311. – Act. vol. 42. f. 96. – Vol. 43. f. 327. – Lett. volg. vol. 59. f. 23., f. 24.

493. 1673. X. 24. A ferences rend általános hitszónoka Koszoczký Kapisztránt a lengyel kir. hadsereg táborig papjává nevezte ki. U.o. Cong. 1. f. 218. – Galla F.: Pálos missziók, kézirat.

494. 1674. I. 9. Vanoviczy János helyébe, kit a király scardonai püspökké nevezett ki, Benkovics Ágostont kéri a pálos missziók élére. Az ülés egyelőre megvárja a kinevezés ügyének fejlődését. Galla F.: Pálos missziók, kézirat.

495. 1674. IV. 17. Domonkos Kázmér jelenti, hogy nem mehet Rómába az apostolok küszöbének látogatására. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 447. f. 138-40.

496. 1674. V. 8. Olaszi Ferenc ismételten kéri apostoli misszionáriussá való kinevezését és facultásait. Beszámol a 13 szepesi város területén folytatott tevékenységéről. A Kongregáció a lengyel nunciustól vár értesítést. Az ügy és általában a városok vallásszabadságának kérdése szóba kerül a február 26-ki és május 8-ki ülésen. Galla F.: u.o.

497. 1674. VI. 26. A zengg-modrusi püspök hároméves facultásainak újítását kéri. „Annuerunt”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 448. f. 55. – Act. vol. 44. f. 170.

498. 1674. VII. 23. Frà Bartolomeo de Angelis da Catania minorta, borostyánkoszorús magyarországi vagy romániai (konstantinápolyi!) missziót kér. Végzés: „Annuerunt pro arbitrio novi Praefecti”. A titkárhoz címzett kérvényében eképpen határozza meg a területeket: „Vallachia, Moldavia, Transilvania et anche Romania oltre quelle di Constantinopoli”. Mivel ebben a korban már nem voltak rendi misszionáriusok az ország északkeleti részében, a megbízás Erdélyre és a helyeken túl levő két tartományra vonatkozott. U.o. Scritt. rif. vol. 449. f. 200. – Act. vol. 44. f. 233.

499. 1674. X. 29. Bársony György szepesi prépost elrendeli a prépostsági plébánosoknak, hogy küldjenek részleges kimutatást plébá-

niájukról a megtérítettek feltüntetésével. A Szentszék elrendelte a jelentések rendszeres beküldését, és Szelepcsényi prímásnak szüksége van az adatokra a küszöbön álló limina-látogatáshoz. U.o. Cong. Ungheria Transil. vol. 1. f. 328.

500. 1674. XII. 18. Merkas Hippolit a Szent László-rendtartomány szerzetese a Kanizsa melletti Szent Márton papja facultásokat kér. A kérdés felmerül a február 12-ki, 26-ki, március 10-ki és december 18-ki üléseken végzés nélkül. U.o. Scritt rif. vol. 439. f. 169.– Vol. 440. f. 106. – Vol. 445. f. 386. – Vol. 446. f. 21., f. 25., f. 63. – Vol. 451. f. 3. – Cong. vol. 1. f. 305., f. 306. – Act. vol. 43. f. 81., f. 126. – Vol. 44. f. 50., f. 57., f. 91., f. 366. – Lett. volg. vol. 61. f. 26., f. 26v. – Vol. 63. f. 7.

501. 1674. Olaszi Ferenc iratai között van két kérvény (memoriale) a pápához, amelyek közül az egyiket Pater Antonius de Gandis Ordinis Praedicatorum, a másikat pedig Pater Thomas Feirtag (Feiertag) ugyancsak Ordinis Praedicatorum terjesztette fel. Antal atya előadta, hogy teológiai lector, (alsó) mecenzéfi plébános és misszionárius, ki 1000-nél több lelket visszavezetett az Egyházba. Gyűrűspecséjtének mezejében fél lábon álló és a másik lábát magasan felemelő daru. A térsza eddig császári táborig pap volt, újabban stossi plébános. Gyűrűspecséjtében vázából kiemelkedő virág (!). Missziót kérnek, illetve de Gandis facultásai megújítását. A Kongregáció az ő ügyükben sem hozott döntést, hanem bevárja a lengyel nuncius jelentését. U.o. Scritt. rif. vol. 446., f. 140., f. 143. – Vol. 447. f. 196. – Act. vol. 44. f. 67., f. 138.

502. 1675. III. 2. Matkovics Marián szerémi általános helynök, miután elvégezte a jubileumi szentévvvel kapcsolatos ájtatosságokat, a következő casusokat terjeszti a Kongregáció elé: a jóindulatú és vallásos szerémségi katolikusokat a török arra kényszeríti, hogy mint zsoldosok („stipendiarius”) a várakban katonai szolgálatot vállaljanak. Vajjon az ilyeneknek kiszolgáltathatók-e a szentségek? A törökök arra kényszerítik a papokat, hogy akarattuk ellenére imádkozzanak beteg gyermekeik felett és megengedik, hogy titokban megkereszteljék őket. Megengedhető-e a szentség kiszolgáltatása? Végül kéri a ferencesek kiváltságait. Casanate javaslatára ez utóbbi ügyben a rendfőnökhöz utalták a kérelmezőt, a dubiumokban pedig megkérdézték a

Sant'Officio Kongregációt. U.o. Scritt. rif. vol. 452. f. 246., f. 374. – Act. vol. 45. f. 61.

503. 1675. *VII.* 25. Újfalvi Albert erdélyi őr missziófőnöki tisztségének megerősítését kéri a rend. Az ülés megkérdezi a bécsi nunciust. U.o. f. 155. – Act. vol. 46. f. 166. – Lett. volg. vol. 64. f. 60. – Márciusban az őr panaszodik, hogy még nem kapta meg régi pátensét. – Scritt. rif. vol. 454. f. 154., f. 155.

504. 1675. *VII.* 30. Saladini Ciprián szalvatoriánus ferences a Szepesség vallási helyzetére hivatkozva facultásokat kér. A Kongregáció Nini bíboros javaslatára elveti a kérelmet: „Nihil”. U.o. Scritt. rif. vol. 453. f., számozatlan. – Act. vol. 45. f. 209. – V.ö.: Karácsonyi J.: i.m. I. 474. 1.

505. 1675. *VII.* 30. Szegedy Ferenc Lénárt egri püspök az „extra tempora” kiváltságokkal együtt széleskörű facultásokat is kér. „Ad Sanctum Officium.” Lásd „F” alatt.

506. 1675. *VII.* 30. De Gandis és Feirtag domonkosok újból kérnek facultásokat. A stossi bírák és esküdtek hivatalosan bizonyítják, hogy ez utóbbi 1673-ban az 533 lakót 46 kivételével visszavezette az Egyházba „labore, doctrina, exemplo et ferventissimis exhortationibus”. 1675. április 24-én, a levél keltezésekor már nincs másvallású, mindnyájan buzgó katolikusok. A városi pecsétben S-sel összekötött keresztetett bányászcsákány és alatta három szív egy-egy kis keresztrel. Ugyanakkor kelt az alsómecenzéfi kir. város pecsétes levele is, amely szerint de Gandis atya 1672. május 20 és 1675. április 24-ke között összesen 1108 luteránust és zsidót térített meg. A kimutatás közli a családfők nevét, a feleséget, a gyermekek és szolgák számát. A felterjesztést „Frater Joannes Baptista Reggianus de Sancto Felice Commissarius Generalis Provinciae Sanctae Elisabeth Hungariae Minorum Conventualium Sancti Francisci” vitte Rómába. A Kongregáció döntése: „Scribatur Domino Nuntio Germaniae pro informatione”. U.o. Scritt. rif. vol. 453., számozatlan. – Lett. volg. vol. 64. f. 79.

507. 1675. *VIII.* 29. Giovanni Battista Reggiano da San Felice konventuális, ki tizenegy éven át volt Magyarországon tartományfőnök és házfőnök, noha Oláhországban nyugodtabban élhetne, kész elöljárói parancsára visszatérni és folytatni térítő munkáját. Egyben

segélyt kér. Csáky István gróf 1675. április 28-án Szepes várában kezelt levelében kiemeli a szerzetesről: „pietate et zelo christianus [...]”, a térítésben: „plurimum hactenus ac laudabiliter laboravit, adeo ut fructum suarum operationum copiosum toti mundo reliquerit”. Kéri a rendfőnököt, hogy engedje vissza az érdemes szerzetest. A gyűlés megbízta a titkárt, hogy tárgyaljon a rendfőnökkel, de a segély megszavazásától érdemei ellenére elvből elzárkózott: „Nihil”. U.o. Scritt. rif. vol. 453., számozatlan. – Cong. vol. 1. f. 344. – Act. vol. 45. f. 203. – Lett. volg. vol. 64. f. 80., f. 105., II. f. 82.

508. 1675. X. 27. Alberty Ferdinánd szigorított ferences feloldozásáról: „F” alatt.

509. 1675. XI. 12. Sarnovsky (Samorsky) Gergely minorita hivatkozva arra, hogy éveken át tevékenykedett a magyar térítésben és közben sebeket is kapott a protestánsoktól, apostoli missziót kér magyar, vagy lengyel, vagy erdélyi és oláh területre. Részletesen előadja, hogy a szepesi prépost megbízásából Farkasfalván, Habrafalván (?) és Laukófalván (?) „ad Normam Sacrorum Canonum electus, investitus ac in actualem possessionem intromissus” plébános volt, „ferocissima gens Haeretica, in sua pertinentia furens, zelum vigilantissimi Pastoris diutius sustinere noluit, manus atroces in vigilantem pro fide et Ecclesia Dei iniecit, et fustibus et lapidibus, crudeli modo per cuncta membra in suis parochiis diverberavit, sicque male tractatum, pedibus conculcatum, luto conspersum laceratumque pro publico spectaculo semi mortuum dereliquit”. Végzés: „Nihil”. U.o. Scritt. rif. vol. 456. f. 96. – Act. vol. 45. f. 289.

510. 1675. XI. 12. Papanek Kelemen magyar ferences, a mariánus rendtartomány lectora és hitszónoka Krisztus öt sebére kéri a pápát, hogy engedje őt és rendtársát, Kulovics Jácintot a szentévi jubileumra, utána a pápa áldásával készek a térítés munkáját folytatni. Áttanított egy bölcséleti tanfolyamot és a hittudományi tanfolyam egy részét, majd eretnekek közé ment téríteni. 550-nél több lelket hozott vissza a katolikus hitre, majd előljárói visszahívták. Ismételten kérte a rendfőnököt, hogy Rómába mehessen, de nem kapott választ, mivel a rendfőnök tisztségének ideje hamarosan lejár. A tartományfőnök hozzájárult a római úthoz és a térítés folytatásához. A Kongre-

gáció Litta bíboros javaslatára így határozott: „Adeat Superiores Ordinis”. U.o. Scritt. rif. vol. 456. f. 293. – Act. vol. 45. f. 309.

511. 1676. I. 9. A belgrádi püspök limina-látogatást végez. U.o. Scritt. rif. vol. 457. f. 118. – Act. vol. 46. f. 8.

512. 1676. III. 2. Vanoviczy János pálos missziófőnök kéri, hogy engedjék Rómába és arra az időre nevezzenek ki helyettest. Végzés: „Annuerunt”. U.o. Scritt. rif. vol. 458. f. 172. – Act. vol. 46. f. 68. – Lett. volg. vol. 65. f. 15.

513. 1676. V. 4. Giovanni Battista Reggiano (Reggiani, Reggianus) minorita megismétli a kérelmét, hogy Magyarországon apostoli misszionárius lehessen. Marziale Pellegrini rendfőnök 1675. augusztus 24-én Nápolyból kelt levelében Magyarországra küldte, ahol az urak és a népek kedvelik és visszakívánják. Hittudományi művet adott ki, amelyet most a witembergi prédikátorok akarnak megcáfolni, oly nagy zavart okozott a luteránusok között. Ha ezek után nem térne vissza, fejtegeti a szerzetes, úgy tűnnék fel, mintha megfutamodna előlük. Lauria atya nagy elismeréssel nyilatkozott a munkáról. Noha a kongregációi titkár tájékoztatta a bíborosokat, hogy a minoriták magyarországi apostoli missziója 1654-ben megszűnt, illetve Moldvába helyezték át és helyüket a pálosok vették át, a végzés a következő volt: „Nuntio Germaniae pro informatione an possit utiliter servire in aliquo loco Hungariae Superioris”. U.o. Scritt. rif. vol. 459. f. 84., f. 85., f. 86., f. 89. – Act. vol. 46. f. 94. – Lett. volg. vol. 64. f. 82.

514. 1676. VI. 30. A Sanct Lambert-iek facultásaik megújítását kérik. Végzés: „Adeant Nuntium”. U.o. Act. vol. 46. f. 110.

515. 1676. X. 5. A Kongregáció még 1675. november 12-én tárgyalta Podiebradsky Ambrus szalvatoriánus ferences kérelmét, amelyet a bíborosokhoz és a pápához intézett kérvényeiben adott elő. Mindenekelőtt apostoli missziót kért, miután rendi előjárói megadták hozzájárulásukat. Több mint húsz éve tevékenykedik a missziókban, tavaly Körmöcön 150 mindkét nembeli eretneket térített meg, neveiket felterjesztette az esztergomi érseknek. Kéri, hogy a város mellett emelkedő hegyen épült Szent János templom misszionáriusává és hitszónokává nevezzék ki, mivel a helyet több környékbeli,

részben már megtért falu lakossága keresi fel. Ő vagy egy másik rendtárs folytathatná a még hátralévők megtérítését. Indok: a nagy paphiány. A szorosan vett missziós ügy mellett a következő rendi ügyet terjesztette a bíborosok elé: kívánatos volna, hogy a főbiztosok régi rendelkezése értelmében felváltva magyarokból és nem magyarokból állítanák össze a rendtartomány vezetőségét: a tartományfőnököt, az őröket, kormánytanácsosokat és a házfőnököt. A rendtartomány ugyanis nemzetisége tekintetében két részre oszlik: magyar részre és szlavóniai részre, amott magyarok, emitt németek, csehek, morvák és szlávok (tótok) laknak. Ellenkező esetben kénytelenek leszünk külön tartománnyá alakulni. A Kongregáció a következő végzést hozta: „Scribatur Ministro Generali (*rendfőnök*) pro informatione”. A rendtartomány ez utóbbi ügyben Erdős Athanáz tartományfőnökből és Ivankovics Ambrus házfőnökből bizottságot küldött ki, amely leszögezte, hogy a szerzetes „subdolo” ment Rómába, nem a szentévi jubileumra, hanem hogy az alapító kegyurak és szerzetesek akarata ellenére „Matrem suam Provinciam scindens” néhány kolostort elszakítson. A rendtartomány ellene van mind a váltakozó rendszernek, mind a kettéválásnak, mert az újításokban a rendtartomány pusztulását és a szabad választás elvének feladását látja. Külön apostoli misszióra nincs szükség, hiszen minden arra való szerzetes egyben térítő is. A missziós munka csak ürügyül szolgál neki ahhoz, hogy az obszerváns ferences rendi fegyelemtől megszabaduljon. Giacomo Monte Spineto főbiztos 1675. november 22-én Rómában kelt levelében a rend nevében azt válaszolja, hogy a rendre vonatkozó ügyekben meg kell várni a rendi nagykáptalanra jövő magyar tartományfőnököt, ellenben a misszió megadható, mert arra alkalmas. Majd a rendfőnök december 16-án értesítette a Propaganda Kongregáció bíborosait, hogy a szerzetes nem kapott felhatalmazást rendtársaitól a rendtartomány helyzetének megváltoztatására, és ha kapott is volna, azt a Kongregáció semmisítse meg. Végső kongregációi határozat Vidoni bíboros javaslatára: „Nihil in omnibus”. U.o. Scritt. rif. vol. 456. f. 9. – Vol. 460. f. 124-29. – Cong. vol. 2. f. 10. – Act. vol. 45. f. 283. – Vol. 46. f. 143. – Lett. volg. vol. 64. f. 115. – V.ö.: Karácsonyi J.: i.m. 470., 477. 1.

516. 1676. XII. 1. A Kongregáció Domonkos Kázmér ajánlására Tapolczai István erdélyi ferences moldvai, Kájoni Jánost pedig utódlási joggal erdélyi apostoli helytartóvá nevezi ki. Kutnári (?) Berkucztlól megvonja a moldvai helytartói megbízást, Újfalvit megerősíti (?) a főnökségben. U.o. Scritt. rif. vol. 461. f. 22-81. – Act. vol. 46. f. 79., f. 166. – Vol. 47. f. 97. – Lett. volg. vol. 65. f. 52., f. 57. – Vol. 66. f. 1., f. 2., f. 3. – Karácsonyi J.: i.m. 242., 243., 245. 1.

517. 1676. XII. 15. A boszniai püspök facultásai megújítását kéri, amelyet háromévenként szokott adni a Kongregáció. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 461. f. 149.

A püspök ekkor Rómában, a Collegium Urbanumban tartózkodott és a november 23-ki ülés reverendára, mantelletára és mozzettára megfelelő pénzsegélyt utaltatott ki számára. U.o. Scritt. rif. vol. 460. f. 216.

518. 1677. I. 29. Domonkos Kázmér erdélyi apostoli helytartó június 21-én lejárt felhatalmazásainak megújítását kéri. Végzés: „Annuerunt et ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 462. f. 41. – Act. vol. 47. f. 4. – Lett. volg. vol. 66. f. 6.

519. 1677. II. 15. Az esztergomi érsek felhatalmazásainak megújítását kéri. 1672-ben a harmadik formula szerint kapta facultásait, ez a formula az olyan területekre szól, ahol eretnekek lagnak katolikus fejedelem fennhatósága alatt, most kéri a második formulát, amely jóval bővebb, különösen házassági ügyekben. Ezt olyan területekre adják, amelyek hitetlen fejedelem alá tartoznak. Azonfelül ez utóbbi felmentéseknél jelenleg igen sok a szegény, mivel még sok nemes, sőt báró és gróf is teljesen elszegényedett a háborús viszonyok és a belső viszályok miatt. Kér felhatalmazást nevezetesen arra, hogy „bigamia et delictum, irregularitas, castitas” akadályai alól felmenthessen, felhatalmazást adjon arra, hogy kétszer lehessen misézni anélkül, hogy az első misét nappal előtt, a másodikat pedig dél után kelljen mondani. Rendezhesse a többnejű pogányok (törökök) házasságát, teljes búcsút hirdethessen évente háromszor és engedélyezhesse a negyvenórás szentségimádással egybekötött búcsúkat, stb. Mindezt látta Domonkos Kázmér facultásaiban. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 462. f. 289. – Act. vol. 47. f. 31.

520. 1677. *IV.* 6. Luokowsky János lengyel ágostonrendi szerzetes magyar vagy sziléziai missziót kér. Végzés: „Nihil”. U.o. Scritt. rif. vol. 463. f. 196.

521. 1677. *VII.* 5. „Il vescovo di Zagabria (*Borkovics*) supplica per la rinovazione delle solite facultà conceduteli (!) del 68 ad quinquennium. Rescriptum: Annuerunt, et ad Sanctum Officium.” U.o. vol. 465. f. 7. – Act. vol. 47. f. 134.

522. 1677. *VII.* 5. A Kongregáció megbízza a bécsi nunciust, hogy tapintatosan beszélje le az esztergomi érseket arról, hogy Budán helytartót tartson, mivel a Hódoltságban apostoli helytartó működik. Nevezetesen vonja vissza a Maruncsics Lukács és Petrovics Lukács bosnyák ferenceseknek adott felhatalmazásokat. Utasította a tartományfőnököt, hogy a két fegyelmezetlen és rendetlenkedő szerzetest hívja vissza, illetve hagyja meg nekik, hogy jelentkezzenek a bécsi nunciussal, ennek pedig utasításokat adott, hogy őket felelősségre vonja. U.o. Scritt. rif. vol. 468. f. 226. – Vol. 470. f. 284-87. – Vol. 472. f. 157-72. – Cong. vol. 2. f. 56. – Act. vol. 47. f. 150. – Vol. 48. f. 87., f. 162. – Vol. 49. f. 29. – Lett. volg. vol. 66. f. 58. – Vol. 67. f. 27., f. 56., f. 58., f. 59., II. f. 23.

523. 1677. *VIII.* 2. A zengg-modrusi püspök facultásai megújítását kéri. U.o. Scritt. rif. vol. 465. f. 205.

524. 1677. *VIII.* 2. Vanoviczy János missziófőnökségének és a velejáró felhatalmazásoknak új öt évre való megújítását kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 465. f. 209-14. – Cong. vol. 2. f. 54. – Act. vol. 47. f. 164.

525. 1677. *X.* 5. Modesto da Roma a szigorított ferencesek misszióinak kúriai ügyésze apostoli missziót kér Erdélybe Ambrogio Jeskovio és Andrea Sentey rendtársak részére. Magyarok, kitűnő szerzetesek, kiváló hitszónokok és gyakorlott hitvitázók, rendtartományukban már előjárók is voltak, és minden áldozat vállalására készek. Végzés: „Annuerunt”. U.o. Scritt. rif. vol. 466. f. 18. – Act. vol. 47. f. 237.

526. 1677. *X.* 5. A Kongregáció megengedi Giovanni Battista Reggiani minoritának, hogy hosszas huzavona után visszatérjen Magyarországra, rendjét a pusztulástól megmentse és térítsen. Reggiani valószínűleg még az év végén visszatért Magyarországra. A követke-

ző év január 10-én kelt jelentés szerint a csütörtökhelyi minorita kolostor szerzetesei három évvel előbb megkapták a luteránusoktól elvett templomot és plébániát, amelyhez egyebek közt Cincicfalva és Drabec leányegyházak is tartoztak. A rendház tagjai: Reggiani gardián, Bankovocs [!] hitszónok és Jacomini teológiai lector foglalkoznak lelkipásztorkodással, de van tót hitszónok is. A térítések közül kiemelkedik Nossitius Pál előbb dobrai, majd hibbei prédikátor őszinte megtérése. U.o. Scritt. rif. vol. 465. f. 281., f. 282. – Cong. Ungheria e Transilvania vol. 1. f. 65-75. – Act. vol. 47. f. 175. – Lett. volg. vol. 64. f. 80., f. 105. – Vol. 66. f. 60., f. 78., II. f. 24. – Karácsonyi J.: i.m. 177. 1.

527. 1677. XI. 5. A lippai, karassói, karánsebesi, temesvári, lugosi stb. délmagyarországi katolikusok a chiprováci bolgár ferencesek helyett a bosnyák szerzeteseket kérik missziós papokul. A Kongregáció, miután kikérte a velencei és a bécsi nunciások véleményét, hozzájárult a kérelem teljesítéséhez. Az ügy még az előző év január 9-én került a Kongregáció elé. U.o. Scritt. rif. vol. 457. f. 104-15. – Vol. 462. f. 617., f. 628. – Vol. 472. f. 258-61. – Cong. vol. 2. f. 7. – Act. vol. 46. f. 7. – Vol. 47. f. 69., f. 274. – Lett. volg. vol. 65. f. 7., II. f. 8., f. 14. – Vol. 66. f. 21.

528. 1678. I. 17. Domonkos Kázmér rendkívüli felhatalmazásokat kér, hogy a plébániák számát szaporítsa, a plébániájukat önkényesen elhagyó plébánosok ellen kánoni büntetéseket alkalmazzon és megfelelőképpen fellépjen az Erdélyben önhatalmúlag plébániát vállaló pálosok ellen. A Kongregáció óvatosságra és tapintatra inti, egyébként felhívja a figyelmét arra, hogy szükség esetén alkalmazza azokat a megtorló intézkedéseket, amelyekkel az egyházjog felruházza a főpapot. U.o. Scritt. rif. vol. 467. f. 31-37. – Cong. vol. 2. f. 93. – Act. vol. 48. f. 7. – Lett. volg. vol. 67. f. 3., f. 5., f. 6.

529. 1678. III. 29. Niksics György az Urbanum volt növendéke, aki a bosnyák szerzetesek előretörése folytán nem tud elhelyezkedni a Szerémségben és missziót kér, hogy esküjét betarthassa, szerémségi „provicarius Apostolicus” lett arra az időre, míg felfüggesztették a vikárius facultásait. U.o. Scritt. rif. vol. 468. f. 165-68. – Act. vol. 48. f. 77. – Lett. volg. vol. 67. II. f. 11.

530. 1678. *IV.* 27. Frà Francesco Modesti ferrarai szerzetes két levélben írja, hogy támogatja Padre Ludovico Polidori kérvényét, aki magyarországi vagy erdélyi misszionárius szeretne lenni. Aligha ért célt. U.o. Cong. vol. 2. f. 77., f. 84.

531. 1678. *VI.* 20. Dervancsics Jakab 1678. május 26-án jelenti Anconából, hogy a kevésbé megfelelő Darventa János belgrádi helytartó helyébe Unkovics Pétert választották meg, és kéri a Kongregációt, hogy erősítse meg. Kiemeli, hogy „di retti costumi e di buona vita”. Litta bíboros javaslatára: „Annuerunt, si Sanctissimo placuerit”. U.o. Scritt. rif. vol. 469. f. 57-58. – Act. vol. 48. f. 110. – Lett. volg. vol. 67. f. 33. – V.ö.: Cong. vol. 2. f. 4.

532. 1678. *XI.* 14. Modesto da Roma és Erdélyi Ferenc az erdélyi misszióba kéri Padre Bernardo d’Orvieto szerzetest, az umbriai Szent Ferenc rendtartomány tagját és frat’Erasmus da Gaeta és frà Benedetto da Roccamarina (?) szerzeteseket, a római rendtartomány kisegítőtestvér tagjait, akik értenek a barátok csuhájához szükséges posztó készítéséhez. A Kongregáció nem hajlandó elengedni Bernát atyát, mert más-hová szánta őt. U.o. Scritt. vol. 471. f. 64-68., f. 176. – Act. vol. 48. f. 210.

533. 1678. *XII.* 8. Noha Domonkos Kázmér halála után a szerzetesek, a világi papság, az esztergomi érsek és az erdélyi urak részéről akadályok merültek fel Kájonit János utódlása ellen, a Kongregáció a következő rescriptumot hozza: adassék felhatalmazás a szófiai vagy a marcianopolisi püspöknek vagy más közelinek arra, hogy Kájonit püspökké szenteljék. A Kongregáció lássa el őt a megszokott facultásokkal és felszereléssel, végül írjon érdekében a bécsi nunciushoz és az esztergomi érseknek. U.o. Scritt. rif. vol. 471. f. 174-179., f. 297-306. – Act. vol. 48. f. 230. – Karácsonyi J.: i.m. 247. 1.

534. 1679. *III.* 6. Bernjakovics Mátyás belgrádi püspök Rómából való hazatérése előtt kér facultásokat, Agnus Dei képeket, ereklyéket, különféle latin és illír könyveket, mint „Alphabetum Illyricum”-ot, „Syntagmata Linguarum”-ot, olasz-török szótárt, és ajánlólevelet a bécsi nunciushoz. Végzés: „Annuerunt”. U.o. Scritt. rif. vol. 472. f. 316-19. – Act. vol. 49. f. 43. – Premrou M.: i.m. 1926. 56. 1.

535. 1679. *III.* 6. Modesto da Roma kérésére a Kongregáció hozzájárul ahhoz, hogy Vincenzo dell’Aquila és Giovanni Antonio di

Padova kiségitőtestvérek, akik közül az egyik a posztókészítésben, a másik meg a festészetben jártas, az erdélyi misszióba menjenek. Az ügy az előző év szeptemberi ülésen tárgyalt kérelemmel kapcsolatos. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 472. f. 333-36. – Act. vol. 49. f. 42. – Lett. volg. vol. 68. f. 42. – Antonio della Fara és Vincenzo dell’Aquila kiségitőtestvérek visszahívásukat kérték, mivel nem tudtak magyarul. U.o. Cong. vol. 2. f. 195. – Act. vol. 49. f. 170.

536. 1679. *IV.* 24. Lucensky Bálint, az esztergomi egyházmegyében működő pap a Kongregációhoz és a pápához intézett kérvényeiben kéri, hogy a Dataria útján kiállított apostoli levél vagy bréve által helyezték őt a „Parochia Lokcensis et Namiestoviensis (*Locka és Namesztó*) in Dioecesi Strigoniensis” javadalmába, ahol nyolc év alatt sok eretneket megtérített, de a rebellisek, noha letette plébánosi esküjét és beiktatták, javadalma birtoklásától megfosztották. Így került Rómába és Olaszországba, hogy meglátogassa a szenthelyeket. Végzés: „Nuntio Germaniae pro informatione”. A nuncius jelentette, hogy az esztergomi érsek és annak helytartója szerint a kérelmező kóbor lengyel pap. U.o. Scritt. rif. vol. 473. f. 11-14. – Cong. vol. 2. f. 94. – Act. vol. 49. f. 73. – Lett. volg. vol. 69. f. 20.

537. 1679. *VI.* 26. Vanoviczy János halála után Barilovics Lajos lett a pálos missziók főnöke és Koós Domonkos a helyettes. Tíz szerzetes tevékenykedett vezetésük alatt, akik azonban csupán rendi ügyekben függtek a szerzet előljáróitól. Az ügy már az előző év februárjában az ülés elé került, de a Kongregáció nem helyeselte, hogy Benkovics Ágoston, mint főperjel viselje a missziófőnöki tisztséget. U.o. Scritt. rif. vol. 468. f. 3-4. – Cong. vol. 2. f. 87., f. 88. – Act. vol. 48. f. 52. – Vol. 49. f. 142. – Lett. volg. vol. 67. f. 9. – Vol. 68. f. 38.

538. 1679. *VII.* 21. Raszlaviczy Bálint magyar minorita, aki az ágostai hitvallásban nőtt fel, de kilenc éve elhagyta a szüleit, lemondott vagyonáról és megtért. Szeretné szüleit is megtéríteni. Kéri, hogy a kassai egyházmegyében (!) levő raszlavicai plébániát, amely a Kisboldogasszony tiszteletére van szentelve, elfogadhassa, mert reméli, hogy az ottani kolostort rendje számára megszerezheti. Végzés: „Nuntio pro informatione”. U.o. Scritt. rif. vol. 474. f. 303. – Act. vol. 49. f. 172. – Lett. volg. vol. 68. f. 42.

539. 1679. VII. 31. Padre Eliseo da Georgio szigorított ferences és lector, hitszónok az osztrák rendtartományban, miután sok lelket megtérített és három templomot visszahódított az Anyaszentegyház számára, kér apostoli missziót és facultásokat. Működése színhelye főképpen Körmöc városa. Mellékeli Mayer Benedek Theobald cs. kir. körmöci főbányafőnök 1678. május 5-ki levelét, amelyben előadja, hogy a kérelmező „propugnatozem acerrimum se demonstrando, haeresim lutheranorum profligando” működött, a cs. kamara karhatalmának segítségével, mégis életveszélyek közt visszafoglalt három templomot, a székesegyházat (főtemplom) és még egyet két éven át rendszeresen ellátott, ünnepnapokon két-három szentbeszédet mondott a híveknek és a kamarai személyzetnek. A Szent János kolostor mellett levő plébániatemplomba az esztergomi érsek helyezte. Deladt Mátyás Ignác szentlélekmonostori apát, Selmec sz. kir. város plébánosa bizonyítja, hogy de Georgio nagy hatással prédikált a plébániatemplomban, majd a hegyen álló Szent János plébániatemplomot megszerezvén, a katolikusok csekély számát alig két év alatt megsokszorozította. Mellélkelve egy névjegyzék mintegy 700 német névvel: „Cathalogus civium Regiae ac Montanarum Primariae Civitatis Cremniciensis as Auriforum Caesareae Maiestatis ad tres ecclesias spectantium [...] Datum in Monte ad Sanctum Joannem 4. Mart. 1678. Thomas Orath Judex in Monte, Georgius Risch Judex in Oberfurt, Michael Predatsch Judex in Niderfurt, Jacobus Koenig Judex in Plosves”. A pecsétmezőben Ker. Szent János, kezében könyvön álló bárány lobogóval. A Kongregáció előbb a bécsi nunciushoz fordult tájékoztatásért. Júliusi kongregációi végzés: „Lectum”. U.o. Scritt. rif. vol. 474. f. 408-15. – Act. vol. 49. f. 180. – Lett. volg. vol. 66. f. 35.

540. 1679. IX. 11. A piombói (Olovo, Plumbum) guardián missziófőnöki facultásokat kér, hogy azokat belátása szerint átruházza a lippai misszió szerzeteseire. Végzés: „Annuerunt, et ad Sanctum Officium, sed videatur prius quid fuerit decretum super antecedentes instantias”. U.o. vol. 475. f. 17-20. – Act. vol. 49. f. 206.

541. 1679. XII. 11. Giovanni Michele Ferri „arcidiacono in Stain”, Karintiában, a magyar határ mentén, ahol eretnek helységek vannak, apostoli helytartói kinevezést kér püspöki felszenteléssel. Öt-

ven éves. Végzés: „Lectum”. U.o. vol. 476. f. 196-197. – Act. vol. 49. f. 325. – Lett. volg. vol. 69. f. 109.

542. 1680. I. 23. Barone Silvestro Giovanelli da Gandino emlékiratokat terjesztett fel a pápához és a Kongregációhoz, amelyekben kéri őket, hogy küldjenek egy-egy misszióst Alsó- és Felsőmagyarországba, azonfelül segítsék őt egy a Néri Szent Fülöp alapította szerzeteshez hasonló intézmény megtelepítésében. A szerzetesek előjárója elvállalhatná a laisoviai (lőcsei?) plébánia vezetését, ahonnan az egész vidék plébániáit elláthatnák. A város szívesen látja őket és hamarosan megtér. A jelenlegi rendfőnök Matthias Merres (Meere), a rendalapító pedig bizonyos Bertalan atya. A bécsi nunciushoz, Kollonich Lipót bécsújhelyi püspökhöz és a magyar kamara elnökéhez, aki buzgón előmozdítja a katolikus vallás ügyét, a prímáshoz és Sinelli Magyar Imre kapucinushoz, császári gyóntatóhoz, kinek nagy tekintélye van Lipót császár előtt, ajánlólevelet kér. Végül megjegyzi, hogy a rebellesek sok katolikus templomot kifosztottak, ő azonban több templomot újra felszerelt. Magyarországon rá váró sürgős ügyek miatt már a jövő héten elhagyja az Örök Várost. Végzés: „Annuerunt pro literis commendatis tantum”. U.o. Scritt. rif. vol. 477. f. 175. – Act. vol. 50. f. 28. – Lett. volg. vol. 69. f. 103.

543. 1680. I. 23. Zambecchi Ambrus lengyel minorita Magyarországon vagy városi kegyuraságtól vagy püspöktől szabadon adományozott plébániát kér, mivel Magyarországon, Belgrádban és Szlavóniában, ahol hét évet töltött, rettenetes a paphiány, úgy, hogy a világi elemek, licenciátusok keresztelnek és esketnek s ezrek élnek szentségek nélkül. Carafa bíboros javaslatára: „Scribatur Archiepiscopo Strigonio (!) ut referat cum Voto quid retulerit”. U.o. Scritt. rif. vol. 477. f. 185-88. – Act. vol. 50. f. 31. – Lett. volg. vol. 69. f. 105.

544. 1680. II. 20. Jegenyei Ferenc erdélyi „commisarius Visitor et custos provincialis” megkapja facultásait. Már három ízben kérte, legújabbán Modesto da Roma rendi missziófőügyész által. Mivel megtudta, hogy Modesto meghalt, augusztus 27-én a Szent István zárdából azt kérte, hogy bízzák meg Pater Alexius a Roma rendtársát – ki jól ismeri az erdélyi helyzetet – az erdélyi missziók kúriai előadásával. A facultások most is már akkor érkeztek meg, amikor a

hároméves tisztség lejárt. U.o. Scritt. rif. vol. 477. f. 305. – Cong. vol. 2. f. 108. – Act. vol. 50. f. 53.

545. 1680. II. 20. A krími tatárok rabságában sok keresztény van: örmények, egyesült görögök és szakadárok. Bedics örmény pap, a Collegium Urbanum növendéke és jelenleg a császár tolmácsa azt ajánlja Bécsből írt levelében, hogy állítsanak fel apostoli missziót a tatároknál. A rabok kérték a kánt, hogy menessen követséget a pápához. El is indult tíztagú követség aranybetűs írással, amelyben a kán a tizenkét apostol fejének nevezte a pápát, de a budai basa nem adott neki átutazást, mondván, hogy a kánok nem szoktak követeket küldeni a pápához. Ezzel a követség visszafordult. A tolmács azt ajánlja, hogy a császár és a lengyel király közreműködésével szervezzék meg a missziót. Végzés nincs. U.o. Act. vol. 50. f. 56.

546. 1680. VII. 1. „Il Vescovo di Bosna supplica della rinovazione delle solite facultà. Rescriptum: Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 479. f. 188. – Act. vol. 50. f. 178.

547. 1680. IX. 24. Antonio Angelini minorita apostoli misszionárius Varsóból írja augusztus 1-én, hogy 17 évet töltött a térítésben, a németországi járvány miatt Olaszországba való visszatérése elhalasztódott, majd Lengyelországon keresztül elérte Olaszországot. Vito Piluzi marcianopolisi püspök, moldvai apostoli helytartó tanúskodik missziós tevékenységének eredményességéről. Mivel beszéli a magyar és az oláh nyelvet, teológiai doktor, rendtartományának pater-e, Antonio Angelini atya kéri a Kongregációt, hogy nevezze ki őt erdélyi tartományfőnökké és missziófőnökké. A szerzetes később missziófőnökként szerepel. 1682-ben jelentést tett és engedélyt kapott, hogy húsz évi tevékenység után betegeskedése miatt elhagyja misszióját. Érvágást hajtottak végre rajta. Még 1684 novemberében is helyén van és tárgyalják leváltását, végre Mansueto atya lett utóda. U.o. Scritt. rif. vol. 480. f. 306. – Vol. 482. f. 161. – Vol. 488. f. 230. – Vol. 491. f. 287. – Act. an. 1682. f. 160., f. 199. – An. 1683. f. 238. – Lett. volg. vol. 71. f. 148.

548. 1681. VI. 16. A Sanct Lambert-iek beszámolnak missziós munkájuk eredményéről és kérik facultásaik megújítását. U.o. Act. vol. an. 1681. f. 152. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 495. B. f. 143.

549. 1681. IX–XI. Vyrzyreseb (Viziresco, Verzár) Oxendius ör-mény pap, a Collegium Urbanum növendéke engedélyt kér, hogy a latin szertartás szerint misézhesen. U.o. vol. 498. f. 110.

550. 1682. V. 5. Borkovics Márton zágrábi püspök júliusban lejáró felhatalmazásai megújítását kéri. U.o. Scritt. rif. vol. 484. f. 71. – Act. an. f. 114.

551. 1682. VI. 15. Dimitri Jácint zengg-modrusi püspök hasonló kéressel fordult a Kongregációhoz. U.o. Scritt. rif. vol. 484. f. 221–222. – Act. an. f. 142.

552. 1682. VIII. 18. Az erdélyi ferencesek felhatalmazásokért folyamodnak, melyeket Domonkos életében a püspöki szentszékekben használtak, nyomdájukban liturgikus könyveket is szeretnének nyomtatni, kéri Dalmazio di Castelnuovo, Erasmo da Gaeta és Tommaso di Luca kísérettestvérek kiküldését az erdélyi missziókba, ahol a rendtartomány posztókészletét készítenék. A Kongregáció figyelmezteti a szerzeteseket, hogy a liturgikus könyvek kinyomtatásában tartsák be a Szertartások Kongregációjának az előírásait. U.o. Scritt. rif. vol. 485. f. 44–51. – Act. an. f. 198. – Lett. volg. vol. 71. f. 179.

553. 1683. IX. 28. Nagy Mózes erdélyi plébános, az eszterneki papnevelő alapítója apostoli missziót és facultásokat kér. U.o. Scritt. rif. vol. 488. f. 84. – Vol. 499. f. 412. – Act. an. f. 206. – Lett. volg. vol. 73. II. f. 61., ahol Guerrini minoritának megküldik a facultásokat.

554. 1683. XI. 16. Újfalvi Albert Jegenyei utóda missziófőnök lett. U.o. Scritt. rif. vol. 488. f. 137–38. – Act. an. f. 219.

555. 1684. II. 21. Miklós boszniai püspök facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 490. f. 128. – Act. an. 1684. f. 17. – Lett. volg. vol. 73. II. f. 79.

556. 1684. III. 20. Antonio Giorgini minorita misszionárius 1683. június 20-án Nyujtóról írt levelében kéri a pápát, hogy alsótorjai Apor Lázár udvari papja lehessen és elfogadhassa a földesúr egyik jobbágyfalujának a plébániáját, továbbá kéri, hogy engedjék meg Berzeviczy Lajos és Egri György pálosoknak, hogy a béke helyreállításáig Erdélyben maradhassanak. U.o. Scritt. rif. vol. 490. f. 258–62. – Cong. vol. 2. f. 122., f. 126. – Act. an. f. 50. – Mind a két ügyben

Apor Lázár is felírt 1683. május 26-án a fogarasi országgyűlésről küldött levelében, amelyben egyúttal Szebelléby Bertalan részére apostoli helytartói kinevezést, püspöki felszentelést és facultásokat kért. U.o. Scritt. rif. vol. 292. f. 209-22. – A csíki ferencesek, nevezetesen Kálmándi és Hozu (Hozó) kormánytanácsosok, Újfalvi Adalbert, Kájoni János és Valesánsky Antal őrséget viselt szerzetesek panaszkodnak az Erdélybe beszívárgott minoriták, úgymint Antonius Giorginus, Antonius Angelinus, Bonaventura Guerrinus és Joannes Ciontoli ellen. U.o. Cong. vol. 2. f. 126.

557. 1685. III. 25. Ugyanazok a szerzetesek bejelentik Jegenyei Ferenc halálát és kérik a Kongregációt, hogy a mindenkori custos provincialis legyen egyúttal a „praefectus missionis” is. U.o. f. 127. – Kérésüket 1686. február 18-án megismételték. U.o. f. 136.

558. 1685. V. 7. Missics Ferenc zágrábi kanonok, a Collegium Germanicum volt növendéke, harmincöt éves, Rómában feltárta a zágrábi egyházmegye hitéleti viszonyait, kiemelte a nép nyers természetét és vándormisszióra felhatalmazást kért. A Kongregáció a megyéspüspökhöz fordult tájékoztatásért, aki válaszában kijelentette, hogy nincs szükség misszióra: 28 kanonokja van és a főesperesek rendszeresen bejárják területeiket. A kérelmező kanonokot megfelelő foglalkozásban fogja alkalmazni. U.o. Scritt. rif. vol. 492. f. 292. – Cong. vol. 2. f. 128. – Act. an. f. 57.

559. 1685. V. 7. A Kongregáció Mansueto Lombardi minoritát kinevezi Antonio Angelini utódává az erdélyi, moldvai és oláhországi missziókba. Angelini betegeskedése miatt tehetetlenné vált, Renzi és Guerrini szerzeteseket visszarendelték rendtartományukba. Vincentius de Bacio rendi főügyész helyükbe Mansueto Lombardi da Castiglione és Giuseppe Nicola Lutioli da Monte Filatrano szerzeteseket jelölte. Később a következőket ajánlotta főnöki kinevezésre: Lombardi-t, aki hatvanegy éves volt, teológiai magister, a toscanai rendtartomány tagja és örökös kormánytanácsosa, egy ideig apostoli misszionárius Keleten, konstantinápolyi pátriárkai helytartó, stb., Tiberio Garulli-t, teológiai magistert, loretói, majd fermói guardiánt, negyvenéves férfiút, Costanzo Giuseppe Poeti-t, teológiai magistert és a bolognai rendtartomány harmincnégy éves titkárát. A

májusi ülés Lombardi személyében állapotodott meg. U.o. Scritt. rif. vol. 492. f. 149-56. – Act. an. f. 59. – Lett. volg. vol. 74. f. 132. – Vol. 75. f. 4., f. 9.

560. 1685. V. 7. Wyrzyreseb örmény pap engedélyt kér, hogy latin rítuson misézzzen. U.o. Scritt. rif. vol. 492. f. 313.

561. 1685. XII. 17. Barilovics Lajos pálos missziófőnök öt évvel előbb kapott facultásai megújítását kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. vol. 494. f. 378. – Act. an. f. 236.

562. 1686. I. 29. Korompay Péter volt váci, most egri püspök hivatkozva váci elődjeinek 1653-ban és 1668-ban adott felhatalmazásokra, ugyanazokat a felhatalmazásokat kéri. U.o. Scritt. rif. vol. 495. A. f. 97. – Act. an. 1686. f. 22.

563. 1686. V. 6. Maximilianus Pfender a Losberg Canonicus Regularis Praemontratis, Abbas Zaordovuensis XI. Incéhez intézett kérvényében kéri elenyészett kolostoraik visszaadását, hogy teljes erővel a katolikus újjáépítésbe beállhassanak. A rend régi virágzásában teljesen behálózta az országot, majd jöttek a hitviták, egyenetlenkedések, háborúk, török, Luther hívei, stb. és „illud aureum Pomum et Regnum (ob et Deiparae cultum ita lictum) a suo primaevo fervore et flore degeneravit [...]” Kolostoraikat elpusztították, vagy elfoglalták. Szeretnék most azokat az akatolikusoktól visszaszerezni, és mint galamb visszarepülni régi fészükbe. Az apát kéri a pápát, hogy hasson a császárra. Idézi: Conc. Trid. sess. XXIV. de Ref. cap. X. 2. és Béla kir. 1238. március 1-én kelt kiváltságlevelét, végül Orbán pápa brévét, mely figyelmeztet, hogy ne engedjék elenyészni a különféle címeket és méltóságokat adó monostorokat. Monostorok megszüntetése vagy más szerzetnek való átadása megghiúsítja az alapítók szándékait és akadályozza a jóindulatúakat kegyes alapítványok létesítésében. Az új birtokosok megfélekednek az alapítók emléke iránt vállalt kötelezettségekről „és még egy kevés szenteltvizet sem hintenek hamvaikat őrző sirjaikra.” A Kongregáció tájékoztatást kért Buonvisi bíboros nunciustól. U.o. Scritt. rif. vol. 495. B. f. 81-86. – Act. an. f. 107. – Lett. volg. vol. 75. f. 24.

564. 1686. V. 6. A máriacelliek előljárója, Ferenc Sanct Lambert-i apát kéri facultásai megújítását, melyeket 1681. május 16-án kapott

Stájerországra, Karintiára és Ausztriára. Mellékeli a megtérítettek névsorát. Végzés: „Annuerunt”. U.o. Scritt. rif. vol. 495. B. f. 143-47. – Act. an. f. 123. – Lett. volg. vol. 75. f. 27.

565. 1686. X. 7. Barilovics pálos missziófőnök Koós Domonkost újra helyettesnek, Majthényi Lászlót, Kirchfaner (Kirchenpauer) Antalt és Mitis Jánost pedig szepesi térítőnek kéri. Végzés: „Annuerunt”. U.o. Scritt. rif. vol. 496. f. 23. – Act. an. f. 178.

566. 1687. I. 13. Balogh Miklós váci és Fenessy György csanádi püspök és Széchenyi György esztergomi érsek facultásokat kapnak „iuxta solitum”. U.o. Scritt. rif. vol. 497. f. 9-14. – Act. vol. an. 1687. f. 21v. – Széchenyiről: Scritt. rif. vol. 509. f. 47.

567. 1687. II. 17. Kollonich Lipót bíboros, győri püspök, mint a többi magyar püspök, facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 497. f. 119. – Vol. 509. f. 39. – Vol. 527. f. 156. – Act. vol. an. f. 26. – A Sant’Officio július 5-én állította ki az engedélylevelet. U.o. Cong. Germania vol. 4. f. 27-30.

568. 1687. VI. 16. Wyrzyreseb – Verzár Oxendius az erdélyi örmények misszionáriusa facultásokat és pénzsegélyt kér. „Rescriptum: [...] Dentur facultates arbitrio Eminentissimi Cardinalis Nuntii, si expediens iudicaverit et quo ad subsidium certiorum Sacram Congregationem”. U.o. Scritt. rif. vol. 497. f. 335. – Act. an. f. 81.

569. 1687. IX. 1. Az erdélyi őr és a missziófőnök halála után Hosso (Hozó) Pétert választották őrré. Kérik számára a missziófőnökséget és a felhatalmazásokat. U.o. Scritt. rif. vol. 499. f. 127. – Act. an. f. 144. – Karácsonyi J.: i.h. 250. 1.

570. 1687. IX. 15. Juriczai János Lázár oszlányi plébános az esztergomi egyházmegyében, eretnekek között, paphiány miatt missziós facultásokat kér. A kegyesrendiek kúriai főügyésze melegen ajánlotta. A titkár javaslatára: „Adeat suum Ordinarium”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 499. f. 211. – Act. an. f. 159.

571. 1687. XII. 23. Nagy Mózes erdélyi pap előadja, hogy 1683-ban kiállított facultásait csak jelen év februárjában vette kézhez, ezért felteszi a kérdést, hogy azok érvényessége mikor kezdődött: a keltezés vagy a kézbesítés napján? A végzés nem tér ki a kérdésre, csupán azt mondja, hogy Lutioli minorita, az eszterneki papnevelő új tanítója él-

het a moldvai és erdélyi misszionáriusok által élvezett facultásokkal a Kongregáció belátása szerint. U.o. Scritt. rif. vol. 499. f. 412-17. – Act. an. f. 204.

572. 1688. I. 12. Felice Bernabei minorita misszionárius erdélyi missziófőnökséget vagy missziós püspökséget kért. A Kongregáció az 1687. június 16-ki ülés határozata értelmében tájékoztatást kért Buonvisi bíboros nunciustól, aki 1687. július 13-án adott válaszában kiemelte, hogy szentbeszédeiben képzett és biztos fellépésű férfiúnak látta, mindenki elismeréssel nyilatkozik róla, a császár és a császárné nagyra becsüli. Az atya rengeteg okmányt mutatott fel eredményes működéséről. Ennek ellenére a szintén olasz származású Spera atya – noha már 74 éves volt – lett az erdélyi konventuális tartományfőnök. U.o. Scritt. rif. vol. 500. f. 58-67., f. 232. – Lett. volg. vol. 76. f. 34.

573. 1688. VII. 5. Natale (Natalis) Lukács szerémségi helytartó tisztségének megerősítését és facultásokat kér különösen ahhoz, hogy a török háborúban fegyverfogásra kényszerített keresztényeket az egyházi fenyték alól feloldja. A Kongregáció még 1687 szeptemberében tájékoztatást kért a bécsi nunciustól, majd 1688 áprilisában, májusában és júniusában Natale sürgetéseire ismételtlen foglalkozott a kérdéssel, és a belgrádi püspök véleményét is kikérte. Végül 1688. június 5-én a Sant’Officióhoz utalta az ügyet, de a Sant’Officio augusztus 14-én tudni akarta, vajjon van-e helybeli püspök, aki a feloldozást megadhatja, vagy kérheti. A vikáriátusságban való megerősítést azért kérte Natale, hogy nagyobb tekintélye legyen a területen működő szerzetes lelkipásztorok előtt. U.o. Scritt. rif. vol. 500. f. 353-58. – Vol. 502. f. 56-62., f. 112. – Vol. 523. f. 103. – Cong. vol. 2. f. 163. – Act. vol. an. 1688. f. 80. f. 99., f. 117. – Lett. volg. vol. 76. f. 144r., f. 144v. – Vol. 77. f. 89., f. 91., f. 100. – Natale életével a közeljövőben kívánunk foglalkozni.

574. 1688. VII. 5. Benkovics Ágoston váradi püspök facultásokat kér. „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 502. f. 117. – Act. vol. an. f. 117.

575. 1688. VII. 5. A boszniai püspök hasonló kérése. U.o. Scritt. rif. vol. 502. f. 163. – Act. vol. an. f. 124.

576. 1688. X. 5. Fenessy György egri püspök, arra hivatkozva, hogy az előző év márciusában megkapta a bulláját, hasonló kéréssel fordult a Kongregációhoz. U.o. Scritt. rif. vol. 502. f. 301. – Act. vol. an. f. 142.

577. 1688. X. 5. A Kongregáció Giovanni Battista Volponi minoritát, moldvai apostoli misszionáriust missziófőnökké nevezi ki. U.o. Scritt. rif. vol. 502. f. 423., f. 441., ahol megtaláljuk Francesco Brunacci végrendeletét. – Act. an. f. 164., f. 186-94.

578. 1688. X. 5. Don Mattia Blondo a barnabita rend kúriai főügyésze 1688. február 13-án kelt felterjesztésében kijelenti, hogy szerzete a boszniai püspök sürgetésére kész nagyobb számú képzett és példáséletű szerzetest küldeni a nagy paphiányban sínylődő egyházmegyébe. A kongregációi titkár rámutatott arra, hogy Boszniában csak bosnyák ferencesek végzik a lelkipásztorkodást, és ha a Kongregáció kollégiumaiban végzett világi papok keverednek közéjük, esküjük ellenére igyekeznek őket arra bírni, hogy lépjenek szerzetükbe. Spinola bíboros javaslatára a gyűlés nem határozott: „Lectum”. U.o. Scritt. rif. vol. 502. f. 445-48.

579. 1688. XI. 16. Mikulics Ignác zágrábi püspök, akit a legutóbbi consistoriumban, októberben megerősítettek, facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. f. 464. – Act. an. f. 173.

580. 1689. IV. 26. A Kongregáció véglegesen megoldja az erdélyi püspökség és apostoli vikáriusság éveken át húzódo ügyét. Kájoni, Szebellébi és egyéb jelölt egymás után háttérbe szorult, végül is Kada István erdélyi, Francesco Bernabei pedig oláhországi apostoli helytartó lett. Szebelléby ismételten facultásokat is kért, de a Kongregáció, mint a királytól és a helybeliektől jelöltnek nem volt hajlandó facultásokat adni, aminthogy csupán választott püspökök sem kaptak pápai bullájuk előtt. Az erdélyi missziók történetét a közeljövőben közzéteesszük.

581. 1689. IV. 26. A Propaganda Kongregáció tájékoztatást kér a pisai érsektől Radováncz Miklós bosnyák ferencesről, a Szentföld helyettes biztosáról, aki húsz éve az illír nyelvűek gyóntatója a livornói kikötőben, és hatvannál több törököt megkeresztelt, akik jórészt Magyarországból és Boszniából származtak. A szerzetes apos-

toli missziót és facultásokat kért. U.o. An. 1698. f. 112. – Lett. volg. vol. 78. f. 26., f. 30.

582. 1689. VIII. 8. A nyitrai püspök facultásokat kér. Végzés: „Adeat Sanctum Officium”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 504. f. 188. – Act. vol. an. 1689. f. 187.

583. 1690. VI. 12. Zan Pietro Caupeli (Campelli) hitelhagyott kapucinus részére Kollonics Lipót bíboros feloldozást kér. A bíboros május 7-én Bécsben kelt kísérőlevele mellett van a renegát április 26-án Nagyszébenben kelt kérvénye. Eszerint a renegát atyja Joannes Petrus Campelli, a velencei állam területén Corfuban született, atyja lábbelikészítő, anyja Maria Giorgioni. Velencében tanult, miközben egy kereskedőnél is dolgozott, majd a bassanói Szent Antal kapucinus kolostorban Aloysius de Bergamo guardián alatt szerzetes-újonc volt. Mint kísérőttestvér tett fogadalmat, a rendben többhelyt betegápoló volt, mivel értett a gyógyításhoz. Castell Fermóból valami kihágás miatt elmenekült a bebörtönzés elől és Velencében egy horvát kapitány alatt katonáskodott. Krétában a török elfogta, vallására és házasságra kényszerítette, de ő lélekben megmaradt kereszténynek. Felesége horvát származású keresztény. Magába szállva kész volt feleségéről és tízéves gyermekéről gondoskodni és a kolostorba visszatérni, ha Heisler tábornok kiszabadítja. Ha Temesvár visszakerül a császár hatalmába, minden vagyonát a feleségére hagyja. Sikerült elhagynia a várost azon a címen, hogy Semsey kapitányhoz megy török rabokat kiváltani. Le is fizetett 92 aranyat. A Kongregáció döntése: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 507. f. 126-29. – Ugyanabban az ülésben előadják, hogy a balkáni keresztények kisgyermekait a török erőszakkal eltörökösíti. Act. vol. an. f. 201.

584. 1691. VII. 30. Valesánszky erdélyi ör kéri a missziófőnökséget és a vele járó felhatalmazásokat. A kongregációi titkár megjegyzi, hogy az örök eddig tisztségük elhallgatásával („suppressio nomine”) kapták tisztségük tartamára a kinevezésüket. Végzés: „Annuerunt iuxta solitum”. U.o. vol. 509. f. 11-12. – Cong. vol. 2. f. 191-92. – Act. vol. an. f. 2. – Lett. volg. vol. 79. f. 186. – Karácsonyi J.: i.m. 250. 1.

585. 1691. VII. 30. Kollonics Lipót bíboros, kalocsai érsek és győri kormányzó 1687. március 1-én adott facultásainak megújítását kéri

mind a két terület részére. Végzés: „Ad Sanctum Officium pro facultatibus separatis”. Újból a III. formula szerint kapja. U.o. Scritt. rif. vol. 509. f. 39. – Act. an. 1691. f. 4.

586. 1691. VII. 30. Széchenyi György esztergomi érsek facultásai megújítását kéri, négy év helyett hét évre. U.o. Scritt. rif. vol. 509. f. 47-50. – Ac. an. f. 5.

587. 1691. VII. 30. Barilovics Lajosnak főperjellé történt megválasztása után Nádasdy László pálos, a vértanú Nádasdy országbíró fia lett a pálos missziók főnöke és Bolla Ágoston a helyettes főnöke. Végzés: „Annuerunt [...]” U.o. Scritt. rif. vol. 509. f. 71-78. – Act. vol. an. f. 11.

588. 1691. IX. 3. A Sanct Lambert-i apát facultásait megújítják. U.o. Act. an. f. 37.

589. 1691. IX. 24. De Camelis József sebastei címre felszentelt munkácsi püspök felhatalmazásokat kap. U.o. Scritt. rif. vol. 509. f. 320. – Act. an. 1696. f. 25.

590. 1691. IX. 24. Giovanni Marco Rossetti vescovo di Pedina nella Croatia kéri a Sant’Officio facultásait. U.o. f. 389. – Act. an. f. 56. – Lett. volg. vol. 80. f. 116.

591. 1691. XI. 13. Glavinics Sebestyén zengg-modrusi püspök facultásokat kap. U.o. Scritt. rif. vol. 510. f. 139. – Vol. 521. f. 123-26. – Act. vol. an. f. 93.

592. 1692. III. 17. Glavinics Sebestyén zengg-modrusi püspök facultásokat kér, mivel megyéje a török kivonulása folytán tetemesen megnagyobbodott. Lika és Korbava felszabadult a telhetetlen ottomán tigris elnyomása alól, a fegyveres előnyomulást kövesse a lelki visszahódítás. Sok az uniálni kész szakadár görög. „Dum Sanctitas Vestra”, írja XII. Ince pápához, „Viennae Austriae ageret Nuntium, benigne noverat et in Commissionibus per Hungariam adhibeat Sebastianum Glavinich, nunc in Croatia existentem, recens factum Episcopum Segnien [...]” A püspök most hittérítők részére kéri a facultásokat. Szeretné a missziós munkába beállítani Purga András illír papot, aki a loretoi kollégiumban végezte tanulmányait és Veglia-szigeten tartózkodik, továbbá Palusich Pétert, a római Szent Jeromos kollégium növendékét. Végül illír szent könyveket kér, mivel egyházlátogatása folyamán azt tapasztalta, hogy csak tizenhat pap-

nak volt tépett illír breviárium. Végzés: „Scribatur Internuntio iuxta mentem et dentur petiti libri.” U.o. Scritt. rif. vol. 511. f. 322-27. – Act. an. 1692. f. 67. – Később a Kongregáció két megyés misszionárius részére évi pénzsegélyt szavazott meg.

593. 1692. *V. 6.* Mikulics Ignác zágrábi és Fenessy (Fenesius) György egri püspök 1688. november 24-én, illetve november 3-án kapott facultásaik megújítását kérik. Az egri kérvényét a Szent Péter templom magyar gyóntatója nyújtotta be. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 512. f. 147-52. – Act. vol. an. f. 109.

594. 1692. *VI. 23.* Nádasdy László pálos missziófőnök missziós facultásokat kér Bolla Ágoston, Kirchenpauer Antal és Beliczay Benedek részére. Végzés: „[...] nominatos approbarunt”. U.o. Scritt. rif. vol. 512. f. 315-21. – Act. an. f. 141.

595. 1692. *VII. 20.* Nagy János szalvatoriánus ferences apostoli missziót és püspöki címet kér Erdélybe. A szerzetes előadja, hogy sokat szenvedett a hitért a török hadjárat idején, nagy része volt abban, hogy a császáriak elfoglalják különösen Szolnokot és Szegedet, tájékoztatta a keresztényeket a török mozdulatairól, hathatósan tevékenykedett Várad ostrománál, a keresztény tábornokok nagyra becsülték. Kollonics nagy elismeréssel ajánlja őt. U.o. Cong. vol. 2. f. 197., f. 198. – Lett. volg. vol. 81. f. 150., f. 179.

596. 1692. *VII. 28.* A szalvatoriánusok 1692. május 22-én Galgóccon tartott káptalanjukról kérik a Kongregációt, hogy mivel eretnekek és szakadárok között élnek és magyar, tót, német, dalmát, rutén és lengyel nyelven prédikálnak, sőt a paphiány miatt plébániáik is vannak, adja meg a mindenkori tartományfőnök tiszttségének mellőzésével a missziófőnökséget, éppen úgy, mint az erdélyi őrnek. Végzés: „Adeant pro facultatibus Episcopos Ordinarios”. U.o. Scritt. rif. vol. 312. f. 366. – Act. an. 1692. vol. 62. f. 151.

597. 1693. *I. 19.* Esterházy Miklós Imre tinnini (knini) püspök, miután megkapta bulláját, facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 514. f. 2. – Act. an. 1693. f. 1.

598. 1693. *I. 19.* Jaklin Balázs nyitrai püspök, miután megkapta kinevező bulláját, facultásokat kér XII. Incétől. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 514. f. 6. – Act. an. f. 2.

599. 1693. *IV.* 6. Dvornikovics Mihály váci püspök megerősítése után facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. A „confirmato” szó még az előzően bírt csanádi püspökségre vonatkozott. U.o. Scritt. rif. vol. 514. f. 315. – Act. an. f. 51. – V.ö.: Lancz K.: Dvornikovics Mihály püspöksége. Vác, 1943., a Vác egyházmegye múltjából, szerkeszti: Félegyházi József, II. 261. 1. – Galla F.: Processzusok. 36. 1.

600. 1693. *VI.* 22. Hozó (!) Péter erdélyi őr kéri a missziófőnökséget. Végzés: „Annuerunt iuxta solitum”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 515. f. 75. – Act. an. f. 78. – Karácsonyi J.: i.m. 252. 1.

601. 1693. *VI.* 22. Filippo Antonio Tadei da Cascia minorita, a hittudományok borostyánkoszorúsa a rendnek Nerni városában működő főiskoláján, aki bizonyos ideig már tevékenykedett az Alpokon-túli missziókban, Magyarországra, vagy Moldvába, vagy Oláhországra apostoli missziót kér. A Kongregáció Moreába küldi. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 515. f. 112. kk.

602. 1693. *X.* 6. Blasevics Pál a loretoi missziós kollégium nimzi származású végzett növendéke facultásokat kér, hogy a töröktől és a hadaktól feldúlt hazájában tevékenykedjék. Ignazio Martinelli ajánlólevelében kiemeli a pap rendkívüli tehetségét, tanulmányi sikereit és erényeit. Végzés: „Ad Eminentissimum Praefectum”. A következő év augusztus 25-én Sümegről írja a kérelmező, hogy 1693-ban hagyta el a kollégiumot és a Szerémségben telepedett meg, azonban ott nem tudott megélni és Pécsre ment, ahol a püspöknek felajánlotta szolgálatait és két helyen működött. Nagy a paphiány, a nép rosszabb, mint a török alatt volt, a németek példája miatt, akik az eretnekeket védik. Legutóbb Sümegen állapodott meg és onnan járja a vidéket: prédikál, keresztel, ünnepeken istentiszteleteket tart. U.o. Scritt. rif. vol. 516. f. 164. – Cong. vol. 2. f. 219. – Act. an. f. 166.

603. 1693. *XI.* 10. A szalvatoriánusok nevében Palásti András megismétli a rendtartomány kérelmét egy önálló, az erdélyihez hasonló rendi missziófőnökség felállítására, mivel az esztergomi érsek alig egy-két zárdának adott feloldozási facultásokat, márpedig mindenfelé naponta szükség van facultásokra. Hasonlóan tartózkodó a többi püspök is. Május 20-án Szokolcáról igénybe vette Carlo Fran-

cesco Varesio rendfőnök, teológiai doktor, a Sant'Officio (Inquisitio) „qualificator”-a, a lateráni gyóntatók főnöke és volt rendi főbiztos közbenjárását. Végzés: „Scribatur Nuntio ut agat cum Archiepiscopo qui pro sua prudentia provideat”. A Kongregáció utasította a nunciust, hogy hasson Kollonicsra és a többi magyar püspökre, mert a paphiány miatt égető szükség van misszionáriusokra. A nuncius december 19-én jelentette, hogy Kollonics főképpen a hadi helyzetből kifolyólag tartja szükségesnek a missziós felhatalmazások szélesebbkörű adományozását. Megkeresi ez ügyben a prímást, illetve valamelyik főemberét, mivel a prímás már áthaladt életének 93-ik évén. A választ közölni fogja a Kongregációval. U.o. Scritt. rif. vol. 516. f. 345. – Cong. vol. 2. f. 209., f. 213. – Act. an. f. 192. – Lett. volg. vol. 82. f. 47.

604. 1693. XI. 10. Miklós boszniai püspök limina-látogatása alkalmával facultásainak megújítását kéri, mivel a háborúk hanyattatásában előbbi engedélylevelét elvesztette, és azt sem tudja, hogy felhatalmazásai mikor járnak le. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 516. f. 361. – Act. an. f. 197. – Lett. volg. vol. 82. f. 213., f. 237.

605. 1694. II. 1. Berkucz és Wolff moldvai misszionáriusok kérelmére a Kongregáció elhatározza, hogy három misszionáriust küld megsegítésükre, fejenként évi 50 scudo pénzsegéllyel. U.o. Scritt. rif. vol. 517. f. 78. – A moldvaiak magyarok voltak.

606. 1695. II. 28. Seliscsevics István zágrábi püspök facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Act. an. 1695. f. 42.

607. 1695. VI. 14. A pálos missziófőnök azt kéri a Kongregációtól, hogy a szepesi misszió három szerzetesét rendelje a váradi püspök megsegítésére, legalább arra az időre, míg világi papsága nincs. A Kongregáció a bécsi nunciushoz fordult tájékoztatásért, de a válasz elmaradt és a szepesi missziók tovább működtek. U.o. Scritt. rif. vol. 521. f. 95-100. – Act. an. f. 121. – Lett. volg. vol. 84. f. 28.

608. 1695. VI. 14. A zengg-modrusi püspök 1695. május 28-án Fiuméből 1691. november 29-én kiállított facultásainak megújítását kéri. A felhatalmazólevél csatolt másolatát a városi hatóság: „Judices et Rectores Civitatis Fluminis Sancti Viti” két nappal előbb hitelesítette Antonius Montesuga „notarius publicus” aláírásával. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 521. f. 123-26. – Act. an. f. 126.

609. 1695. XI. 15. Everardus Bonsee konventuális minorita, 50 éves, a rendfőnök megbízásából és a Kongregáció pátensével a magyarországi missziókba jött, ahol tizenöt évet töltött állandó életveszélyek között. Társát a török elfogta és kivégezte, őt a felkelőknek adta át, akiknek a kezéből 1683-ban Thököly parancsára szabadult ki. Magyarország különböző részeiben és a császári hadseregben elfogása előtt néhány száz, kiszabadulása után pedig ötszáz eretneket és tévelygőt visszavezetett az Egyházba. Tábori pap volt Buda, Belgrád, Eger, Szeged alatt és hatszáznál több törököt keresztelt meg. Caraffa segítségével sok katolikus papot visszahelyezett a protestánsoktól elvett templomokba, török vagyonból rendi templomokat alapított. A kölni rendtartomány magisterré nevezte ki és most, Rómában, hittudományi doktori fokozatot kér a Kongregációtól missziós érdemei jutalmául, azonfelül még facultásainak megújítását kéri, hogy visszatérhessen Magyarországra. Mivel a kongregációi titkár előtt személye ismeretlen volt, a Kongregáció felszólította, hogy igazolja előterjesztését: „Justificet exposita”. U.o. Scritt. rif. vol. 522. f. 362-63.

610. 1695. XI. 15. Kollonics Lipót az új esztergomi érsek, a San Girolamo degli Schiavoni címét viselő bíboros, miután az augusztus 22-ki titkos consistoriumban megerősítették, facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 522. f. 286-303. – Act. an. f. 236. – Galla F.: Processzusok. 36. 1.

611. 1696. I. 30. Dvornikovics Mihály, miután a váci püspökségre megerősítették, bulláját is kézhez vette, kéri a magyar püspököknek adni szokott felhatalmazásokat. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. Galla F.: i.h. – Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 523. f. 136. – Act. an. 1696. f. 24.

612. 1696. I. 30. A Propaganda Kongregáció az egyesült rutén papok újránházasodásával, vagyis a feleség halála után kötött házasságával foglalkozva megjegyzi, hogy a bigámia esetei Magyarországon is előfordultak. De Camellis munkácsi kormányzó püspök a Propaganda Kongregáció ajánlására még 1692-ben kapott engedélyt hasonló esetek kánoni rendezésére, de az engedélynek nincs nyoma. U.o. Act. vol. an. f. 25.

613. 1696. IV. 9. A Sanct Lambert-i apát facultásai megújítását kéri, mellékeli öt év térítő munkájának eredményét. Végzés: „Annu-

erunt et laudari mandarunt”. U.o. Scritt. rif. vol. 523. f. 436-46. – Act. an. f. 74. – Vol. an. 1701. f. 208.

614. 1696. VII. 3. Mattyasovszky László nyitrai püspök – „confirmato [...] Concistoro 18 Giugno e spedite le Bolle” – facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 524. f. 274. – Act. an. f. 135. – Galla F.: u.o.

615. 1696. VIII. 20. Giacomo di Seravalle obszerváns, ki több éven át udvari pap és gyóntató volt Magyarországon, keleti vagy magyarországi missziót kér. Végzés: „Audiantur Superiores Regulares”. U.o. Scritt. rif. vol. 524. f. 418. – Vol. 560. f. 483-88., f. 489-514. – Act. an. f. 162. – Vol. an. 1707. f. 481.

616. 1696. VIII. 30. Telekessy István csanádi püspök – „confirmato nell’ultimo Concistoro delli 13 Agosto” – a magyar püspökök facultásait kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 524. f. 338. – Act. an. f. 152. – Galla F.: i.m. 37. 1.

617. 1696. VIII. 30. Nádasdy László 1696 júliusában lejárt facultásai megújítását kéri. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 524. f. 361. – Act. an. f. 154.

618. 1696. IX. 10. Ferenc Antal bécsújhelyi püspök kéri a magyar és általában eretnek helyeken működő püspökök facultásait, hogy néhány szerzetessel Magyarországon vagy egyebütt missziót szervezzen. Végzés: Ad Sanctum Officium. U.o. Scritt. rif. vol. 525. f. 2-5. – Act. an. f. 177.

619. 1696. IX. 10. Andrea Santa Croce bécsi nuncius, seleuciai érsek facultásokat kap. U.o. Scritt. rif. vol. 525. f. 57., f. 68. – Act. an. f. 185.

620. 1696. IX. 10. Fenessy György egri püspök kéri a pápát, hogy 1692. május 29-én kapott facultásait újítsa meg. Megyéjében 176 katolikus templom van, de ezzel szemben 824 a luteránus és kálvinista templomok száma, azonfelül van még 167 görög egyesült és szakadár templom. Ezért a felhatalmazások kiszélesítését kéri, főképpen a házasság terén, nevezetesen a II-III. fokú akadályok eseteire; törvényesíthessen, stb. Ellenkező esetben a népek az eretnekekhez fordulnak. Adja a plébániák kimutatását vármegyék szerint. Zaránd vármegyében nincs plébánia, Külső-Szolnokban egy van. Ordódy Sebestyén a püspök udvari káplánja július 3-án Jászóról írja, hogy főpapja négy

évre – „ad quadriennium” – kapta facultásait, már öreg és munkaképtelen ember, segéderőről kellene gondoskodni, aki „in partibus” címet viselne. Gyűrűspecés levelét Paulino Bernardini dömésnek írta, XII. Ince gyóntatójának. U.o. Scritt. rif. vol. 525. f. 59-63. – Cong. vol. 3., számozatlan, három levél. – Act. an. f. 185. – Lett. volg. vol. 85. f. 108.

621. 1696. IX–X. Wyrzyreseb – Verzár Oxendus facultásai megújítását kéri. U.o. Scritt. rif. vol. 525. f. 83-86., f. 111-12. – Act. an. f. 191., f. 201.

622. 1697. I. 8. Lázár Norbert kecskeméti ferences missziós facultásokat kér. Még 1696. november 28-án kelt levelében előadta, hogy az egri török fogságában sínylődött fél évig egy földalatti mélységben, megkínózták, több száz botütést kapott a talpára úgy, hogy körmei leváltak, kimondhatatlan éhséggel gyötörték, kutyahússal és szárított marhabőrrel kevert kenyérrel etették. A börtönben is apostolkodott: 35 rabtársat feloldozott, hat eretneket megtérített, az ónodi őrség kálvinista katonáját is, pedig kevéssel előbb még így nyilatkozott: „Ha tudnám, hogy Isten is pápista, akkor se lennék azzá!” Megtérése után meghalt a börtönben. A szerzetest karóbahúzásra ítélték és vállán kellett vinnie a karót a vesztőhelyre, de a látványon megindult török megkegyelmezett. Az egri vár visszavételekor kiszabadult. A Kongregáció Kollonicshoz fordult tájékoztatásért. Scritt. rif. vol. 526. f. 39. – Act. an. 1697. f. 6. – Act. an. 1707. f. 481. – Karácsonyi J.: i.m. I. 470. kk. 1.

623. 1697. I. 28. Nádasdy László pálos missziófőnök, hivatkozva arra, hogy 1692. június 23-án Bolla Ágoston, Kirchenpauer Antal és Belliczay Benedek missziót kaptak, „propter plurimarum linguarum peritiam quas callent”, Bollát újból és a másik kettő helyébe pedig Koós Domonkost és Thuróczy Gergelyt kéri misszionáriusnak. A rendi főügyész kiemeli a jelöltek rátermettségét. Végzés: „Annue-runt”. U.o. Scritt. rif. vol. 526. f. 99. – Act. an. f. 15.

624. 1697. III. 11. Illyés András erdélyi püspök – „confirmato nel Consistoro del 14. Gennaio” – a magyar püspökök facultásait kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 526. f. 275. – Act. an. f. 55. – Act. an. 1704. f. 296. – Galla F.: i.m. 37. 1.

625. 1697. V. 6. A ferencesek kúriai misszióügyésze „supplica finalmente Patente di Prefetto colle solite facultà per il Padre Olzeario Franovik (*Ivanovics Elzeár*) eletto dalla sua religione per Custode Provinciale della Provincia di Transilvania”. Megadták, „suppresso nomine officii”. Arch. Prop. Act. an. f. 119. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 527. f. 111. – Karácsonyi J.: i.m. II. 254. 1.

626. 1697. V. 8. Matteian(ev)ics Illés obszerváns Firenzéből misszi-onáriusi kinevezést kér, mivel az erdélyi (!) fejedelemhez indul. Végzés nincs. Arch. Prop. Cong. vol. 3., számozatlan. – Scritt. rif. vol. 530. f. 399-402. – Oláhországban működött.

627. 1697. VI. 4. (?) Keresztély Ágost szász herceg, győri püspök kéri azokat a felhatalmazásokat, amelyeket elődje, Kollonics Lipót 1687 márciusában kapott. A következő évben kéri, hogy adják meg neki az „extra tempora” facultást, amit a tavalyi facultásokba nem vettek be. U.o. Scritt. rif. vol. 527. f. 156. – Cong. Germania vol. 4. f. 25.

628. 1697. VI. 4. Theophilus erdélyi oláh szakadár püspök, kit Kollonics Lipót primás térített meg, letette a Római Egyházzal való egyesülés hitesküjét. U.o. Scritt. rif. vol. 527. f. 187. – Cong. vol. 3., számozatlan. – Act. an. f. 175. – Lett. volg. vol. 86. f. 44.

629. 1697. VI. 17. A Kongregáció elhatározta, hogy a moldvai konventuális missziót megszünteti, illetve az osztrák ágostonrendiekre bízta, de kikéri Kollonics véleményét. U.o. Scritt. rif. vol. 531. f. 3-34., f. 433. – Congregazioni particolari vol. 31. f. 393. – Lett. volg. vol. 86. f. 44., f. 66. – Vol. 87. f. 154. – Vol. 531. f. 31-34., f. 433. – Cong. part. vol. 31. f. 393. – Lett. volg. vol. 86. f. 44. – Vol. 87. [II. f. 154v.-155r.]

630. 1697. VII. 8. Jány Ferenc szerémi püspök, akit – „praeterito Consistorio habito die prima huius” – megerősítettek, a magyar püspökök felhatalmazásait kéri. U.o. Scritt. rif. vol. 527. f. 402. – Act. an. f. 231.

631. 1697. VII. 8. Széchenyi Pál pálos, a veszprémi püspökségről a kalocsai érsekségre történő áthelyezése után facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 527. f. 403. – Act. an. f. 231.

632. 1697. IX. 30. Széchenyi Pál kalocsai érsek és veszprémi kormányzó mind a két megyére facultásokat kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. f. 254. – Act. an. f. 364.

633. 1698. I. 13. Karagics Péter pulati apostoli helytartó, ferences jelenti 1697. augusztus 20-án, hogy Josics Pál misszionárius vándor-missziót folytat és hol Szófiában, hol Belgrádban, hol pedig Temesvárt tűnik fel. Veterani tábornok felkarolta a török alól menekülő bulgárokat. A Kongregáció Szerbiába rendeli a misszionáriust évi tartásdíjjal. U.o. Scritt. rif. vol. 529. f. 108-11. – Act. an. 1698. f. 20.

634. 1698. III. 27. Seliscsevics István zágrábi püspök 1695. március 10-én kapott facultásai megújítását és kiterjesztését kéri, különösen házassági ügyekben, azonfelül bármely oltáron minden nem akadályozott hétfőn requiemes mise mondásához engedélyt kér. Végzés: „Recurrat ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 532. f. 285.

635. 1689. IV. 6. Braikovics Márton zengg-modrusi püspök, akit a magyar király nevezett ki és a március 30-ki consistórium erősített meg, kéri a zágrábi püspöknek adott formula facultásait, mert meggyében Lika és Korbova vidékén sok szakadár telepedett le a török háborúk folyamán. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. f. 395. – Act. an. 1699. f. 99.

636. 1699. IV. 6. Peicsics Kristóf apostoli misszionárius, a Collegium Urbanum volt növendéke február 7-én Bécsből Rabotin tábornok palotájából felpanaszolja, hogy korábbi levelére, amelyben könyveket kért, nem kapott választ. Most kér facultásokat eretnekek feloldozására, beszennyezett templomok rekonziliálására, tiltott könyvek olvasására, stb. A Kongregáció anyatején nőtt fel. Kér azonfelül hiteskü szöveget is szlávón, örmény, latin és egyéb nyelven és betűkkel, mert húsvét után Erdélybe indul. Értesülések szerint a kérelmező Kollonics bíboros támogatását élvez, aki alkalmat adott neki arra, hogy a kollégiumban megszakított tanulmányait befejezze, amint Czeles Márton a Szent Péter templom gyóntatója is állítja. Távozása előtt engedélyt kért, hogy hittudományi doktorátust szerezzen, azonfelül ruhára, könyvekre és útra segílyt kért a Kongregációtól, de nem kapott úti-költséget, mivel az 1654. augusztus 3-ki határozat értelmében csak azok igényelhetik a viaticumot, akik tanulmányaikat befejezték, kapott azonban előbb 40, majd 30 scudót a bécsi nunciustól. Végzés: „Quo ad libros ad Eminentissimum Franciscum Barberinum, quo ad facultates adeat Episcopum”. U.o. Scritt. rif. vol. 532. f. 412. – Vol.

533. f. 196-203. – Act. an. f. 100., f. 175. – Lett. volg. vol. 88. f. 100., f. 136v., f. 175.

637. 1699. *V. 4.* Seliscsevics István zágrábi püspök 1695. március 10-én kapott facultásai megújítását kéri, újból „ad quadriennium”. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 533. f. 5. – Act. an. f. 134., ahol a makarskai püspök is kapott.

638. 1699. *VII. 27.* Esterházy Antal gróf a Héttoronyban sínylődő előkelő rabok nevében missziót kér Ludovico da Messina szigorított ferences részére, ki testileg, lelkileg gondozza, gyóntatja őket, prédikál nekik. A rabok többnyire katolikusok, de könnyen megtörténhetik, hogy egyik-másik protestáns megtér. A főúr két kérvényt terjesztett fel ez ügyben február 8-ki és 27-ki keltezéssel. Monsignor Arcivescovo di Siga konstantinápolyi pátriárkai helytartó szerint a rabok leginkább a császár és Velence alattvalói és címeres nemesek. A szerzetesről a rendi generális és a San Pietro in Montorio kolostor szerzetesei részletesen tájékoztathatják a Kongregációt, mivel ott végezte tanulmányait. Végzés: „Vicario Patriarchali pro enumeratione facultatum, si nihil habeat in contrarium”. U.o. Scritt. rif. vol. 535. f. 464-67. – Vol. 537. f. 139-160. – 1708-ból hasonló kérelem: Act. an. 1708. f. 129.

639. 1699. *VIII. II.* Rácok egyesülése a Római Egyházzal (Efrem Benjamin). U.o. vol. 534. f. 55-68. – Act. an. f. 285. – Lett. volg. vol. 88. f. 62., f. 64., f. 65., f. 73., f. 172., f. 210.

640. 1699. *VIII. II.* A moldvai konventuálisokat Drothmann Pacifik és Heusser Konstantin német rendtársakkal erősítik meg. U.o. Scritt. rif. vol. 534. f. 122-24. – Act. an. f. 302. – Lett. volg. vol. 88. f. 201. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 555. f. 497-99.

641. 1699. *XII. I.* Gorzinsky Ferenc lengyel konventuális tartományfőnök apostoli misszionáriusi kinevezést kér a borostyánkoszorus Zagorsky rendtárs részére, aki a magyar határ közelében él. Húsz éven át különböző tisztségeket töltött be a rendben. A kongregációi titkár megjegyzi, hogy a rendnek nincsenek missziói Magyarországon, hanem csak Oláhországon, Moldvában és Erdélyben, nevezetesen Jassi, Hussi, Suboriano és Ciborich helységeekben, évi 25 scudo seggellyel. Még 1692-ben rendetlen viselkedésük miatt megvonták tőlük

a missziót, de 1695-ben új erők vették át a missziót, majd 1697. október 3-án szakbizottság foglalkozott az üggyel. A Kongregáció Zagorsky kérvénye ügyében a bécsi és a lengyel nunciustól kér tájékoztatást. U.o. Scritt. rif. vol. 534. f. 470. – Vol. 560. f. 483–88, f. 489–514. – Act. an. f. 417. – Act. an. 1707. f. 481. – Lett. volg. vol. 88. f. 261.

642.[*Galla kézírata hiányos. Mintegy egy sor lemaradt.*] A decemberi végzés: 1., „pro gratia” 2., „iam provisum”. A szerzetes 1700. november 24-én Pécsről kereskedők által küldött levélben megsürgette a kongregációi határozat kézbesítését. A bolgár missziók után 1702-ben a pécsi rendházat választotta kiváltságos lakóhelyül, ott is lakott két évig, amikor a felkelés kiűzte onnan: „ea Rebellium Hungarorum perfidia pulsus sum et Vallachorum seu Rascianorum invidia, quam habent in odium fidei, extrusi sumus omnes Religiosi, ex quibus quatuor Jesuitas, sex Franciscanos, duos Parochos et unum Canonicum occiderunt et aliorum (!) hominum Saecularium tam Rebelles antea, quam Rasciani postea ultra mille Personas interfecerunt, Patriam totam devastarunt, et denique non solum Pagos et Civitatem, sed et frumentum igne combusserunt, ideo residui qui in vita remansimus per omnipotentis Dei gratia confugimus in Provinciam cum magno labore, timore et tremore et pervenimus Varadinum, ubi a Patre Provinciali mihi concessa fuit habitatio”. Ezt a záradát választotta lakóhelyül, hagyják ott békében. Frater Cherubinus Nardò főbiztos elrendelte Klarics Miksának a varasdi kolostor guardianjának és ex-ministernek, hogy a Kongregáció határozatát hajtsa végre, majd a Kongregáció is így határozott. U.o. Scritt. rif. vol. 534. f. 489–92. – Vol. 562. f. 17–20. – Cong. vol. 3., számozatlan. – Act. an. 1708. f. 170. – Lett. volg. vol. 90. f. 96. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 562. f. 607–11.

643. 1700. I. 19. Krisztolovecz János rendi kormányfőtanácsos és főügyész missziós felhatalmazásokat kér Brezányi László és Gálffy Márton pálosok részére, akik rendi engedéllyel már két éve Erdélyben működnék. A kongregációi titkár szerint az erdélyi püspök, akit a császár nemrég nevezett ki, 1697. március 11-én kapott facultásait másokra is átruházhatja. Végzés: „Annuerunt in forma”. U.o. Scritt. rif. vol. 535. f. 1–3. – Cong. vol. 3., számozatlan, a főperjel engedélylevele. – Act. an. 1700. f. 1. – Act. an. 1710. f. 330.

644. 1700. III. 22. Sigonio Ker. János Kollonics káplánja, harminchat éves, több éve tevékenykedik az esztergomi egyházmegyében eretnekek és szakadárok között, de egyebütt is a szomszédos egyházmegyékben, feloldozási felhatalmazásokat és búcsúhirdetésre engedélyt kér azok számára, akik misszióin részt vesznek. Rátermettségét bizonyítja, hogy a bölcelet és a hittudomány doktora, missziós volt Scala-ban a salzburgi egyházmegyében és nyolc éve udvari pap, sőt az egyházi bírászkodásban is („etiam in contentionibus”) részt vesz. A titkár javaslatára a rescriptum: „Adeat Ordinarium”. U.o. Act. an. f. 73.

645. 1700. III. 22. Benkovics Ágoston váradi püspök „supplica [...] conferma delle sue facultà. Rescriptum: Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 535. f. 215. – Act. an. f. 74.

646. 1700. VIII. 30. Nizet Ferenc erdélyi ér kéri az elődeinek megadott felhatalmazásokat. Egyben kéri, hogy azokat az általa kijelölt munkatársaira is átruházhassa, a facultások mindaddig érvényben maradjanak, míg az utód is megkapja, a régi szentolajokat használhassák, míg az újak megérkeznek, az őrség négy templomának adják meg a kiváltságos oltár jogát, ha legalább két szerzetes működik bennük, végül kéri meg Kollonicsot, hogy legyen segítségükre az eretnekek kezére jutott régi kolostoraik visszaszerzésében. „Rescriptum: 1., Servetur formula impressa.; 2., Affirmative.; 3., Detur Decretum.; 4., Supplicandum Sanctissimo (*a bosnyákoknak adott kiváltságok mintájára*); 5., Annuerunt.” U.o. Scritt. rif. vol. 536. f. 224-28. – Vol. 537. f. 270. – Act. an. f. 175., f. 267. – Lett. volg. vol. 90. f. 165. – Karácsonyi J.: i.h. 255. 1.

647. 1701. II. 12. Diószeghi Antal szerzetes előadja, hogy a costan-i templomot, amelyet egy József nevű remete alapított, a környékbeli nép minden újhold vasárnapján nagy tömegben keresi fel. A maga és egy szerzetes számára apostoli missziót kér és facultásokat, hogy ott eredményesebben működhessenek. Levelét Győrből írta. Végzés nincs. Arch. Prop. Cong. vol. 3., számozatlan.

648. 1701. IV. 5. A boszniai püspök február 24-én már Diakovárnál kérte facultásai megújítását. „Rescriptum: Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 538. f. 343. – Act. an. 1701. f. 88.

649. *1701. V. 10.* Vistuch Benedek Rómából a recollectusok Szent Bonaventura kolostorából hazájába visszatérő magyar ferences pap és hitszónok azzal a kéréssel fordul a pápához, XI. Kelemenhez, hogy működése területeinek vallási megoszlottságára való tekintettel adjon neki feloldozási felhatalmazásokat. A titkár rámutat arra, hogy szerzetesek csak abban az esetben kapnak facultásokat, ha saját missziófőnök alatt működnek, egyébként Magyarországon vannak megyéspüspökök, akikhez könnyen fordulhat kérelmével. „Rescriptum: Recurrit ad Ordinarios.” U.o. Scritt. rif. vol. 541. f. 503. – Vol. 560. f. 483-88., f. 489-514. – Act. an. f. 135. – Act. an. 1707. f. 481.

650. *1701. VI. 7.* Keresztély Ágost győri püspök megkapja az 1697. június 13-án adott és huszonkét pontból álló facultások megújítását az esztergomi egyházmegyére való kiterjesztéssel, mivel coadiuctor lett utódlási joggal. U.o. Scritt. rif. vol. 539. f. 16. – Act. an. f. 143.

651. *1701. VIII. 9.* Ferenc, Sanct Lambert apátja kéri facultásai megújítását. U.o. Scritt. rif. vol. 539. f. 299-302. – Act. an. f. 208.

652. *1701. VIII. 9.* Keresztély Ágost győri püspök, a szászországi missziók főnöke kéri 1695. augusztus 11-én kapott facultásai megújítását. U.o. Scritt. rif. vol. 538. f. 319. – Act. an. f. 213.

653. *1701. IX. 26.* Athanáz oláh püspök egyesülése és hitesküje. U.o. Scritt. rif. vol. 538. f. 324-34. – Vol. 539. f. 79-87. – Vol. 540. f. 44-49. – Act. an. f. 153., f. 254. – Lett. volg. vol. 90. f. 39., f. 51., f. 168-69.

654. *1702 táján* De Giorgio (Gyergyói?) Szaniszló a pálos római missziós kollégium növendéke kéri Fabroni kongregációi titkárt, hogy küldjék Moldvába. Határozat nincs. U.o. Cong. vol. 3., számozatlan.

655. *1702. I. 9.* A nyitrai püspök „quinquennális” facultásai megújítását kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 541. f. 3. – Act. an. 1702. f. 1.

656. *1702. I. 9.* Nádasdy László bejelenti, hogy missziófőnöksége és facultásai lejártak és kéri, ruházzák mind a kettőt Barilovics Lajos új pálos tartományfőnökre. Az ülés hozzájárul „suppresso nomine officii”. U.o. Scritt. rif. vol. 541. f. 25. – Act. an. f. 3.

657. *1702. II. 14.* Bevilacqua konventuális minorita 1701. ... 17-én kelt kérvényében apostoli missziót kér. Végzés, egyelőre: „Lectum”. U.o. Scritt. rif. vol. 541. f. 149.

658. 1702. III. 13. Bernabei oláhországi apostoli helytartó helyébe, ki már kiöregedett és elvesztette a székesfehérvári prépostságot, egyébként sohasem foglalta el a misszióját, Gualtiero da Nizza szigorított ferencest, apostoli misszionáriust ajánlják. A bíborosok: „Domino Nuncio pro informatione”. U.o. f. 281. – Act. an. f. 57. – Barnabei halála után, 1703. április 16-án a császár kérte a pápától Gualtiero utódlását. Scritt. rif. vol. 545. f. 46. – Act. an. 1703. f. 106. – Lett. volg. vol. 92. f. 18. – Arch. Vat. Nunziatura di Vienna vol. 149. f. 153. ss.

659. 1702. IV. 24. Barilovics facultásokat kér 6-7 pálos részére, hogy a rendi missziókat főképpen az egri és a váradi egyházmegyékben jobban kiszélesíthesse. A kongregációi titkár előadja, hogy 1658-ban hat rendtárs számára adtak facultásokat, 1667-ben már tizenkettőnek, azonban azzal a megjegyzéssel, hogy ahol megyéspüspökök vannak, „recurrent ad Ordinarios”. Az ülés így is határozott: „Recurrent ad Ordinarios”. U.o. Act. an. f. 69.

660. 1702. VII. 17. Nizet Ferenc lelépő erdélyi őr és missziófőnök bejelenti, hogy visszatér a teológiai oktatásra, utóda Sigrái Modest, „vir ex omni parte qualificatus et omni expectatione maior”. A maga számára kéri a „lector generalis” címet. Levelét közvetlenül Philippus a Locarno atyának, a római rendtartomány „pater emeritus”-ának és a rendi misszió főügyészének küldte. Végzés: „Annuerunt suppresso nomine officii”. U.o. Scritt. rif. vol. 542. f. 86-91. – Cong. vol. 3., számozatlan, ahol Sigrái missziófőnök október 1-én ígéri, hogy tisztségét buzgón tölti be. – Act. an. 129. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 545. f. 166. – Karácsonyi J.: i.m. 257. 1.

661. 1702. VIII. 21. Ismael Mátyás albán pap, a magyarországi, szlavóniai, horvátországi és dalmáciai szakadárok között tevékenykedő misszionárius a déli szláv szakadárok közt elért uniós eredményeiről számol be, facultásokat és apostoli helynökséget kér. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 542. f. 464-66. – Vol. 543. f. 470-79. – Vol. 544. f. 20. – Act. an. f. 201. – Vol. an. 1703. f. 4.

662. 1702. IX. 4. Dvornikovics Mihály váci püspök az 1696. február 9-én „ad quadriennium” kapott és a III. formula szerint kiállított facultásai megújítását kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 543. f. 3. – Act. an. f. 221.

663. 1702. XI. 13. Braikovics Márton zengg-modrusi püspök facultásai megújításáért folyamodik, jelenti, hogy a bihácsi török parancsnoktól engedélyt kapott hitterjesztésre, végül segílyt kér a misszionáriusok részére. Végzés: 50 scudót kap „pro hac vice”. U.o. Scritt. rif. vol. 543. f. 494-97. – Act. an. f. 284., f. 309.

664. 1703. III. 6. Seliscsevics István zágrábi püspök a 10-én lejáró facultásai megújítását kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 544. f. 221. – Act. an. 1703. f. 61.

665. 1703. III. 6. A mindenükből kifosztott seragliói katolikusok missziós papot kérnek. Végzés: „Scribatur Domino Nuntio Viennensi”. U.o. Scritt. rif. vol. 544. f. 248. – Act. an. f. 64. – Lett. volg. vol. 92. f. 7.

666. 1703. IV. 30. Bonaventura Caroli minorita oláh missziót kér. Előadta, hogy 1686-ban hazájában, Bécsben még világi korában mind a két jogtudomány doktora lett és több könyvet írt az erkölcstudomány köréből, az eretnekek ellen is kiadott egy munkát 1699-ben. Négy év múlva belépett a minorita rendbe és tavaly október óta Assisiben él. Kérvényét Carlo Baiocchi rendi kúriai főügyész a Kongregáció figyelmébe ajánlotta. A február 5-ki ülés Cincius bíboros javaslatára nem határozott, erre a szerzetes április 7-én, 9-én és 30-án ismételten ostromolta a Kongregációt. Előadta, hogy Moldvában, Erdélyben és Galiciában működött, ismeri eme országok és népek szokásait, nyelvét, viszonyait. Mindenütt azt tapasztalta, hogy nagy ugyan a lelki aratás, de kevés a munkás. Gondoskodott útiköltségről. Nemcsak plébános, hanem még tábori pap is volt. A székely nemeség már korábban marasztalta, de a 2000 scudót meghaladó plébánosi javadalom Felsőmagyarországhoz kötötte, ahol főplébános („archiplebanus”) volt. Mivel ott nincs székelő püspök, harminc plébános tartozott a joghatósága alá. A háború után, amikor a világi papság kezdett tömegesen jelentkezni, otthagya a zsiros javadalmat, mert a missziós életre vágyott olyan helyeken, ahol hat-hétféle felekezet van. Most Assisiben a püspök felhatalmazásából olaszul, latinul és németül gyóntat. A püspök és Finale olvasókanonok és karmester, tudós és példáséletű pap tájékoztathatják a Kongregációt egyéniségéről. Az áprilisi ülés végzése: „Ad Eminentissimum Protectorem (*Collo-*

redo bíboros) cum superioribus Ordinis". U.o. Scritt. rif. vol. 544. f. 194. – Vol. 545. f. 143-46. – Act. an. f. 46., f. 122.

667. 1703. VI. 25. Csáky Imre váradi – „è stato confermato [...] 25. di Giugno prossimo passato” – és Dolny István csanádi püspök, akit ugyanakkor erősítettek meg, kéri a magyar püspökök facultásait. „Rescriptum: Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 545. f. 482., f. 483. – Act. an. f. 165.

668. 1704. II. 12. A konstantinápolyi ferences őr, Francesco da Carosino kéri a missziófőnökséget, amint az Erdélyben van. Végzés: „Annuerunt in omnibus”. U.o. Scritt. rif. vol. 547. f. 129-34. – Vol. 550. f. 212.

669. 1704. III. 31. A seragliói katolikusok újból missziós papot kérnek. A Kongregáció végzése: „Scribatur iterum Domino Nuntio Viennensi”. U.o. vol. 547. f. 256. – Act. an. f. 59.

670. 1705. I. 12. Pignatelli bíboros ismerteti Simonházy Márton ladislaita ferences emlékiratát, aki apostoli missziót kér négy-öt rendtárrsal a legutóbbi belső harcok elől Moldvába menekült katolikus magyarokhoz, akik teljesen pap nélkül vannak. A szerzetes előadja, hogy Kálnoky főkancellár a bécsi udvarban az oláh és a moldvai ügyek előadója azzal a gondolattal foglalkozik, hogy a két tartományban szervezzenek ferences missziót. Ő serkentette Simonházyt a rendtartomány volt kormánytanácsosát, aki nyolc évet töltött eretnekek és szakadárok között a magyar missziókban. De az oláh fejedelem titkára is sürgeti a két-három nyelven beszélő szerzetesek kiküldését. Elsősorban magyarul tudó papok kellenek. A ferencesrend főbiztosa, Joannes Antonius de Panormo megjegyzi, hogy a bolgár ferencesek nem elegendők erre a vállalkozásra. A főkancellár már többször fordult kérésével a rendhez, azonban hivatás- és nyelvismeret hiánya miatt az ügy elhalasztódott. A kongregációi titkár helyzetanulmányában megemlíti, hogy Moldvában és Oláhországban minoriták működnek fejenként 25 scudo segély mellett. 1702. április 19-én a bákói püspök világi papokat kért plébánosnak, mivel azt tapasztalta, hogy a szerzetesek nem lévén helyhez kötöttek keveset törődnek a hívekkel. Ehhez a tervhez a lengyel nuncius is hozzájárult. Erre a Kongregáció a szerzetesek három plébániájába világi plébánost

helyezett, egyelőre három évre, segéllyel. Amíg Simonházy kérvényének sorsával foglalkoztak, megjelent Rómában Scacchi Ferenc szombathelyi főesperes és prépost és hivatkozva tizenhat évi magyarországi működésére és német, olasz, francia, illír és magyar nyelvtudására egyszerű térítőnek és missziófőnöknek ajánlkozott. Scacchi szerint tizenhárom, sőt több megye katolikus lakossága menekült Moldvába és Erdélynek csaknem összes katolikusai, mert nem értettek egyet a forradalmárokkal. Vannak azonban szász, német, székely kolóniák is. A prépost kora ellenére vállalkozik a térítésre és egy társat kért maga mellé. Végzés: „Arbitrio Domini Nuntii communicato consilio cum Eminentissimo Kollonits”. A végző határozat: végülis Simonházyt bízták meg a moldvai misszióval. A szerzetes Rómából hazatérve, mint Zágrárból június 22-én jelentette Sacripante bíboros-elnöknek, Clodi(g) vagy Cosa nevű olasz faluban, mely a Velencei Köztársaság fennhatósága alá tartozott, a katolikus vallásra térített a köztársaság katonai szolgálatában levő két kálvinistát. A magyar felkelés miatt nem tudott bejutni Moldvába és kérte a Kongregációt, hogy egyelőre rendtartományában maradjon társaival együtt. U.o. Scritt. rif. vol. 550. f. 63-71. – Cong. vol. 3., számozatlan. – Act. an. 1705. f. 1.

671. 1705. V. 19. Braikovics, mint zágrábi püspök facultásai megújítását kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Cong. vol. 3., számozatlan, két kérvény. – Act. an. f. 199.

672. 1705. V. 19. (?) A szerémi püspök (Favini József ?) facultásokat kér. U.o. Cong. vol. 3., számozatlan, a kérvény Braikovics kérvényei között van.

673. 1706. II. 8. Bonaventura Caroli január 12-én megismétli kérését, hogy az erdélyi vagy az oláh, esetleg más misszióba mehessen. A rebelliók miatt nem lehetett bejutni Erdélybe, de most már szabad az út. Szívesen menne oda, mert volt ott. Újabban újoncmester volt az assisi kolostorban. A rendi előljárók és a rend protectora hozzájárultak a küldetéséhez, szeretné, ha biztosítanák arról, hogy a rendben élvezni fogja majd azokat a kiváltságokat, amelyeket a misszionáriusoknak meg szoktak adni. „Rescriptum: Lectum.” U.o. Scritt. rif. vol. 554. f. 98. – Act. an. 1706. f. 12.

674. 1706. V. 31. A Sanct Lambert-i apát facultásai megújítását kéri, újabb öt évre. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 555. f. 82. – Act. an. f. 140.

675. 1706. VII. 5. Keresztély Ágost győri püspök, Kollonics coadiuctora kéri „usque ad revocationem” 1697. június 13-án és 1701. június 16-án adott facultásainak megújítását. A prímás is hasonló kitételrel kapta facultásait. A kongregációi titkár megjegyzi, hogy a püspök már 1691. július 30-án is kapott facultásokat „ad septennium ad quinquennium” helyett, noha Magyarországra csak öt éves ciklusban adnak facultásokat. Végzés: „Ad Sanctum Officium, iuxta solitum”. U.o. Scritt. rif. vol. 555. f. 191. – Cong. vol. 3., számozatlan, a végén. – Act. an. f. 169.

676. 1706. X. 5. Pozsegai Miklós bosnyák obszerváns, a toscanai rendtartomány és a livornói Szűz Mária kolostor tagja, a Szentföld helyettes biztosa missziót kér a városban megforduló illírek lelki gondozásához. Már harminc éve él Livornóban. Végzés nincs. U.o. Scritt. rif. vol. 556. f. 180.

677. 1706. X. 5. A ferences missziók főügyésze bejelenti, hogy Sigrái befejezte tisztségét és missziófőnökséget és facultásokat kér az utód, Lambrich Imre részére, akit erényes és a tisztségre alkalmas férfiúnak mond. 1702. július 7-én adtak facultásokat Sigrainak „suppresso nomine officii”. Ezért a rescriptum is úgy rendelkezik, „ut observatum est cum Antecessoribus”. U.o. Scritt. rif. vol. 556. f. 184. – Act. an. f. 288. – Karácsonyi J.: i.m. 268. 1.

678. 1706. XI. 22. Orca Jeromos magyarországi apostoli misszionárius segílyt kér, évi tartásdíjat, a bécsi udvarhoz ajánlólevelet és a pécsi egyházmegye területére apostoli missziójának megújítását és megerősítését kéri. Előadja, hogy tizenhat éve működik az egyházmegyében, de a felkelők mindenéből kifosztották, elűzték és nyomorba döntötték. Radanay Mátyás Ignác pécsi püspök idején „ecce per crudeles modernae rebellionis suscitatos motus invasus ita fui, ut non solum universa suppellectile (!) mea orbat, sed male tractatus, ex Ecclesia eiectus et capite damnatus iam fuerim: Gratia Dei liber tandem factus [...]” Kérésének meghallgatását „[...] non solum labores mei seduli et indefessi in Baptizandis tot Arianis (*unitáriusok*)

centesima et supra aetatis provectae Viris in decem aut undecim Pagis prope Szigeth, exercitatis suspirant, sed etiam crudelitates illae ubi exutus, frameis colaphisque percussus, ad truncum barbarice alligatus, aliisque insolitis terminis tractatus fuissem abundantissime me recommendatum dabunt Sacrae Congregationi [...]” Olasz és latin kérvényét november 22-én írta. Mivel a Kongregáció titkára előtt nem volt ismeretes misszionáriusi kinevezése, az ülés úgy határozott, hogy „ostendat facultates”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 556. f. 257-60. – Act. an. f. 298.

679. 1707. II. 7. Barilovics Lajos január 4-én Pozsonyban kelt felterjesztésében 1702. február 1-én adott, öt évre szóló facultásainak megújítását kéri. A titkár megállapítja, hogy 1702. január 9-én kapott előzőleg. Végzés: „Annuerunt et ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 557. f. 140-43. – Act. an. 1707. f. 23.

680. 1707. II. 22. Erdődy László Ádám nyitrai püspök a magyar püspökök facultásait kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 557. f. 304-09. – Act. an. f. 52.

681. 1707. III. 14. Ephrem Creminasensis osztrák kapucinus tartományfőnök Bernardinus a Salutiis rendi főügyész és főbiztos által missziófőnökséget és facultásokat kér. Kiemelte, hogy elődei, legutóbb 1702. június 13-án megnevezetten csak Ausztriára kapták facultásaikat, holott a rendtartománynak Magyarországon is vannak tagjai, ezért a magyarok, maga Keresztély Ágost is, kétségbe vonják a facultások érvényességét magyar területen. Az 1706. november 22-ki ülés kikérte a bécsi internuncius véleményét. Marc’Antonio Santini 1707. január 1-én adott válaszában kifejtette, hogy a rendtartomány kiterjed Magyarországra is, ahol két kolostor és néhány hospitium van. A rendtartomány hivatalos neve: „Provincia Austriaco-Hungarica”. Az első kifogást Keresztély Ágost győri helytartója emelte, mert a felmutatott facultáslevélben csak Ausztria szerepelt. Egyébként Magyarországra is ki kell terjeszteni a szerzetesek missziós működésének érvényességét, mert az ország tele van eretnekekkel, a felkelés miatt kevés pap van helyén és így elkerülhetetlen más papok bevonása a lelkipásztorkodásba. Az akatolikusok is nagyon szeretik a kapucinusokat a szegénységük miatt. Az 1707. március 14-ki ülés így

határozott: „Praefectura de qua agitur comprehendere Religiosos sui Ordinis commorantes in Hungaria, et hoc exprimat in literis patentibus suppresso nomine Provincialis solitum”. U.o. Scritt. rif. vol. 556. f. 235. – Vol. 558. f. 6. – Act. an. 1706. f. 295. – Vol. an. 1707. f. 63. – Galla F.: A magyar katolikus restauráció misszionáriusa. 14. 1.

682. 1707. V. 2. A konstantinápolyi rabok, kapitányok, vasrvert gályarabok kérik a Kongregációt, hogy a keresztény fejedelmek segítségével küldjön hozzájuk miséző szerzetest. A konstantinápolyi mufti és az első vezír adhat engedélyt. A Kongregáció nem tudott rajtuk segíteni. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 558. f. 242. – Act. an. f. III. – Lett. volg. vol. 96. f. 44. – 1709-ből: Scritt. rif. vol. 565. f. 506-26.

683. 1707. IX. 19. Esterházy Imre váci püspök facultásokat, köztük a tiltott könyvek olvasására engedélyt kér. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 560. f. 3. – Act. an. f. 306.

684. 1708. II. 28. Gotthal Miklós zágrábi püspöki helytartó megyéspüspöke, Braikovics helyett limina-látogatást végez. U.o. vol. 561. f. 417-23.

685. 1708. IV. 23. Mayr József pálos Rabenspurg (Passau) plébánosa a Kongregáció hozzájárulását kéri, hogy a rendi szabályok tilalma ellenére a sári Szent András apátságot elfogadhassa, amelyre a rendi előjárók hozzájárulásával a császár kinevezte. A címmel nincs egybekötve lelkipásztorkodás. Jövedelméből segélyezni fogja a szepesi rendi missziókat. Végzés: „Non spectat ad Sacram Congregationem”. U.o. vol. 562. f. 184. – Act. an. 1708. f. 242. – V.ö.: Galla F.: Pálos reform. 68. 1.

686. 1708. V. 7. Telekessy István egri püspök az 1702. szeptember 14-én „ad quinquennium” adott felhatalmazásainak megújítását kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 562. f. 273. – Act. an. f. 271.

687. 1708. V. 7. A Kongregáció utasítja a titkárt, hogy a moldvai és erdélyi konventuális minorita missziófőnök kérésére írjon a magyar tartományfőnököknek és kérjen tőle két-három misszionáriust, mivel a háborús viszonyok miatt máshonnan nem tudnak behatolni az országba. U.o. Scritt. rif. vol. 562. f. 320.

688. 1708. VI. 4. A Sanct Lambert-i apát facultásai megújítását kéri. U.o. Act. an. f. 326.

689. 1708. VII. 23. Bartolomeo Pecchioli da Pistoia konventuális minorita, a hittudomány mestere és a pistoiái egyházmegyében zsinati vizsgáló, Moreába vagy Moldvába és Oláhországba missziót kér. A rendi főügyész szerint „est omni exceptione maior per l’esercizio delle Missioni”. A kongregációi titkár megjegyzi, hogy a moldvai misszióban működő Pacifik és Trivat Antal szerzeteseket magyar rendtársak váltják fel. A végzés mégis hozzájárult kiküldetéséhez az- zal, hogy az 1707. október 3-ki határozat értelmében a pistoiái püspök vizsgálja meg a jelöltet. U.o. f. 441. – V.ö.: Scritt. rif. vol. 568. f. 414.

690. 1708. XII. 17. Alessandro Fischer di Colonia minorita missziót kér Erdélybe. Előadja, hogy jelenleg a mauratói kolostor tagja, 13 éven át foglalkozott filozófiával, teológiával és morálissal, három évet töltött Németországban, tizet pedig Olaszországban, tíz pontot kapott abban a versenyben, amely a rend legelőkelőbb hittudományi missziósképző főiskoláira hallgatónak jogosít, azonban nincs üresedés. A titkár a január 9-ki ülésen tájékoztatta a bíborosokat, hogy újabban a Kongregáció világi papokat küld Moldvába a konventuálisok rendetlen viselkedése miatt. Egyébként Colloredo bíboros előadó véleménye lesz irányadó. Közben Fischer újabb kérvénnyel sürgette ügye elintézését. Kiemelte, hogy a hittudomány borostyánkoszorúsa, példás életéről és képzettségéről az Olaszországba jövő rendtársai tanúskodhatnak. Francesco Antonio Fantini rendi főügyész ajánlja. A titkár tájékoztatásképpen megemlíti, hogy Erdélyben Gyulafehérvárt püspök van, két minorita látja el a vásárhelyi papnevelőt, amely a Kongregációnak van alávetve: az egyik tanít, a másik pedig a gondnoki tisztségben foglalatoskodik. Moldvában nagy szükség van hitejlesztőkre. A folyamodó még a januári üléskor kijelentette, hogy aláveti magát az előírt vizsgálatnak. Az augusztus 13-ki ülés nem határozott véglegesen, hanem jelentést kért a lengyel nunciustól. A nuncius jelentette, hogy Moldvában a bákói egyházmegye területén, nevezetesen Husban egy magyar pap működik, akinek a nagyszombati káptalan adott pátenstben megbízást, majd más jelentések érkeztek.
... [A kéziratról hiányzik a hivatkozás]

691. 1709. IV. 14. A Kongregáció Josics szófiai érsekhez utasítja a bolgár ferencesek előljáróját, aki facultásokat kért. Lett. volg. vol. 98. f. 42.

692. 1709. V. 7. Telekessy egri püspök felhatalmazásainak megújítását kéri. A 20 pontból álló facultások szövegének másolatát Lendvay István az egri káptalan jegyzője hitelesítette. U.o. Scritt. rif. vol. 567. f. 4. – Act. an. 1709. f. 211.

693. 1709. V. 7. Bonaventura Caroli minorita ismételten sürgeti missziós kiküldetését. A február 25-ki ülésen ismertették egyik levelét, amelyben azzal a megokolással kérte a moldvai és erdélyi missziót, hogy ismeri a népek nyelvét, korábban hat évet töltött azon a területen missziós munkában Buonvisi nuncius és Kollonics megbízásából. A titkár tájékoztatásul megjegyezte, hogy a moldvai missziófőnök május 7-én három szerzetest kért a magyar minorita rendtartományból, mivel a felkelés idején sok magyar menekült Moldvába és Oláhországba. Egy újabb felterjesztésében Caroli előadta, hogy 46 éves, a meghalt Kollonics megbízásából hat évet töltött Szerbiában és Erdélyben, 1703. április 30-án a Kongregáció Konstantinápolyba helyezte, ahol jelenleg is működik, különféle hittudományi munkákat írt a hitszónoklattal, dogmatika és egyházjog köréből elsősorban a misszionáriusok és a lelkeskedő papság részére. Hitterjesztő tevékenységéért kéri a hittudományi doktorátust. A rendi főügyész jó szerzetesnek, kellően képzett papnak minősítette, de irodalmi munkásságának értékelését a bíborosokra hagyta. Caroli mellékelt különféle iratokat, amelyek arról tanúskodnak, hogy feszült viszonyban volt Dapei rendi tartományfőnökkel. Az 1708. szeptember 30-án kelt levelében megírja, hogy 1689-től 1695-ig volt Moldvában és Erdélyben, onnan Assisibe zárandokolt, ahol újoncmesterré nevezték ki, majd 1703-ban elindult újból régi missziós területeire, azonban a lengyel és magyar háborúk miatt nem tudott bejutni és így került kongregációi engedéllyel Konstantinápolyba. Zauli missziófőnök értesítése szerint már könnyű odajutni a Fekete-tenger felől. Kéri, hogy Gallani ancirai c. püspök, pátriárkai helytartó által avattassák doktorrá. Újabb kérvényében hivatkozik négyéves konstantinápolyi működésére, latin és német nyelvű könyveire, mindkét jogból szerzett doktorátusára és hittudományi licenciátusára. A Kongregáció tartózkodott a határozathozattól, ezért Caroli még 1709. augusztus 31-én is Konstantinápolyban van és veszekszik tartományfőnökével. U.o.

Scritt. rif. vol. 565. f. 26. – Vol. 567. f. 372–386. – Vol. 569. f. 388. – Act. an. f. 100., f. 260.

694. 1709. VII. 30. A ferences missziók ügyésze missziófőnökséget és felhatalmazásokat kér az új erdélyi ór, Nizeth Ferenc részére. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 568. f. 244. – Act. an. 342. – Karácsonyi J.: i.m. 259. 1.

695. 1709. VII. 30. Heusser (Neisser) Konstantin kölni minorita kéri, hogy Verecundus Fabritius és Liborius Wacker rendtársaival együtt visszatérhessen az erdélyi és moldvai missziókba, ahonnan a Kongregáció engedélyével távozott el 1707-ben. Azóta tizenkét levélben sürgették visszatérését az erdélyi urak és a papság. Írtak a rendfőnöknek és a Kongregációnak is. Nem tudja, hogy a felkelés és a járatlan utak miatt megkapták-e a leveleket, mert a hozzá intézettek egy része elkallódott. Távozása óta Kölnben lector és a rendi templomban hitszónok lett, a magisteriumot is megkapta. A két társa közül az első tényleges lector és hitszónok, a másik pedig „in lecturam ingressurus”. Mind a ketten példáséletű szerzetesek. Úti-költséget kér a kölni nunciuson keresztül. Kiemeli, hogy a kézdivásárhelyi iskolában nagy érdemeket szereztek a minoriták és kívánatos, hogy a Kongregációtól felhatalmazást kapjanak az ifjúság nevelésére és megfelelő iskolaépület építésére. Az iskolából kikerülő honi ifjúság aztán kitűnő hitterjesztő lesz. Csatolja másolatban a Status Catholicus és az erdélyi papság visszahívó levelét: „Literae Nobilis Status Catholici. Nos Status Catholicus existens in Sicilia [...].” Keltezése, aláírások: „In Congregatione Generali in Kézdi Vasarhely habita dabamus die 13. Decembris Ao. 1707. Ladislaus Gulaj, Joannes Gereb, Stephanus Torma, Stephanus Boër Vice Judex Regius”. – A papság levele a rendfőnökhöz Al Torja, 1707. december 18. Kiemeli Raszlaviczy Bálint és Neusser Konstantin érdemeit a kézdivásárhely-kantái iskolában és az eretnekekkel való érintkezésben. Raszlaviczy egyedül nem győzi a munkát. Aláírva: „Pater Andreas Lukács Notarius Sacerdotum Sedis Trium Sedium Siculicalium és Pater Michael Szabó Juratus Notarius Sacerdotum Sedis Csikiensis”. A kongregációi titkár levéltári adatok alapján megállapítja, hogy Neusser 1707. augusztus 17-én engedélyt kapott a visszatérésre. Végzés: A

kölni és a lengyel nuncius adjon tájékoztatást. Arch. Prop. Scritt. rif. vol. 568. f. 336. – Act. an. f. 359.

696. 1710. I. 13. Monsignor Piazza názáreti érsek, bécsi nuncius az elődeinek adott felhatalmazásokat kéri. U.o. Act. an. 1710. f. 1.

697. 1710. I. 13. Zauli moldvai és erdélyi missziófőnök a népek egyetemes kívánságára egy szerzetes papot kér maga mellé. U.o. Scritt. rif. vol. 570. f. 29. – Act. an. f. 4. – Lett. volg. vol. 99. f. 6.

698. 1710. III. 17. „Monsignor Sigismondo di Kollonitz Vescovo di Vaccia supplica per la concessione delle solite facultà. Rescriptum: Ad Sanctum Officium.” U.o. Scritt. rif. vol. 571. f. 27. – Act. an. f. 78.

699. 1710. IV. 28. „Monsignor Emerico Esterhaty (!) già Vescovo di Vaccia, et hora trasferito alla Chiesa di Zagabria in Croatia supplica l’Eminenze Vestre delle solite facultà. Rescriptum: Ad Sanctum Officium.” U.o. Scritt. rif. vol. 571. f. 407. – Act. an. f. 138.

700. 1710. IV. 28. Sigray János tinnini vál. püspök, szepesi prépost: „Praeposito Privilegiato et Infulato della Chiesa di San Martino de Scepus, Diocesi de Strigonia”, facultásokat kér, hogy templomokat rekonziliálhasson, felszentelhessen, egyházi szereket megáldhasson, bérmálhasson, mert megyéspüspöke nagyon messze van, mintegy 144 olasz mérföldre. Területén 150 templom elvesztette felszentelési jellegét eretnek istentisztelet által, ugyanez áll az egyházi felszerelésekre és szerekre is. Mivel a kongregációi titkár szerint a kérvényező még nincs püspökké szentelve és az esztergomtól függ, az ülés tájékoztatást kér az esztergomi érsektől és a bécsi nunciustól. U.o. Scritt. rif. vol. 571. f. 459. – Act. an. f. 150. – Lett. volg. vol. 99. f. 46.

701. 1710. VI. 23. Nagy János a szalvatoriánusok tartományfőnöke missziófőnökséget kér, hogy a rendtartomány tizenhat kolostorából és tíz residenciájából néhány szerzetest a missziós munkára kiválogasson. A titkár tájékoztatásul ismerteti, hogy 1692. július 28-án is kértek főnökséget, akkor azt a választ kapták, hogy: „Adeat Episcopos”. A következő év november 10-én felpanaszolták, hogy a magyar püspökök szűkmarkúak a facultások engedélyezésében. Az ülés megismételte döntését és utasította a bécsi nunciust, hogy tárgyaljon Keresztély Ágost esztergomi bíboros-érsekkel az 1693-as határozat értelmében. U.o. Scritt. rif. vol. 572. f. 153. – Act. an. f. 227. – Lett. volg. vol. 99. f. 78.

702. 1710. VI. 23. Zauli két-három szerzetest kér az erdélyi misszióba, főképpen a vásárhelyi papnevelőbe. Az ülés elvileg hozzájárult, a papok kijelölését azonban újabb tárgyalásra halasztotta. U.o. Scritt. rif. vol. 572. f. 212. – Act. an. f. 246. – Lett. volg. vol. 99. f. 96.

703. 1710. VII. 28. Zauli kérésére a Kongregáció hozzájárul ahhoz, hogy Bonaventura Caroli, akit magyarnak tüntet fel, a fenti kérelem értelmében is az erdélyi misszióba induljon. U.o. Scritt. rif. vol. 572. f. 359. – Act. an. f. 289. – Lett. volg. vol. 99. f. 315., f. 334.

704. 1710. VIII. 18. Natale 1710. június 24-én megismétli az előző év november 21-én felterjesztett kérelmét és felhatalmazásokat kér a Szerémségre és a szomszédos területekre. A bíborosok arra figyelmeztették, hogy elégedjék meg addig adott facultásaival, amint azt már február 25-én leszögezték. U.o. Scritt. rif. vol. 573. f. 45. – Cong. vol. 4. f. 66. – Act. an. f. 350. – Lett. volg. vol. 99. f. 118., f. 167.

705. 1710. XI. 24. Natale újabb kérvényére a Kongregáció azt válaszolja, hogy elégedjék meg a primástól kapott felhatalmazásokkal, aki őt helytartóvá nevezte ki és a többi püspöktől is kérhet hasonló felhatalmazásokat. U.o. Scritt. rif. vol. 573. f. 586. – Act. an. f. 479.

706. 1710. XII. 16. Giuseppe Nicola Luzioli a minoriták konstantinápolyi tartományfőnöke kéri a Kongregációt, hogy függesse fel Caroli erdélyi küldetését, mert ott is nagy hasznát veszik: kiváló szerzetes, elsősorú hittudós, ott szükség van rá a különféle eretnenségek megcáfolására, azonfelül kisegíti Jakab jezsuita atyát a német és egyéb rabok lelki gondozásában, jól tud olaszul és hét éve a Folignói kolostor bekebelezett tagja. A muszka és a svéd hadak miatt nem is tudná elfoglalni a helyét. Végzés: „Relata”. U.o. Scritt. rif. vol. 574. f. 45.

707. 1710. XII. 22. Volkra Ker. János Ottó veszprémi püspök facultásokat kér. „Ad Sanctum Officium”. U.o. f. 217. – Act. an. f. 539.

708. 1711. I. 12. Nádasdy László csanádi püspök facultásokat kér. „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 575. f. 3. – Act. an. f. 1.

709. 1711. I. 12. Natale facultásokat kér eretnekek feloldozására és általában a török területen működő főpapok facultásait kéri. Minél szélesebb területeken érvényes facultásokat sürget. Az ülés a primáshoz utasítja a püspököt. U.o. Scritt. rif. vol. 575. f. 198., f. 302. – Act. an. f. 34.

710. 17II. III. 23. Barilovics Lajos kéri 1707. február 7-én adott facultásai megújítását, a Kongregáció azonban figyelmezteti, hogy még hátra van egy éve, ezért „supplicet congruo”. U.o. Scritt. rif. vol. 576. f. 520-23. – Act. an. f. 169.

711. 17II. VI. 9. Barilovics missziót kér a Szepességre kijelölt Pauman Mihály, Beliczay Benedek és Csuzy Zsigmond részére: „supplicat eosdem confirmare, ratificare”. Végzés: „Annuerunt”. U.o. Scritt. rif. vol. 577. f. 460. – Act. an. f. 322.

712. 17II. VIII. 3. Keresztély Ágost bíboros 1706. július 15-én kapott facultásai megújítását kéri. Végzés: „Ad Sanctum Officium”. U.o. Scritt. rif. vol. 578. f. 87. – Act. an. f. 419.

713. 17II. XII. 14. Ügyszólván az egész éven át tárgysorozaton Neusser Konstantin erdélyi kiküldetésének ügye. Április 20-án Mikes Mihály gróf moldvai főkapitány és Petky Dávid gróf az egész papság és a nép nevében kéri a szerzetes visszaküldését a vásárhelyi papnevelőbe. „Rescriptum: Arbitrio Eminentissimi Protectoris (*Vallemani bíboros*)”. A június 9-ki ülés határozata is: „Ad Protectorem”. A rend tájékoztatást kért a kölni tartományfőnöktől a szerzetes egyéniségéről. A főnök kitűnő bizonyítványt állított ki a szerzetes erényes életéről, tudásáról és buzgalmáról, jelentette továbbá, hogy kész visszatérni a misszióba, s egyebek közt felhatalmazást kért, hogy útközben bárkit meggyóntathasson, végül missziós kinevezést két kijelölendő munkatársa részére. A szeptember 7-ki ülés hozzájárult a szerzetes kiküldéséhez és megengedte, hogy útközben gyóntasson a megyéspüspök és a plébánosok hozzájárulásával, végül a két társ kiküldéséhez is hozzájárult és megbízta a kölni nunciust, hogy vizsgálja meg őket. Az október 5-ki és a december 14-ki üléseken előterjesztett iratok szerint Neusser útban volt Vásárhelyre, Zauli tizenhat évi missziós munka után visszahívását kérte, és utódul a missziófőnökségben Fischer Sándor misszionáriust ajánlotta, aki addig a papnevelő tanítója volt. A Kongregáció mindenhez hozzájárult. U.o. Scritt. rif. vol. 577. f. 72-74., f. 408-11. – Vol. 578. f. 335-41., f. 561-65. – Vol. 579. f. 372-74. – Act. an. f. 217., f. 453., f. 515., f. 646. – Lett. volg. vol. 100. f. 158., f. 167., f. 191., f. 258., f. 306.

INDEX

- Abasár* n. 685.
Acquaviva, Claudio, S.J. n. 56. 104.
Adeodatus, Petrus, O.F.M. n. 285. 301.
453. 492.
Agnone, Donatus de, O.F.M. Conv. n. 270.
Ágoston testvér, O.F.M. n. 237.
Airoldi, Carlo Francesco n. 527.
Albánia (Albania) n. 27. 28. 231.
Alberizzi, Mario n. 421. 468. 469. 471.
479. 480. 483. 487. 488. 489. 491.
503.
Albert, szendrői püspök *lásd* Rengiics Albert
Alberty Ferdinánd, O.F.M. n. 508.
Albortotius, Aegidius Carillus n. 275. 276.
Albornoz bíboros *lásd* Albortotius, Aegidius Carillus
Aldobrandino, Giovanni Francesco (Johannis Franciscus) n. 75. 76.
Alegretti, Ignazio (Ragusio, Ignatius Allegretto de), O.S.B. n. 46. 59. 72. 80.
95.
alessói püspök *lásd* Orsini, Benedictus
Alsó-Magyarország n. 213. 379. 542.
Alsómecenzéf *lásd* Mecenzéf
Althann Adolf n. 87. 136. 144.
Altorja (Al Torja; Turia de Jos, RO) n. 695.
Amalteo, Attilio n. 50. 62.
Ambrus apát *lásd* Ragusa, Ambrosio da
Amelia, Augustinus de, O.F.M. n. 333.
Ancona (IT) n. 350. 531.
Angelini da Campiveteri (Campo Vecchio, da Norcia), Antonio, O.F.M. Conv. n. 420. 426. 547. 556. 559.
Angelis da Catania, Bartolomeo de, O.F.M. Conv. n. 498.
Angelo Carucci, Bernardino, O.F.M. Conv. n. 695.
Anna Mária *lásd* Ungnad Anna Mária
Antal [scardonai] püspök *lásd* Georgiis, Antonius de
Antal a Quattro Coronati templom bíborosa *lásd* Pucci, Antonio
Antal atya, O.F.M. n. 331. 341.
Antonio Tanara, Sebastiano n. 592. 603. 607.
Antonius boszniai püspök *lásd* Matheis, Antonius Paulus (Poli) de
Antonius, bencés szerzetes *lásd* Ragusa, Antonio da
Antonius, boszniai püspök *lásd* Georgiis, Antonius de
Antonius, Julius n. 59.
Apafi Mihály, II. n. 626.
Apollonio, Simone, O.F.M. Conv. n. 285.
Apor Lázár n. 556.
Appoloni da Veglia, Simone (Apollonius, Simon), O.F.M. Conv. n. 246.
Aquaviva jezsuita rendfőnök *lásd* Acquaviva, Claudio
Arad (RO) n. 439.
Araneus, Chrysostomus n. 40.

- Armani báró n. 87.
 Armerius (Armieri) Bononiensis, O.F.M. Conv. n. 370.
 Armieri da Città di Castello, Carlo, O.F.M. Conv. n. 395.
 Ascanio Patriarcha *lásd* Gesualdo, Ascanio
 Ascoli Solun Miklós, O.F.M. n. 491.
Assisi (IT) n. 354. 666. 673. 693.
 assisi püspök *lásd* Spader, Octavius
 Astalli bíboros *lásd* Astallius, Camillus
 Astallius, Camillus n. 404.
 Athanáz oláh püspök n. 653.
Ausztria n. 52. 277. 406. 409. 427. 564. 681.
 Azzolini bíboros *lásd* Azzolinus, Decius
 Azzolinus, Decius n. 407.
 Bacio, Vincentius de, O.F.M. Conv. n. 559.
Bács (Baat, Bumienz; Bač, RS) n. 59. 120.
 Baglioni, Malatesta n. 197. 198. 207. 211. 215. 216. 219. 220. 221. 249.
 Baiocchi, Carlo, O.F.M. Conv. n. 666.
bákói egyházmegye n. 690.
 bákói püspök *lásd* Zamoyski, Ioannes Baptista; Rudzicki, Stephanus Athanasius; Biegański, Franciscus
 Bakovics Ferenc, O.F.M. n. 467.
 Balásfy Tamás (Thomas Balásfy) n. 110. 112.
 Balassa At(h)anáz, O.S.P.P.E. n. 465.
 Balicsevics Ferenc, O.F.M. n. 57. 58. 88.
 Bálint pálos főperjel *lásd* Hadnagy Bálint
Balkán n. 583.
 Balogh István n. 205.
 Balogh Jaurensis, Georgius, török fogoly, p. 7.
 Balogh Miklós n. 566.
 Banchieri, Antonio n. 675. 678. 679.
 Bandini (Bandino), Marco (Bandulovics Márk) n. 240. 301.
 Bankovocs hitszónok, O.F.M. Conv. n. 526.
 Banyalukai Ferenc, O.F.M. n. 290.
 Barberini bíboros *lásd* Antonio Barberini, ifj.
 Barberini, Antonio, id. n. 162. 232. 250. 252.
 Barberini, Antonio, ifj. n. 271. 354. 397. 398. 400.
 Barberini, Francesco, id. n. 212.
 Barberini, Francesco, ifj. n. 636.
 Barbosa kánonjogtudós *lásd* Barbosa, Agostino
 Barbosa, Agostino n. 219.
 Barilovics Lajos, O.S.P.P.E. n. 537. 561. 565. 587. 607. 656. 659. 679. 710. 711.
Bars vármegye n. 215.
 Bársony György n. 462. 468. 499.
Baska (Baška, HR) n. 131.
Bassano (IT) n. 583.
 Bassetti (da Piano), Bartolomeo, O.F.M. Conv. n. 300.
 Bassetti da Piano, Bartolomeo (Bartolomeo Bassetti), O.F.M. Conv. n. 285.
 Báthory András n. 48. 51. 63. 64.
 Báthory Boldizsár (Battori) n. 51. 63.
 Báthory István n. 51. 63.
 Báthory Zsigmond n. 47. 48. 50. 62. 66.
 Báthoryné, özv. *lásd* Zakreszka Anna
 Bavaria, Angelus de (Angelusz), O.F.M. Cap. n. 256.
 Bavarius, Silvanus (Szilvánusz), O.F.M. Cap. n. 256.
 Baythi, Matthias, török fogoly, p. 6.
Béci (?) n. 434.
Bécs (Wien, AT) n. 156. 170. 213. 219. 237. 249. 254. 256. 329. 461. 545. 583. 636. 666.
 Bécsi Barnabás, O.F.M. n. 366.
 Bécsi Bernát, O.F.M. Cap. n. 148.
 bécsi internuncius *lásd* Santini, Marco Antonio
 bécsi nuncius *lásd* Delfino, Giovanni; Bonomi, Giovanni Francesco; Speciano,

- Cesare; Marra, Placido de; Gesualdo, Ascanio; Carafa, Carlo, id.; Pallotto, Giovanni Battista; Rocci, Ciriaco; Baglioni, Malatesta; Mattei, Gaspare; Melzi, Camillo; Pannochieschi d'Elci, Scipione; Carafa, Carlo, ifj.; Spinola, Giulio; Pignatelli, Antonio; Alberizzi, Mario; Buonvisi, Francesco; Antonio Tanara, Sebastiano; Santa Croce, Andrea; Piazza, Giulio
- Bécsi Tamás, O.S.A. n. 411.
- Bedics atya n. 545.
- Belasio, Francisco, világi pap, n. 316.
- Belgrád (Belgrado, Nándorfehérvár; Beograd, RS)* n. 113. 137. 139. 141. 167. 178. 183. 256. 324. 385. 543. 609. 633.
- belgrádi püspök *lásd* Benlics Máté; Berniakovich, Mattia
- Beliczey (Beliczay) Benedek, O.S.P.P.E. n. 594. 623. 711.
- Bellinus Pál, világi pap n. 285.
- Beltram (Beltrani, Beltrami) Zsigmond, O.F.M. 366. 381.
- Benedek Rajmond, O.F.M. Conv. n. 300.
- Benedictis a Manfredonia, Franciscus Antonius de, O.F.M. Conv. n. 393.
- Benhely (?)* n. 434.
- Benkovics Ágoston, O.S.P.P.E. n. 494. 537. 574. 607. 645.
- Benlics Máté, O.F.M. n. 379. 392. 400. 415. 416. 417. 415. 425. 436. 458. 463. 469. 489. 490.
- Bentivoglio, Guido n. 80.
- Berardicelli, Juan Bautista, O.F.M. Conv. n. 283. 284. 288.
- Bergamo, Aloysius de, O.F.M. Cap. n. 583.
- Berkucz Keresztelő János világi pap n. 421. 605.
- Berlstein (AT)* n. 377.
- Bernabei oláhországi apostoli helytartó *lásd* Bernabei, Francesco
- Bernabei, Francesco n. 580. 658.
- Bernardini, Paulino, O.P. n. 620.
- Berniakovich, Mattia (Bernjakovics Mátyás) n. 511. 534. 573.
- Bertalan atya n. 542.
- Berzeviczy Lajos, O.S.P.P.E. n. 556.
- Bethlen (Bethlem) Gábor n. 87. 148. 161. 254.
- Betobus de Bononia, Franciscus, O.F.M. Conv. n. 395.
- Bettona, Crispoalto da, O.F.M. Conv. n. 426.
- Bettona, Ludovico da, O.F.M. Conv. n. 275.
- Bevilacqua *lásd* Bevilacqua, Luigi
- Bevilacqua, Luigi, O.F.M. Conv. n. 657.
- Biegański, Franciscus, O.F.M. Conv. n. 670.
- Bihács (Bibač, BA)* n. 663.
- Bilinski (Bylinszki), Bonaventura, O.F.M. Conv. n. 303.
- Blascovich, Nicolaus n. 637.
- Blasevics (Blascevich) Pál, világi pap n. 602.
- Blondo, Mattia, C. Barn. n. 578.
- Boër, Stephanus n. 695.
- Bogdan, Martin n. 302.
- Bohemia* n. 100.
- bolgár ferencesek elöljárója n. 691.
- Bolla Ágoston, O.S.P.P.E. n. 587. 594. 623.
- Boncarpi (Buoncarpi), Giacomo, O.F.M. Conv. n. 211. 266. 316. 324.
- Boncarpi *lásd* B(u)oncarpi, Giacomo
- Bonnici da (di) Malta, Paolo, O.F.M. Conv. n. 196.
- Bonomi, Giovanni Francesco (Buonhomi, Joanne Francisco) n. 30. 31. 32. 34.
- Bonsee, Everardo (Everardus), O.F.M. Conv. n. 609.
- Borkovics Márton, O.S.P.P.E. n. 365. 440. 452. 454. 469. 487. 521. 550.
- Bornemisza Pál n. 1. 13.

- Borromaeus, Federicus n. 483.
 Borromeo bíboros *lásd* Borromaeus, Federicus
 Borromeo, Vitaliano Visconti n. 108.
Bosna lásd Bosznia
 Bosnensis, Stephanus, O.S.B n. 42.
 bosnyák ferences tartományfőnök *lásd* Maravich Marián
 bosnyák ferences tartományfőnök n. 522.
Bossina lásd Bosznia
Bosznia n. 8. 9. 27. 28. 33. 74. 104. 112. 113. 134. 139. 140. 141. 181. 190. 205. 225. 241. 242. 260. 578. 581.
 boszniai püspök *lásd* Plumbensis, Nicolaus
 Bozzera da Valenza, Diego, O.F.M. Conv. n. 388.
 Braikovics Márton n. 635. 663. 671. 672. 684.
 Brainovics (Brenovics) János, O.F.M. n. 446.
 Branci da Spello, Teodosio, O.F.M. Conv. n. 426.
 Brasa testvér, O.F.M. Conv. n. 245.
 Bratulich Simon n. 96.
 Breschi, Andrea da (Breschis, Andreas de), O.F.M. n. 279.
 Brezány(i) László, O.S.P.P.E. n. 643.
Bruck an der Leitha (AT) n. 256.
Bruck lásd Bruck an der Leitha
 Bruman Máttyás (Mattheus Brumanus) n. 7.
 Brunacci da Cremona, Francesco Antonio, O.F.M. Conv. n. 577.
 Brunacci, Francesco *lásd* Brunacci da Cremona, Francesco Antonio
 Brundisio, Laurentius a, O.F.M. Cap. n. 86.
 Bruni testvér, O.F.M. Conv. n. 172.
Buccari (Bakar, HR) n. 269.
Buda n. 104. 106. 120. 522. 609.
 budai basa n. 545.
Budva (?) n. 205.
 Bugatti, Fausto, O.F.M. Conv. n. 284.
 Bujtúl György S.J. n. 126.
Bukarest (Buccaresti, Bucwesti; București) n. 192.
Bukinó (?) (RS) n. 164.
Bulgária n. 27. 28. 401. 489.
 Buonvisi, Francesco n. 477. 496. 501. 506. 513. 522. 527. 533. 534. 536. 539. 542. 563. 568. 572. 573. 693.
 Burghetto, Francesco dal, O.F.M. Conv. n. 475.
 Bussi, Giambattista n. 695. 713.
 Bussy, Rabutin de n. 636.
 Caetani bíboros *lásd* Caietanus, Aloysius
 Caietanus, Aloysius n. 163. 171. 183. 231.
 Camel(l)is, Giuseppe de n. 589. 612.
 Camengrado, Filippo da (Nikannic de Camengrado, Kamengrádi Fülöp), O.F.M. n. 205. 210.
Camnicum (?) n. 165.
Campagnium (?) n. 205.
 Campelli, Joannes Petrus n. 583.
 Campizzo (Campelli) da Spoleto, Giovanni Francesco, O.F.M. Conv. n. 456.
 Campo Franco, Bonaventura da, O.F.M. Conv. n. 354.
 Cap(r)onius, Antonius, O.S.A. n. 277.
 Capponi bíboros *lásd* Capponius, Aloysius
 Capponius, Aloysius n. 159. 205. 349.
 Carafa bíboros *lásd* Carafa, Carlo, ifj.
 Carafa, Carlo, id. n. 133. 136. 143. 148. 156. 303.
 Carafa, Carlo, ifj. n. 424. 427. 484. 543.
 Caraffa *lásd* Caraffa, Antonio
 Caraffa, Antonio n. 609.
 Card.lis Battoreus *lásd* Báthori András
 Cari da Spoleto, Michaelangelo, O.F.M. Conv. n. 426.
 Carillo, Alfonz, S.J. n. 67.
 Caro da Spoleto, Michel Angelo, O.F.M. Conv. n. 456.

- Caroli, Bonaventura, O.F.M. Conv. n. 666. 673. 693. 703. 706.
- Carosino, Francesco da, O.F.M. Conv. n. 668.
- Casanate prelátus *lásd* Casanate, Girolamo
- Casanate, Girolamo n. 455. 502.
- Castelfermo (IT)* n. 583.
- Castell Fermo lásd Castelfermo*
- Castellana, Andrea (Scalimoli) da (Castellana, Andrea de' Scalimolis da), O.F.M. Conv., n. 254. 270. 272. 275. 284. 288. 295.
- Castelnuovo, Dalmazio da(i), O.F.M. n. 552.
- Castro novo (?)* n. 302.
- Castrofidardo, Alessandro da, O.F.M. Conv. n. 266.
- Catalani, Miguel Angel (Michelangelus), O.F.M. Conv. n. 328. 353. 357. 368.
- Cataneus, Dominicus n. 176.
- Caupeli (Campelli), Zan Pietro, O.F.M. Cap. n. 583.
- Cavalieri, Silvio de n. 687. 689. 690. 693. 695. 700. 701.
- Celesius, Thomas n. 164. 167.
- Cerna (HR)* n. 77.
- Cerri, Urbano n. 507. 513.
- Cesi bíboros *lásd* Donatus Caesius, Petrus chelmi püspök *lásd* Pstrokonski, Stanislaw
- Cheródy (Cserodi) János n. 71.
- Chigi bíboros *lásd* Chisius, Flavius
- Chio, Antonius de n. 58.
- Chisius, Flavius n. 427.
- Chumar (Chummer) Mihály, O.F.M. n. 165. 207. 220. 227. 236.
- Ciborich (RO)* n. 641.
- Cima da Conegliano (Conigliano), Pietro, O.F.M. Conv. n. 234. 288.
- Cinciefalva lásd Szepesjánosfalva*
- Cincius bíboros *lásd* Cincius, Balthasar
- Cincius, Balthasar n. 666.
- Cinquefonti, Paolo da, O.F.M. n. 418. 432. 439. 446. 451.
- Ciontoli, Joannes, O.F.M. Conv. n. 556.
- Cività Reale, Bonaventura da, O.F.M. Conv. n. 245. 282. 322.
- Clamice, Paolo (da), O.F.M. n. 205.
- Clodig *lásd* Grimacco
- Collegium Germanicum et Hungaricum rektora n. 312.
- Colloredo bíboros *lásd* Colloredo, Leandro
- Colloredo, Leandro n. 666. 673. 690.
- Compagn (?)* n. 205.
- Concredo, Francesco da, O.F.M. n. 341.
- Conza, Alfonso Gesualdo di n. 113.
- corbaviai püspökség* n. 304.
- Corfu lásd Korfu*
- Corzula lásd Korzula*
- Cosa (IT)* n. 670.
- Cosmi (Cosmo) da Mogliano, Francesco, O.F.M. Conv. n. 229. 234. 269.
- Costan lásd Kebidakustány*
- Creminasensis, Ephrem, O.F.M. Cap. n. 681.
- cremonai püspök *lásd* Speciano, Cesare
- Croatia lásd Horvátország*
- Croce della Milano, Alessandro (Cruce Mediolanensis, Alexander a), O.F.M. Conv. n. 386.
- Cybo, Edoardo n. 578. 584.
- Czeles Márton, S.J. n. 636.
- Czestochowa (Czestochowa, PL)* n. 138.
- Csáky Imre n. 667.
- Csáky István n. 507.
- csanádi püspökség* n. 348. 599.
- császár *lásd* Ferdinánd, III.; Lipót I.; József, I.
- cseh kapucinus tartományfőnök n. 256. 402.
- Csebország* n. 380. 433. 437. 461.
- Csík lásd Csíkszék*
- Csíksomlyó (Şumuleu Ciuc, RO)* n. 87. 142.
- Csíkszék* n. 142. 148. 438. 556.
- Csontfalva lásd Szepesjánosfalva*

- Csuzy Zsigmond, O.S.P.P.E. n. 711.
Csütörtökbelly (Quintoforesensis; Spišský Štvrtok, SK) n. 468. 526.
- D'Acquapendente, Girolamo, O.F.M. Conv. n. 258.
- D'Arco, Francesco (Franciscus de), O.F.M. n. 273.
- D'Assisi, Ottavio, O.F.M. Conv. n. 426.
- D'Este, Raynaldus n. 305. 306.
- D'Orvieto, Bernardo, O.F.M. n. 532.
- Dalmácia* n. 27. 28. 33. 275. 661.
- Dapei atya, O.F.M. Conv. n. 693.
- Darkó István n. 230.
- Darko, Joannes n. 161.
- Darventa János n. 531.
- Daunio della Saponaria, Giovanni, O.F.M. Conv. n. 338. 346.
- Davia, Gianantonio n. 641. 658. 665. 669. 670.
- Daymonics Tamás, világi pap n. 320.
- De Giorgio (Gyergyói?) Szaniszló n. 654.
- De Hassia bíboros lásd Landgravius de Hassia, Fredericus
- De Vecchi apát n. 455.
- Deladt Mátyás Ignác, világi pap n. 539.
- Delfino, Giovanni n. 15. 16. 18. 19.
- Delfino, Zaccaria (Delfinus Zaccharias, Zaccharia Delfino) n. 2.
- Déli Hódoltság* n. 120. 139.
- Dell'Aquila, Vincenzo, O.F.M. n. 535.
- Délmagyarország* n. 290. 446. 527.
- Deodati (Deodatus, Diodati), Luca, világi pap n. 364. 392. 401.
- Dervancsics Jakab n. 531.
- Desmanich da Macarsca, Giovanni (márkaskai Desmanics János), O.F.M. n. 259. 290. 319. 359. 361. 364. 376.
- Diakovár (Đakovo, HR)* n. 77. 648.
- Diakovári István, O.F.M. n. 378.
- Dietrichstein, Franz (Dietrichstainus, Dietrichstein Ferenc) n. 103. 166.
- Dimitri Jácint, O.P. n. 464. 466. 551.
- Dimocori (CZ)* n. 402.
- Diodato(i), Pietro *lásd* Adeodatus, Petrus Dióseghy (Diószeghi) Antal, O.F.M. n. 647.
- Dobra (RO)* n. 526.
- Dóczi Imre, O.F.M. n. 467.
- Dolny István n. 667.
- Domonkos Kázmér (Damokos, Damakos, Domokos, Damokoss, Casimirus), O.F.M. n. 278. 397. 414. 450. 460. 467. 481. 482. 486. 492. 495. 516. 518. 519. 528. 533. 552.
- Donatus Caesius, Petrus n. 379.
- Drabec lásd Szepesdaróc*
- Dragotino (Dragotin, HR)* n. 251.
- Draskovics György (id.) n. 20.
- Dráva-Száva- köz* n. 139.
- drivastei püspök *lásd* Lucius Jeromos Drothmann Pacifik, O.F.M. Conv. n. 640. 689.
- dulmai püspök (Dumnenses) *lásd* Maravich Marian
- Dunich Mihály, O.F.M. n. 423.
- Dvornikovics Mihály n. 599. 611. 662.
- edessai érsek *lásd* Lilius, Livius
- Efrem Benjamin n. 639.
- Eger (Agrien)* n. 253. 609. 622.
- egri egyházmegye* n. 375. 382. 443. 659.
- Egri György, O.S.P.P.E. n. 556.
- egri püspök és kancellár *lásd* Lippay György
- egri püspök *lásd* Lósy Imre
- Eitel, Friedrich von Hohenzollern-Sigmaringen n. 120.
- Elek atya n. 341.
- Emporiensis, Simon, O.S.A. n. 321.
- Erdély* n. 6. 8. 50. 62. 73. 142. 146. 149. 159. 161. 192. 205. 215. 222. 227. 233. 234. 236. 244. 245. 248. 252. 276. 279. 286. 292. 301. 325. 327. 329. 330. 331.

- 333- 336. 337- 339. 341. 343- 349. 352. 353- 354. 356. 362. 363. 386. 390. 394. 397. 400. 407. 414. 421. 428. 431. 438. 445. 450. 456. 475. 480. 489. 492. 498. 516. 525. 528. 535. 556. 559. 569. 580. 595. 600. 625. 636. 641. 643. 666. 670. 673. 690. 693. 695. 702. 703. 713.
- erdélyi apostoli vikárius n. 477.
- erdélyi fejedelem gyóntatója *lásd* Carillo, Alfonz
- erdélyi fejedelem *lásd* Apafi Mihály, II.; Báthory Zsigmond
- Erdélyi Ferenc, O.F.M. n. 532.
- Erdélyi Máté, O.F.M. n. 491.
- erdélyi orthodox püspök n. 422.
- Erdődy László Ádám n. 680.
- Erdődy Miklós (Erdodi, Nicolaus) n. 158.
- Erdődy Tamás (Thomas Erdeödy) n. 102.
- Erdődy Tamás anyja (anyósa) n. 102.
- Erdődy Zsigmond (Erdodi, Sigismundo) n. 158.
- Erdős Athanáz, O.F.M. n. 515.
- Ergelich Ferenc (Franciscus Erghelius Zagabriensis, Orghelius) n. 113.
- Estei bíboros *lásd* D'Este, Raynaldus
- Esterházy (Esterhazy) Imre n. 683. 699.
- Esterházy Antal n. 638.
- Esterházy Miklós Imre n. 597.
- Esztelnek (Estelnic, RO)* n. 553. 571.
- Esztergom* n. 14.
- esztergomi (fő)egyházmegye* n. 347. 375. 448. 644. 650. 700.
- esztergomi érsek *lásd* Forgách Ferenc; Pázmány Péter; Lósy Imre; Lippay György; Szelepcsényi György; Széchenyi György; Keresztély Ágost
- Eugén, IV. n. 128.
- Fabius Colocensis, Georgius, török fogoly, p. 7.
- Fabiano, Vincenzo Petrolini da, O.F.M. Conv. n. 323.
- Fabroni, (Carlo) Agostino n. 641. 643. 644. 649. 654. 659. 670.
- Facchinetti bíboros *lásd* Fachinettus, Caesar
- Fachinettus, Caesar n. 299.
- Fanano, Pellegrino Giannarelli da O.F.M. Conv. n. 357. 368.
- Fantini, Francesco Antonio, O.F.M. Conv. n. 690.
- Fara, Antonio della, O.F.M. n. 535.
- Farkasfalva (Vlková, korábban Farkašovec, SK)* n. 509.
- Favilla, Pietro Giacomo (Jacopo) n. 384. 404.
- Favini József, O.F.M. Conv. n. 672.
- Fejérvölgy István n. 65.
- Felice Bernabei, O.F.M. Conv. n. 572.
- Felicián atya, O.F.M. Cap. n. 256.
- Felician Ninguarda n. 26.
- Felsőmagyarország* n. 213. 227. 245. 254. 264. 272. 275. 375. 480. 542. 666.
- Felsőnémetország* n. 461.
- Fenessy (Fenesius) György n. 566. 576. 593. 620.
- Ferdinánd, II. n. 156.
- Ferdinánd, III. n. 148. 249. 253. 324. 402.
- Ferenc Antal n. 618.
- Ferenc kisegítőtestvér, O.F.M. n. 331. 341.
- Ferenc Sanct Lambert-i apát *lásd* Kaltenhausen, Franz von
- Ferenc, boszniai püspök *lásd* Balicsevics Ferenc
- ferencrend főbiztosa n. 180.
- Ferrara (IT)* n. 80.
- Ferrari di Vigerano, Sigismundo (Vigevano, Sigismundo de, Ferrarius, Sigismundo), O.P. n. 297.
- Ferri da Fabriano, Domenico, O.F.M. Conv. n. 351.
- Ferri, Giovanni Michele n. 541.
- Fessa, Gregorio da, O.F.M. Cap. n. 461.
- Filipovics Szaniszló, O.F.M. n. 287.

- Finale atya n. 666.
 Fiorentino (Fiorentini), Giovanni (Battista) da, O.F.M. Conv. n. 227. 254.
Firenze (IT) n. 626.
 Fischer di Colonia, Alessandro (Fischer Sándor), O.F.M. Conv. n. 690. 713.
Fiume (Rijeka, IT) n. 608.
 Flavone, Bernardino da (de), O.F.M. n. 327. 373. 385.
 Florentia, Philippo de, O.F.M. Cap. n. 317.
 Floro (Florio, Floridus), Marco, világi pap n. 392. 401. 405.
 Fodordéy István (Forder Deéy István, Forder Désy István), erdélyi világi pap n. 248. 413.
Fogaras (Făgăraș, RO) n. 556.
 Foggia, Joannes Baptista Sirena de, O.F.M. Conv. n. 270.
 Folcaro da Zagarolo, Giuseppe, O.F.M. Conv. n. 396.
Foligno (IT) n. 706.
 Forgách Ferenc n. 89. 101. 107.
 Forolivio, Seraphinus de, O.F.M. Cap. n. 310.
 Franciscus boszniai püspök *lásd* Stefano, Francesco di
 Franovik, Olzeario (Ivanovics Elzeár), O.F.M. n. 625.
 Fuldensis, Iosaphat (Jozafát), O.F.M. Cap. n. 256.
 Fülöp atya, O.S.A. n. 377.
 Gabrielli d'Ascoli, Felice, O.F.M. Conv. n. 388.
 Gaeta, Erasmo da, O.F.M. n. 532. 552.
 Galbiato, Ambrosius a, O.F.M. n. 165.
 Galbiato, Prospero da, O.F.M. n. 188.
 Gálffy Márton, O.S.P.P.E. n. 643.
Galgóc (Hlohovec, SK) n. 343. 385. 424. 596.
Galicia n. 666.
 Gallani, Raymundus, O.P. n. 693.
 Galli, Tolomeo (Ptholomaeus, Ptholomeus Gallius) n. 11. 28.
Gallia n. 87.
 Gandis, Antonius de, O.P. n. 501. 506.
Garcino (Garčin, HR) n. 251.
Garsten (AT) n. 410.
 Gartia, Millio n. 97.
 Garulli, Tiberio, O.F.M. Conv. n. 559.
 Gaschin Károly n. 277.
 Gasperi, Stefano da n. 482.
 Gazzono, Marcello, O.F.M. Conv. n. 324.
Gella (RO) n. 439.
Genova (IT) p. 6.
 Genova, Bonaventura da, O.F.M. Conv. n. 203. 208.
 Georgius (György), Gabriel, török fogoly, p. 6.
 Georgiis, Antonius de, O.F.M. n. 113. 114. 116. 118. 119. 127. 140.
 Georgio, Eliseo da, O.F.M. n. 539.
 Gereb, Joannes n. 695.
 Gergely, XI. n. 21.
 Gergely, XIII. n. 21. 28. 37. 48. 127.
 Gergely, XIV. n. 48.
 Gergely, XV. n. 127. 140. 303.
Germania Inferior n. 87.
Germania n. 135. 238. 262. 366. 690.
 Gesualdo bíboros *lásd* Conza, Alfonso Gesualdo di
 Gesualdo, Ascanio n. 115. 117.
 Giannone da Bitunto, Cornelio, O.F.M. Conv. n. 305.
 Gifferlinger Kolumbán (Kolonbán), O.S.A. n. 411. 427.
 Ginetti (Ginetto), Marzio n. 216. 300. 310. 430.
 Ginetti bíboros *lásd* Ginetti, Marzio
 Giorgini da Torre, Antonio, O.F.M. Conv. n. 556.
 Giorgioni, Maria n. 583.
 Giovanelli da Gandino, Silvestro n. 542.

- Giray, Murad n. 545.
 Girolamo da Alba, O.F.M. Conv. n. 227.
 Gisulfo, Augustinus, O.P. n. 58.
 Giuliani da Venezia, Giulio, O.F.M. Conv. n. 395.
 Giuseppe da Capua, O.F.M. Conv. n. 228.
 Glavinics Sebestyén n. 591. 592. 608.
 Glorieri, Cesare n. 28.
 Goda (Gondo, Gonda) György n. 364.
 Gonzaga, Vincenzo, I. n. 85.
 Gorzinsky Ferenc, O.F.M. Conv. n. 641.
 Gosztonyi atya, S.J. n. 384.
 Gott(h)mann Jakob, gyöngyösi világi pap n. 215.
 Gotthal Miklós n. 684.
 Gottmann Gergely, O.F.M. n. 343.
Gömör vármegye n. 215.
Grác (Graz, AT) n. 419.
 Gramai, Giovanni Battista (Gramay, Johannes Baptista) n. 136. 156.
Grimacco (IT) n. 670.
 Grossupto, Angelum de (Grosupto, Antonium de), O.P. n. 10. 11.
 Gruskovics Márton, O.S.P.P.E. n. 187.
 Guerrini da Todi, Bonaventura, O.F.M. Conv. n. 553. 556. 559.
 Gulaj, Ladislaus n. 695.
 Gyöngyös n. 197. 215. 217. 236.
 Gyöngyösi Ambrus, O.F.M. n. 234.
Győr n. 647.
 György atya, O.S.A. n. 377.
Győri egyházmegye n. 650.
 Győri Ferenc, O.F.M. n. 313.
 Győri Magyar János, O.F.M. Cap. n. 148.
 győri püspök *lásd* Újlaky Ferenc; Kutasz János; Széchenyi György
Gyulafehérvár (Alba Iulia, RO) n. 690.
Habrafalva (SK) n. 509.
 Habsburg András főherceg n. 35.
 Habsburg Ernő (Hernesto) főherceg n. 52.
 Habsburg Lipót Vilmos főherceg n. 283. 316.
 Habsburg Mátyás főherceg n. 65.
Haczag lásd Hátszeg
 Hadnagy Bálint, O.S.P.P.E. n. 442.
 Hagii, Andreas, török fogoly, p. 6.
Hájsil (?) n. 431.
Hátszeg (Hateg, RO) n. 290.
Havasalföld n. 27. 28. 58. 172. 192. 196. 214. 246. 301. 353. 354. 389. 386. 393. 421. 453. 456. 498. 507. 626. 641. 666. 693.
 Heisler Donát n. 583.
 Heisler tábornok *lásd* Heisler Donát
 Hessen-Darmstadt, Friedrich von *lásd* Landgravius de Hassia, Fredericus
Heves vármegye n. 215.
Hibbe (RO) n. 526.
 Hitterjesztési Kongregáció titkára *lásd* In-goli, Francesco, Massari, Dionisio; Alberizzi, Mario; Ubaldini, Frederico; Ravizza, Francesco; Cerri, Urbano; Cybo, Edoardo; Fabroni, Carlo Agostino; Banchieri, Antonio; Cavalieri, Silvio de
Hódoltság n. 37. 90. 113. 120. 121. 124. 130. 132. 139. 171. 175. 177. 205. 207. 211. 215. 256. 273. 324. 379. 385. 390. 391. 401. 424. 439. 441. 522.
 Hohenzollern bíboros *lásd* Eitel, Friedrich von Hohenzollern-Sigmaringen
 Holiczky Imre, világi pap n. 355.
 Homodei, Giacomo [a lent említett azonos nevű Homodei, Giacomo (uno-kaöccse)], világi pap n. 405.
 Homodei, Giacomo, (Homodei Jakob), világi pap n. 405.
Horvátország n. 27. 28. 33. 274. 299. 464. 592. 661.
 Hosszutóthy László, szepesi prépost n. 162.
 Hozó (Hozu, Hosso) Péter, O.F.M. n. 556. 569. 600.

- Huetter pápai gróf n. 277.
 Hufulg Jeromos, O.S.A. n. 409.
Hugnedar lásd Vajdabunyad
Hunyad vármegye n. 492.
Hus(z) lásd Huszváros
Hussi lásd Huszváros
 Huszty Pál, erdélyi világi pap n. 356.
Huszváros (Huși, RO), n. 641. 690.
- Ibrishimovich da Posega, Marino (Marino Ibrissini, Ibrissimovics Marin, Pozsegai Marin), O.F.M. n. 324. 352.
 Ignatius, bencés szerzetes *lásd* Alegretti, Ignazio
 Illokói (Újlaki) Miklós, O.F.M. n. 489. 490.
 Illyés András n. 624.
 Imottai Simon, O.F.M. n. 492.
 Ince, IX. n. 326.
 Ince, X. n. 219. 242.
 Ince, XI. n. 563.
 Ince, XII. n. 592. 598. 620.
 Ingoli *lásd* Ingoli, Francesco
 Ingoli, Francesco n. 220. 228. 256. 258. 288. 303. 310.
 Innocenzio, Stoicino (Ragusa, Innocenzio da, Ragusio, Innocentio de) O.S.B. n. 46. 55. 59. 72.
 Ismael Mátyás, albán világi pap n. 661.
Isztria n. 464.
Itália n. 251. 256. 536. 547. 690.
 Ivankovics Ambrus, O.F.M. n. 515.
 Ivanovics Pál, O.S.P.P.E. n. 459.
 Ivkovich (Hivkovics) Tamás, O.F.M. n. 139. 140. 173. 178. 179. 181. 182.
- Jacomini teológiai lector, O.F.M. Conv. n. 526.
 Jakab atya, S.J. n. 706.
 Jaklin Balázs n. 598.
 Jakusich (Jakosics, Jakosith) György, n. 253. 256. 257. 294. 310. 311.
- Janfranconius Anconitanus, Petrus, O.S.A. n. 409. 411.
 János, boszniai püspök *lásd* Posgay János
 Jány Ferenc n. 630.
 Jaskai, Joannes Norbertus n. 329.
Jassi lásd Jászvásár
Jászó (Jászóvár; Jasov, SK) n. 229. 236. 620.
Jászvásár (Iasi, RO) n. 641.
 Jegenyei Ferenc, O.F.M. n. 362. 445. 460. 467. 480. 544. 554. 557.
 Jesi (Iesi), Fulgenzio da, O.F.M. n. 199. 200. 212. 233. 286. 313. 331.
 Jeskovio, Ambrogio, O.F.M. n. 525.
 jezsuita rendfőnök *lásd* Acquaviva, Claudio
 Joannes Baptista de Jazaputhis, Georgius, török fogoly, p. 7.
 Joanne Baptista *lásd* Pallotto (Pallotta), Giovanni Battista
 Josichius, Paul, O.F.M. n. 691.
 Josics Pál n. 633.
 Josics szófiai érsek *lásd* Josichius, Paul
 Jósika István n. 48.
 József remete n. 647.
 József, I. n. 685.
 Jurich, Luca n. 95
 Juriczai János Lázár, oroszlányi plébános n. 570.
 Jurisics Lukács, O.F.M. n. 77. 81. 82. 95.
- Kada István n. 580.
 Kájoni (Kajoni) János, O.F.M. n. 467. 516. 533. 556. 580.
 Kaldy András (Ferenc), soproni plébános n. 156.
 Kálmándi Ferenc, O.F.M. n. 556.
 Kálnoky Sámuel n. 670.
kalocsai egyházmegye n. 632.
 Kaltenhausen, Franz von, O.S.B. n. 473. 564. 588. 613. 651. 674.
Kanizsa lásd Nagykanizsa
Kanta lásd Kézdivásárhely

- kapucinus rendfőnök *lásd* Milano, Simpliciano da
- kapucinus rendi főügyész n. 344.
- Karagics Péter, O.F.M. n. 633.
- Karánsebes* (*Caransebes, Caransebeș, RO*) n. 290. 364. 392. 394. 418. 432. 439. 492. 527.
- Karas Gáspár n. 283.
- Karassó* (*Carassevi, Krassó RO*) n. 191. 240. 259. 290. 301. 307. 319. 359. 364. 367. 392. 439. 527.
- Karintia* n. 541. 564.
- Karsfalvi Bonaventura, O.F.M. n. 467.
- Kassa* (*Košice, SK*) n. 148. 243. 256. 384.
- Kecskemét* n. 622.
- Kebidakustány* n. 647.
- Kelemen, VIII. n. 59. 80. 87. 95.
- Kelemen, XI. n. 649.
- Kempf Sebestyén, O.S.P.P.E. n. 186.
- Kenderesi Zsigmond (Kenderesi, Sigismundus) n. 192.
- Keresztély Ágost n. 627. 650. 652. 675. 681. 700. 701. 705. 709. 712.
- Késmárk* (*Kežmarok, SK*) n. 444.
- Kézdivásárhely* (*Kézdi Vasarhely; Târgu Secuiesc, RO*) n. 690. 695. 702. 713.
- Khuen Mária Franciska n. 402.
- Kirchenpau(e)r (Kirchfaner) Antal atya, O.S.P.P.E. n. 565. 594. 623.
- Kircher (Kirkerius), Johannes n. 271.
- Kisdy Benedek n. 382.
- Kismarton* (*Eisenstadt, AT*) n. 227.
- Klárics Mihály, világi pap n. 296.
- Klarics Miksa, O.F.M. n. 642.
- Kles Dániel n. 483.
- Klobusicz(tz)ky János, S.J. n. 442.
- Klobč* (*Klôbč?, AT*) n. 430.
- Knini* (*Tinnini*) *egyházmegye* n. 71.
- Koch Szilveszter, O.S.A. n. 334.
- Koenig, Jacobus n. 539.
- Kollonich (Kollonics, Kollonits) Lipót n. 542. 567. 583. 585. 595. 603. 610. 622. 627. 628. 629. 636. 644. 646. 670. 675. 693.
- Kollonich Zsigmond (Kollonitz, Sigismondo di) n. 698.
- Komárom* (*Comarom*) n. 136. 155. 461.
- Komáromi Sinelli Imre (Emericus Ungarus, Magyar Imre, Komáromi Imre, Sinelli Magyar Imre), O.F.M. Cap. n. 461. 484. 542.
- Kongó* n. 256. 344.
- Konstantinápoly* (*Istanbul, TR*) n. 117. 172. 322. 354. 498. 638. 682. 693. 706.
- konstantinápolyi császári követ n. 285. 453.
- konstantinápolyi pátriárka helytartója n. 214. 638.
- konventuális ferences rendfőnök *lásd* Bernardicelli, Juan Bautista; Catalani, Miguel Angel; Pelegrini de Castrovilari, Marcial; Angelo Carucci, Bernardino
- konventuális rendi főügyész n. 254. 282. 288. 346. 677. 689. 693.
- Koós Domonkos, O.S.P.P.E. n. 537. 565. 623.
- Korbava* (*Korbova; Krbava, HR*) n. 592. 635.
- Korčula* (*HR*) n. 33.
- Korfu* (*GR*) n. 583.
- Korlatovics Róbert, O.F.M. n. 423.
- Kornis Zsigmond n. 205.
- Korompay Péter n. 562. 581.
- Koszoeki, Giovanni Capistrano (Koszoczy Kapisztrán János), O.F.M. n. 443. 493.
- Kotnaro* (*Cotnari, RO*) n. 421.
- Kovischi (Kosiniki, Kosinszky), Gabriel O.S.B.M. n. 345.
- Köln* (*DE*) n. 695.
- kölni nuncius *lásd* Bussi, Giambattista
- kölni tartományfőnök n. 713.
- Körmöc* *lásd* *Körmöcbánya*
- Körmöcbánya* (*Kremnica, SK*) n. 515. 539.

- Krakkó (Kraków, PL)* n. 457.
 Kralik Dániel (Kranics Dániel), O.F.M. n. 273. 274.
 Kranics Keresztelő János, világi pap n. 430.
Kréta (GR) n. 583.
 krími tatár kán *lásd* Giray, Murad
 Kris(z)tolovecz János, O.S.P.P.E. n. 643.
 Krizosztom atya, O.F.M. n. 343.
 Krizsanics (Krizsán, Krizsánics) György, horvát világi pap n. 280. 320.
 Krolik lengyel pálos szerzetes, O.S.P.P.E. n. 281.
 Kulovics Jácint, O.F.M. n. 510.
 Kusman Dániel, O.F.M. Conv. n. 687.
 Kutassy János n. 65. 68. 69.
 Ku(o)tnári Berkucz János (Bálint) n. 516.
Külső-Szolnok vármegye n. 620.
 Lambrich Imre, O.F.M. n. 677.
 Landgravius de Hassia, Fredericus n. 461. 464.
 Latini d'Amelia, Antonio, O.F.M. Conv. n. 456.
Laukófalva (SK) n. 509.
 Lauria atya n. 513.
 Lázár Norbert, O.F.M. n. 622.
 Lendvay István n. 692.
 lengyel kancellár *lásd* Zamoyski, Jan
 lengyel király *lásd* Zsigmond, III.; Wiśniowiecki Mihály
Lengyel Királyság n. 135.
 lengyel nuncius *lásd* Ranuzzi, Angelo Maria; Buonvisi, Francesco; Martellio, Francesco; Davia, Gianantonio; Spinola, Nicolao
Lengyelország (Polonia) n. 53. 54. 306. 547.
 lengyelországi konventuális tartományfőnök n. 211.
 Lépes Bálint n. 107.
 Lerino, Giovanni Battista da, O.F.M. Conv. n. 202.
 Lesia, Leonardo, O. Carm. n. 315.
 Liborius Wacker, O.F.M. Conv. n. 695.
 Liechtenstein Miksa n. 277.
Lika (HR) n. 592. 635.
 Lilius, Livius n. 202.
 Lipót, I. n. 453. 459. 461. 464. 483. 488. 542. 563. 572. 638. 643. 658.
Lippa (Lipova, RO) n. 259. 287. 290. 376. 394. 415. 439. 446. 527.
 Lippay érsek *lásd* Lippay György
 Lippay György n. 249. 256. 288. 298. 324. 347. 356. 375. 397. 398. 403.
 Litta bíboros *lásd* Litta, Alphonsus
 Litta, Alphonsus n. 510. 531.
Livorno (IT) n. 581. 676.
Ljubljana (Laybach, SI) n. 366. 409.
 Locarno, Filippo (Philippus) a, O.F.M. n. 660.
Locka (SK) n. 536.
 Logeffeta, Paris Neopacto n. 192.
 Lombardi da Castiglione Fiorentino, Mansueto, O.F.M. Conv. n. 547. 559.
 Loparai István, O.F.M. n. 222. 278. 414.
 Lorántffy (Lorántfy) Zsuzsanna n. 424.
Loreto (IT) n. 412. 592. 602.
 loretoi kormányzó n. 412.
 Lósy Imre n. 217. 235. 263. 265. 271.
Lőcse (Laissova; Levoča, SK) n. 542.
 Lőrinc testvér, O.F.M. n. 183.
 Luc(c)a, Marco (da), O.F.M. n. 423.
 Lucca, Tommaso da (di) O.F.M. n. 552.
 Lucensky Bálint, világi pap n. 536.
 Lucsics Jeromos, O.F.M. n. 225. 240. 241.
Lugoj (Lugoj, RO) n. 290. 527.
 Lukács, Andreas n. 695.
 Luokowsky János, O.S.A. n. 520.
 Lupi, Giovanni n. 146.
 Lut(z)joli da Monte Filatrano (Filatrano), Giuseppe Nicola, O.F.M. Conv. n. 559. 571. 706.
 Macchiavelli *lásd* Machiavelli, Niccolò
Macedónia n. 27. 28.

- Macerata, Paolo da, O.F.M. Conv. n. 234.
 Machiavelli, Niccolò n. 189.
 Madelberg (?) n. 277.
 Madrutius, Ludovicus n. 31.
 Magi Equite, Sebastianus, török fogoly,
 p. 6.
 Magi, Blasius, török fogoly, p. 6.
 Magno, Valeriano, O.F.M. Cap. n. 461.
 magyar és cseh király *lásd* Ferdinánd, III.
 magyar király *lásd* Lipót, I.
 magyar konventuális tartományfőnök *lásd*
 Kusman Dániel
 magyar prímás *lásd* Lósy Imre
 Magyar Rafael, O.F.M. Cap. n. 148.
 Magyarország n. 6. 8. 15. 27. 28. 33. 86. 87.
 95. 104. 134. 138. 163. 192. 207. 215.
 220. 234. 236. 251. 256. 258. 261. 266.
 268. 272. 274. 277. 282. 283. 286. 294.
 297. 298. 302. 303. 306. 317. 321. 338.
 351. 368. 380. 383. 388. 390. 392. 397.
 401. 409. 427. 431. 433. 464. 471.
 484. 488. 489. 507. 513. 526. 542. 543.
 581. 601. 609. 612. 615. 618. 641. 661.
 681.
 Majthényi László, O.S.P.P.E. n. 565.
 Makarska (HR) n. 489.
 makarskai püspök *lásd* Blascovich, Nicolaus
 Makó n. 491.
 Malaspina, Germanico n. 45. 83. 84.
 Malaspina, Orazio n. 24.
 Malta, Paolo Boanici da, O.F.M. Conv.
 n. 172.
 Mansfeld gróf *lásd* Mansfeld, Philipp
 Mansfeld, Philipp n. 324.
 Mansueto (Lombardi) atya *lásd* Lombardi
 da Castiglione Fiorentino, Mansueto
 Mantovarie da Mantova, Giovanni Bat-
 tista, O.F.M. Conv. n. 456.
 mantuai herceg *lásd* Gonzaga, Vincenzo, I.
 Maravich (Marnavich) Marián, O.F.M. n.
 240. 309. 324. 408. 416.
 Maravics *lásd* Maravich Marián
 Marco Rossetti, Giovanni n. 590.
 Marco, a Hitterjesztési Kongregáció ügy-
 vivője n. 271.
 Mari(a)nus boszniai püspök *lásd* Marna-
 vich, Marian
 Maria da Monterotondo, Nocolo, O.F.M.
 Conv. n. 475.
 Máriacell (Mariatzell, AT) n. 332. 390. 435.
 473.
 mariánus tartományfőnök *lásd* Robustel-
 lius, Francesco
 Mariasceva (HR?) n. 302.
 Máriavölgy (Marianka, SK) n. 459.
 Marineró de Madrid, Juan, O.F.M. Conv.
 n. 286.
 Marinius, Elias n. 129.
 Marnavich (Marnavics) Tomkó János n.
 145. 181. 182. 193.
 Marnavics Tamás, O.F.M. n. 251. 260.
 Marra, Placido de n. 98. 99. 100.
 Martello, Francesco n. 501.
 Martinelli, Ignazio n. 602.
 Martinuzzi Fráter György (Georgius,
 Martinusius) n. 3.
 Martinzi (Mártyánsz; Martjanzi, SI) n.
 487.
 Marunchich, Luca (Maruncsics Lukács),
 O.F.M. n. 522.
 Massarecchi antivari érsek / apostoli kor-
 mányzó *lásd* Massarecchi, Pietro
 Massarecchi, Pietro (Massaretus, Masse-
 recchi, Petrus) n. 124. 129. 175. 177.
 178. 191. 206.
 Massari titkár *lásd* Massari, Dionisio
 Massari, Dionisio n. 288. 385. 399. 405.
 Matheis, Antonius Paulus (Poli) de n. 113.
 Matkovich, Simone (Mattheokovics Si-
 mon Joannis, Simone Joannis, Simo-
 ne Joannis Mattheocovich, Simone
 Mattheocovich, Matkovics Simon),
 bosnyák világi pap n. 104. 106. 120.
 122. 171. 176.

- Matkovics Marián n. 502.
 Mattei, Fabio n. 249.
 Mattei, Gaspare (Gaspare Matthei) n. 249.
 254. 256. 273. 297. 299. 324. 346. 347.
 348. et
 Matteian(ev)ics Illés, O.F.M. n. 626.
 Matthei bíboros *lásd* Matthei, Gaspare
 Mátyás, II. n. 92. 103. 105. 108.
 Mattyasovszky László n. 614. 655.
Maurato (IT) n. 690.
 Mayer Benedek Theobald n. 539.
 Maynerus, Joannes, O.F.M. Conv. n. 270.
 Mayr József, O.S.P.P.E. n. 685.
 Mazzara da Napoli, Giovanni, O.F.M. n.
 339.
Mecenzéf (Medzev, SK) n. 501. 506.
 Medici bíboros *lásd* Medicis, Carolus de
 Medicis, Carolus de n. 303.
 Mediolanensis, Aegidius, O.S.A. n. 238.
 Mediolano, Josephus de, O.F.M. n. 286.
 Mediolano, Valeriani de, O.F.M. Cap. n. 317.
 Mediolano, Valerianus de, O.F.M. Cap.
 n. 310. 317.
 Meganovich, Nicolaus n. 348.
 Melith Péter n. 209.
 Melzi, Camillo n. 303. 316. 326. 336. 345.
 364. 374. 380. 385.
 Menghio di Forlì (Forlì), Francesco An-
 tonio da, O.F.M. Conv. n. 214.
 Menkovics Péter, O.F.M. n. 467.
 Merighi (Meriglio) da Bologna, Giovan-
 ni Battista, O.F.M. Conv. n. 374.
 Merighi da Bologna, Giovanni Tomma-
 so, O.F.M. Conv. n. 357.
 Merkas Ipoly (Hippolit), O.F.M. n. 434.
 487. 500.
 Merres (Meere), Matthias n. 542.
 Messina, Ludovico da, O.F.M. n. 638.
Miaci (?) n. 205.
Mianzi (?) n. 205.
 Michael minister generalis *lásd* Catalani,
 Miguel Angel
 Mikes Mihály n. 713.
 Miklós atya, O.F.M. n. 343.
 Miklós boszniai püspök *lásd* Plumbensis,
 Nicolaus
 Mikulics Ignác n. 579. 593.
 Milano, Simpliciano da, O.F.M. Cap. n.
 419.
 Milotics testvér, O.F.M. n. 251.
 Missics Ferenc, zágrábi kanonok n. 558.
 Mitis János, O.S.P.P.E. n. 565.
 Modesti, Francesco, O.F.M. Conv. n. 530.
 Modica, Francesco da, O.F.M. Conv. n.
 203.
 Mogliano, Francesco da, O.F.M. Conv. n.
 203.
Mohács n. 120.
Moldavia lásd Moldva
Moldva n. 27. 28. 58. 172. 192. 196. 214.
 246. 258. 285. 300. 301. 353. 354. 384.
 386. 389. 393. 421. 438. 456. 457. 476.
 477. 482. 498. 513. 516. 559. 580. 601.
 626. 629. 641. 654. 666. 670. 689.
 690. 693. 695.
 moldvai és erdélyi konventuális misszió-
 fők *lásd* Zauli, Antonio
 Monte Alboto, Laurentius de, O.F.M. n.
 286.
 Monte Carlo, Josephus Maria de, O.F.M.
 Cap. n. 317.
 Monte San Vito di Ancona, Guglielmo
 da, O.F.M. Conv. n. 214.
 Monte Spineto, Giacomo *lásd* Spinetoli,
 Giacomo Maria
 Montecuccoli, Raimondo n. 434.
 Montesuga, Antonius n. 608.
 Montevarchi, Bartolomeo da (Monte Var-
 cho, Bartolomeus de), O.F.M. Cap. n.
 256.
 Montibus Veronensibus, Fulgentius de,
 O.S.A. n. 261.
 Monticelli da Lonano Piceno, Giovanni
 Andrea, O.F.M. Conv. n. 383.

- Morea* n. 601. 689.
 Morone, Girolamo n. 22.
Morvaország (Moravia) n. 283. 380. 433. 437. 471.
Moszkóvia (Moscovia) lásd Moszkva
Moszkva (RU) n. 8. 320.
 Mottmann (Motthmann), Cornelius Heinrich n. 136.
Mura-Dráva sziget n. 434.

 Nadasdi, Benedictus, török fogoly, p. 6.
 Nádasdy Ferenc n. 587.
 Nádasdy László, O.S.P.P.E. n. 587. 594. 617. 623. 656. 708.
 Nádasdy országbíró *lásd* Nádasdy Ferenc
 Nagi, Matthias, török fogoly, p. 6.
 Nagy Ferenc, O.F.M. n. 276.
 Nagy János, O.F.M. n. 595. 701.
 Nagy Mózes, világi pap n. 553. 571.
 Nagyajtai Darkó János n. 360.
Nagykanizsa n. 205.
Nagyszében (Sibiu, RO) n. 583.
Nagyszombat (Trnava, SK) n. 160. 465. 690.
Nagyvárad (Oradea, RO) n. 292. 384. 439. 595.
Námesztó (Namesztó; Námestovo, SK) n. 536.
Nandoralba lásd Belgrád
Napoli di Romania lásd Konstantinápoly
Nápoly (IT) n. 268. 513.
 Nardò, Cherubinus, O.F.M. n. 642.
 Natale (Natalis) Lukács n. 573.
 Natale *lásd* Natale, Luca
 Natale, Luca n. 704. 705. 709.
 Naxo, Bonaventura de n. 58.
 Neapolitanus, Dominicus, O.F.M. n. 207.
 Neapolitanus, Thomas, O.F.M. Conv. n. 270.
Német birodalom lásd Germania
Németország lásd Germania
Nerni (IT) n. 601.

Neunkirche(n) (DE) n. 323.
 Neusser (Heusser, Neiszer) Konstantin, O.F.M. Conv. n. 640. 695. 713.
 Neustift, Daniel von (Daniel Neüstissten-sis, Daniel Neustit, Neüstifti Dániel), O.F.M. Cap. n. 419. 430. 488.
 Nic(c)olò, Giovanni (Don Giovanni di), raguzai világi pap n. 121.
 Nichaeus, S.J., loretói apostoli gyóntató n. 191.
 Nicolaus érsek *lásd* Oláh Miklós
 Nicolis, Francesco Maria, O.F.M. n. 510.
nicopolisi püspökség n. 438.
 Nidelleo (?) Begdan, török fogoly, p. 6.
 Nidelleo (?) Vorek, török fogoly, p. 6.
Nikolsburg (DE) n. 148.
 Niksics György, világi pap n. 529
 Nini bíboros *lásd* Philippus Ninus, Iacobus Nizet(h) Ferenc, O.F.M. n. 646. 660. 694.
 Nizza, Gualtiero da, O.F.M. n. 658.
 Noli, Ludovico Borri, O.F.M. Conv. de n. 264.
 Nossitius Pál n. 526.
 Novariai Benedek, O.F.M. n. 423.
 Novarinus, Aurelius, O.F.M. Conv. n. 75.

Nyitra (Nitra, SK) n. 227.
 nyitrai püspök *lásd* Fejérkövy István; Korompay Péter és Mattyasovszky László
Nyujtód (Lunga, RO) n. 556.

 obszerváns ferences rendfőnök *lásd* Marinero de Madrid, Juan; Mazzara da Napoli, Giovanni; Nicolis, Francesco Maria; Ximenes Samaniego, Jose; Santo Stefano, Matteo de
 obszerváns rendi főügyész n. 625. 694.
 oláh fejedelem titkára n. 670.
 Oláh Miklós n. 5. 12.
Olábfalva (Olábfalu; Vlăbița, RO) n. 336.
Olárország lásd Havasalföld

- Olaszi Ferenc, S.P. n. 462. 483. 485. 496. 501.
Olaszország lásd Itália
 Oliva, Giovanni, S.J. n. 384.
 Olovói Mihály (Plumbo, Michael de), O.F.M. n. 206.
 Olseczky Ignác, O.F.M. Conv. n. 370.
 Onghero, Bernardino (Bernardin), O.F.M. Cap. n. 256.
Ónod n. 622.
 Orath, Thomas n. 539.
 Orbán, VIII. n. 125. 127. 128. 144. 181. 226. 265. 303. 345. 416.
 Orca Jeromos n. 678.
 Ordódy Sebestyén n. 620.
Ormosd (Ormož, SI) n. 137.
Oroszlány n. 570.
Oroszvár (Rusovce, SK) n. 92.
 Orsini, Benedictus n. 121.
Ostrovo (RO) n. 439.
 osztrák ágostonrendi tartományfőnök n. 334.
 Ottoboni bíboros *lásd* Ottoboni, Pietro
 Ottoboni, Pietro (a későbbi VIII. Sándor pápa) n. 489.
Padova (IT) n. 491.
 Padova, Giovanni Antonio di, O.F.M. n. 535.
 Pál, V. n. 104.
 Palásti András, O.F.M. n. 603.
 Pálffy Pálné *lásd* Khuen Mária Franciska
 Pálffy Tamás n. 404. 479.
 Pallavicino da Lugano, Ludovico, O.F.M. Conv. n. 399.
 Pallotto (Pallotta), Giovanni Battista n. 150. 151. 152. 153. 155. 156. 157. 159. 161. 163. 165. 168. 170. 254. 263. 273. 282. 301. 345. 402.
 Pallotto bíboros / nuncius / vál. érsek *lásd* Pallotto (Pallotta), Giovanni Battista
 pálos missziófőnök *lásd* Barilovics Lajos
 pálos rendi főügyész n. 623.
 Palusich Péter, világi pap n. 592.
 Pamphili, Giovanni Battista *lásd* Ince, X.
 Pamphilius, Camillus n. 364. 385.
 Pamphily bíboros *lásd* Pamphili, Giovanni Battista
 Pamphily bíboros *lásd* Pamphilius, Camillus
 Pannocchieschi, Francesco n. 581.
 Pannochieschi d'Elce (d'Elci), Scipione n. 402. 406.
 pannonhalmi perjel *lásd* Placid, Magger
 Panormo, Joannes Antonius de, O.F.M. n. 670.
 Papanek Kelemen, O.F.M. n. 510.
 Pápay István (Papay, Stephanus) n. 192.
 Paviae (Paviae), Josepho Maria de, O.F.M. Cap. n. 317.
 Papics Pál (Papichius, Paulus), O.F.M. n. 131. 167.
 Paravicini, Ottaviano n. 113.
 Paravicino bíboros *lásd* Paravicini, Ottaviano
 Parchevich (Parcsevics), Pietro O.F.M. n. 407.
 Parczewski, Petrus n. 320.
 Parthén Péter n. 403.
 Parthenius püspök *lásd* Parthén Péter
 Partics Kristóf, O.S.A. n. 431.
 Passau (Possa, DE) n. 148. 685.
 Passerino da Castel Fidardo, Andrea, O.F.M. Conv. n. 456.
 Pastritio, Gerolamo (Pastrizio, Girolamo) n. 458.
 Paulucci da Todi, Felice, O.F.M. Conv. n. 438.
 Pauman Mihály, O.S.P.P.E. n. 711.
 Pavia, Innocenzo da, O.F.M. n. 366.
 Paxich Péter, zágrábi kanonok n. 193.
 Pázmány Péter n. 109. 111. 143. 154. 170. 218. 219. 222.

- Pecchioli da Pistoia, Bartolomeo, O.F.M. Conv. n. 689.
- Pécs n. 29. 36. 104. 106. 120. 139. 219. 226. 602. 642.
- pécsi egyházmegye* n. 678.
- pécsi püspök *lásd* Telegdy Miklós; Radanay Mátyás Ignác
- Peicsics Kristóf n. 636.
- Pelegri de Castrovilari, Marcial, O.F.M. Conv. n. 507.
- Pellegrini, Marziale, O.F.M. Conv. n. 513.
- Permay Leó, O.F.M. Conv. n. 209.
- Perugia, Bernardino Valentino da, O.F.M. Conv. n. 353.
- Pest* n. 205.
- Pietro Paulo, padre O.F.M. Conv. n. 192.
- Péter püspök *lásd* Salinates, Petrus
- Péter testvér, O.F.M. n. 90.
- Petki (Petky) Dávid n. 713.
- Petrellus a Sigillo, Fulgentius, O.S.A. n. 321.
- Petretich, Petrus n. 434.
- Petri Miklós n. 325. 384.
- Petriba* (?) n. 434.
- Petrovics Lukács, O.F.M. n. 522.
- Petrovits, Georgius, török fogoly, p. 6.
- Pfender a Losberg, Maximil. O.Praem. n. 563.
- Philippus Ninus, Iacobus n. 504.
- Piazza názáreti érsek *lásd* Piazza, Giulio
- Piazza, Giulio n. 696. 700. 701.
- Pierin, Benedikt, O.S.B. n. 332. 390.
- Pignatelli bíboros *lásd* Pignatelli, Francesco
- Pignatelli, Antonio (*lásd még* Ince, XII.) n. 451. 461. 464.
- Pignatelli, Francesco n. 670.
- Pillerdorf* (AT) n. 316.
- Piluzzio (Piluzi) da Vignanello, Vito, O.F.M. Conv. n. 393. 547.
- Pinieri da Montefiascone, Vincenzo (Peinero de Montefalisco, Vincentio) n. 159. 195.
- Pinzarola rendi főügyész, O.F.M. n. 424.
- piombói guardián n. 540.
- pisai érsek *lásd* Pannocchieschi, Francesco
- pistoiai püspök *lásd* Visdomini Cortigiani, Michele Carlo
- Placentia, Dionysius de, O.F.M. Cap. n. 310. 317.
- Placid, Magger, O.S.B. n. 410.
- Plumbensis, Nicolaus (Olovi, Olovói Miklós), O.F.M. n. 470. 517. 546. 555. 575. 578. 604. 648.
- Plumbo (Olovo), Frater a, O.F.M. n. 372.
- Podiebradsky Ambrus, O.F.M. n. 515.
- Poeti, Costanzo Giuseppe, O.F.M. Conv. n. 559.
- Polanc* (?) n. 434.
- Polidori atya, Ludovico, O.F.M. Conv. n. 530.
- Polonus, Sigismundus, O.F.M. Conv. n. 300.
- Ponte, Simone a, O.F.M. n. 8.
- Porchario (Porchacchio), Giovanni Battista (Joannes Baptista Porcharius), O.S.A. n. 255. 261.
- Poroszország* n. 443.
- Posgay János n. 127.
- Posilovich, Paulus, O.F.M. n. 304.
- Posremia (Posdravia) [Dráván túl]* n. 39.
- Possavia [Száván túl]* n. 39.
- Pozsega (Possega; Požega, HR)* n. 42. 46. 80. 95.
- Pozsegai János, O.F.M. n. 241. 251.
- Pozsegai Miklós, O.F.M. n. 676.
- Pozsony (Bratislava, SK)* n. 92. 110. 112. 375. 469. 679.
- Prága (Praba, CZ)* 461.
- Praga, Adeodatus de, O.S.A. n. 277.
- Predatsch, Michael n. 539.
- premontrei kolostorok apátja n. 163.
- Principato di San Saba* n. 113.
- Prini, Serafino (Pryno Szerafin), O.F.M. n. 432.

- Propaganda Kollégium rektora *lásd* Barberini, Antonio, ifj.
Provincia di Romania / Romaniae lásd Konstantinápoly
 Pstrokonski, Stanislaw n. 320.
 Pucci, Antonio n. 442.
 Purga András, illír világi pap n. 592.
 Purlimani (?) nuncius n. 23.
 Puteo, Antonio (de) n. 41.
 Pyber János n. 148.
- Quinqueecclesien. lásd Pécs*
 Quintio, Agostino n. 33.
 Quirini (Quirino Cretensi), Bernardinus n. 58.
- Rabensberg (DE)* n. 277.
Rabenspurg (Rabensburg, AT) n. 685.
 Rabotin tábornok *lásd* Bussy, Rabutin de Rád (*Rad, SK*) n. 215.
 Radanay Mátyás Ignác n. 602. 678.
Radkersburg (AT) n. 430.
 Radobiglia, Nicolaus, O.F.M. n. 372.
 Radováncz Miklós, O.F.M. n. 581.
 Radzinski Benedek (Radzivensis, Benedictus), O.F.M. Conv. n. 195. 203. 227.
 Ragusa (Ragusio), Ambrosio da (de), O.S.B. 46. 55. 80.
 Ragusa (Ragusio), Bernardino da(e) n. 42.
 Ragusa, Antonio da (Antonius Ragusius), O.S.B n. 46. 72.
 Ragusa, Bonifacio da (Drakolicza, Dragolicza, De Stephanis, De Stefani, Stefanics Bonifác, Ragusa, Bonifatio de), O.F.M. Conv. n. 6. 8. 28.
 Ragusia, Francisco de, O.F.M. n. 37.
 Ragusio, Antonius de, O.P. n. 42.
 Ragusio, Josephus de, O.S.B n. 80.
 Ragusius, Antonius, O.S.B n. 46.
Ragusa (Dubrovnik, HR) n. 121.
 raguzai érsek *lásd* Novarinus, Aurelius; Celesius, Thomas
 raguzai főesperes n. 121.
 Rákóczi György, I. n. 254.
 Rákóczi György, II. n. 424.
 Rákóczi Pál n. 184.
 Ranuzzi, Angelo Maria n. 476.
 Rasponi bíboros *lásd* Rasponus, Caesar
 Rasponus, Caesar n. 434.
Raszlavica (Raslavice, SK) n. 538.
 Raszlaviczzy Bálint, O.F.M. Conv. n. 538. 695.
 Rattonius, Stephanus n. 252.
 Rau, Patricius de, O.S.A. n. 238.
 Ravenna, Ottaviano (Camerani) da, O.F.M. n. 194.
 Ravizza, Francesco n. 498.
 Reale, Giovanni Battista da, O.F.M. Conv. n. 245.
Regensburg (DE) n. 170. 220. 249. 254.
 Reggiano da San Felice (Reggiani, Reggianus de Sancto Felice), Giovanni Battista, O.F.M. Conv. n. 506. 507. 513. 526.
 Reinholdus, Otto, O.S.A. n. 377.
 Rengjics Albert, O.F.M. n. 130. 132. 137. 139. 143. 175. 178. 183.
 Renzi da Stipite, Francesco Antonio, O.F.M. Conv. n. 559.
 Révay László n. 189.
 Rhotonius (Rathonius), Stephanus, világi pap 330.
 Ridolfi dalle Fratte d'Urbino, Andrea, O.F.M. Conv. n. 295.
 Righi da Faenza (Righuni de Faventia), Francesco Maria, O.F.M. Conv. n. 328.
Rimini (IT) n. 383.
 Rimini, Giuseppe da, O.F.M. Conv. n. 475.
 Risch, Georgius n. 539.
 Robustellius, Francesco, O.F.M. n. 180.
 Roccamarina, Benedetto da, O.F.M. n. 532.
 Rocci, Ciriaco n. 168. 169. 170. 174. 180. 185. 186. 187. 189. 195. 198.

- Rodulphus, Andrea, O.F.M. Conv. n. 305.
 Roma, Alessio a (Alexius a Roma) n. 544.
 Roma, Francesco da, O.F.M. Cap. n. 402.
 Roma, Modesto da (Modestus de, Modesto di), O.F.M. n. 286. 293. 327. 331. 343. 363. 373. 384. 445. 480. 525. 532. 535. 544.
 római Szent Péter templom magyar gyónatója n. 593.
Romania lásd Konstantinápoly
 Romano, Giunipero, O.F.M. Cap. n. 256.
Rosonai (rosoni) püspökség n. 304.
 Rossi da Milano, Gabriele Angelo (Rossi, Gabriel Angelo), O.F.M. Conv. n. 457.
 Roveredo, Francesco da, O.F.M. n. 331.
 Rudzicki, Stephanus Athanasius, O.F.M. n. 428. 438.
 Sabbatini (Sabbatino), Pietro, világi pap n. 176. 206. 218. 224. 231. 369. 371.
 Sacripante bíboros-elnök *lásd* Sacripantes, Iosephus
 Sacripantes, Iosephus n. 670.
 Saladini Ciprián, O.F.M. n. 504.
 Salai, Blasius, török fogoly, p. 6.
 Salina, Francisco de, O.F.M. n. 74.
 Salina, Georgio da (de), O.F.M. n. 39.
 Salinates, Petrus n. 94. 123.
 Salutiis, Bernardinus a, O.F.M. Cap. n. 681.
 Salvator Severinus Fabrianus, O.S.A. n. 334.
 Salvucci da Camerino, Octavio, világi pap n. 434.
salzburgi egyházmegye n. 644.
Samandria lásd Szendrő
 samandriai [szendrői püspök] *lásd* Rengjics Albert
 San Felice, Francesco (Antonio) da, O.F.M. Conv. n. 192. 202. 204. 214.
Sanct Lambert (St. Lambrecht, AT) n. 514.
 Sanct Lambert-i (St. Lambrecht-i) apát *lásd* Pierin, Benedikt; Kaltenhausen, Franz von; Stroz, Antonius
 Sancti Sixti bíboros *lásd* Zacchia, Laudivio
 Sándor atya, O.F.M. n. 331.
 Sant' Angelo da (di) Fermo, Pietro Vallo-nica da, (Sant'Agostino di Fermo), O.F.M. Conv. n. 203. 215. 243. 288.
 Santa Croce bíboros *lásd* Santacroce, Antonio
 Santa Croce, Andrea n. 619. 636. 641.
 Santacroce, Antonio n. 227.
 Santini, Marco Antonio n. 681.
 Santo Stefano, Matteo de, O.F.M. n. 638.
 Santorio, Giulio Antonio n. 113.
 Saponaria, Lodovico da, O.F.M. Conv. n. 346.
Sár lásd Abasár
 Sarnovsky (Samorsky) Gergely, O.F.M. Conv. n. 509.
 Sarzana, Augustino de, O.F.M. n. 327.
 Saszlo (László?), Joannes, világi pap n. 356.
Sátoraljaújhely n. 201.
 Savelli, Federigo n. 326.
Saxonia n. 220.
 Scacchi Ferenc n. 670.
 Scala püspöke *lásd* Felician Ni(n)guarda
Scardona (Skradin, HR) n. 113. 173.
 scardonai püspök *lásd* Georgiis, Antonius de; Ivkovich Tamás; Posilovich, Paulus
 Scartozzo da Monte Rubbiano, Francesco, O.F.M. Conv. n. 456.
 Scattoni da Mogliano, Giuliano (Guglielmo), O.F.M. Conv. n. 288.
 Schell Bálint n. 483.
 Schitinizza (Sticna), Ruffinus de O.F.M. Cap. n. 162.
Schivonia lásd Szlavónia
 Scoccardus, orvos n. 285.
 Scurcula, Francesco della, O.F.M. n. 380. 433. 437.
 Sebenico, Girolamo da n. 254.
Sebes (Sebeş, RO) n. 290. 343.

- Sega, Filippo n. 38.
 Selisteveich (Selisceveics) István n. 606.
 634. 637.
Selmec lásd Selmecbánya
Selmecbánya (Banská Štiavnica, SK) n. 539.
Selze (Selci Đakovački, HR) n. 251.
 Semsey kapitány n. 583.
 Sentey, Andrea, O.F.M. n. 525.
Seraglio lásd Szarajevó
 Seravalle, Giacomo di, O.F.M. n. 615.
 Serra de Conti, Francesco Angelini della,
 O.F.M. Conv. n. 213.
Servia lásd Szerbia
 Sfondrati, Bartolomeo (Sfondrato de Ra-
 gusio, Bartholomaeo) n. 28.
 Sfortia, Paulus n. 75.
Siculia lásd Székelyföld
Siena (IT) n. 387.
 Sigonio Keresztelő János n. 644.
 Sigrái Modest, O.F.M. n. 660. 677.
 Sigray János n. 700.
 Simándi István n. 244. 301.
 Simon vikárius n. 183.
 Simonházy Márton, O.F.M. n. 670.
 Simpliciano atya, O.F.M. Cap. n. 317.
 Sinelli Imre *lásd* Komáromi Sinelli Imre
 Sixtus, V. n. 46. 113. 127.
Skaliz lásd Szokolca
 Skoecsics Márk, sebenicói kanonok n. 193.
 smolenski püspök *lásd* Parczewski, Pe-
 trus
 Socii da Napoli, Antonio de, O.F.M. Conv.
 n. 270. 306. 389. 393.
 Socii, Joannes B. de, O.F.M. Conv. n. 268.
 Sófálvi Tamás, O.F.M. n. 467.
 Sonnino, Angelo (Petricca) da, O.F.M.
 Conv. n. 192. 202. 204. 214.
 sophiai [sardicai] püspök *lásd* Marinus,
 Elias
Sopron n. 136. 137. 156.
 Spada bíboros *lásd* Spada, Bernardinus
 Spada, Bernardinus n. 220.
 Spader, Octavius, O.F.M. n. 666.
 Speciano, Cesare (Caesar Speciani) n. 49.
 60. 61. 78.
 Speloncato, Guglielmo d'Oleggio da (O-
 leggio, Guglielmo da), O.F.M. Cap.
 n. 256.
 Spera da Narni, Francesco Maria, O.F.M.
 Conv. n. 384. 456. 572.
 Spinetoli, Giacomo Maria, O.F.M. n. 515.
 Spinola bíboros *lásd* Spinola Giulio
 Spinola, Giulio n. 432. 434. 437. 441.
 453. 455. n. 578.
 Spinola, Nicolao n. 690. 695.
Srvia lásd Szerbia
 Staffelt (Stattfelt) Ferenc, O.F.M. n. 406.
 stagnói püspök *lásd* Araneus, Chrysosto-
 mus
Stain (AT) n. 541.
 stájer kapucinus tartományfőnök n. 256.
Stájerország (Stájer) n. 148. 256. 464. 564.
 Stassewsky Miklós, O.S.P.P.E. n. 223.
 Staudinger Konstantin, O.S.A. n. 334.
 Stefano, Francesco di, O.F.M. n. 113.
 Stipanchich d' Almissa, Andrea (Almis,
 Andreas de, Stipanovics András),
 O.F.M. n. 259. 415.
 Stipancsics (Stipanics, Stipanovics) Lőrinc,
 világi pap n. 412.
 Stipanovics András, O.F.M. n. 415.
 Stossz (Stósz, Štós, SK) n. 501. 506.
 Stroz, Antonius, O.S.B. n. 688.
Suboriamo (RO) n. 641.
 Suevus, Marquardus (Marquard), O.F.M.
 Cap. n. 256.
Sümeg n. 602.
 Svidnicki, Giovanni Fortunato, O.F.M.
 Conv. n. 272.
 Szabó, Michael n. 695.
Szabófalva (Săbăoani, RO) n. 477.
Szakmár lásd Szatmárnémeti
Szokolca (Skalica, SK) n. 380. 603.

- Szalai atya n. 160.
 Szalay János Miklós, O.F.M. Conv. n. 468.
 Szalay Miklós n. 335.
 Szalinai István (Salinis, Stephanus a), O.F.M. n. 222. 244. 247. 250. 278. 318. 358. 373. 397. 414.
 szalvatoriánus tartományfőnök *lásd* Szegedi Ferenc
Szarajevó (*Sarajevo, BA*) n. 665. 669.
Szatmárnémeti (*Szatmár; Satu Mare, RO*) n. 209. 222.
 Szebel(I)ébi (Szebelléby) Bertalan, n. 556. 580.
 Széchenyi György n. 431. 566. 586. 603.
 Széchenyi Pál, O.S.P.P.E. n. 631. 632.
 Szeged n. 595. 609.
 Szegedi (Szegedy) Ferenc Lénárt, O.F.M. n. 343. 373. 385. 424. 469. 479. 505.
 Székely János (Szekel, Joannes) n. 192.
Székelyföld n. 196. 278. 695.
 Szelepcsényi György p. 4. n. 324. 448. 455. 469. 474. 488. 499. 515. 519. 522. 533. 536. 539. 543.
Szendrő (*Smederevo, RS*) n. 27. 28. 130. 177. 178. 224. 225.
 szendrői püspök *lásd* Ugrinovich (Ugronovics) Miklós; Rengjics Albert
 Szent Hivatal Legfőbb Szent Kongregációjának főjegyzője n. 455.
Szentgyörgy (*Durđevac, HR*) n. 205.
Szentmárton (?) n. 434. 500.
Szepesdaróc (*Dravce, SK*) n. 526.
Szepeshely (*Spišská Kapitula, SK*) n. 384.
Szepesjánosfalva (*Jánovce, SK*) n. 526.
Szepesolaszi (*Spišské Vlady, SK*) n. 483.
Szepesség n. 373. 443. 444. 485. 496. 499. 504. 507. 565. 607. 685. 711.
Szerbia n. 27. 28. 33. 90. 489. 633. 693.
 szerémi püspök *lásd* Favini József
Szerémség (*Sirmni, Sirmni*) n. 46. 80. 95. 139. 164. 369. 371. 502. 529. 573. 602. 704.
Sziget (*Szigetb*) *lásd* *Szigetvár*
Szigetvár n. 205. 678.
Szilézia (*Silesia*) n. 135. 220. 277. 351. 433. 437. 471.
Szittyaország *lásd* *Székelyföld*
Szlatina (*Slatina, RO*) n. 290.
Szlavónia (*Sclavonia*) n. 27. 28. 33. 120. 274. 299. 543. 661.
 Szlovensics Mátyás, világi pap n. 291. 340.
 Szmolianovich, Jo(h)annes n. 447. 497. 523.
Szófia (*Sophia, Sofia*) (*BG*) n. 123. 124. 129. 633.
 szófiaai (sophiai, sardicai) érsek *lásd* Adeodatus (Diodati), Petrus
Szolnok n. 595.
Sztropkó (*Stropkov, SK*) n. 227. 254.
 Szuhay István n. 70.
 Szulitty Antal, O.F.M. n. 492.
 Tadei da Cascia, Filippo Antonio, O.F.M. Conv. n. 601.
 Taludi (Faludi?), Dimus, török fogoly, 6. 3.
 Tamás scardonai püspök *lásd* Ivkovich Tamás
 Taormina (Tauronino), Bonaventura da, O.F.M. Conv. n. 270. 292.
 Taplóczaai (Taploczai) István, O.F.M. n. 467. 516.
 Tarnóczy Mátyás n. 373. 384. 391.
 Tasso da Assisi, Agostino (Angelo?) n. 389.
 Tauris (Taurisi), Paolo (Paulus) de, O.F.M. n. 316.
 Telegdy (Telegdini) János n. 113.
 Telegdy Miklós n. 29. 36.
 Telekessy István n. 616. 686. 692.
Temesvár (*Timișoara; Timișoara, RO*) n. 42. 46. 80. 95. 143. 364. 392. 405. 412. 451. 527. 583. 633.

- Tergovistye (*Târgovişt, RO*) n. 192.
- Terranova, Innocenzio da (Terra nova, Innocentio de), O.F.M. n. 149.
- Teru(g)gia, Giovanni Battista da (de) (Terugiai János), O.F.M. n. 165. 236. 237. 239.
- Theophilus erdélyi orthodox püspök n. 628.
- Thom(m)asy (Tomasi) Gábor, O.F.M. n. 359. 367. 421. 422.
- Thomas Feirtag (Feiertag), O.P. n. 501. 506.
- Thököly Imre n. 609.
- Thuróczy Gergely, O.S.P.P.E. n. 623.
- Thurzó György n. 253.
- Tigosini (Tignosino, Signosino) da Viterbo, Francesco, O.F.M. Conv. n. 386.
- Tininus János, világi pap n. 302.
tinnini püspökség n. 304.
- Tiroli Kázmér, O.F.M. Cap. n. 256.
- Tislarics Péter, oroszvári plébános n. 92.
- Tolentino, Francesco da, O.F.M. Conv. n. 203.
- Tomasio (Thomasiis), Joannes de, O.S.A. n. 321. 334.
- Tomasovics Lőrinc, horvát világi pap n. 349.
- Torma, Stephanus n. 695.
- Torrecchia da Veliterno, Francesco, O.F.M. Conv. n. 456.
- Tossi apát n. 371.
- Tostonus a Mauro, Joannes Jacobus, O.F.M. Conv. n. 393.
- Toth, Marcus, török fogoly, p. 6.
Tragovisti lásd Tergovistye
Trencsén vármegye (Comitatus Trenchinensis) n. 189.
- Trivat Antal, O.F.M. Conv. n. 689.
- Trivultius (Trivulzio) bíboros *lásd* Trivultius, Theodorus
- Trivultius, Theodorus n. 302. 377.
- Turóc vármegye (Comitatus Thurocensis)* n. 189.
- Ubal dini, Frederico n. 455. 461. 469.
- Ugiman, Philippus, O.F.M. n. 307.
- Ugrinovich (Ugronovics) Miklós, O.F.M. n. 42.
- Újfalvi Albert (Csíki Újfalvi Adalbert), O.F.M. n. 467. 480. 503. 516. 554. 556.
- Újlaky Ferenc n. 4.
- Újlaky Lajos (Lodovico Vilaki) püspök n. 113.
- Uliáni gvárdián, O.F.M. Conv. n. 395.
- Ulmo, Joanne Matthaei de, O.F.M. Conv. n. 27.
- Ungaro, Bernardino, O.F.M. Cap. n. 344.
- Ungnad Anna Mária n. 102.
- Ungvár (Uzborod, UA)*, n. 345.
- Unkovic Péter n. 531.
- Ursino, Giovanni Battista, O.F.M. Conv. n. 386.
- Uskovich, Georgio n. 231.
- Uvescay (?) Ferenc, O.S.A. n. 299.
- váci egyházmegye / püspökség* n. 70. 384. 449.
- váci püspök *lásd* Szegedi Ferenc
- Vajdabunyad (Humedoara, RO)* n. 290.
- Val(l)achia lásd Havasalföld*
- Valaes Mihály (Valaes, Michael) n. 192.
- Valecsansky (Valesánsky, Valesánszky) Antal, O.F.M. n. 556. 584.
- Valentinus atya, Victor, O.F.M. Conv. n. 393.
- Vallemani bíboros *lásd* Vallemanus, Iosephus
- Vallemani, Iosephus n. 713.
- Válpó (Válpovo, HR)* n. 205.
- Vanoviczy János, O.S.P.P.E. n. 267. 314. 342. 429. 452. 459. 465. 468. 474. 478. 494. 512. 524. 537.

- váradai egyházmegye* n. 443. 659.
 váradai püspök *lásd* Benkovicus Ágoston
Varasd (Varaždin, HR) n. 137. 642.
 Varesio, Carlo Francesco, O.F.M. n. 603.
Varsó (Warszawa, PL) n. 547.
Vásárhelyi lásd Kézdivásárhely
 Vásárhelyi Bernardin, O.F.M. n. 467.
 Veégh Ferenc, O.F.M. n. 133.
Veglia-szigete (Krk, HR) n. 592.
Venecia (Venezia, IT) n. 290. 394. 583. 638.
 velencei nuncius *lásd* Vitelli, Francesco;
 Airoldi, Carlo Francesco
Velike (Velika, HR) n. 490.
 Verancsics Antal n. 14.
 Vercelli, Antonio, O.F.M. Conv. n. 395.
 Verecundus Fabritius, O.F.M. Conv. n. 695.
Verona (IT) n. 245.
Vérőce (Vitrovitice; Vitrovitica, HR) n. 205.
 Vesprimi, Joannes, török fogoly, p. 6.
veszprémi egyházmegye n. 256. 632.
 veszprémi püspök *lásd* Szelepcsényi György
 Veterani Frigyes n. 633.
 Veterani tábornok *lásd* Veterani Frigyes
 Vidman bíboros *lásd* Vidman, Christophorus
 Vidman, Christophorus n. 370. 374. 385. 408.
 Vidoni bíboros *lásd* Vidonius, Petrus
 Vidonius, Petrus n. 515.
 Vincentio, Petro de, raguzaí pap n. 59.
 Vinkovics Benedek n. 219. 226.
 Visconti, Alfonso (Alphonso Vicecomiti) n. 43. 44. 73. 79.
 Visdomini Cortigiani, Michele Carlo n. 689.
 Visocki György, O.S.P.P.E. n. 215.
 Vistuch Benedek, O.F.M. n. 649.
 Vitanovich (Vitanovics) da Salina, Giuseppe, O.F.M. n. 394.
 Vitelli, Francesco n. 255.
 Vitnyédy Ferenc n. 312.
 Vizzali (Vezzali) da Modena, Francesco, O.F.M. Conv. n. 387.
 Volkra Keresztelő János Ottó n. 707.
 Volponi, Giovanni Battista, O.F.M. Conv. n. 577.
 Vukovics György, S.J. n. 176.
 Vulpius, világi pap n. 127.
 Vyrzyreseb (Viziresco, Verzár, Wyrzyreseb), Oxondius n. 549. 560. 568. 621.
 Ward Mária n. 170.
 Wayszovicz Bonaventura, O.F.M. n. 189.
 Wiśniowiecki (I.) Mihály n. 462. 483. 485.
Wittemberg (DE) n. 513.
 Wolf Péter n. 476.
 Wolf(f) András n. 605.
 Wroblikovski (Veroblevuschi, Wroblikowiski, Wroblichowski) Ferenc, O.F.M. Conv. n. 283. 266.
 Ximenes Samaniego, Jose, O.F.M. n. 515.
 Zacchia, Laudivio n. 175.
Zacynthus (GR) n. 305.
 Zadisits, Paulus, török fogoly, p. 6.
 Zagorsky atya, O.F.M. Conv. n. 641.
Zágráb (Zagreb, HR) n. 670.
zágrábi egyházmegye / püspökség n. 280. 296. 472. 558.
 Zágrábi Fülöp, O.F.M. Cap. n. 256.
 zágrábi püspök *lásd* Bratulich Simon; Bogdan, Martin; Petretich, Petrus; Borokovics Márton
 Zakreszka Anna n. 384.
 Zambecchi Ambrus, O.F.M. Conv. n. 543.
 Zamoyski, Ioannes Baptista n. 258.
 Zamoyski, Jan n. 53.
Zaránd vármegye n. 620.
 Zaso, Aegidius, török fogoly, p. 6.
 Zauli, Antonio, O.F.M. Conv. n. 687. 693. 697. 702. 703. 713.

-
- Zavotti da Padova, Francesco, O.F.M. Conv. n. 395.
zengg-modrusi püspök *lásd* Szmolianovich, Joannes; Glavinics Sebestyén
Zenthamasy, Gregorius, világi pap n. 356.
Zibori (Cibori) Rafael, O.F.M. n. 487.
Zoardus (Zovaldi) András, O.S.B n. 313.
336. 337.
- Zolern bíboros *lásd* Zollern, Itelius Fridericus a
Zollern, Itelius Fridericus a n. 121.
Zorcsics Pál, O.S.B.M. n. 472.
Zrínyi Miklós n. 269.
Zurovichius (? , BA) n. 398.
Zsigmond, III. n. 54.

PONTIFICAL PROVISIONS, FACULTIES
AND COMMISSIONS IN HUNGARY
(1550–1711)

This volume presents a manuscript by Ferenc Galla, an outstanding figure of Hungarian research activities in Rome. During his research conducted at the turn of the 1920s and 1930s, focusing on the Early Modern Times, Galla also studied, besides the archives and library of the Vatican, the material of the *Sacra Congregatio de Propaganda Fide*. A priest of the Vác diocese and university lecturer, Galla started publishing the results of his research in the Eternal City upon his return home to Hungary.¹

The first half of the manuscript to be presented here was originally published in the journal of the National Archives of Hungary² and then, in a somewhat expanded form, as an extract³ in 1946–1947, under the title *Magyar tárgyú pápai felbatalmazások, felmentések és kiváltságok a katolikus megújulás korából (Első közlemény)* [Pontifical faculties, dispensations and indulgences in Hungary from the age of Catholic revival (First publication)].

This source publication includes a great number of extracts containing citations in Latin and Italian. It publishes not only individual

¹ His biography by ISTVÁN FAZEKAS, *Galla Ferenc: Ferences missziók Magyarországon: a Királyságban és Erdélyben a 17–18. században* (Collectanea Vaticana Hungariae I/2), ed. by I. FAZEKAS, Budapest–Róma 2005, vii–xx [Franciscan missionaries in Hungary: in the Kingdom and in Transilvania in the 17th and 18th centuries].

² Levéltári Közlemények [Archival Publications] 24 (1946) 71–169.

³ Regnum-könyvek I, Egyháztörténeti források 1, Budapest 1947 (pp. 1–140).

documents but also complete cases and proceedings. The selection criteria were formulated by the author in the following way: “Of the enormous amount of historical material lying hidden in the papal archives, I constrain myself to publishing only such letters-patent in which a pope grants special rights, faculties or privileges upon the written request of the clergy or the faithful. I do not take into consideration the data concerning church politics, such as the right of patronage, the appointment of bishops, the Turkish-Hungarian wars, the Catholic-Protestant question as it relates to public law. My material primarily covers matters of religious life and the Divine Office.”

The first part, published earlier, includes the following chapters, marked by letters:

- A) Liturgical faculties and provisions (16–22)⁴
- B) “Altare portatile”, “oratorium privatum”, “binandi facultas” (22–26)
- C) Indulgence, jubilee, Apostolic benediction (26–46)
- D) Absolution from vow or oath (46–51)
- E) Absolution from fasting (51–54)
- F) Faculties, dispenses and indulgences relating to the ecclesiastical order (54–101)
- G) Sending a pallium (102–105)⁵
- H) The dignity of Cardinal, Apostolic Protonotary and Papal Chamberlain (106–111)
- I) Questions of marriage (112–131)
- K) The privileges of the monastic orders (132–138)
- L) Permission to enter monastic enclosure (138–140)

These chapters mainly present the data of documents preserved in the Vatican concerning the granting of various papal favours to particular individuals or institutions in given cases.

The so far unpublished second half of the work, which appears in this present volume, contains mainly the general pontifical faculties renewed cyclically in every three, five or seven years, which were granted to papal nuncios, diocesan bishops or missionaries as a corollary of their office.

⁴ This is the page numbering of the *separatum* (extract).

⁵ From this chapter only in the *separatum*.

This part of the work, having approximately the same length as the part published earlier, could not appear in print because of the temporary suspension of the publication of the National Archives of Hungary's journal in 1947–1954 and the dawn of the communist regime in 1949. The manuscript has however survived and was forwarded to us by the archivist Erzsébet F. Kiss, who found it while sorting the editorial documents of the *Archival Publications*.

* * *

During the editorial process we have only performed minor corrections of the manuscript and added an index. We try to make the use of the old archival signatures easier by the apparatus found on pages xx–xxi.

Hopefully, this volume will serve to pay an old debt incurred by the long chain of Hungarian research efforts in Rome and the Vatican.⁶

⁶ We have to remark here that since 2007 we have unfortunately not received even a minimal amount of cooperation from the new leaders either of the Hungarian Academy in Rome or of the Vilmos Fraknói Hungarian Historical Institute, existing in name and within the framework of the Academy, in our work on the book series on historical relations between Hungary and the Papacy, which will shortly celebrate the appearance of its tenth volume. The anachronism of this situation 20 years after the fall of Communism in Hungary will be analysed in more detail elsewhere.

CONTENTS

<i>Foreword</i>	VII
Archives and Bibliography	XX
Archives	XX
Bibliography	XXII
<i>Introduction</i>	I
Abbreviations	7
<i>Sources</i>	9
<i>Index</i>	173
<i>Pontifical provisions, faculties and commissions in Hungary (1550–1711) (in English)</i>	197

Misztótfalusi Kis Miklós (1650–1702) betűivel
With the letters of Nicolas Kis of Misztótfalu (1650–1702)
Nyomtatta az Eto-Print, Budapesten, 2010 májusában
Printed in Hungary

Galla Ferenc váci egyházmegyei papok és jezsuita szerzetesek társaságában (középen, a reverendát viselő Dr. Kovács Gábor plébános, volt váci spirituális jobbján). Tura, 1975. augusztus 17.